

SAN'ATDA
MUHÂFAZAKÂR
YAPILANMA

SEFA KOYUNCU

ACTAMEDYA

Efendim! Tekmîl-i sînâ'at, telâhuk-ı efkâr ileidir. Ya'nî san'atların ilerlemesi, fikirlerin, düşüncelerin birbirlerine eklenmesi ile olur. Sibeveyh tarafından kurulmuş olan Nahiv bilgisi, sonra gelenlerin düşünceleri ile binlerce kat çoğalmıştır. Çoğalmadan, olduğu gibi kalması, noksanlık olur.*

İmâm-ı Rabbânî "kuddise sirruh"

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

GİRİŞ

TÜRKİYE'NİN SULH VE SÜKÛNA OLAN İHTİYÂCI

12 yılda her türlü darbe denendi

Taksim'de bir câmi ve kışla vardı 16

AK Parti'nin eğitim, kültür ve san'at vizyonu 19

MUHÂFAZAKÂRLIK ÜZERİNE BİRKAÇ SÖZ

Kültür ve san'atın istiklâl mücâdelesini

Erdoğan'ın, Barlas'a verdiği târihî cevâb 24

Özgürlüğün parametreleri 29

BU SİNSİ OYUNU, EL BİRLİĞİYLE BOZMALIYIZ

Gerçek savaşın kültür savaşına dönüşmesi

Ders kitâblarında ezberletilecek mektûb 35

Aşılama, alıştırma ve telkîn metodu 37

TÜRKİYE SANAT KURUMU (TÜSAK) KURULMALIDIR

Prof. İsen: Köhnemiş yapıları yenileme vakti geldi

İnsânî gelişmişlikde 92'nci sıradayız 42

ERDOĞAN VE MUHÂFAZAKÂR SAN'AT

San'at kurumlarında yeniden yapılanma

Uç projelerin mimârı 47

Şiir ve cezâ 49

BAŞKAN ERDOĞAN

Başkanlık sistemi Türk buluşu

Referandumda başkanlığa, yüzde 69'la "Evet" dedik 55

Birinci Bölüm

AŞK-I NEBÎ SAN'AT OLUNCA

ERDOĞAN:

DEVRALDIĞIMIZ MİRÂS SEVGİ MEDENİYETİDİR

Hat san'atına sırtını dönmek vicdânsızlıktır

Hat san'atına Obama ve Putin dopingi 62

Bir levhâ da bizden Erdoğan'a 64

Kadın hattâtların sayısı artıyor 68

Arab harfleri değil, İslâm harfleri	69
San'at ve estetiği ihmâl ediyoruz	70
İSMEK, dünyâya model oluyor	71
BÜYÜK SELÇUKLU MİRÂSİ	
Erdoğan: Kökü mâzide olan âtiyiz	
Kendi medeniyetimize bakmalıyız	75
KİTÂBLAR YAKILSA BİLE HÂFİZALAR SİLİNMEZ	
Erdoğan: İslâm medeniyeti, yazı medeniyetidir	
Biz başka bir şeyi yitirdik	80
İstiklâl Marşı millî mutâbakat metnidir	82
YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ DÜNYÂYA TÜRKCE ÖĞRETİYOR	
Erdoğan: Kültür projelerine ağırlık vermeliyiz	
Balkanlarda Türkçe bilmek ayrıcalık	84
TİKA, DESTÂN ÜSTÜNE DESTÂN YAZIYOR	
TİKA'nin fa'âliyet coğrafyası	
Kültürel iş birliği	89
Restorasyon fa'âliyetleri	89
OSMANLI TUĞRALARI GÜN YÜZÜNE ÇIKIYOR	
Abdülazîz Hân'ın tuğrası ortaya çıkarıldı	91
ERDOĞAN: FETİH ASLÂ VE ASLÂ İŞGÂL DEĞİLDİR	
Fâti'h'in Bosna fethindeki fermânı	
AYASOFYA İBÂDETE AÇILACAK MI?	98

İkinci Bölüm

ÇEYREK ASIRLIK HİKÂYE: TÛSAK

TÛRKİYE SANAT KURUMU, NİHÂYET KURULUYOR MU?

Devlet Tiyatroları halkla buluşamadı

Turgut Özal, Tiyatro ve Bale'yi özelleştirmek istedi	104
Namık Kemal Zeybek'in, Tiyatro ve Bale'yi özelleştirme çalışması	105
Özerk Sanat Konseyinin Kuruluşu	105
Türkiye Tiyatro Kurultayı	109
San'at kurumlarında çağdaş modeller sempozyumu	110

KÜLTÜR BAKANLIĞININ, İNGİLTERE SANAT KONSEYİ RAPORU

Tiyatro alanındaki uygulamalar

Sponsorluk (Business Sponsorship)	118
Engellilere Sanat (Arts for Disability)	119

Üçüncü Bölüm

İLK İCRÂÂT, TOPBAŞ'DAN...

ŞEHİR TİYATROLARINDA YÖNETMELİK NİHÂYET DEĞİŞDİ

Erdoğan: Tiyatroları özelleştiriyoruz!

'Gezi'nin ayak sesleri	131
Selâmün aleyküm diyenler aşağılandı	139
Kadir Bey'i tebrik ediyorum	142
Tiyatrocular sokakda sabahladı	143
Kılıçdaroğlu da oradaydı	144
Erdoğan: Tiyatro değil, mes'ele başka	145
Tiyatro, Bakanlar Kurulu'nda görüşüldü	146

Dördüncü Bölüm

'GEZİ KALKIŞMASI'NDAN 17 ARALIK'A...

DİN VE KÜLTÜR BİTERSE, TOPLUM YOK OLUR

Babuşcu: Yerli işbirlikçiler çok açık oynadı!

Hedef Sayın Başbakanın bizâtihi kendisi	153
CNN International, BBC, Reuters	154
Vali Mutlu: Çocuklarınızı oradan alın!	154
Gezi Parkı olayları kronolojisi	155
Erdoğan: Topçu Kışlası'nı yapıyoruz	164
Taksim'e câmi de yapacağız!	165

SAN'AT KURUMLARI ÖMRÜNÜ TAMÂMLADI

AK Parti'nin, "Tiyatroların özelleştirilmesi" raporu

Tiyatro ve özgürlük	169
Devlet ile milletin kültür ve san'at bağı güçlenmeli	171
Tiyatrolar dünyâda nasıl destekleniyor?	172
İngiltere	172
Almanya	173
Avusturya	174
İsveç	174
Rusya	174
Hollanda	174
İtalya.....	174

VE 17 ARALIK...

Erdoğan: Millî irâdeye çirkin tezgâh kurdular

İşte operasyonun 9 sebebi	177
Bu komployu birlikde bozacağız	179
Orakoğlu: MİT ilk defâ millî bir çizgiye kavuşuyor	181
Türkiye bu saldırıyı da atlarsa küresel güç olur	181
Erdoğan: Hedef benim!	182
Olan yine TÜSAK'a oldu	183
AK Parti'nin 30 Mart 2014 zaferi	187
Sandığa "Dombra" etkisi	191

SAN'AT ÜRETİMİ YENİDEN YAPILANDIRILMALI

Erdoğan: Bütün san'at dallarını destekliyoruz

Genç insanlara fırsat vermek gerekir	197
Çözüm süreci Doğu'ya ilgiyi artırdı	199
TÜSAK yasa tasarısında değişikliğe gidiliyor	202
Devlet değil, sponsor destekli san'at	203
San'at yönetiminde yeni arayışlar: Sanat Konseyi	203
TÜSAK Çalıştayı, TÜRKSOY binâsında yapıldı	205
Refik Erduran: UNESCO, TÜSAK'ı destekliyor	212
Adnan Kahveci, özel tiyatrodan yanaydı	214
TÜSAK Çalıştayı Sonuç Deklarasyonu	218
Aydın'dan Parlamento'yu işgâl çağrısı	223
CHP, statükonun korunmasını istiyor	225
Kapatma değil, yeniden yapılandırma	226
Tayyip Erdoğan, sözünün adamıdır	227
Devrim niteliğinde bir kanûn tasarısı	229

TÜRKİYE SANAT KURUMU KANÛN TASARISI

Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK)

Türkiye Sanat Kurulu	231
Destekleme türleri	240
Destegin geri alınması	241
Özel nitelikli destekler ve proje yaptırılması	241
SONUÇ YERİNE 'GENEL GEREKÇE'	251

DİZİN

ÖN SÖZ

Hakkı teslim etmek gerekir ki, AK Parti'nin sosyal, ekonomik ve siyâsî alanda gösterdiği performans bir büyük başarı destânıdır. Hiç şüphesiz bu başarıda en büyük pay sâhibi olan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın ifâdesiyle, "Milletin partisi AK Parti, milletle tesis ettiği derin muhabbetin bir eseri olarak, 10 yılda ekonomiyi kat kat büyütme başarısını gösterdi. Küresel finans krizinin tüm dünyâyı etkisi altına aldığı bir süreçte, AK Parti iktidârı Türkiye ekonomisini istikrârlı şekilde büyütme, işsizliği düşürmeye, yatırımları artırmaya, Türkiye'yi güvenli bir sığınak olarak dünyâda en üst sıralara taşımaya devâm etdi."

2002'de 26'ncı sırada iken, bütün iç ve dış engellemelere rağmen AK Parti iktidârları döneminde Türkiye, dünyânın 17'nci, Avrupa'nın ise 8'inci büyük ekonomisi olma başarısını gösterdi. Bu gelişmelerin neticesi olarak da halkın refâh seviyesi arttı.

Madalyonun diğer yüzüne gelince...

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı (UNESCO) verilerine göre Türkiye insânî gelişmişlikte 92'nci sırada yer alıyor. Sebebi ise ülkedeki mevcut san'at kurumlarının hantal bürokratik yapıları ile bu kurumlarda görev alan memur san'atçıların, kültürüne yabancılaştıkları halkla buluşmak ve kaynaşmaktan uzak olması. Bu da gösteriyor ki demokraside olduğu gibi kültür ve san'atda da milleti kucaklayacak muhâfazakâr bir yapılanmaya ihtiyâc vardır. San'at adı altında Batı'nın moda ve ahlâksızlıklarını telkîn etmeyi bırakıp, bu coğrafyaya âid değerleri esâs alan yeni bir yapılanmayı gerçekleştirmek, öteden beri geleneklerine bağlı olan milletimizin arzusudur.

Bu hakîkatin farkında olan Başbakan Erdoğan'ın ifâdesiyle, "AK Parti kendi düşünce geleneğimizden hareketle, yerli ve köklü değerler sistemimizi evrensel standarddaki muhâfazakâr siyâset çizgisiyle yeniden üretmek" için, kuruluşundan bu yana çok önemli projeler ortaya koymuş ancak her defasında iç ve dış mihrâkların direnişiyile karşılaşmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik'in ifâde ettiği gibi, "Şunu kabul etmek gerekir; Türkiye'nin yaptığı ve bugün geldiği noktada üret-

diği pek çok reforma göre, kültür san'at alanı kısır kalmıştır ve devlet san'at üretimi ilişkisinin yeniden yapılandırılması gerekir. Burası rekâbete açılmalıdır, daha yüksek san'atsal performanslarla ve kültürel aktivitelerle evrensel olanla yarışacak bir noktaya gelmelidir.”

İBB Şehir Tiyatrolarındaki yönetmelik değişikliği protestoları, Taksim Gezi Parkı kalkışması, paralel hukûk skandalları ve nihâyet 17-25 Aralık darbe girişimleri, ekonomimize zarâr vermelerinin yanı sıra, kültür san'at projelerinin engellenmesine ya da geciktirilmesine yol açmışlardır.

Taksim'e câmi, AKM'nin yıkılarak yeniden yapılması ve CHP döneminde yok edilen târihî Topçu Kışlası'nın aslına uygun olarak yeniden inşâsının engellenmesi, akâmete uğratılan projelerin başında gelmektedir.

2012 yılı ortalarında TBMM'ye gelmesi beklenen ancak bir kısım san'atçıların öncülük ettiği ardı arkası kesilmeyen protestolar sebebiyle 30 Mart 2014 yerel seçimleri sonrasında ertelenen, Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) Kanûnu ise hayâta geçmesi geciktirilen projelerin en önemlisidir.

Bu çalışmamızda mes'eleyi, AK Parti'nin kültür ve san'at projelerinin engellenmesine yol açan hâdiseler çerçevesinde ele alarak, yaşananların sâdece ekonomiye değil, insânî gelişmişliğimize de darbe vurduğunu ortaya koymaya çalıştık. Genellikle siyasî ve ekonomik açıdan bakılan olayların bir de millî kültür ve san'at penceresinden değerlendirilmesini sağlamayı hedefledik. **

Bu çalışmamızın; millî, ma'nevî değerlerimize saygılı ve aynı zamanda köklü kültür ve san'at birikimimizi yeniden üreterek insanlığa sunmak üzere, ilgili devlet kurumlarında muhâfazakâr bir yapılanmaya bir ân önce gidilmesine katkıda bulunmasını temenni ediyorum.

Sefa Koyuncu
11 Temmuz 2014 İstanbul

** Kitâbımızda, olabildiğince anlaşılır muhâfazakâr bir dil kullanmaya çalıştık; meselâ, "san'atta" değil de "san'atda" dedik. Çünkü "Eski Anadolu (Selçuklu), Osmanlı (ve Cumhuriyet) Türkçesinde ekin yalnız d'li şekilleri kullanılmış, (lisânımızı sertleşdiren) t'li şekilleri son zamânlarda ortaya çıkmıştır." (Bkz. Prof. Dr. Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul 1977, s. 234-235)

GİRİŞ

Türkiye'nin sulh ve sükûna olan ihtiyacı

Muhâfazakârlık üzerine birkaç söz

Bu sinsî oyunu, el birliğiyle bozmalıyız

Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) kurulmalıdır

Erdoğan ve muhâfazakâr san'at

TÜRKİYE’NİN SULH VE SÜKÛNA OLAN İHTİYÂCI

Sultân İkinci Abdülhamîd Hân, yaklaşık yüz yıl önce, şöyle diyor: “Allah bize sulh ve sükûnet nasib eylesin. Hiçbir memleketin, bizim kadar buna ihtiyâcı olduğunu zannetmiyorum. Bizi her şeyden fazla felâkete iten, büyük devletlerin entrikalarıdır. Bu devletler, tâbiyetimizdeki milletleri, arka arkaya isyana teşvik etmek sûretiyle, bizi her sene daha fazla sıkıntıya düşürmektedirler. Her sene, bu uğurda hiç faydasız yere sarf ettiğimiz milyonlarla ne kadar lüzumlu işler yapılabilirdi. Fakat büyük devletler, geniş teşkilâtlı imparatorluğumuzu inşâ edecek ne zamân bıraktılar ne de sükûnet! Gene büyük devletlerin çıkardıkları iç karışıklıklar sebebiyle halkımızı ilerletmeye imkân bulamadık. Bize de hiç olmazsa on senelik bir sulh tanınsa, Japonların o kadar medhedilen ilerlemelerini biz de gerçekleştirebilirdik. Onlar Avrupalıların pençelerinden uzak olduklarından, bize nazâran bahtiyârdılar, emniyet içinde yaşamaktadırlar. Maalesef biz, tam Avrupalı sırtlanların geçiş yerine çadırlarımızı kurmuşuz.”¹

2014’e, ya’nî bugüne; İkinci Abdülhamîd Hân’ın, “İlerlememize ma’nî oluyorlar” diyerek, dış müdâhâlelerle çıkartılan iç karışıklıklardan dert yandığı konuşmadan 100 yıl sonrasına geldiğimizde de, durumun hiç değişmediğini görüyoruz. Türkiye bu coğrafyada güçlü ve etkili bir devlet olarak var olma mücâdelesine, dün olduğu gibi bugün de yoğun dış ve iç saldırılar altında devâm etmektedir. Zîrâ, Başbakan Erdoğan’ın da bir konuşmasında ifâde ettiği gibi, “Türkiye, çok zor ve zorlu bir coğrafyanın tam merkezinde yer alıyor.”

Dîvanyolu Dergisi yazarı Ömer Faruk Çetin’in çarpıcı tesbitiyle, “Türkiye’nin kendi iç işleri ve iç sıkıntılarıyla uğraşıp yüzünü bölge ülkelerine dönmesini engellemek için 70 yıldır oyunlar kuruluyor. Biliniyor ki Türkiye, güce kavuştuğunda medeniyet inşâ eder, Batı ideolojisine kafa tutar. TİKA’nın son 10 yılda gerçekleştirdikleri ortada. Son 30 yılda Türkiye’nin başına musallat edilen terör belâsı 350 milyar dolara mal oldu. Bu para yatırıma dönseydi, Türkiye dünyâ

¹ Sultân Abdülhamit Siyâsi Hatıratım, İstanbul 1974 s. 99

devi olurdu! PKK terörü, Türkiye'nin gelişimine ket vurdu. Dolaylı olarak TR hinterlandı da gelişemedi. Güçlü Türkiye Batı'ya Osmanlı'yı hatırlatıyor! Batı şunu çok iyi biliyor; kendi iç mes'elelerini çözmüş bir Türkiye, Moğolistan'dan Kenya'ya kadar çok geniş bir coğrafyaya hükmeder!"

12 yılda her türlü darbe denendi

Çok partili dönemin kesintisiz iktidâr rekorunu kıran AK Parti, 12 yılda sayısız darbe teşebbüsü atlatdı. Yürütmeyi kilitlemeye yönelik bu darbeler, ba'zen hukûk, ba'zen bildiri, ba'zen de ekonomik bir müdâhâle ile kendini gösterdi. İşte AK Parti'nin karşılaştığı darbeler:

2002: Siyâsî yasak darbesi

Recep Tayyip Erdoğan, 3 Kasım 2002'de yasaklı olduğu gerekçeyle seçimlere sokulmadı. "Muhtar bile olamaz" denildi. Partisi iktidâra geldi, plan bozuldu, Erdoğan seçildi.

2003-2007: Veto yağmurları

Ahmet Necdet Sezer, Cumhurbaşkanlığı döneminde hükûmetin birçok uygulama ve atamasını veto etdi. Hükûmet çalışamaz duruma geldi.

2003 Darbe planları

Ba'zı kuvvet komutanları, darbe planları tezgâhladı. Sarıkız, Ayı-şığı, Yakamoz, Balyoz ve Ergenekon gibi planlar, yıllar sonra deşifre oldu. Daha sonra "Orduya kumpas", "paralel yargı" iddiaları gündeme geldi. Tutukluluk süresini kısaltan bir kanûnî düzenlemeyle tahliyeler oldu.

2006 Danıştay saldırısı

Avukat Alparslan Aslan, Danıştay'ı basdı ve bir üyeyi öldürdü. Hükûmete mal edilmeye çalışılan saldırının, darbe planlarının bir parçası olduğu ortaya çıktı.

2007: 367 dayatması

AK Parti, Abdullah Gül'ü cumhurbaşkanlığına aday gösterdi. Aynı gün; 27 Nisan'da, Genelkurmay, "e-muhtıra" yayınladı. Hükûmet sert cevâb verdi. Bu sefer Anayasa Mahkemesi, Meclis'in 367 milletvekili ile toplanmasını istiyerek, zorlama bir karâr aldı. Halkı sokağa dökmek isteyenlerce, darbe çağrıları yapıldı. Erken seçime gidildi, kriz aşıldı.

2008: Kapatma darbesi

Başörtüsü düzenlemesi yapan AK Parti'ye "kapatma da'vâsi" açıldı. Yüksek Mahkeme, kapatma kararını vermedi ancak ekonomi ağır darbe aldı.

2011: Çok yıldızlı istifâlar

Jandarma Genel komutanı Org. Necdet Özel dışındaki komutanlar emekliliğini istedi. Bir ânda TSK'nın üst kademesi boşaldı. Planlanan kaos, âcil atamalarla bertaraf edildi. Necdet Özel, Genelkurmay Başkanı oldu; görev şuuru ve demokratik duruşuyla milletin takdirini kazandı.

2012: MİT kumpası

Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT), "çözüm süreci" için Oslo'da PKK ile masaya oturdu. Görüşmeler ifşâ edildi. Savcılar, MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ı ifâdeye çağırıldı. Başbakan Erdoğan izin vermedi.

2013: Gezi kalkışması

Taksim Gezi Parkı'nda başlayan çevreci eylem, iç ve dış mihrâklarca provoke edilerek hükûmete karşı bir kalkışmaya dönüştürüldü. Başbakan Erdoğan'ın cesur ve kararlı duruşu, darbe teşebbüsünü engelledi. Yurt sathına yayılma istidâdı gösteren Gezi Parkı protestolarına iştirâk etmeleri için gençler; ülkeyi, Ukrayna ve Mısır gibi iç savaşa sürüklemek isteyenlerce kışkırtıldı. Konuyu inceleyen İçişleri Bakanlığı müfettişleri "Gezi kalkışması" için "Daha önce benzeri görülmemiş vandalizm" değerlendirmesi yaptı.

Son darbe: 17-25 Aralık

Yargı ve Emniyet içindeki paralel yapılar, Erdoğansız bir AK Parti için 17 Aralık 2013'de 'yolsuzluk' kisvesi altında yargı darbesi yapmaya kalkıştı. Başbakan Erdoğan, "Dostmodern" dediği bu darbe teşebbüsünü de savuşturdu. Darbeyle ilgili yargıya intikâl eden soruşturmalar, açılan da'vâlar devâm ediyor.

Paralel devlet gibi hareket eden illegal yapı, 25 Aralık'da hükûmeti hedef alan seçim ayarlı ikinci bir operasyon teşebbüsüne girişti. Ancak, Erdoğan'a yakın isimlere, iş adamları ve bürokratlara yönelik bu teşebbüs de son ânda engellendi. Başbakan Erdoğan, kendisine yakın isimlere yönelik bu darbe teşebbüsünde asıl hedefin bizâtihi kendisi olduğunu açıkladı.

Oslo skandalı tartışmaları devâm ederken, MİT'le ilgili ikinci bir olay da 19 Ocak 2014 târihinde yaşandı. Millî İstihbarat Teşkilâtına ait olduğu belirtilen TIR'lar Adana'da Jandarma tarafından durdurularak

arama yapıldı. Fâilleri, “Devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal veya askerî casusluk amacıyla temin etme” suçundan 15 yıldan 20 yıla kadar hapis talebi ve ‘Devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal veya askerî casusluk amacıyla açıklama” suçundan müebbed hapis cezası talebiyle yargılanıyor.

Kamuoyunda infîâl uyandıran bir olay da, Bakanlıkdaki gizli toplantıyı dinleme skandalıydı. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Genelkurmay İkinci Başkanı Yaşar Güler, MİT Müsteşarı Hakan Fidan ve Dışişleri Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu’nun, Suriye’de Türk toprağı statüsündeki Süleyman Şâh Türbesi’ne yönelik IŞİD terör örgütünün tehdidi üzerine Ankara’da, Dışişleri Bakanlığı’ndaki kozmik odada yaptıkları “çok gizli” toplantı, paralel yapı tarafından dinlendi ve internetde servis edildi. Yargı süreci devâm ediyor. (27 Mart 2014)

Tabî’atiyle bütün bu süreçte yaşanan olaylar; AKM’nin yıkılarak yenilenmesi, tarihî Topçu Kışlası’nın yeniden inşâsı ve Taksim’e câmi yapılması gibi kültür hayâtımızı ilgilendiren konuları gölgeledi.

Başbakan Erdoğan, 28 Kasım 2012’de, gazetecilerin, “Taksim’e câmi yapılacak mı?” sorusuna, “Evet yapılacak” cevâbını veriyor ve yerini de açıklıyor: “Maksem’in arkası. Şimdiki mescidin yerine, etrafında birkaç binâ daha var. Onların orası bir ada. Birkaç parsel kamulaştırılacak...” Evet, Taksim’de ‘soğan kubbeli’ târihî kışla gibi bir de câmi vardı; minâresi tek şerefeli olan zarif bir câmi...

Taksim’de bir câmi ve kışla vardı

Taksim’e câmi yapılması her sağ iktidâr zamânında konuşulur. Ma’lûm bir çevre buna karşı çıkar. Polemikler sürer gider. Sonra mevzû küllenir. Ba’zı binâlar vardır, asırlarca yaşar. Ba’zısının ise ömrü kısadır. Ya bir âfete uğrar, ya da kazmaların hışımına... Taksim Kışlası da bu yapılardan biridir. Ömrü bir asrı bile bulmamışdır. Daha yakınlarda ortadan kaldırılmış olmasına rağmen, hakkında çok az ma’lûmât vardır. Vaktiyle Taksim’de bir câmi vardı. Şimdi onu hatırlayan muhtemelen kalmamışdır.

Sultân I. Mahmud’un şehre su getirtirken yaptırdığı Maksem sebebiyle suların taksim edildiği yer ma’nâsına Taksim adını alan semtde vaktiyle büyük bir kışla vardı. Sultân III. Selim topçu askerleri için yaptırmıştı. Meydânın Harbiye’ye bakan tarafındaydı. Kabakçı isyânında harâb olduğu için, Sultân II. Mahmud Hân tarafından 1812’de yenilendi.

Kışla, dekorasyonu ile diğer kışlalardan ayrılır. Binânın bu eski hâli ancak Preault'nun 1817 tarihli bir gravüründen bilinebilmektedir. İki katlıydı. Hind ve Rus stilinde soğan kubbeleri vardı. Köşeler üç katlı ve dışarı taşkın olduğundan çok ihtişâmlı görünürdü. Yüzü arabesk motiflerle bezeliydi. İçinde büyük bir avlusu, avlunun ortasında ise ampir üslûbunda zarif bir câmisi vardı. İtalyan yazar Edmondo de Amicis, kışlanın Mağrib üslûbunda olduğunu söyler ki İstanbul için orijinal bir husûsiyettir. Sultân Abdülmecîd Hân zamânında bir yangın geçirdiği için meşhûr mimâr Kirkor Balyan tarafından tâmir edildi. Avrupa'dan getirtilen askerî mütehasıslar burada Osmanlı askerlerine tâlim yaptırırdu. Bu kışla, Topthane'deki eski kışladan daha büyük ve fonksiyonel idi. Sultân Abdülazîz Hân da bu kışlaya çok itibâr ederdi. Mısır seyahati dönüşü oğlu Yusuf İzzeddin Efendi ile kışlayı ziyârete gelmişti. O gün kışla, kapısından cebbelerine kadar kandillerle aydınlatılmışdı. Bu devirde de esâslı bir tâmir gördü. Önündeki geniş meydânda da tâlim yapıldığı için buraya Tâlimhâne denirdi. 1894 zelzelesinden sonra kışlanın yıldızı söndü.

Kışla yerine stadyum yapıldı

1918'den sonra mütâreke devrinde İstanbul işgâl edilince, buraya Fransız kuvvetlerine mensûb Senegalli askerler yerleştirildi. Adına da MacMahon Kışlası dediler. Fransızlar çekilince, kışla Bolşeviklerden kaçıp İstanbul'a sığınan Beyaz Ruslar'ın mekânı oldu. Onlar burada at yarışları tertipleddiler. Futbol modası yeni yeni yayılırken, Tâlimhâne'de maçlar yapılırdı. Spor Âlemi mecmuasını çıkaran Said Çelebi, 1921'de büyük masraflar ederek Taksim Kışlası'nın stadyum hâline getirdi. Ancak ba'zı spor klüpleri kendisini boykot edince, Bork adında bir Malta'ya kirâladi. Bork da kışlanın kapısına büyük bir Yunan bayrağı asarak futbol klüplerine kirâlamaya başladı. Osmanlı takımları ile İngiliz ve Fransız askerî takımlarının maçları büyük alâka uyandırdı. İstanbul'un işgâli sona erince Bork şehri terk etdi; stadyumu da Said Bey'e bıraktı. Said Bey de kışlanın işletilmesini Menâzırzâde Aziz Bey isminde bir manifaturacıya devretti. Bundan sonra kışlaya Taksim Stadyumu denildi. Türk millî takımının 26 Ekim 1923'de Romanya ile giriştiği ve 2-2 berabere biten meşhûr maça ev sâhibliği yaptı. Balkan Güreş Şampiyonası; Balkan Atletizm Şampiyonası, milletlerarası bisiklet müsâbakaları hep burada yapıldı. Ana caddeye bakan kısmında iki ahşâb tribünü, ortasında şeref balkonu; Harbiye ve Taksim tarafında kale arkası; Mete Caddesi'ne bakan kısmında da 8000 kişilik açık tribünü vardı.

Câmi ve Kışla, İnönü'nün emriyle yıkıldı

1940'da İstanbul vâli ve belediye reisi Lütfi Kırdar, Taksim Meydanı'na dikilen heykelin daha ihtişamlı görünmesi için İnönü'nün emriyle kışlayı yıkdırdı. O devirde İstanbul'un Osmanlı havasından kurtarılması hedefleniyordu. Bunun için Fransa'dan Henri Prost adında bir de şehircilik mütehasısı getirtilmişdi. Prost, hükümetin arzuları istikâmetinde şehir planı çizdi. Osmanlı'dan kalan perişan izlerden büyük bir kısmı da böylece ortadan kaldırıldı. Ba'zı insaf ehli, kışlanın yıkılmayarak tâmir edilmesi için yalvardılsa da, tâmir için gereken paranın bulunmadığı gerekçesiyle kulak asan olmadı. Tâmir için bulunamayan para, san'at değeri olmayan heykeller için harcandı. Meselâ Taksim Âbidesi 1926 yılının parasıyla 16.500 İngiliz lirasına mal oldu. Taksim Kışlası'nın yanbaşındaki Taşkışla, belki de câmisi olmadığı için yıkımdan kurtuldu. Şimdi teknik üniversitedir. Ba'zıları, "Bizim zâlimimiz iyidir" psikolojisi içinde, bu işin yegâne mes'ûlü olarak Prost'u görür. Hâlbuki Prost, profesyonel olarak kendisinden istenileni yapmışdır.

Taksim Kışlası'nın yerine İnönü Gezisi adı verilen park yapıldı. O zamânın imkânları içinde çiçek ve ağaçlarla, mermer merdivenlerle gâyet güzel tanzim edildi. Prost'un burayı park olarak tanzim etmesi büyük bir şansıdır. Çirkin binâlar da yapılabilirdi. Taksim Meydanı'na bakan kısmına İnönü'nün at üzerinde heykeli için kaide yaptırıldı ise de heykel dikilemedi. İnönü düştükden sonra adı Taksim Gezisi oldu. İnönü heykeli de Maçka Parkı'na dikildi. Taksim Gezisi'nin kuzeyinde 1870'lerden kalma Taksim Bahçesi ve Cumhuriyetin ilk devirlerinde baloların yapıldığı Belediye Gazinosu vardı. Burada şimdi Sheraton Otel yükselmektedir. Gezi'nin alt kısmında dükkânların bulunduğu set üzerine Beyoğlu Evlendirme Dairesi yapılmışdır.

Tek şerefeli zarif bir minâresi vardı

Kışlanın câmisi hakkındaki ma'lûmât kışlanınkinden de azdır. Ampir üslûbundaki tuğla câmi, fırtınadan hasar gördüğü için 1847'de kârgir olarak yeniden yapıdırılmış; Sultân İkinci Abdülhamîd Hân tarafından 1893'de tâmir etdirilmişdi. Mete Caddesi tarafında ve tek şerefeli zarif bir minâresi vardı. Kışla boşaltılınca, câmi, suyu kesilmiş hamama döndü. Kışla yıkılırken, o da yıkıldı. ²

Başbakan Erdoğan'ın yapmak istediği, işte bu târihî yapıları modern bir çevre düzenlemesi ile yeniden gün ışığına çıkarmak. Ancak ardı ar-

² Prof.Dr. Ekrem Buğra Ekinci, 19 Eylül 2012 ekrembugraekinci.com

kası kesilmeyen Taksim Gezi Parkı olaylarına bir de 17 Aralık paralel darbesi eklenince; bu gündem karmaşasında Topçu Kışlası da, Taksim'e câmi de, hayâta geçmeyi bekleyen güzel birer projeler olarak -şimdilik- kaldı. Ayrıca Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) Kanûn Tasarısı'nın TBMM'ye gelmesi de arada kaynayıp gitti. Bütün bu ertelemeler ve gecikmeler de bize, kültür ve san'at hayâtımızda yeniden yapılanma mes'elesini ele alırken; konuyu iç ve dış siyâsî olaylara bağılı olarak değerlendirmemiz gerektiğini gösteriyor. Ancak böyle geniş açılı bir bakışla darbelerin sâdece ekonomimizi değil, kültür san'at hayâtımızı da derinden etkilediğini fark edebiliriz.

AK Parti, kültür ve san'at mes'elesine, daha kuruluşunda deklare ettiği parti programında yer vererek, büyük hedefler ortaya koymuştur:

AK Parti'nin kültür ve san'at vizyonu

Türkiye, her geçen gün maddî kaygıların ön planda olduğu, rûh ve ma'nâ dünyâmızı zenginleştiren, süsleyen unsurların kenara itildiği bir ülke hâline gelmektedir. İnsanımız renksiz, şiirsiz, içeriksiz ve estetik kaygıların önemsenmediği bir dünyâda yaşamaya itilmektedir. Bu sebeble kültürün ve kültür politikalarının önemi her geçen gün daha da artmaktadır.

Her kültürel form kendi çağının anlayışını, zevkini ve estetiğini yansıtır. Kültürler, kendilerini iç dinamikleri ve kültürel alışverişlerle zenginleştirerek yenilerler. Bu anlamda geleneği olmayan ve kendi kimliğini özgün bir biçimde sunamayan kültürlerin yabancı kültürlerle rekâbet etmesi zordur. Ülkemizin kültür ve san'at alanlarında göstereceği etkinlik, uluslararası câmiada saygınlığımızı artıracaktır.

Ülkemiz, binlerce yıllık târihin sonucu olan zengin bir kültürel birikim ve dokuya sâhibdir.

Partimiz; millî değerlerin korunup geliştirilmesi konusunda a'zamî bir gayret içerisinde olacaktır. Yeryüzünde saf bir dil, musikî, mimârî vb. bulunmadığı gerçeğinden hareketle kültürel etkileşimi bir zenginlik olarak kabul ediyoruz.

Partimiz, millî kültürümüzdeki esâs yapıyı, üslûbu koruyarak evrensel değerlerle millî kültür arasındaki etkileşimi en üst noktaya çıkarmayı amaçlamakta, gerçek bir çağdaş kültür atmosferi oluşturmanın

bu yoldan geçdiğine inanmaktadır. Bu iki alanı, çatışma konusu olmaktan çıkarıp, her iki unsurun zenginliklerinden birlikde yararlanmak, kültür politikamızın temelidir.

Partimiz, kültürün taşıyıcı unsurları olan dil, edebiyât, folklor, musiki, plastik san'atlar, etnografya, sinema, temsil san'atları vb. alanlardaki mevcûd yapıyı, yaklaşım ve anlayışı eksik ve sağlıksız bulmaktadır. Bütün bu alanlarda konuların uzmanları ve sivil toplum örgütlerinin de görüşlerinden yararlanılarak yeni ve doyurucu politikalar geliştirilecektir.

Plastik san'atlar ve Türk-İslâm san'atlarının gelişimine özel bir önem verilecektir. Tüm san'at çalışmalarının gerçekleştirilmesinde yerel yönetimler ağırlıklı olarak öne çıkarılacak, konuyla ilgili tüm yasal düzenlemeler hızla yapılacaktır.

Kültürel yozlaşma, müstehcenlik ve şiddet unsurlarının ön plana çıkarılması, kitâbın hayâtımızdan her gün biraz daha uzaklaşması, partimizin öncelikle mücâdele edeceği konular olacaktır.

Ülkemizin kültür ve san'at zenginliğini tanıtan ve gelişmesine katkıda bulunan tüm projeler desteklenecektir. Yurt içi ve yurt dışında çok amaçlı kültür merkezleri ve kültür evlerinin yaygınlaştırılması desteklenecektir.”

AK Parti, 2023 Siyâsî Vizyonu'nda ise “Eğitim ve Kültür” başlığı altında şu hedeflere yer verilmektedir: “En büyük değerimiz ve zenginlik kaynağımız, sâhib olduğumuz genç ve dinamik nüfûsumuzdur.

Nüfûsumuzun nitelikli hâle getirilmesi, bilgi ile donatılması kuruluşumuzdan beri şaşmaz hedefimiz olmuştur. Eğitim alanında gerek fizikî ve teknolojik altyapı, gerek eğitime erişim gerekse de kalite konusunda çok önemli gelişmeler kaydetdik.

AK Parti'nin 12 yıllık zorunlu eğitime geçmesi, çok önemli, zor ve fedakârlık gerektiren bir karâr olmuştur.

Eğitimin önünde fırsat eşitliğini yok eden tüm engeller temizlendi, temizleniyor.

Cumhuriyetin 100. yılında, 50 yaşın altında % 100'lük okur-yazarlık oranına ulaşmış, genç nüfûsunun tamâmı asgarî lise eğitimi görmüş ve talep eden herkese yükseköğretim imkânı temin etmiş bir ülkce olmayı hedefliyoruz.

2023'de üniversite sayısı 200'ü aşmış, özel üniversite açılması önündeki engelleri kaldırmış, Ar-Ge bütçesi dünyadaki en ileri ülkelerin se-

viyesine ulaşmış, bilgi ve teknoloji ihrâc eden bir Türkiye hayâlimiz var. Yeni Anayasa çalışmaları kapsamında YÖK, üniversiteler arasında koordinasyonu temin eden bir kurum hâline gelecektir.

Eğitilmiş, sağlıklı, dünyâdaki emsâlleriyle yarışabilen ve idealizmle donatılmış bir gençlik, Türkiye'ye yakışan bir gençliktir. İlgili bakanlıklarımızın ortak çabaları ve belediyelerimizin süreçlere dâhil edilmesiyle, gençliğimizin sosyal, kültürel ve sportif aktivitelere daha fazla teşvik ve dâhil edilmesi yeni dönemdeki hedeflerimiz arasındadır.

Mesleklerin ve iş enstrümanlarının sürekli değiştiği dünyâmızda, hayât boyu eğitim kaçınılmaz hâle gelmiştir. Yediden yetmişe herkesin, eğitimi hayâtının ayrılmaz parçası hâline getirdiği bir toplum özlemimiz var.

Artık hepimiz biliyor ve inanıyoruz ki ülkelerin zenginliği ne tarım potansiyeli, ne yer altı ve yer üstü zenginliklerinin çokluğu, ne ağır sanayi yatırımları ile ölçülüyor. Bilgi çağının en büyük zenginlik ölçüsü bilgi üretme, bilgiyi teknolojiye uyarlama ve teknoloji ihrâc eder hâle gelmektedir.

Önümüzdeki süreçte bilgi toplumu olmanın bütün gerekleri eksiksiz olarak yerine getirilecektir.

Ders kitâblarında kin, nefret ve düşmanlık telkîn eden ve çağrıştıran tüm unsurlar son kelimesine kadar ayıklanacaktır. Her türlü ayrımcılık ve ötekileştirmeyi imâ eden, insan hakları ve hukûkun evrensel ilkele-rine aykırı ne varsa eğitim ve öğretim alanından dışlanacaktır.

AK Parti, muhâfazakâr ve demokrat bir partidir. Bizim muhâfazakârlığımız eski olanın muhâfazası değil, eskimeyenin muhâfazasıdır. Her alanda değişimi ve reformu gerçekleştiren AK Parti için muhâfazakârlık; sosyal ve kültürel ilkelerimizi ve değerlerimizi, bizi biz yapan, bize has özellikleri ve güzellikleri günümüzün ihtiyaclarına cevâb verecek şekilde yeniden üreten bir siyâsetdir.

AK Parti olarak kültürü; insanı, toplumu, geleceği ve uygarlığı inşa eden temel bir alan olarak görüyoruz.

Vizyonumuz; kendi değerlerimiz ve kültürümüz esâsında gelenek ile modernliği, yerel ile küreseli, eski ile yeniye, kadîm ile günceli, soyut ile somutu bağdaştırmış bir toplumdur.

Kültürün, hayâtımıza rengini veren temel olgu olduğu düşüncesinden hareketle her türlü kültür değerimizi geliştirecek, kişisel veya top-

lumsal yaşam pratiklerimizi ve davranışlarımızı etkileyen kültür kaynaklarını güçlendirecek, kültürel dokuyu sağlamlaştıracak etkinliklere hız vereceğiz.

Kültür iklimimiz içinde bulunan her türlü farklı rengi yaşatmanın ve geliştirmenin gayreti içinde olacağız.

Türkiye'nin, dünyânın en güçlü 10 ülkesinden birisi hâline gelmesi demek, kültür alanında da bölgesinin ve dünyânın kültürel üretim ve paylaşım merkezi olması demektir. Bu meyânda kültürel mirâsımızı ve geleneğimizi, san'atçılarımızı, düşünce insanlarımızı ve eserlerini dünyâya tanıtmak için daha zengin içerikli ve kuvvetli programlar geliştirilecektir.

Cumhuriyetimizin 100. yılında Türkiye'de kültür ve san'at değerlerimiz muhâfaza edilecek, yeniden üretilecek ve gelecek nesillere aktarılacaktır. İnsanımız kendi değerlerine sâhib olmanın verdiği özgüven ile bütün dünyâyı kendi bilgi ve iş sahası olduğu kadar, kültürel etkileşim alanı olarak da görecektir. Herkesin kültür ve san'at faaliyetlerine erişebildiği bir toplumsal yapı oluşacaktır.

Program metninde yer alan, "...konuyla ilgili tüm yasal düzenlemeler hızla yapılacaktır" ibâresininin, 12 yılda istenilen hızda gerçekleştirilememesi (Meselâ, Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) Kanûn Tasarısı'nın TBMM Genel Kurulu'na getirilememesi), kültür san'at alanında AK Parti programında açıklanan hedeflerin tam olarak hayâta geçirilememesi, dış destekli muhtelif darbe teşebbüsleri sebebiyledir.

Merhum târihçi-yazar ve büyük mütefekkir Yılmaz Öztuna'nın ifâdesiyle, "Dış mihrâklar, kültür yatırımı yapmaktan alıkoymak için bütün yaygaracılarını harekete geçirmişlerdir."³

³ Yılmaz Öztuna, *Tarih, İstanbul 1976, s. 271*

MUHÂFAZAKÂRLIK ÜZERİNE BİRKAÇ SÖZ

Çok ilginçdir. Bizim medeniyetimizde muhâfazakâr; dinine, örf ve âdetlerine bağlı, vatanını milletini seven ve ilerlemesini isteyen insan olarak bilinirken, ne zamân ve nasıl oldu da “tutucu” diye yaftalandı?

Son zamânların moda deyimiyile bu “algı operasyonu”nun başlangıcı 1930-40'lara kadar gidiyor. O yıllarda Türk Dil Kurumu uzmanlığı yapan Ferit Devellioğlu ve Agop Dilaçar (Martayan), Fransız anlayışından etkilenip, muhâfazakâra karşılık olarak, “tutucu” kelimesini bulmuşlar. Ferit Devellioğlu'nun o koskoca “Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat”inde, “muhâfazakâr” kelimesine, “tutucu” anlamı verilmesi, dilin yıkıcı ideolojiye nasıl âlet edildiğini açıkça gösteriyor. Bırakın ‘tutucu’luğu, yaptığı köklü reformlar ve uç projelerle ‘devrimci’ diye anılan Başbakan Erdoğan da, “Bizim muhâfazakârlık anlayışımız Fransızlarınkinden farklı” açıklamasını yaptı.

Ferit Devellioğlu'nun Lügat'inde bu konuda şunlar yazılı; Muhâfazakâr: Tutucu, bir şeyi olduğu gibi, değiştirmeden tutmak isteyen, eskiye bağlı, fr. Conservateur.

Agop Dilaçar-Ferit Devellioğlu ikilisi tarafından Fransızların ‘Conservateur’ anlayışıyla, “muhâfazakâr”a karşılık olarak, 1930-40'larda Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü'ne de yerleştirilen “tutucu” kelimesi o gün bugündür orada öylece duruyor. Arama kutusuna muhafazakâr yazıp tıkladığınızda karşınıza aynen şu yazı çıkıyor: Tutucu - “Yeni prens halk hürriyetleri aleyhinde idi ve muhâfazakârlara dayanıyordu.” - F. R. Atay (Bkz. tdk.gov.tr)

Dikkat edin, verdikleri örnek cümlede bile “tutucu” diye bir kelime geçmiyor ancak TDK, Türk İslâm kültüründe aslâ ve kat'â muhâfazakâr karşılığı olmayan “tutucu” kelimesini sözlüğünde tutarak, millete meydan okumaya devâm ediyor.

Osmanlı'yı karalamak ve dindârları aşağılamak için fırsat kollayan bir kısım CHP zihniyetli, solcu, sosyalist, komünist, mason yazar, çizer ve senarist takımı da TDK'ya yaslanıp; yazdıkları kitâblar, çizdikleri karikatürler ile gazete, dergi, sinema ve tiyatrodaki muhâfazakârlara ı-

rârla “tutucu” diyerek, bu güzel kavramın içini boşaltıp anlam daralmasına uğratmışlardır.

Muhâfazakâr demokrat’ım diyen ve halkın yüksek teveccühüyle 12 yıllık iktidârında Türkiye’yi hayâllerin ötesinde ileriye taşıyan AK Parti’ye ve millete rağmen, “tutucu” kelimesinin muhâfazakâr karşılığı olarak TDK sözlüğünde öylece sırtması, bu kurumda hâlâ ma’lûm zihniyetin hâkim olduğunu göstermektedir. Zirâ günümüzde de yazılı, sesli veya görüntülü medyada muhâfazakârlıktan söz açılınca, TDK sözlüğünde muhâfazakâra “tutucu” denildiğinden söz edilerek, karşımıza çıkıyor.

Kubbealtı Sözlüğü’nde muhâfazakâr kelimesine, “Millî, ma’nevî değerlere, eserlere, âdet ve geleneklere bağlı olan, onları korumak, yaşatmak, devâm ettirmek isteyen kişi” karşılığı veriliyor ki doğrusu da budur. Anlaşılan o ki, ‘tutucu’lukda inâd eden TDK, muhâfazakâra Fransız kalmış. Nitekim Başbakan Erdoğan da, “Bizim anlayışımız Fransızlarınkinden farklı. Biz bu ülkenin değerler silsilesini koruma anlamında bir muhâfazakârlıktan bahsediyoruz. Bizim anlayışımız bu” diyerek, konuya açıklık getiriyor. Mehmet Barlas, ATV’deki programda Başbakan Erdoğan’a, şöyle bir soru yöneltiyor:

-Her fırsatta kendinizi muhâfazakâr demokrat olarak nitelendiriyorsunuz. Oysa muhâfazakâr değilsiniz. Muhâfazakâr, statükocudur. Bütün tabuları yıkıyorsunuz, bütün statükoyu altüst etdiniz ve kendinize muhâfazakâr diyorsunuz. Buna mukâbil Türkiye’deki statükocular da kendilerine devrimci deyip, sizin muhâfazakârlığınıza karşı devrimi savunuyorlar. Bir kere bu hatâ düzelse. Siz muhâfazakâr falan değilsiniz.

Erdoğan’ın, Barlas’a verdiği târihî cevâb:

-Muhâfazakârlık noktasında Fransızların tanımı bizim tanımımız değil. Onlarınkiyle bizimki farklı. Biz bu ülkenin değerler silsilesini koruma anlamında bir muhâfazakârlıktan bahsediyoruz. Bizim anlayışımız bu. Ama bizim uygulamalarımıza baktığımız zamân, sosyal demokratların sosyal adâlet anlayışından mahrum olmaları hasebiyle, bizim bu silsile içinde sosyal adâlet anlayışı da var. Bu konuda da muhâfazakâriz. Bu yapı içerisinde geleceği olgunlaştırmaya, oluşturmaya gayret ediyoruz. (20 Kasım 2013)

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen de, muhâfazakârlıkla ilgili kendisine yöneltilen bir soruya, şu cevabı verdi:

“Muhâfazakâr kelimesi üzülererek belirteyim ki Türkçe’ye ‘tutucu’ olarak aktarılıyor. Benim kasdettiğim aslâ bu değil. Ben muhâfazakâr kelimesinden tam tersine ‘değişimi ve gelişimi simgeleyen bir kavram’ olarak bahsediyorum. Dikkat ederseniz Türkiye’deki hakikaten gelişme sayılabilecek bütün yenilikler muhâfazakâr diye tanımlanabilecek Demokrat Parti, Adâlet Partisi’nin o ilk dinamik dönemleri, Özal dönemi, sonra AK Parti döneminde olmuştur.”

Prof. Uğur Derman’ın muhâfazakârlıkla ilgili görüşleri ise şöyle: “Türkiye Cumhuriyeti aşağı yukarı 100. yıla gidiyor. Ama halkın yapısı başdan beri zâten muhafazakârdı ve halkın herhangi bir kanûnî tedbir gerektirmeyecek kadar olgunluğu vardı. Ama zamân içinde modernleşme, batılılaşma uğruna çok şeylerimizi kaybettik. Dolayısıyla ba’zı şeylerin herhâlde kanûn yardımıyla sınırlanması gerekiyor.”

Sıkca sorulan, “Muhâfazakârlar neyi koruyor?” suâlîne cevâb olmak üzere, millî kültür ve san’atın hayâtî önemi üzerinde biraz daha duralım:

Kültür ve san’atın istiklâl mücâdelesini

Bir kültürün varlığını devâm ettirebilmesi için, bağımsız olması gerekir. Bundan dolayı kültür için yapılan mücâdele, o cemiyet yaşadıkça söndürülemez. Bir memleketde ayrı bir kültürün varlığı, bu bakımdan en büyük tehlike teşkil eder. Üstelik bu kültüre yapılan müdâhâle teşebbüsleri de genellikle boşa çıkar ve aldatıcı olmaktan ileri gidemez. Hattâ bu konuda zulmün dahî yeterli olmadığı görülmüştür. Eğer bir kültür, kendi vatanında istiklâl mücâdelesine kalkıyorsa haklıdır. Ancak tesâdüfen bulunduğu, sığıntı olarak girdiği, ekalliyet olarak yaşadığı ve kendisine vatan olmuş topraklarda istiklâle yeltenirse haksızdır ve müsâ’ade etmezler.

Kültür, cemiyeti ve ferdi korur. Sosyal bütünleşmeyi sağlamak sûretiyle cemiyete sıhhat verir. Millî kültür, ferdi vatansever yapar ve millî duygularının gelişmesini sağlar. Aslında vatansever olmayan kimselerde genel olarak görülen ve böyle bir sıfatla anılmalarına sebep olan başlıca noksanlık, millî kültür eksikliğidir.

Kültür insana fazîlet ve fedakârlık aşılar. İnsânı şahsiyet sâhibi yapar. İnsanı huzûr ve sükûna kavuşturur. Her türlü insânî meziyetlerini takviye eder. Nâmuslu ve ahlâklı yapar. Kültür insana uyanıklık verir. Bu uyanıklık özellikle insanlara başka kültürlerin tehlikelerini derhâl haber verir. Böylece millî tehlikeler karşısında insana büyük bir sezîş kâbiliyeti kazandırmış olur.

Kültür unsurlarının ihmâli veya terk edilmesi, sapdırılması bir toplumun başına sayısız belâlar getirir. Kültür unsurlarının bozulduğu bir cemiyetde, iç ve dış tehlikelere karşı mukâvemet imkânsız gibidir.

Kültürü teşkil eden unsurların başında dil gelmektedir. Dil, düşünme, konuşma, yazışma, anlaşma aracıdır. Her türlü eğitimin, bütün ilimlerin vazgeçilmez temelidir. Bir topluluk, sözlü ve yazılı bütün kültür değerlerini dille aktarır. Bu bakımdan dil, sosyal yapının ve kültürün sâdik bir aynasıdır.

Bir şâir duygu ve düşüncelerini kendi toplumunun ferdlerine ancak dili ile ulaştırabilir. Yine bir yazar, bir ilim adamı, bir düşünür, görüşlerini kendi dışına ve ilgili çevrelere dil yolu ile aktarabilir. Yeni buluşların ifâdeleri dil ile gerçekleştirildiği gibi bir tiyatro san'atçısı oyunculuğunu, jest ve mimiklerinin yanı sıra dili ile gösterir.

Dil bir milletin ses dünyâsıdır. Aslında sesler, kâinâtadaki hayât belirtirleridir. İşte bundan dolayı her millet, evreni kendisine göre seslendirir. Kâinât ile hayâtı kendine özgü adlandırır ve ona kendi damgasını vurur. Dil, düşüncenin aynasıdır. Bu sebeble dil, bir milletin düşünce sistemini gösterir.

Dil, millî hâfızanın, millî hâtıraların, duygu ve düşüncelerin, bütün maddî ve ma'nevî değerlerin müşterek hazinesidir. Yine dil, fertleri birbirine bağlayan ilk bağıdır. Ya'nî anlaşma vâsıtası olarak dil, en yaklaşımcı sosyal akrabalık bağıdır. Millî kültürün ilk ve temel unsuru olan dil, millî berâberlik ve birliğin koruyucusudur. Ayrıca milletin devâmîliğinin teminâtı ve en önemli sosyal varlığıdır. Hattâ kalkınıp ilerlemenin de ön şartlarından biridir.

Din ise cemiyetlerde, ferdi tutumlardan örf ve âdetlere hattâ san'ata kadar en tesirli bir temel kültür unsurudur.

Örf ve âdetler, bir milletin hepsi yazılı olmayan kanûnları ve nizâm-larıdır. Bilindiği gibi kanûnlar, insanın sosyal çevresiyle münâsebetlerini düzenler. Ancak ferdin bütün sosyal ilişkilerini hukûkî metinler içinde tesbit etmek mümkün değildir. Meselâ, âile fertlerinin birbirleriyle olan münâsebetleri; insanın diğer insanlarla ve müesseselerle olan ilişkileri ve yine bu ilişkiler esnâsındaki tutum ve davranışlar. Ayrıca cemiyetdeki sosyal dayanışma çeşitleri gibi.

İşte yazılı hukûkda yeri olmayan bütün bu sosyal ilişkileri, her cemiyetin kendine özgü örf ve âdetleri düzenler. Buna göre örf ve âdetler,

yazlı kanûndaki mevcut boşlukları doldurmakta ve bu yüzden kanûnlar üzerinde baskısını devâm ettirebilmektedir. Kanûnların örf ve âdetlere ters düşmesi, millî ve sosyal hayâtda önemli hastalıkların ortaya çıkmasına sebep olur.

San'at, insanlığın kendi kendini ifâde edebilmesi ve dünyâyı bir zevk ve duygu süzgecinden geçirip yorumlayabilmesidir. Diğer bir ifâdeyle san'at, bir milleti başka milletlerden ayıran, o millete has zevk ve duyguların belirtisi ve şekil almasıdır.

Târih, bir milletin kendine has hayât tarzının, kültür potansiyelinin çağlar içinde yürüyüşüdür. Târih kendi içinde hem diğer kültür unsurlarını taşır, hem de kendisi ferdlere birbirine bağlayan çok önemli bir sosyal akrabalık bağıdır. Târih mâzidir fakat bu mâzi, bugünün ve geleceğin ferdlere birbirine bağlar. Târih, ferdlere arasındaki kader birliğini temsil eder. Meselâ, zafer ve mağlûbiyetleriyle, övünç, sevinç ve kederleriyle ferdlere ortak mâzisini teşkil eder. Bundan dolayı sosyal bütünleşmenin, bütün bir geçmişi târih içindedir. Târih, bir kültür unsuru olarak milletlerin nereden gelip nereye gittiğini gösterir.

Dünyâ görüşü de, bir milleti diğer milletlerden ayıran bir hayât telâkkisi olarak kültürün başlıca unsurları arasında kabul edilmektedir. Dünyâ görüşü, kişisel tutum ve davranışları; âile yapısını, toplum ilişkilerini ve devlet anlayışını içine almaktadır. Diğer bir ifâdeyle dünyâ görüşü, bir milletin diğer milletlerden farklı olan hayât anlayışıdır.

Bilindiği gibi millî cemiyetin ferdlere, müşterek kültürlerinden dolayı, tutum, anlayış ve davranış bakımından ortak özellikler gösterirler. İşte ferdlere, rûhî ve sosyal olaylar karşısındaki bu müşterek anlayış, tutum ve davranışları o toplumun dünyâ görüşünü meydana getirir. Bu sebeple her milletde değerler ve değer ölçüleri, ferdlere bu değerler karşısındaki anlayış ve tepkileri başka başkadır. Meselâ askerlik, kahramânlık, aşk, nâmus, temizlik, ölüm, şeref, eğlence vs. gibi hayât hâdiseleri ve değerleri her milletde farklı anlayış ve tutumlarla karşılanır.

Yine bir toplumda insanları kızdıran, güldüren, sevindiren veya nefrete sebep olan olaylar, bir başka toplum tarafından çok farklı tutumlarla karşılanır. Bütün bunlar, her cemiyetin kendi kültüründen oluşan ayrı bir dünyâ görüşünün varlığının bir sonucudur.

Kültürü, kendisini oluşturan unsurların nitelikleri bakımından, maddî kültür ve ma'nevî kültür olmak üzere iki gruba ayırmak müm-

kündür. Meselâ, ev bark şekilleri, kullanılan çeşitli âlet ve eşyâlar, giyim kuşam tarzları, yemek ve beslenme usûlleri gibi toplumların maddî yaşama düzeni ile ilgili olanlar, maddî kültür olarak kabul edilmektedir. Buna karşılık, dil, din, târih, hukûk, san'at, ahlâk, gelenek ve görenek gibi hayâtın ma'nevî yönü ile ilgili olanlar da ma'nevî kültürdür. ⁴

Tahrîb etmeden değişim

Başbakan Siyâsî Başdanışmanı Dr. Yalçın Akdoğan'ın, muhâfazakâr demokratlık konusundaki tesbitleri ise şöyle: "Muhâfazakârlık, mevcut birikimleri, değerler sistemini, âdet ve kazanımları tahrîb etmeden gelişebilmek ve yenileşebilmek amacındadır. Tüm kavramsal ve kurumsal sistemi kökten yıkmaya yönelik devrimci eğilimler toplumsal birikim için kabul edilemez bulunur. Muhâfazakârlığın süreklilik ve düzen anlayışı dünün kazanımlarını korumayı gerektirir.

Muhâfazakârlık düne ve geçmişe yüzünü çevirmek yerine dünden kalkarak geleceği kurmaya çalışır. Geçmişe takılıp kalmak her türlü ideolojiyi donuklaştıran bir etki yapar.

Muhâfazakârlık toptancı değişimlere karşıdır. Topyekûn bir sistemin değişime uğraması muhâfazakârlığın kabul edebileceği bir yaklaşım değildir, çünkü her sistemin içinde sâhib olunan kazanımlar vardır.

Muhâfazakârlık, tepeden inmeci ve devrimci değişimlere soğuk bakar. Var olan toplumsal yapıyı kökünden sarsacak baskıcı değişim projelerini kabul etmez. Şekip Tunç, değişimi kendiliğinden ve tedrici bir şekilde işleyen bir süreç olarak görür. Totaliter ve devrimci değişimlere sıcak bakmayan muhâfazakârlar ütöpik değişim projelerini de kabul etmezler.

Muhâfazakârlık, dış dinamiklere dayalı değişim projelerinin toplumsallaşamadığını ve bu yüzden de kalıcı olamadığını düşünür. Değişim toplumsal dinamiklere dayanmalıdır. Dış ve iç dinamiklerin örtüşmesi ise sâdece değişimi hızlandırıcı bir durumdur.

Muhâfazakârlık, toplumsal dönüşümü esâs alan yapıyla, aşağıdan yukarıya ve doğal süreçler ile işleyen değişimi savunur. Yukarıdan aşağıya toplum mühendisliği şeklinde metazori dönüşümlere sıcak bakmaz. Toplumsal dönüşümün toplumsallaştırma misyonu yüklenen âile, okul, sivil toplum kuruluşları gibi yapıların eliyle gerçekleşmesi gerektiğine inanan muhâfazakârlar, köksüzlüğe ve başkalaşıma karşı çıkarlar.

⁴ Dr. Alâeddîn Ceylân, *Türk Kültür Târihi*, Konya 1994, s.8-11

Özgürlüğün parametreleri

Tanımlanamayan, kurumsal ve hukûkî nitelik kazanmayan özgürlükler eksik kalır. Bu yüzden özgürlüğün, özgürlüklerin hukûkun konusu olması gerekir.

Edmund Burke'ün özgürlüğü ele alışında, Fredrich A. Hayek'deki gibi, hukûkun hâkimiyeti ve "toplumsal düzen" ilkelerine ısrârlı bir atıf vardır.

Muhâfazakârlığın modern özgürlük anlayışına yönelik eleştirileri, zamân zamân özgürlük kavramına yönelik bir eleştiri olarak algılanabilmiştir. Oysa muhâfazakâr düşünürlerin eleştirisi, mutlak özgürlüğün olamayacağı ve özgürlüğün toplum kuralları tarafından da sınırlanabileceği husûsundadır. Burke'ün desteğini sağlayan özgürlük, ahlâkî ve kurallara bağlanmış bir özgürlüktür. Burke'e göre, Fransız usûlü metafizik özgürlük bu türden değildir, insanları disipline etmeye uygun değildir, olsa olsa törelere bozar. Bireysel ve kollektif tutkulara hâkim olunmalıdır, disipline edilmelidir ve bu amaçla Burke, törelere ve toplumsal otoritelere büyük önem vermenin yanı sıra, iktidârın zorlayıcı eyleminin zorunluluğundan da yanadır.

Modernizmin soyut ve genel bir değer olarak yüceltiği özgürlüğe karşı, muhâfazakârlar, ancak "kendi gibi olmak"dan doğabilecek, özgül, özel ve niteliksel bir özgürlüğü koyarlar.

Çok partili siyâsî hayâta geçişle birlikte, muhâfazakârlığın bir damar olarak bulunduğu partiler, sağ çizgide yer alan Demokrat Parti, Adâlet Partisi, Anavatan Partisi'dir. Millî görüş partileri ve milliyetçi kanadın (MHP) partileri de içinde güçlü bir muhâfazakâr damar barındırmış; ancak birinde milliyetçilik, diğesinde İslâmiyet daha dominant karakter olarak bulunmuştur.

Türk siyâsî hayâtında muhâfazakârlık partilerin içinde bir damar olmuştur. Demokrat Parti'den Adâlet Partisi'ne ve ANAP'a kadar merkez sağ partilerde de, kendisini sol olarak nitelendiren kimi partilerde de muhâfazakârlığın bir şekilde var olduğu görülmüştür. Ancak AK Parti'nin muhâfazakârlığı siyâsetin ana gövdesi ve lokomotif hâline getirmesi yeni bir durumu işâret etmektedir." ⁵

⁵ Dr. Yalçın Akdoğan, *AK Parti ve Muhafazakâr Demokrasi*, İstanbul 2004, s.12--21

BU SİNSİ OYUNU, EL BİRLİĞİYLE BOZMALIYIZ

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı Prof. Dr. Derya Örs, Türk edebiyatının değerli eserlerinin sâdeleştirme bataklığı içinde yok edildiğini söyledi. Derya Örs, Türkiye Dil ve Edebiyat Derneğinde (TDED), ‘Türk ve İran Klasik Edebiyatı’ konulu bir sohbet yaptı. Örs, “Bugün Yahyâ Kemâl’i, Safâhât’ı, Nutuk’u sâdeleştirerek okumak Türk insanı için olsa olsa bir ayıp olmalıdır. Bir garâbet olmalıdır. Herhangi bir yabancı dil öğrenmeye harcanan yılların onda biri kadar bir sürede bu dilleri öğrenmek mümkündür” dedi. Yaşanan sıkıntılara rağmen, son dönemde çok olumlu adımların atıldığına dikkat çeken Örs, “Ama bugün memnuniyetle görüyoruz ki, Türkiye’nin her yerinde artık eski medeniyetin kodlarını taşıyan bu dilin öğrenilmesi konusunda fa’âliyetler vardır. Korkulan husûslar bugün için bitmiştir. Kimse geri dönüş talebinde değildir ancak bugünün talebi, Türk insanının dedesinden kalan ve üç kıtaya yayılmış olan trilyonlarca belgeyi, bilgiyi anlamaktır” dedi.

“Türk şiirinin en büyük zorluklarından biri, klasik edebiyâtdan beslenecek damarlarının tıkanmış olmasıdır” İfâdesini kullanan Örs, şunları anlattı: “Bugün herhangi bir insanın şiirine baktığımızda, geleneğimizin kodlarını göremediğimiz için kendimize son derece uzak hissedebiliyoruz. Kendi öz kaynaklarımız var iken sâdece batılılaşma adına hareket ederek, bizim klasik formları terk etmemiz gerektiği, kâfiyesiz, vezinsiz şiirler yazmamız gerektiği gibi ön yargılarla değerlerimizi alaşağı etmek yerine, bu hazineyi yeniliğe de müsâ’ade ederek neden geleceğe taşıyamıyoruz? Bugün İslâm coğrafyasında ortak bir edebiyât kullanıyor olsaydık, Türkiye’de yazılan bir kitâb Arab coğrafyasında yüz binlerce satıyor olsaydı ortak değerlerimiz, anlayışlarımız canlanırdı.”⁶ Dil, din, edebiyât ve san’atımızın hedef alınarak tahrîb edilmesinin sebeplerine gelince:

Evlâdları babalarından soğutmaya çalışdılar

İslâm dinini bilmedikleri için, ona karşı olanlar, asırlar boyunca yaptıkları kanlı ve acı tecrübelerle anladılar ki, îmânını yıkmadıkça, Müslümân milleti yıkmağa, imkân yokdur. Hakikatde her ilerlemenin ve yükselmenin

⁶23.1.2013 Türkiye

hâmîsi ve teşvîkçisi olan İslâmiyeti, ilmin, fennin ve yiğitliğin düşmanı gibi göstermeğe yeltendiler. Genç neslerin, bilgisiz, dinsiz kalmasını, onları ma'nevî cebheden vurmağı hedef edindiler. Bu yolda milyonlar döküldüler. İlim ve îmân silâhları çürümüş, hurs ve şehvetlerine kapılmış olan ba'zı câhiller, kâfirlerin bu hücumları ile hemen bozuldu. Bunlardan bir kısmı, isimlerini siper edinip, Müslümân görünerek, fen adamı, kalem sâhibi ve din âlimi, hattâ Müslümânların hâmîsi şekline girip, temiz gençlerin îmânlarını çalmağa koyuldular. Kötülükleri hüner şeklinde, îmânsızlığı moda şeklinde gösterdiler. Dîni, îmânı olanlara softa, gerici denildi. Din bilgilerine, İslâmın kıymetli kitâblarına, irticâ', gericilik ve te'assub diyenler oldu. Kendilerinde bulunan ahlâksızlık ve şerefsizlikleri, Müslümânlara, İslâm büyüklerine atf ve isnâd ederek, o temiz insanları kötülemeğe, evlâdları babalarından soğutmağa uğraşdılar. Târihimize de dil uzatıp, parlak ve şerefli sahîfelerini karartmağa, temiz yazılarını lekelemeğe, vak'a ve vesîkaları değışdirmeye kalkışdılar. Böylece, gençleri dinden, îmândan ayırmağa, İslâmiyeti ve Müslümânları yok etmeğe çalışdılar. İlmi, fenni, güzel ahlâkı, fazîleti ve yeğitliğı ile dünyâya şân ve şeref saçan, ecdâdımızın sevgisini genç kalblere yerleşdiren mukaddes bağları çözmek, gençliğı dedelerinin kemâlâtından, ululuğundan mahrûm ve habersiz bırakmak için, kalblere, rûhlara ve vicdânlara hücum etdiler. Hâlbuki, anlıyamıyorlardı ki, İslâmiyetden uzaklaşdıkça, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" yolundan ayrıldıkça, ahlâk bozulduğu gibi, her vâsitayı yapmakda ve her asrın icâb etdirdiğı yeni bilgilerde, üstünlüğü gayb ediyor, ecdâdımızın askerlikdeki, fen ve san'atdaki başarılarını gösteremiyor, hattâ geri kalmağa başlıyorduk. Bu maskeli dinsizler, böylece, bir taraftan ilmde, fende geri kalmamıza çalışıyor, diğeri taraftan da, İslâmiyet geriliğe sebep oluyor. Garb sanâyi'ine yetişebilmemiz için, bu kara perdeyi kaldırmamız, şark dîninden, çöl kanûnlarından kurtulmamız lâzımdır, diyorlardı. Bu sûretle maddî ve ma'nevî kıymetlerimizi yıkarak, vatanımıza, milletimize, dışardaki düşmanların, asırlarca yapmak istedikleri, fekat yapamadıkları kötülüğü yaptılar.⁷

Müslümanlar niçin geri kaldı?

Târihin her devrinde, türlü kanı taşıyan, türlü dil konuşan, başka başka âdet ve an'anelere bağlı olan milyonlarca insanın, aralarındaki farkları bırakarak, bir inanç veyâ fikr etrâfında toplanıp, birer imperatorluk kurduklarını görüyoruz.

⁷ Tam İlmihâl Seâdet-i Ebediyye, İstanbul 2013, s.6

Böyle kurulan imperatorluk veyâ devletlerin en büyüğüne, en güzeline orta çağda rastlıyoruz. Hiç bozulmamış, değiştirilmemiş biricik din olan İslâm dîninin güzel ahlâkı ile bezenmiş, birbirlerini seven, yardımlaşan, çeşidli ırklardan, büyük insan topluluklarının, birleşdiklerini biliyoruz. Bu topluluğu ayakda tutan temel, Hak teâlânın emr ettiği çalışkanlık, adâlet, iyilik, saygı gibi din esâsları idi. Osmânlı Türklerini, Sakarya kenârından, kısa bir zemânda, Viyana kapılarına götüren kuvvet, Sultân Osmân'ın ve çocuklarının sınıksız sarıldıkları İslâm dîninin, rûhu ve bedeni tekâmül ettiren ışıklı yolu idi. Çünkü, İslâmiyyetde Müslümânlar birbirinin kardeşidir.

Hıristiyan Avrupanın tek kal'ası Fransa kapılarını zorlamağa giden Attilâ [Hicretten (168) yıl önce öldü] idâresindeki Tûran Hunları, herhangi bir hak dîne mensub olsalardı ve oralara bu hak dînin ahlâkını, rûhunu götürmüş olsalardı, hazret-i Ömerin "radiyallahü anh" ordusundaki adâlete, şefkate hayrân olup, seve seve Müslümân olan Şâm hıristiyanları gibi, papasların baskısından, kralların işkencesinden usanmış olan Batı hıristiyanları da, onlara âğuşlarını açmaz mı idi ve bugünkü Avrupa'nın din çehresi ne olurdu?

Emevîler, İslâm dînini, İspanya'dan, Avrupa'ya soktu. Fas, Kurtuba ve Gırnata üniversitelerini kurup, batıya ilm ve fen ışıklarını saldı. Hıristiyanlık âlemini uyandırıp, bugünkü müsbet ilerlemenin temelini koydu. Dünyâ yüzündeki ilk üniversitenin, Fasın Fez şehrinde bulunan Kureviyyin Üniversitesi olduğu bütün ansiklopedilerde yazılıdır. Bu üniversite 244 [m. 859] yılında kurulmuşdur.

(Kâmûs-ül-a'lâm)da diyor ki, (Endülüs sultânı üçüncü Abdürrahmân "rahmetullahi teâlâ aleyh", memleketini genişletti. Kuvvetlendirdi. Fas'da hükûmet süren İdrîsîleri, Fâtımîlere karşı destekledi. Bunları hüküm altına aldı. Mükemmel donanma da yaptı. Kendisi ve adamları ilm ve edeb sâhibi idiler. Âlimlere ve ilme çok kıymet verirdi. Bunun için, Endülüs'de ilm ve fen çok ilerledi. Serâyı ve devlet dâireleri birer ilm kaynağı oldu. Her memlekette ilm öğrenmek için Kurtuba'ya akın akın toplandılar. Kurtuba'da büyük ve mükemmel bir tıp fakültesi kurdu. Avrupa'da ilk yapılan tıp fakültesi budur. Avrupa kralları ve devlet adamları, tedâvî için Kurtuba'ya gelir, gördükleri medeniyete, güzel ahlâka, müsâfirperverliğe hayrân kalırlardı. Altıyüzbin kitâb bulunan bir kütübhâne de yapdırdı. Kurtuba'dan üç sâatlik mesâfedeki (Vâdi-yül-kebîr) kenârında, (Ezzehrâ) isiminde pek büyük ve ince san'atlarla

dolu bir serây ile mükemmel bağçeler ve büyük bir câmi' yapdırdı. Kur-tuba'da çok sayıda derin âlimler yetişti. Endülüs'deki (Benî Ümeyye) hâlifelerinin sekizincisi olan Abdürrahmân-ı sâlis, elli sene adâlet ile hüküm sürüp, 350 [m. 961] senesinde yetmiş iki yaşında vefât etdi.

Fekat sonra, İslâm ahlâkını, Allahü teâlânın emrlerini bıraktıkların-dan, hattâ Ehl-i sünnet i'tikâdını bozarak, İslâmiyeti içerden yıkmak alçaklığı başladığından, Pirene dağlarını aşamadılar. 423 [m. 1031] de Ümeyye devleti çökdü. Bunlardan sonra Endülüs'e, önce (Mülessimîn) veyâ (Murâbitîn) denilen devlet, bundan sonra da, (Muvahhidîn) devleti hâkim oldu. Fekat İspanyollar, 897 [m. 1492] de, Gırnata şehrini de alıp Müslümânları öldürdüler. Sözde Müslümân olup da, Allahü teâlânın emrine uymamanın cezâsını buldular. İspanya fâci'ası olmasaydı, fel-sefeci İbnürrüşd'ün ve İbni Hazm'ın bozuk fikrleri, belki din ve imân hâlini alıp dünyâyaya yayılacak, bugünkü hazîn levha, yüzlerce sene önce meydâna çıkacaktı.

O hâlde, beşeriyeti ızdırâbdan, felâketden kurtaran, Fâtımiler, Re-sûliler gibi, İslâm ismini taşıyan, imânı ve ameli bozuk devletler değil, Emevîler, Timûr oğulları ve Osmânlılar gibi, Ehl-i sünnet olan ve dînine sarılan milletler olmuştur.

Bunlar, İslâm ilmlerinin din ve fen kollarında insanlığa ışık tuttular. Fekat, ne yazık ki, sonraları, bunlarda da İslâmiyyet gevşemeğe başladı. Devlet reislerini şehîd etdiler. Birçok işletmeler, din câhillerinin, mason uşaklarının baskısı altında kaldı. Allahü teâlânın emr etdiği gibi seviş-meği, çalışmağı bıraktılar. Masonlar, Müslümânların geri kalması için, medreselerden fen derslerini kaldırdı. Din adamları, fensiz, bilgisiz ye-tişdirilerek, İslâmiyeti içden yıkmaya başladılar. Bir taraftan, ilm, fen yok edildi. Bir taraftan da, ahlâk, edeb, hayâ ve din bozuldu. İmpera-torluk çökdü. Hâlbuki, İslâmiyyet, tecribi ilmleri, fenni, san'ati, endüs-triyi, ehemmiyyet ile emr etmektedir.

İşte bu devletlerde de din mütehasıslarının bildirdiği belli sebeb-lerden dolayı, i'tikâd bozulup, İslâmiyyete bağlılık gevşedikçe, durak-lama, gerileme başladı. Nihâyet yok oldular. (Eş-şer'u tahtesseyf) hadîs-i şerîfinin haber verdiği gibi, İslâm güneşi batarak yeryüzü bu-günkü hâlini aldı. Attilâ'nın büyük imperatorluğu da, İslâm dîni geldik-den sonra olsaydı ve İslâm dîninin getirdiği adâlet duygusu ile bezenmiş olsaydı, onun ölümünden kısa bir zemân sonra, parçalanmaz, yıkılıp gitmezdi.

Büyük Selçuklu hükümdârı Muhammed Alb Arslan'ın "rahmetul-lahi teâlâ aleyh" [463] hicrî ve [1071] milâdî yılında, Malazgird'de Rum İmparatoru Diojen idâresindeki iki yüzbinden ziyâde orduya karşı, kırk bin kahramân ile kazandığı zaferden sonra, Anadolu'ya gelip yerleşen ve Batı Türkleri diye anılan, biz Oğuz Türklerini, Hıristiyan Avrupalılar, çok kerre, haçlı rûhu ile birleşerek, Anadolu'dan çıkarmak için saldırdıkları hâlde, yirminci asrda [14. cü hicrî asrda], büyük bir Müslümân Türk milleti hâlinde ayakda tutan, yaşatan en büyük kuvvetin, milletin kalbinde bulunan sağlam îmânı olduğunda kimin şübhesi vardır?

Onbirinci asr [Hicrî beşinci asr] içinde, Türklerin üç büyük dalga hâlinde, üç istikâmetde, yayılma hareketini biliyoruz:

Birincisi, Gaznevî hükümdârları emrinde, Kalaç ve diğer Türk boylarının, Hindistân'a olan yayılmalarıdır ki, buralara İslâm dînini ve medeniyetini de götürdüler. Bugün Hindistân'da yüz milyonu aşan bir Müslümân topluluğunun bulunması, bu yayılma hareketinin bir netîcesidir. Osmânlı donanması 940 [m. 1533] de Hindistân'a gitdi. Beş sene sonra Cidde'ye avdet etdi.

İkincisi, Oğuz Türklerinin, İrân'dan geçerek, Malazgird zaferinden sonra, Bizans elinde bulunan Anadolu'yu fethidir. Oğuzlar da, İslâm dîni ile müşerref olarak gelmiş idi. Bugün, aradan asırlar geçtiği hâlde, ancak Müslümân olarak kalışları sâyesinde, yine Anadolu'da oturuyor ve dünyâ siyâsetine karışıyor.

Üçüncü yayılma hareketi, Karadenizin şimâlinden, Balkanlara doğru oldu. İçlerinde bir kısım Oğuzlar da bulunan Peçenek ve Koman Türkleri, Balkan yarımadasına yerleşdi. Ne yazık ki, bunlar İslâm dîni ile şerefleymiyerek gelmişti. Etrâflarını saran Hıristiyan devletlerin tazyiki ile, kısa zemânda kendiliklerini unuttular. An'anelerini gayb etdiler. Eridiler, yok oldular. Hindistân'da, Anadolu'da ve başka yerlerde, bugün yaşamakta olan soydaşları gibi olamadılar. Bunlar niçin yaşıyamadı? Bunlardan kim ve ne kaldı? Bu, niçin böyle oldu?

Görülüyor ki, Türk devletlerini ve milletlerini, ayakda tutan, yaşatan, büyük ve başlıca kuvvet, îmândır ve İslâm dîninde, çok kuvvetli bulunan adâlet, iyilik ve doğruluk ve fedakârlık kudretidir.

[Batının inanç, örf ve âdet, moda ve ahlâksızlıklarını taklid etmek medeniyet değildir. Müslümân milletin bünyesinde tahrîbât yapmaktır].

Ders kitâblarında ezberletilecek mektûb

Osmânlı devletinde Rus sefiri olarak uzun seneler çalışan İgnatıyef, hâtıralarında, Sultân İkinci Mahmûd Hân zemânında, Fener Patrikhânesi'nin kapısında asılan, 1237 [m. 1821] Rum isyânının baş plânlayıcısı, Patrik Gregoryos'un Rus Çarı Aleksandr'a yazdığı mektûbu açıklamaktadır. Mektûb ibret vericidir:

“Türkleri maddeten ezmek ve yıkmak gayr-i mümkündür. Çünkü Türkler, Müslümân oldukları için çok sabırlı ve mukâvemetli insanlardır. Gâyet mağrûrdurlar ve izzet-i îmân sâhibidirler. Bu hasletleri, dinlerine bağlılıklarından, kadere rızâ göstermelerinden, an'anelerinin kuvvetinden, pâdişâhlarına [devlet adamlarına, kumandanlarına, büyüklerine] olan itâ'at duygularından gelmektedir.

Türkler zekîdirler ve kendilerini müsbet yolda sevk-u idâre edecek reîslere sâhib oldukları müddetçe de çalıştırdılar. Gâyet kanâ'atkârdırlar. Onların bütün meziyyetleri, hattâ kahramânlık ve şecâ'at duyguları da an'anelerine olan merbûtiyyetlerinden (bağlılıklarından), ahlâklarının salâbetinden gelmektedir.

Türklerde evvelâ itâ'at duygusunu kırmak ve ma'nevî râbitalarını (bağlarını) kesr etmek (parçalamak), dînî metânetlerini (sağlamlığını) zâ'fa uğratmak (za'îfletmek) îcâb eder. Bunun da en kısa yolu, an'anât-i millîyye (millî geleneklerine) ve ma'neviyyelerine uymayan hâricî fikrler ve hareketlere alıştırmaktır.

Ma'neviyyâtları sarsıldığı gün, Türklerin kendilerinden şeklen çok kudretli kalabalık ve zâhiren hâkim kuvvetler önünde zafere götüren asl kudretleri sarsılacak ve maddî vâsıtaların üstünlüğü ile yıkmak mümkün olabilecektir. Bu sebeble Osmânlı Devleti'ni tasfiye için mücerred olarak harb meydânlarındaki zaferler kâfi değildir. Hattâ sâdece bu yolda yürümek, Türklerin haysiyyet ve vekârını tahrîk edeceğinden, hakikatlerine nüfûz edebileceklerine sebep olabilir.

Yapılacak olan, Türklerle birşey his etdirmeden, bünyelerindeki tahrîbi temâmlamaktır.”

Bu mektûb ders kitâblarında ezberletilecek kadar mühimdir. Mektûbda ibret alınacak çok şey varsa da, en önemlisi şu iki husûsdur:

- 1 - Türklerin ma'neviyyâtının ve dîninin yıkılması için, Türkleri yabancı fikr ve âdetlere alıştırmak,
- 2 - Türklerle his etdirmeden bünyelerindeki tahrîbâtı temâmlamaktır.

Bu hedeflere ise, Batının inanç, moda, örf ve âdet ve ahlâksızlıklarını, taklîd ettirmekle ulaşılır.

Batının ilm, fen, teknik ve her sâhadaki fennî gelişmelerini almak elbette lâzımdır. Zâten İslâmiyyet bunu emr eder. Yabancı dil öğrenmenin lâzım olduğunu hadîs-i şerîfler haber vermektedir. Zeyd bin Sâbit “radıyallahü anh” diyor ki, (Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” bana Yehûdî dilini öğrenmeği emr eyledi. Öğrendim. Yehûdîlere gönderilen mektûbların çoğunu bana yazdırırdı. Onlardan gelen mektûbları bana okuturdu). Bu haber, Tirmizîde uzun yazılıdır. Zeyd, böylece İbrânî ve Süryânî lügatlarını öğrendi. Büyük İslâm âlimi Seyyid Abdülhakîm Efendi (Arvâsî), mükemmel Arabî, Fârisî konuştuğu hâlde, (Yabancı dil bilseydim, bütün dünyâya fâideli olurdu) derdi. Avrupa dillerini bilmediği için esef eder, çok üzülmüdü. (İslâm dîninin üstünlüklerini, râhat ve huzûr kaynağı olduğunu ve medeniyete, fende ve ahlâkda ilerlemeğe ışık tuttuğunu dünyâya bildirmek için, kısacası, İslâmiyyete ve bütün insanlara hizmet için, yabancı dil öğrenmek muhakkak lâzımdır) derdi.

Bütün dinleri iyi incelemiş olan, İngiliz ilim adamlarından Lord Davenport, yirminci asr başlarında Londra’da basdırdığı, (Hazret-i Muhammed ve Kur’ân-ı kerîm) adındaki İngilizce kitâbında diyor ki:

Ahlâk üzerinde son derece titizliğidir ki, Müslümânlığın az zemânda sür’atle yayılmasına sebep olmuştur. Müslümânlar, muhârebede kılınca boyun eğmiş olan başka din adamlarını, dâimâ afv ile karşılamışlardır. Juryo diyor ki, Müslümânların Hıristiyanlara karşı davranışı ile, Papalığın ve kralların mü’minlere revâ gördüğü mu’amele, aslâ kıyâs edilemez. Meselâ, [980] hicrî ve [1572] mîlâdî yılı Ağustosun yirmidördüncü günü, ya’nî Sent Bartelemi yortu günü, Dokuzuncu Şarl ve Kraliçe Katerina’nın emri ile Pâris ve civârında altmış bin Protestan öldürüldü. Sent Bartelemi, on iki havârîden biri olup, mîlâdî [71] yılında, Ağustos ayında Hıristiyanlığı neşr ederken Erzurumda şehîd edilmişti.

Böyle nice işkencelerde dökülen Hıristiyan kanları, Müslümânların harb meydânlarında dökdükleri Hıristiyan kanlarından katkat fazladır. Bunun içindir ki, birçok aldanmış insanı, İslâmiyyetin zâlim bir din olduğu zannından kurtarmak lâzımdır. Böyle yanlış sözlerin hiçbir vesîkası yokdur. Papalığın vahşet ve yamyamlık derecesine varan işkenceleri yanında, Müslümânların, gayrı müslimlere karşı davranışları, ağız süt kokan bir sübyaninki kadar yumuşak olmuştur. İslâmiyyet,

başka dinlerin hurâfeler ve şübheler bataklığı ortasında, çiçek temizliği ile yükselmiş bir aklî ve fikrî asâletin sembolü olmuştur.

Milton der ki, (Kostantin kiliseyi zenginleştirdince, papaslar makâm ve servet hırsını artırdı. Bunun cezâsını, parça parça olan Hıristiyanlık çekti).

İslâmiyyet, ilâhlara insan kanı dökmek fâci'a ve felâketinden beşeriyeti kurtardı. Bunun yerine, ibâdeti ve sadakayı getirmekle, insanlara iyilik aşıladı. Sosyal adâletin temelini kurdu. Böylece, kanlı silâhlara hâcet bırakmadan, dünyâya kolayca yayıldı. İlm da'vâsına Müslümânlar kadar bağlı ve saygılı hiçbir millet gelmemiştir denilebilir. Hazret-i Peygamberin "aleyhissalâtü vesselâm" pek çok hadîsleri, samîmî bir ilm teşvîkcisidir ve ilme saygı ile doludur. İslâmiyyet, ilme maldan dahâ çok kıymet vermiştir. Hazret-i Muhammed, bu tutumu olanca gücü ile desteklemiş, Eshâbı da, bu yolda var kuvvetleri ile çalışmışlardır.

Bugünkü fennin ve medeniyetin kurucuları, eski ve yeni eserlerin ve edebiyâtın koruyucuları, Emevîler, Abbâsîler, Gaznevîler ve Os mânîliler zemânındaki Müslümânlar "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" olmuştur.

Buraya kadar ba'zı parçalarını yazdığımız ingilizce kitâb, misyonerler ve Yehûdîler tarafından piyasadan alınarak, yok edilmek istenmiştir. İlk misyoner teşkilâtı olan Cizvit cem'iyetleri 918 [m. 1512] de teşekkül etmiştir.⁸ Şimdi de, gençleri millî benliğinden koparmak için Türkiye ve diğer İslâm ülkelerinde emperyalist güçler ve yerli iş birlikçilerince uygulanan beyin yıkama metodlarını görelim:

Aşılama, alıştırma ve telkîn metodu

Yirminci asırda ortaya çıkan ideolojik kültür emperyalizmi yeni bir sosyal olaydır. Bu türlü emperyalizm, millet realitesini boğmak isteyen ve böylece birçok milleti bir ideolojiye bağlılık uğruna peyk durumuna düşürerek müstemleke yapan büyük komünist ülkeler tarafından tatbik edilmektedir. Buna mukâbil, Batı ülkeleri de daha evvelki asırlarda uzun müddet müstemlekeci politika gütmüşlerdir. Müstemleke olan veya olmayan az gelişmiş ülkeler üzerinde Batı âleminin de kültür emperyalizmi olarak vasıflandırılabilir tesirleri olmuştur. Bu tesirler bilhassa hayât üslûbunu batılı hayât üslûbuna uyduran aydınlar üzerinde söz konusudur.

⁸ Tam İlmihâl, s.532-536

Kültür emperyalizminin yürütülmesi, bir millî kültür üzerine başka bir milletin kültürünü “aşılama”kla mümkün olmaktadır. Bunu başara-bilmenin iki metodu vardır ve bunlara sosyolojide verilen isimler “alış-tırma” ve “telkîn”dir.

“Alıştırma”ya ma’rûz bırakılan memleketlerde yabancı kültürün aşıl-nması fa’âliyeti hissettirilmeksizin ve dolaylı yollardan yapılır. İç hâ-inlerin de hizmetlerinden yararlanan alıştırmaya safhasında hikâyeler, piyesler, romanlar, sözde ilmî eserler yazdırılarak yerli kültürün değer hükümleri gülünç gösterilir, onlarla alay edilir ve yabancı kültürün değer hükümleri ve ideolojisi tek taraflı olarak aşılır. Türk cemiyeti Tanzî-mâtından beri, batı kültürünü üstün görmemizi teşvik eden bir alıştırmaya safhasının içine girmiş, Türk aydınlarının ba’zıları bilerek veya bilme-yerek kendi kültürlerinden kopabilmiştir. Daha sonraları Türkiye’nin komünist ideolojiyi ve onun değer hükümlerini aşıl原因 bir alıştırmaya ameliyesine tâbi tutulduğu söylenebilir. Hâlen memleketimiz her iki istikâmetden bu kültürel baskıların etki bölgesi durumundadır. Bunlar ka-pitalist ve komünist kaynaklı olmaları itibâriyle birbirlerinden farklı görünmelerine rağmen aslında her ikisi de maddeci kültürlerden gelen etkilerdir. Bu bakımdan sosyal bünyeyi yıpratıcı bir etkileri vardır. Maddî ve ma’nevî hedefleri dengeli bir şekilde ihtivâ etmeyen ve mil-letlere tek yönlü bir aşılama yapan kültürler, bizzat kendileri gelişmiş bir sosyal bünyeye sâhib olmayan memleketlerin kültürleridir. Batı Av-rupa ülkelerinin ve komünist ülkelerin bugünkü iktisadî bünyeleri ve refâh durumları bizi yanıltmamalıdır. Çünkü, sosyal bünyedeki zaaf lar kısa dönemde ortaya çıkmazlar. Fakat sâdece maddî hedefleri ön plana alan ve sömürgeci politika güderek başka milletleri istismâr eden ülke-ler, sömürgelerde tatbik ettikleri ahlâkî ve ma’nevî değerleri yıpratıcı politikaya alışan kendi insanları ile kendi iç bünyelerinde de moral çö-küntüye ma’rûz kalmaya mahkûm memleketlerdir. Ne var ki, bu moral çöküntünün ve sosyal bünye zaafının açıkça görülür bir şekilde ortaya çıkması zamân alır. Bundan ötürü, alıştırmaya ma’rûz bırakılan mem-leketlerin genç nesilleri, kendi ma’nevî kültürlerinin kıymet hükümlerini sinsice yıpratın ve hor görenlere karşı uyanık bulunmalı ve onların tesirine kapılmayacak kadar şahsiyet sâhibi olmalıdırlar.

“Telkîn”, bir yabancı kültürü aşılamanın alenî, ya’nî açıkça tatbik edilen usûlüdür. Bu usûl artık alıştırmaya metodu ile kıvâma gelmiş ve daha sonra peyk hâline getirilmiş olan ülkelerde tatbik edilir. Bu ülke-lerde tatbik edilen telkîn metodunda yabancı kültürün değer hükümleri

yerli halka açıktan açığa resmen kabul etdirilir. Bütün idâre mekânizması ve eğitim fa'âliyetleri resmen bu gâyeye göre teşkilâtlandırılır.⁹ Bütün bu metodların uzun yıllardır resmî eğitim kurumları aracılığıyla Türk milletine uygulandığını bugün çok daha net olarak görüyoruz. Aşılama, alıştırma ve telkîn metodlarıyla hangi millî değerlerin hedef alındığına gelince:

Gerçek savaşın kültür savaşına dönüşmesi

Komünizm, "Brejnev Doktrini" milletlerarası yayılmasını ve cihân hâkimiyetini kültür savaşına dönüştürmüştür. Küba hâdisesinde Rusya'nın Kennedy karşısında adımını geri atmasından beri, komünist yayılmanın zorla ve silâh gücüyle mümkün olamayacağı, çok büyük tehlikeler getireceği anlaşılmıştır. Bu iş kültür savaşı yoluyla yapılmaya başlanmıştır. Propaganda, okullara, kışlalara sızma, basın, yayım, kitâb, tiyatro, sinema (televizyon-internet), karikatür, fısıltı, yalan, iftira, kültür savaşının vâsıtalarından ba'zılarıdır. Bilhassa yazılı ve basılı malzemeye ağırlık verilmiştir. Demokrasiler, bünyeleri icâbı daha çok savunma hâlinde kaldıkları hâlde, milletlerarası komünizm, devâmlı taarruz hâlinde bu kültür savaşını yürütmüştür. Bu iş için devletler, bûdcelerinin en büyük paralarını ayırır olmuşlardır. Çünkü durum doğrudan doğruya millî savunma mâhiyeti kazanmıştır. Kültür değişikliği geçiren ülkeler (Türkiye gibi), bünyece cılız oldukları için, komünist kültür savaşından çok müteessir olmuşlar, kültürleri üzerinde çok mutaassıp davranan Batı Avrupa demokrasilerindeki gibi fırtınayı hafif atlatamamışlardır.

Komünist kültür savaşı, musallat olduğu milletin millî kültürüne, târihine, klasik değerlerine, musikisine, şiirine, büyük adamlarına, dine, örf, âdet ve geleneklerine, sinsi bir savaş açmıştır. Dile saldırarak nesilleri birbirini anlamaz, dışarıdaki vatandaşlarla ayrı kelimeler kullanan, klasik eserlerini okuyamaz, belirli sayıda kelimelerle düşünce sahasına açılmaz hâle getirmek istemiştir. İşçiden çok fazla gençlere musallat olan milletlerarası komünizm, ba'zı okulları ele geçirerek o devleti bir nesil sonra ele geçirebileceğini hesâblamıştır. Eğitimin millî değil, kozmopolit olması için çok çalışmıştır. Eninde sonunda ele geçireceği devletlerde sanayileşmeyi teşvik etmiştir; fakat sanayileşme yanında kültür yatırımı yapmaktan alıkoymak için bütün yaygaracılığını harekete geçirmiştir. Sanayileşmiş Batı ve bunların lideri olan Bir-

⁹ Prof. Dr. Âmiran Kurktan, *Sosyoloji, İstanbul 1976, s. 72-73*

leşik Amerika ise, tersine, o ülkeleri pazar hâline getirebilmek için, sanayileşmeyi önlemek istemiş, sanayileşmenin öncüsü liderleri devirmeye çalışmış, millî uyanışı da tehlikeli gördüğü için, milliyetçiliğe karşı soğuk davranmış ve kozmopolitliği teşvik etmiş, para işleriyle ilgili zümreleri tutmuştur.

Bu şekilde milletlerarası sol, bütün dünyâda klasik değerleri gözden düşürmek için büyük çaba harcamış, bu uğurda milyarlarca dolarlık dış yatırımlar yapmış, işine yarar her mihrâka para dağıtmıştır. Klasik resim yerine dejenere resim, klasik musikî yerine dejenere musikî, klasik şiir yerine vezinsiz kâfiyesiz lâf yığınları ortaya çıkarmıştır. Kan, şiddet ve şehvet edebiyâtını işlemiş ve teşvik etmiştir. Dînî ve ahlâkî değerleri küçük düşürmeye çalışmıştır. Millî kahramânları aşağılamak, millî târihi küçümsemek ve tahrif ederek yeni nesillere öğretmek için bütün kalemşorlarını seferber etmiştir.

Hâsılı bundan böyle târîh kitâblarında klasik savaşlarda hangi tarafın hangi tarafı yendiği değil, kültür savaşında hangi tarafın gâlib ve mağlûb olduğu anlatılacaktır, dersek, ancak gerçeklere tercemân oluruz.¹⁰

Kendi kahramânlarımızla heyecânlanmalıyız

Son nefesine kadar medyada muhâfazakârların sesi olan merhum Enver Ören Ağabey'in, 15 Kasım 1981'de yayın hayatına başlayan Türkiye Çocuk dergisinin ilk nüshâsına yazdığı başyazı, âdeta bir "Muhâfazakâr san'at manifestosu" niteliğindedir. İşte o başyazıdan bir bölüm: "Bugün yazısıyla, çizgisiyle, yerli ve bizden olan bir dergiyle karşınıza çıkmış bulunuyoruz. Hikâye ve kıssalarımızda, doğruluğu, dürüstlüğü, resimli romanlarımızda kahramânlığı, mertliği, Yunus Emre'mizde Allah aşkını gönül sevgisini bulacak, Mimâr Sinân'ımızla Türkiye'mizi yeniden imâra kalkacak, geçmiş ve geleceğimizle dergimizde kucaklaşacaksınız. Bu ma'nevî kültür yanında günümüzün teknik gelişmelerini, buluşlarını, ilmî çalışmalarını merakla tâkib edecek istikbâl için kendinizi hazırlayacak ve bu arada hem gülecek, hem eğlenecek, hem öğreneceksiniz. Tarzanlar, şövalyeler, kovboylar ile değil, kendi kahramânlarımız ile heyecânlanacak, kendi duygularımızı yaşayacaksınız." (3.3.2013 Türkiye)

¹⁰ Öztuna, s. 271

TÜRKİYE SANAT KURUMU (TÜSAK) KURULMALIDIR

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen, dünyâda “Sanat Konseyi” adı altında merkezî bir yapılanmanın olduğuna dikkat çekerek, “Kadro lu bürokratik san’at anlayışından vazgeçip, çağdaş dünyâdaki örnekler gibi Başbakanlığa bağlı ‘Kültür Sanat Konseyi’ kurulmalı ve konsey eliyle devletin imkânları doğru kanallara aktarılmalıdır. Devletin desteği hak edene devâm etmelidir. Bu alanda, sivil inisiyatif ağırlıklı yerel yaklaşımları, kültürün öz dinamiklerini dikkate alan kurumsal yeniden yapılanmaya ihtiyâc var” dedi.

Prof. İsen’in –düşünceleri ile ne derece örtüşüğünü bilemiyoruz ancak- kurulmasını istediği “Sanat Konseyi”, bugün, “Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) Kanûn Tasarısı Taslağı” ile Türkiye’nin gündeminde ve TBMM Genel Kurulu’na getirilerek yasalaşması bekleniyor.

İsen’in söz konusu açıklamaları, kurumsal yeniden yapılanma çerçevesinde bir “Sanat Konseyi” kurulması düşüncesinden daha çok, “Muhâfazakâr kesimin nasıl bir demokrasi anlayışı varsa, ‘muhâfazakâr estetik’ ve ‘muhâfazakâr san’at’ın normlarını ve yapısını oluşturmak gibi bir yükümlülük içerisinde olunmalıdır” sözleriyle tartışıldı. İşte o konuşmanın detayları:

Suriçi Grubu Platformu İstanbul Toplantılarının 2012 Mart ayı onur konuğu olan Mustafa İsen, burada bir konferans verdi. İsen, medyada çok tartışılan bu konuşmasında esâs itibâriyle, ihtiyâca cevâb veremez hâle gelmiş olan kültür ve san’at kurumlarında merkezî bir yapılanmaya gidilmesi ve bu çerçevede “Kültür Sanat Konseyi” kurulması gerektiğine işâret etti.

Suriçi Grubu Yönetim Kurulu Üyesi İbrahim Biçer’in kürsüye dâvet ettiği Mustafa İsen toplantıda, san’at ve san’atcının sorunları ile toplumun san’at ve san’atçıyla buluşması için reform niteliğinde yapılması gereken değişiklikleri, slayt gösterisi eşliğinde Suriçi Grubu dâvetlileriyle paylaştı. Mustafa İsen, “21’inci Yüzyıl Türkiye’sinde Kültür ve Sanat Anlayışı” başlıklı konuşmasında; Türkiye’de 10 yıldan bu yana çok iyi işler yapan ve ülkeyi dünyâyla yarışır hâle getiren iktidârla hu-

kûkî anlamda pek çok yenilik yapıldığını ve hükûmetin ekonomik anlamda başarısını devâm ettirdiğini belirterek, kültürel anlamda da diğer fa'âliyetlerle atbaşı giden bir hamleye ihtiyâc bulunduğunu söyledi.

İsen, gelişmiş ülkelerde devletin kültür ve san'at alanında bizzat icrâcı değil, destekleyen aktör konumunda olduğunu ifade ederek, kültür ve san'at fa'âliyetlerinin, değişik isimlere ve yönetim modellerine sâhib sivil toplum, yerel yönetim, üniversiteler ve bu alanda fa'âliyet gösteren sivil mekânizmalar aracılığıyla yürütüldüğünü anlattı. Dünyâda, "Sanat Konseyi" adı altında merkezî bir yapılanmanın söz konusu olduğunu kaydeden İsen, "Cumhuriyet döneminde devlet, kültür ve san'at alanında doğrudan hizmet sunan ve organize eden konumunda olmuş, Devlet Opera ve Balesi, Devlet Tiyatroları, Devlet Halk Dansları Toplulukları, Devlet Türk Halk ve Sanat Müziği toplulukları gibi kuruluşlarla mevcut repertuar ve san'at anlayışı, zamân zamân ba'zı başarılı idâreciler elinde nisbeten kaliteli bir şekilde tekrârlansa da, devlet sisteminin sınırlayıcı ve bürokratik etkisi altında beklenen yenilikçi ivme kazanılamamıştır. Son 10 yılda da küllî bir değişiklik gündeme gelmemiştir. Başlangıçdaki yapı aynen devâm etmektedir" dedi.

İnsânî gelişmişlikte 92'nci sıradayız

Türkiye'nin ekonomik bakımdan dünyânın 16. büyük ekonomisi olduğunu, kişi başına düşen millî gelir seviyesinde de 50. sırada yer aldığını belirten İsen, Türkiye'nin, insânî gelişmişlik noktasında dünyâda 92. sırada yer alarak, İran'ın gerisinde olduğunu söyledi. Bunun, Türkiye'nin hak ettiği bir tablo olmadığını kaydeden İsen, insânî gelişmişlik kriterinin daha iyi noktaya çekilebilmesi için kültür, eğitim, bilim, san'at, spor ve sağlık çalışmaları olması gerektiğini dile getirdi. Mustafa İsen, sağlık dışındaki kriterlerin envanterinin tutulmadığını ifade ederek, kültür ve san'at fa'âliyetlerinin ciddi envanterle desteklenmesinin önemine işaret etdi.

KÖYDES ve BELDES gibi KÜLDES gündeme gelmeli

Prof. Dr. İsen, devletçi anlayış sonucu, yeni ve orijinal san'at anlayışlarının ortaya çıkmadığını ve bir strateji geliştirilemediğini ifade ederek, bunların çözülmesi gerektiğini söyledi. Ekonomik gelişmişlik bakımından daha aşağı olan ülkelerde kültür ve san'at yapılanmasının Türkiye'den daha iyi olduğunu belirten İsen, KÖYDES ve BELDES gibi KÜLDES diye bir projenin de gündeme gelmesi gerektiğini kay-

detdi. Türkiye'nin KÜLDES projesine ihtiyacı olduğunu belirten İsen, şöyle konuştu: "Taşrada iki tip kültür merkezi var; Kültür ve Turizm Bakanlığının önceki yönetimler çerçevesinde tamâmen farklı bir bürokrasiyle oluşturduğu kültür merkezleri var. Anadolu şehirlerinin çoğunun ortasında âdeta çürük diş gibi 30 yıldan beri devâm eden kültür merkezi inşaatları vardır. Artık demode olmuştur pek çok şey ama bunlar yanlış planlama içinde devâm ederler. Benim önerdiğim bu değil. Küçük ölçekli, çok amaçlı fonksiyon ifâ eden, her beldede bir kültür merkezi var. Halk, bu merkezlerde düğününü, lise müsâmeresini, anma gününü, siyâsî toplantısını yapacak. Yanında küçük bir kütübhânesi olacak. Küçük küçük san'at icrâ edilebilecek alanlardan meydâna gelecek. Bu yapıldıktan sonra da bölgenin kültür ve san'atını ifâ etmek üzere talep eden kişi ve kurumlara enstrüman, sahne desteği, kıyâfet gibi küçük katkılarda bulunabileceğimiz mekânizma ile Anadolu'yu bir ânda san'at fidanlığı hâline dönüştürebiliriz.

Devlet nasıl san'at yapılacağına kararını vermemeli, bizzat icrâci aktör olmamalı. Devlet toplum mühendisliği yapmayacak, 'İllâ şu kültürel biçimlenme içinde olacaksın' önermesinde bulunmayacak. Merkezlerle birlikde devlet ortamı hazırlayacak ve o toplumun doğal kanalları içinde akan kültürel yapıyı rahatlıkla ifâ ve ifâde edebileceği bir yapı oluşturacak."

Devlet Koroları iyi işlemiyor

Mustafa İsen, devletin 1970'li yıllardan sonra halk ve san'at müziği koroları kurduğunu belirterek, "Üzülerek ifâde ediyorum, İstanbul'u hâriç tutuyorum, bunlar iyi işlemedi. Elazığ'da bir devlet korosu var. Çoğu zamân konserlerinde, üzülerek ifâde ediyorum, koronun sayısı seyirci sayısından daha fazladır. Bunlar Elazığ'ın kültürel yapısına da katkıda bulunmadılar. Buna karşılık Elazığ'da sivil çalışan Halk Musikî Cemiyeti var. Bunların konserlerinde de yer bulmak mümkün değil. Ben oturdukları, dernek olarak kullandıkları mekâna gitdim, afedersiniz bu kelimeyi kullanacağım, it bağlasanız durmaz; kaloriferi yok, bir binânın uygun olmayan bölümünde. Çünkü o insanlar kendi maaşlarından kestikleri parayla kira veriyor. Enstrümanları, kıyâfetleri kendi ceplerinden alıyorlar. Şuna inanıyorum; Elazığ Devlet Korosundaki iki san'atcının yıllık maliyetini bu koroya devlet katkısı olarak sursak, elde edebileceğimiz verim, bugünkü konumlarından çok daha farklı olacaktır. Çünkü o, Elazığlının

ihtiyâc duyduğu bir yapı. Onlar Elazığ'ın mahallî klasiklerini derleyerek, toplumla buluşduruyorlar. Öbür tarafda olduğu gibi daha üstenci ve farklı bir bakış açısıyla bunu gerçekleştirmeye kalkdığınız zamân ortaya bir olumlu tablo çıkmıyor. Bu alanlar toplumla buluşmıyor, 'muhâfazakâr demokrasi' gibi, 'muhâfazakâr estetik ve muhâfazakâr san'at'ın normlarını oluşturmakla yükümlüüz."

Kurumsal yeniden yapılanmaya ihtiyâc var

Prof. İsen, Devletin; tiyatro, opera, bale, senfoni ve korolarda kadrolu san'atçıların en az üçde birini, meselâ balede yüzde 60-70'ini kullanmadığını belirtti. "Bundan dolayı bürokratik anlayışla yönetilen, yeniliklere ve yeni nesillerin katılımına kapalı kültür ve san'at kurumlarında, güncel, yenilikçi ve sivil bakış açısıyla beklenen gelişmeyi hiç bir zamân görmek mümkün değil" dedi.

Bu alanların toplumla buluşmadığını, kucaklaşmadığını, toplumun ilgisini çekecek fa'âliyetler ortaya koyamadığını ifade eden İsen, şöyle konuştu: "İskender Pala, Şehir Tiyatrolarının bir oyunu ile ilgili eleştirel bir yazı yazdı. Devlet Tiyatrolarında da durum farklı değildir. Her defâsında olduğu gibi bu kesimler, 'Efendim bu muhâfazakâr kesim zâten san'atdan anlamaz, size ne oluyor da bu işlere karışıyorsunuz, işinize bakın' der gibi bir karşılık verdiler. Kuş, tek kanadı ile uçmaz. Bu fa'âliyet, bu yapı, yaptığı işleri bir uygarlığa dönüştürecekse, uygarlık mutlak sürette kültür ve san'atla el ele yürümek gibi bir yükümlülük çerçevesi içindedir. Muhâfazakâr kesimin nasıl bir demokrasi anlayışı varsa, muhâfazakâr demokrasi diye bir şeyden bahsedebiliyorsak, o zamân 'muhâfazakâr estetik' ve 'muhâfazakâr san'at' diye bir şeyden de bahsetmek, bunun normlarını ve yapısını oluşturmak gibi bir yükümlülük içindeyiz. Sivil inisiyatif ağırlıklı yerel yaklaşımları, kültürün öz dinamiklerini dikkate alan kurumsal yeniden yapılanmaya ihtiyâc var."

İsen, devlet tiyatrolarının 2009-2010 yılında 126 milyon 313 bin 864 lira bütçeye karşılık 146 oyun, özel tiyatroların 3 milyon lira yardıma karşılık 152 oyun sahnelediğini söyledi. Sinemada da 12 milyon lira destekle 193 film çekildiğini anlatarak, "Kadrolu bürokratik san'at anlayışından vazgeçip, çağdaş dünyadaki örnekler gibi Başbakanlığa bağlı 'Kültür Sanat Konseyi' kurulmalı ve konsey eliyle devletin imkânları doğru kanallara aktarılmalıdır. Devletin desteği hak edene devâm etmelidir" dedi.

Şehir Tiyatrolarındaki tartışmalardan sonra bir gazetede, “Şehir Tiyatrolarında koltuk sayısı artırıldı, buna karşılık seyirci sayısı düştü” şeklinde bir haber çıktığını hatırlatan İsen, “Ertesi gün oranın yönetmenlerinden bir tânesi çıkıp, ‘Bizim sayıyla işimiz olmaz; seyirci az gelmiş çok gelmiş, kaliteden sorumluyuz’ dedi. Sanki bunlar birbiriyle zıd şeyler gibi. ‘Bu toplum kaliteden anlamıyor ne yapalım’ der gibi bir bakış açısıyla. Bu toplum kaliteden anlar, gerçek kaliteyi sunarsanız, seyirci sayısı da berâberinde artacaktır” diye konuştu.

Köhnemiş yapıları yenileme vakti geldi

İsen, artık köhnemiş yapının değiştirilmesi gerektiğini ifade ederek, konuşmasını şöyle tamamladı: “Devlet memuru ve san’atçı mantığından muhakkak sûrette vazgeçmek gerekir. Artık konservatuarlar yüzlerce öğrenci me’zûn ediyor. Bunların projelerini alacak, değerlendirecek ve projeleri üzerinden performans dayalı iş yapılacak yeni yapı ortaya çıkmalıdır. Bu alanda fa’âliyetlerin koordine edilmesi ve iş birliğinin desteklenmesi gerekir. Türkiye’nin 21. yüzyıl kültür ve san’at stratejisinin belirlenmesi gerekir. Bu alana ayrılan kaynakların etkin ve verimli kullanılması gerekir. Bütün bunlar yapılarak, devletin kültür ve san’at alanında ‘icrâcı aktör’ konumundan mümkün olduğu ölçüde ‘destekleyen aktör’ konumuna çekilmesi, memur san’atçı ve bürokratik san’at kurumları anlayışına son verilmesi gerekir. Türkiye’de artık bunun potansiyeli ve altyapısı vardır.”¹¹

¹¹ Servet Gündoğdu, *Çağdaş Türkiye’de Muhafazakâr Sanat Sorunu*, İstanbul 2013, s. 13-17

ERDOĞAN VE MUHÂFAZAKÂR SAN'AT

Dikkatinizi çekmiştir; Başbakan Erdoğan, kendisini işâret ederek, “Artist burada!” dedi. Sultangâzi Belediyesi hizmet binasının açılış töreninde konuşan Erdoğan, ‘paralel yapı’nın, yaklaşan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde AK Parti’nin çıkaracağı adayı zedelemek için her türlü adımı atıldığını belirterek, “Şimdi şahsımla alâkalı film hazırlığı işine girmişler. Yurt dışında plato hazırlıyorlar şu ânda. Artist bulamıyorlarmış. Artist burada! Ne arayıp dolanıp sağa sola gidiyorsunuz ya! Değerli kardeşlerim, aslı burada, benzeri de içinizde o zamân. Âilemize varıncaya kadar her türlü adımı atıyorlar. Kardeşlerim, dertleri şu cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde acaba AK Parti’nin çıkaracağı adayı nasıl zedelediniz.” (31 Mayıs 2014)

Başbakan Erdoğan’ın bu “Artist burada!” esprisi aslında bir gerçeğin, san’atçı yönünün ifâdesidir. Gençliğinde, ünlü tiyatrocü Nejat Uygur’dan sahne dersleri almış, tiyatro grubu kurmuş, yönetmiş ve başrol oynamıştır. Dolayısıyla san’at dünyasını da yakından tanımaktadır. Erdoğan’ın san’atkâr yönünü, Türkiye gazetesindeki köşe yazılarımda anlatmışdım. Yeri gelmişken, bu yazılardan birkaçını buraya alıyorum:

Erdoğan ve muhâfazakâr san’at: Muhâfazakâr siyâset ve siyâsetci oluyor da, san’at ve san’atçı, niçin olmasın?

-Olur, hem de bal gibi olur.

Yaklaşık bir yıldır tartışılan “Muhâfazakâr san’at olur mu?” sorusuna en güzel cevâb, Başbakan Erdoğan’ın bizâtihî kendisidir.

Muhâfazakâr demokrat Başbakan Recep Tayyip Erdoğan; aynı zamanda çağdaş, ilerici, yenilikçi hattâ dünyâ çapında yankı uyandıran radikal icrââtlara imza atan reformist bir liderdir.

Siyâsetteki ustalığının yanı sıra kitleleri etkileyen güçlü hitâbeti, şiir seslendirmedeki başarısı ise Erdoğan’ın san’atçı yönüne işâret eder. Ayrıca; gençlik yıllarında tiyatro ile uğraşdığı, tiyatro topluluğu kurduğu, yönettiği ve bizzat sahnede başrol oynadığı da bilinmektedir.

-Ünlü tiyatrocü Nejat Uygur’dan sahne dersleri almıştır.

Tanzîmât'dan bugüne

Devlet Tiyatrolarının özelleştirilmesi ile ilgili değerlendirmeleri de Başbakan Erdoğan'ın mes'eleye ne derece vâkıf olduğunun göstergesidir:

“Son günlerde tiyatro üzerinden bir tartışma yürütülüyor. Bu tartışma bir tiyatro tartışması değildir. Mes'ele çok başka, mes'ele, kendilerine küçük iktidâr alanları oluşturmuş seçkincilerin millete tepeden bakma mes'elesidir. Bunlar Tanzîmât'dan bugüne kadar en iyiyi kendilerinin bildiğini iddia ederler. Bunlar kendi ürettiklerini en iyi san'at olarak addederler ama Kahramanmaraş'ın sözlü san'at ustalarını kaale almazlar. San'atın arkasına saklanır kendilerini dar kalıplara sıkıştırırlar. Bunlar san'atı toplum için yapmazlar. San'at toplum için yapılır. Bunlar kendi kast sistemlerinin bozulmasına aslâ izin vermezler.” (4.5.2012)

Muhâfazakâr san'at da, Başbakanın bu konuşmasında sıraladıklarının aksidir; ya'nî, millete tepeden bakmayan, halkla bütünleşen, toplumun ahlâkî değerlerine, inancına, târihine, örf ve âdetlerine saygılı; eğitici ve aydınlatıcı nitelikleri olan bir san'at... Ancak bu özelliklere sâhib bir san'at milletce benimsenebilir.

San'atçı bir eser tahayyül ederken elbetde özgürdür; kendini hür hissetmeyen san'atçı orijinal eser ortaya koyamaz. Ancak san'atçı da olsa bir kimsenin, toplumun hassâsiyetlerini dikkate almadan her aklına eseni san'at eseri diye teşhir etmesi doğru olmaz. Hayâllerin hayâta geçirilmesinde en azından insan ve topluma saygılı olma zarûreti vardır. Diğer bir ifâdeyle, başka alanlarda olmadığı gibi san'atda da sınırsız özgürlük yoktur!

Uç projelerin mimârı

Yıl, 2008. Başbakan Erdoğan, lisansüstü eğitim (doktora) için yurt dışına gönderilen öğrencilere yine bir şiirle sesleniyor:

“İstiklâl Marşı şâirimiz; ‘Alınız ilmini garbın, alınız san'atını’ diyor ya; ‘Veriniz hem de mesâinize son sür'atini’ diyor ya... Biz Batı'nın ilmini, san'atını almadık. Maalesef, değerlerimize ters düşen ahlâksızlıklarını aldık. Biz Batı'nın san'atını, ilmini almakda bir yarış etmeliydik.”

Erdoğan, bu konuşmasında da, Muhâfazakâr san'atın kriterlerini ortaya koyuyor. Demek oluyor ki muhâfazakârlık ba'zılarının iddia ettiği gibi “tutuculuk, gericilik” değil; tecrübeden, birikimden, millî ve ma'nevî değerlerden güç alan gerçek ilericiliktir.

Nitekim, san'atçı yönü de olan muhafazakâr Başbakan Erdoğan; Fâtih Projesi, yerli insansız uçak, yerli tank ve uçak gemisi, Göktürk Uydusu vb. en uç teknolojik projelerin de mimâridir.

Bu çerçevede, en başa dönüp soruyu tekrâr soralım:

Muhafazakâr san'at ve san'atçı, niçin olmasın?

-Olur olur, hem de bal gibi olur!.. (13.1.2013 Türkiye)

Şiirseven Başbakan

Başbakan Erdoğan; gelişmiş ekonomilere sâhib AB ülkelerinin bo-caladığı, komşumuz Yunanistan'ın iflâs ettiği, İspanya, Portekiz hattâ İtalya'nın sarsıldığı ABD kaynaklı küresel kriz döneminde, ülkemiz için büyük bir şans oldu. Krizi sollayan Türkiye; Erdoğan'ın azmi, irâdesi, çalışkanlığı ve dehâsi sâyesinde dünyanın en ileri ülkelerinden biri olma yolunda hızla ilerliyor. Aynı şekilde; şiirseven kişiliğiyle Başbakan Erdoğan; Türk edebiyât, kültür ve san'atı için de büyük bir şans oldu. Si-yâset sahnesine çıktığından bu yana âdeta, Erdoğan'la özdeşleşen ve gündemden hiç düşmeyen şiirin, yıldızı yeniden parladı.

Komşu ülkelerle sıfır problem stratejisi ve Davos'daki "One minute" duruşuyla; başda Orta Doğu olmak üzere; Balkanlar, Rusya, Çin ve ABD ile Avrupa, Asya ve Afrika'da; kısacası bütün dünyâda Türki-ye'nin itibârını yükselten Başbakan Erdoğan'ın şahsında, 1940'lardan bu yana prestij kaybeden şiir de, tarihî itibârını yeniden kazandı.

Çekirdekden yetişme

Filistin'e Özgürlük Hareketi Lideri ve eski İngiliz Parlamenter George Galloway'in, "İslâm ülkelerine Erdoğan gibi lider lâzım" dediği Başbakanın, başına hayli işler açan şiir mâcerâsı, gençlik yıllarına kadar uzanıyor. 70'li yıllar... Hâlen yurd dışında ticaretle uğraşan Mustafa Metin, Fâtih İmâm Hatip Lisesinde birlikde okuduğu Erdoğan hakkında, "Erdoğan, okulumuzun münâzara sözcüsü idi. Hitâbet alanında sürekli İstanbul birincisi olurdu. 1973'de, Tercüman gazetesince düzenlenen 'En iyi şiir okuma yarışması'nda birinci oldu. Okulumuz, onun sâyesinde Türkiye derecesi de yaptı. Başbakanın şimdiki hitâbet başarısı, o günlere dayanıyor" diyor. Erdoğan da, yeri geldikçe talebelik yıllarını işâret edercck, "Biz tepeden inme değil, çekirdekten yetişmeyiz" diyor.

O yıllarda, merhum Necip Fâzıl Kısakürek'in İstanbul'daki bir konferansı için hazırlıklar sürerken, onu takdim edecek bir kişi aranır. Kolay

beğenmeyen Üstâd; birkaç adayın hitâbetini dinledikten sonra, Recep Tayyip Erdoğan'ı işaret eder:

-Beni, bu delikanlı takdim etsin!

Necip Fâzıl, bir vesileyle de şöyle der: "Ben şiir yazarım, Tayyip Bey de okur!"

Şiir ve cezâ

Şiirle âdeta bütünleşen Erdoğan'a, 'Sevgi Platformu'nca şu ilginç soru yöneltilir:

-Hiç âşık oldunuz mu?

-Evet oldum. (Emine Hanım'ı kastederek); şu ânda ilk ve tek âşık olduğum kişinin yanındayım. 31 yıldır aynı hayâtı paylaşıyoruz.

-Tek bir cümleyle, aşk sizce nedir?

-Aşk, kişinin sevdiğinde yok olmasıdır...

"Bu şarkı burada bitmez" adlı bir şiir kaseti de çıkaran Erdoğan, 1997'de okuduğu bir şiir yüzünden mahkûm edilir. Pek tabî ki, Emine Hanım için de zor günler başlar... Dört ay, Pınarhisar Cezâevinde yatan Erdoğan'ın, çıkardığı şiir kasetinin bütün gelirini (29 milyar lira) düşünce suçlularına bağışlaması da oldukça ma'nidâr.

'Üçüncü Yeni; ölçülü şiir-kurallı nesir akımı'nın; genellikle Necip Fâzıl ve Mehmed Âkif'den, vezinli, kâfiyeli şiirler okuyan "Şiirsever Başbakan" döneminde güçlenmesi de, elbette sebebsiz değil...

Her vesileyle ezberden şiir seslendiren Erdoğan; gençlerle TBMM'deki bir buluşmasında, onlara Âkif'den okuduğu bir şiirle nasihât etdikden sonra, şöyle diyor:

- Ben tabî, şiiri çok severim. Yazamam ama okurum. Şiir de beni çok sever! (15.5.2011 Türkiye)

San'atda yeniden yapılanma

Hükûmet, san'at kurumlarını hantal yapıdan kurtarıp verimli hâle getirecek yeni bir teşkilâtlanmaya gidiyor.

Devlet Tiyatro, Opera ve Balesi genel müdürlükleri kaldırılarak, ülke genelindeki san'at fa'âliyetleri tek çatı altında (Türkiye Sanat Kurumu) toplanıyor.

-Sebebi gâyet açık.

İlk yıllarda tiyatronun yanı sıra, opera ve baleyi de bünyesinde bulduran Devlet Tiyatrolarının kuruluş maksâdı neydi?

-Yerli ve yabancı eserlerle halkın genel eğitimini, dil ve kültürünü yükseltmek.

-Türk sahne san'atlarının yurt içinde ve yurt dışında gelişmesini, yayılmasını ve tanıtılmasını sağlamak.

-Türk dilini yerleştirmek ve şive birliğini meydana getirmek.

-Temel değerler üzerinde doğru yargılara varılmasını sağlamak.

Peki, aradan geçen 64 yılda, kuruluş gâyesinde sıralanan bu dört maddenin bırakın tamâmını, herhangi birini gerçekleştirebilmiş mi?

-Hayır!

Bunu biz değil, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı UNESCO söylüyor; "Türkiye, ekonomik gelişmişlikte 17. sırada ama ne yazık ki insânî (entellektüel) gelişmişlikte 92. sırada" diyor.

Hâsılı ekonomik gidişâtımız parlak olsa da, entellektüel gelişmişlikte pek çok Afrika, Uzakdoğu ve Güney Amerika ülkesinden gerideyiz.

Mes'ele sâdece bundan ibâret de değil.

-Bir de madalyonun öteki yüzü var ki san'at adına yüz karası.

Erdoğan söylemişti

Başbakan Erdoğan yaklaşık bir yıl önce konuyu gündeme getirmiş, Şehir Tiyatrolarındaki yönetmelik değişikliğini eleştirenlere şu cevabı vermişti: "Şehir Tiyatrolarında yapılan bir yönetmelik değişikliği üzerinden hem bizi hem tüm muhafazakârları aşağılamaya ve küçümsemeye başladılar. Allah aşkına soruyorum: Siz kimsiniz? Siz her konuda söz söyleme, her konuda otorite olduğunuzu iddia etme ehliyetini nereden alıyorsunuz? Bu ülkede tiyatro sizin tekelinizde mi? Bu ülkede san'at sizin tekelinizde mi? San'at konusunda söz söyleme ehliyetine sâhib olan sâdece sizler misiniz? Geçti o günler. Artık despot aydın tavıyla parmağınızı sallayarak bu milleti küçümseme, bu milleti azarlama dönemi geride kalmıştır. Gelişmiş ülkelerin hemen hemen tamâmında devlet eliyle tiyatroculuk olmaz. Ben Kadir Bey'i (Topbaş) tebrik ediyorum ve aynı şeyi şu ânda Bakanlar Kurulu'na getireceğim. Özel bir yönetim değil, tiyatroları özelleştirmeye götürüyorum. Bunu teklif edeceğim. Özelleştirmek sûretiyle buyrun istediğiniz gibi tiyatrolarınızı oy-

nayın. Kusura bakma, geleceksin Şehir Tiyatrosundan hem belediyeden maaşını alacaksın ondan sonra istediğin gibi yönetime de verip verişdi-receksin, böyle saçmalık olmaz!”

TÜSAK kanûn taslağı hazır

Nihâyet o gün geldi. San’at fa’âliyetlerini tek çatı altında toplayacak (Türkiye Sanat Kurumu) yasa taslakları hazır. Bunlardan, hükûmetce benimsenen taslağa göre, Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi genel müdürlükleri lağvediliyor. Personelden emekliliği gelenler emekliye sevk edilirken, diğerleri de Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde istihdâm ediliyor.

Türkiye Sanat Kurumuna (TÜSAK) bağlı 11 kişiden müteşekkil yetkili bir Sanat Kurulu oluşmasını öngören yasa taslağı Bakanlar Kurulu’na sunulmak üzere.

Taslakda dikkat çeken en önemli nokta ise ülke genelinde san’at ve san’atcının desteklenmesi ile gelenekli san’atların çağdaş anlayışla geliştirilmesine ağırlık verilmesi.

Sözün özü:

Bu yasa taslağı da Başbakan Erdoğan’ın başlatdığı, “san’atda çözüm süreci.”

-Allah muvaffak eylesin!.. (26.5.2013 Türkiye)

BAŞKAN ERDOĞAN

Başkan Erdoğan... Nasıl? Kulağa hoş geliyor mu? Hep ABD Başkanı Obama, Rusya Devlet Başkanı Putin diyecek değiliz ya! Artık, "Türkiye Devlet Başkanı ya da kısaca, Başkan Erdoğan" demeye alışalım. Bu, milletimiz adına çok daha gurur ve heyecân verici. Zîrâ günümüz dünyâsında, 'başkanlık', devletin ve milletin güç alâmetidir. Türkiye, başkanlık sistemiyle bölge ve dünyâdaki itibârını daha da artıracaktır. Sür'atli karar verme mekanizması ile Başkanlık; terörü bitirecek, engelleri kaldıracak, ekonomiyi şâhlandırarak, kültür ve san'atda millî dinamikleri harekete geçirecek sistemin adıdır. Bunları şimdi söylemiyorum. 4 Şubat 2011 târihli Türkiye gazetesinde yayınlanan bir araştırma haberim, şöyleydi:

Başkanlık sistemi Türk buluşu

Başbakan Erdoğan'ın tartışmaya açtığı 'başkanlık sistemi'ni, târihde ilk defa Hun Türklerinin kullandığı ortaya çıktı. Biz de, Erdoğan'ın, "Başkanlık tartışılmalı. Amerika bunu uyguluyorsa; başkanlık nedir, ne değildir, yarı başkanlık nasıl bir şeydir? Halkım bunu bilmeli" sözleriyle gündeme gelen 'başkanlık sistemi'ni mercek altına aldık. "ABD'de 222 yıldır başarıyla uygulanan başkanlık sistemi, bizde de uygulanabilir mi?" sorusunun cevâbını aradık.

Merhum Turgut Özal, daha sonra da Süleyman Demirel tarafından gündeme getirilen başkanlık sistemiyle ilgili tartışmalara farklı bir boyut getiren, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Savaş Eğilmez, "Başkanlık sistemini ilk kez Türkler uyguladı" dedi. Eğilmez, "Şunu net bir şekilde söyleyebiliriz ki; başkanlık sistemi Türklerin çok da yabancı olduğu bir sistem değildir. Başkanlık sisteminin bugün dünyâda uygulanan şekline yakın bir devlet yönetim tarzını ilk uygulayan devlet, M.Ö. III. Yüzyılda kurulan Asya Hun Devleti oldu, bu gelenek sonraki Türk devletlerinde de aynen devâm etdi" açıklamasını yaptı.

ABD, Osmanlı'dan aldı

Mustafa Kemâl ve İsmet İnönü dönemlerinin, resmîyetde dillendirilmese de uygulamada başkanlık sistemi olduğunu belirten TBMM

Anayasa Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu ise “Türkiye İçin Başkanlık Sistemi” adlı kitabında konuyla ilgili şu değerlendirmeyi yaptı: “Eski Türklerden ve Osmanlı’dan kalan 600 yıllık pâdişâhlık geleneğimiz var. 1950-60 dönemi ‘güçlü icrâ’ yönü ile bu modeli çağrıştırmaktadır. Özal’ın Cumhurbaşkanlığı dönemi yer yer başkanlık sistemini hatırlatmaktadır. Başkanlık rejiminin bizim topraklarımızda yaşayabileceği ve bu topraklara yabancı olmayan bir sistem olduğu kanâ’atindeyiz.”

“Esâsen ABD’nin ilk kuruluşunda başkanlık sistemi oluşturulurken, o günün Osmanlı yönetiminden etkilendikleri de bir gerçektir. 150 yıldır bu memleket hep anayasa tartışmaları ile meşgul edilmiş ve hiç bir neticeye de varılmamıştır” diyen Kuzu, başkanlık sisteminin, milletin özüne en uygun model olduğunu belirtti.

Mustafa Kemâl, başkanlı

“Türk târihinde ‘tek lidere bağlılık’, devlet sisteminin yürütülmesinde etkili olmuştur” tesbitini yapan Hasan Celal Güzel de, konuyla ilgili yazısında, “Başda Osmanlı Devleti olmak üzere çeşitli Türk devletlerinde, sistemin dengeleri ve ayakda durmasını sağlayan müesseseler inşa edilmiştir. Osmanlı’nın, asırlara dayanan engin tecrübesiyle geliştirdiği yönetim modeli, önce Tanzîmât bürokrasisince değiştirilmiş, daha sonra da II. Meşrûtiyet’in İttihâdcı komitacıları tarafından tahrîb edilmiştir” görüşünü dile getirdi. Aslında başkanlık sisteminin bazı özelliklerinin, Cumhuriyetin kuruluşundan beri geçerli olduğuna dikkat çeken Güzel, “Mustafa Kemâl’in Cumhurbaşkanlığı döneminde, Fransa’daki ‘yarı başkanlık sistemi’nde olduğu gibi, başbakan ve bakanlar kurulu bulunmuştur ama fiiliyâtda devlet Çankaya’dan yönetilmiştir” dedi. Güzel, uygulamada aşırıya kaçılmış olsa da İsmet İnönü’nün, Türkiye’yi 1946’ya kadar başkanlık sistemiyle yönettiğini kaydetti.

Türk halkı, ‘başkanlık’ dedi

Hâlen Türkiye ve İngiltere’de uygulanan parlamenter sistemde, yasaama parlamentoya âid, yürütme de parlamentonun denetimindedir. Seçmen parlamentoyu, parlamento da başbakanı seçer. Cumhurbaşkanının görev vermesiyle başbakan, hükümeti oluşturur. Kabinenin parlamentodan güven oyu alması gerekir. Cumhurbaşkanını ve başbakan arasındaki görüş ayrılıkları sebebiyle zamân zamân ortaya çıkan ‘iki başlılık’ sistemin kilitlenmesine yol açmaktadır.

Özal-Demirel, Ecevit-Sezer benzeri cumhurbaşkanı- başbakan çekişmelerinden bunalan Türk halkı, 2007 yılında yapılan referandumda cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesine ezici bir çoğunlukla (yüzde 69) 'evet' diyerek, başkanlık sistemine geçilmesi irâdesini ortaya koymuştur. 2007 referandumunda cumhurbaşkanı doğrudan halkın seçmesine 'evet' denilmesiyle, parlamenter sistemden kısmen uzaklaşarak, başkanlık sistemine büyük bir adım atılmıştır.

Başkanlık sistemi nasıl çalışır?

Amerika Birleşik Devletlerinde başarıyla uygulanan 'başkanlık sistemi'nde, devlet başkanı doğrudan halk tarafından seçilir; yürütmenin başıdır. Bu sistemde kuvvetler ayrılığı ilkesi keskindir. Yasamanın (meclis-senato) yürütmeyi feshetme yetkisi yoktur. Yürütme organında (hükûmetde) görev alan bir kişi aynı anda yasamada (meclis ve senatoda) görev alamaz. Başkan, yasama organının (parlamentonun) çalışmasına katılamaz.

Başkanlık sistemi ABD'nin yanı sıra Arjantin, Belarus, Bolivya, Brezilya, Dominik Cumhuriyeti, Endonezya, Ermenistan, Ekvador, El Salvador, Filipinler, Guatemala, Güney Kore, Haiti, Honduras, İran, Kazakistan, Kenya, Kolombiya, Kosta Rika, Liberya, Meksika, Nikaragua, Nijerya, Panama, Paraguay, Peru, Seyşeller, Sierra Leone, Sri Lanka, Surinam, Şili, Tanzanya, Uganda, Uruguay, Venezuela ve Zambiya'da uygulanmaktadır.

Fransa, Rusya, Portekiz, Finlandiya ve Namibiya'da uygulanan 'yarı başkanlık sistemi', başkanlık sistemi ile parlamenter sistemin karışımıdır. Yürütme gücü, halk tarafından seçilen devlet başkanı ile meclis güvenine dayanan hükûmet başkanı arasında paylaşılır. Fiili olarak ise yürütmenin başı devlet başkanıdır. Yarı başkanlık sisteminde de parlamenter sistemde olduğu gibi zamân zamân cumhurbaşkanı başbakan arasındaki görüş ayrılıkları, iki başlılığa yol açabilmektedir. (4.2.2011 Türkiye)

Yine, Türkiye gazetesindeki 20 Mayıs 2012 târihli köşe yazımda, konuyla ilgili olarak şunları yazdım:

Başkanlık sistemi...

-Lütfen hatırlayalım.

12 Eylül 2007 referandumunda sandık başına gitdik.

Yüzde 69 oranında "Evet" oyuyla milletçe bir karar verdik.

-Neydi o karar?

“Cumhurbaşkanını halk olarak doğrudan biz seçeceğiz.”

Doğrudan halkoyuyla devlet başkanının seçildiği sistemin adı nedir?

-Başkanlık!

Evet, devlet başkanını doğrudan halkın seçmesi, “başkanlık sistemi”nin temel şartıdır.

-Gerisi teferruat!

Biz, referandumda “Evet” diyerek, tercihimizi başkanlıktan yana ortaya koyduk.

Halk olarak üzerimize düşeni yaptık.

-Şimdi söz, TBMM’de.

Esâsen, TBMM yeni anayasayı yaparken, bundan sonraki cumhurbaşkanını halkın seçecek olması realitesini dikkate almak zorundadır. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile Başbakan Recep Tayyip Erdoğan aynı ekolden geldikleri ve fikirleri büyük ölçüde uyuştuğu için bugün ciddi bir problem ortaya çıkmıyorsa da, bu durum, ilânihaye böyle sürüp gidecek demek değildir. Üstelik, yeni göreve gelecek cumhurbaşkanı; mevcut yetkilerine halkoyunun da eklenmesiyle güçlenerek otomatikman “yarı başkan” konumuna yükselecek ve bu gücü, kendisini bu makâma getiren halk yararına kullanmak isteyecektir. Tabî’atıyla, seçilmiş başbakan da aynı şekilde halkın ve anayasanın kendisine yüklediği görev ve sorumlulukları yerine getirmek durumundadır.

-İki başlılık tehlikesi de işte tam bu noktada ortaya çıkıyor.

-Tıpkı; Demirel-Özal ve Ecevit-Sezer dönemlerinde olduğu gibi.

Hatırlarsanız; Başbakan Süleyman Demirel, bir türlü anlaşamadığı merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal’a hakârete varan sözler sarf etmişti. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer de tartıştığı Başbakan Bülent Ecevit’in önüne anayasa kitapçığı fırlatarak, 2001 ekonomik krizinin patlak vermesine yol açmıştı.

-TBMM, yeni anayasada, bu tür iki başlılığın tekrâr etmesini önleyecek düzenlemeler yapmalıdır ki, bunun da en kesin ve kestirme yolu “başkanlık sistemi”ne geçmektir.

Referandumda başkanlığa, yüzde 69’la “Evet” dedik

İktidâr, meseleyi TBMM’de çözümlenmiş yollarını aramalı, siyâsî partiler de, vaktiyle merhum Özal’a yaptıkları gibi sırf Başbakan Erdo-

ğan'a muhâlefet olsun diye halkın "başkanlık" isteğini göz ardı etmemelidir.

-Konu şahsî değil, ülkenin geleceğiyle ilgilidir.

Mevcut Parlamento aritmetiğinde muhâlefet, halk irâdesinin yeni anayasaya yansımalarına engel mi oluyor?

O zamân da tekrâr referanduma gidilmeli, "başkanlık sistemi"ni isteyip istemediği halka açıkca sorulmalıdır.

Lütfen hatırlayalım.

-Milletce, 12 Eylül 2007 referandumunda, "başkanlık sistemi"ne yüzde 69'la "Evet" dememiş miydik?

Mesaj yerine ulaşmamışsa, sandıklar gelsin (ki, 10 Ağustos 2014'de geliyor) bir kere daha "Evet" diyelim.

-Üstelik bu defâ da, en az yüzde 70'le!.. (20.5.2012 Türkiye)

Başkan Erdoğan... Nasıl? Kulağa hoş geliyor mu? Hep ABD Başkanı Obama, Rusya Devlet Başkanı Putin diyecek değiliz ya! Artık, "Türkiye Devlet Başkanı ya da kısaca, Başkan Erdoğan" demeye alışalım.

Birinci Bölüm
AŞK-I NEBÎ
SAN'AT OLUNCA

ERDOĞAN: DEVRALDIĞIMIZ MİRÂS SEVGİ MEDENİYETİDİR

Hüsn-i hat san'atının gelişmesi ve dünyâya tanıtılması için büyük gayret sarf eden Başbakan Erdoğan, "Hat san'atı, bizim derin köklerimizimizin en önemli damarı, geleceğimizin de en mühim dallarından biridir. Ebru gibi, tezhîb gibi, onlarla birlikte bütün ince san'atlarımız gibi hat san'atının da yaşatılmasını, bu kutlu san'atın nesilden nesile aktarılmasını, ben hayâtî derecede önemli buluyorum" dedi. Erdoğan, Lütfi Kırdar'da açılan Hilve-i şerîf sergisinin, "Aşk-ı Nebî Sanat Olunca" isimli kataloğuna yazdığı ön sözde, diyor ki:

"Değerli san'atseverler; ülke ve millet olarak, yeryüzünde ulaşabildiğimiz her yere, aşk ve tutkuyla inşâ ettiğimiz sevgi medeniyetimizin nâdide sembollerini ulaştırmanın ve bu sembolleri târihe silinmeyecek şekilde mirâs bırakmış olmanın büyük iftiharını yaşıyoruz. Selçuklu'dan bugüne kadar, ulaşabildiğimiz her yerde, şehirler, köprüler, yollar, sebiller, han ve kervansaraylar imâr ederek, toprak değil, gönüller fethetmiş bir ecdâdın tâkibcileriyiz. Yine iftiharla ifâde etmeliyim ki, bizim medeniyetimiz, kılıcın değil, kalemin nâzenin darbeleriyle şekillenmiş bir medeniyettir. İlim ve san'at, medeniyet teşekkülümüzde her zamân öncü konumda olmuş; ilim ve san'atın ışığında devletin, toplumun ilerleyeceği yol aydınlatılmıştır.

Bizim, istikbâlimizi şekillendirmede en önemli rehberimiz, hiç kuşkusuz târihimiz ve mirâs devraldığımız işte bu gönül medeniyeti, bu sevgi medeniyetidir. Târihimizin ilim ve san'at kaynaklarıyla kucaklandıkça, orada sâdece şekil değil; tüm yaşantımızı çerçeveleyecek, bize istikâmet belirleyecek bir öz, rûh ve anlayış bulacağımız, onun dışındaki her arayışta başarısız olacağımız târih boyunca defalarca tecrübe ile sâbit olmuştur.

Son on yılda, medeniyet, siyâset ve iktisâdiyatdaki gelişmeler yanında, ilim ve san'at alanında da ülkemiz artık dünyâ sahnesinde adından sıkca söz ettiriyor. Modern san'at dallarının yanı sıra, uzun yıllar târihin tozlu sandıklarında üzeri örtülmüş klasik ve geleneksel san'atlarımızın canlanması bizi bir hayli memnun ediyor, umutlandırıyor. Son yıllarda, gerek İslâm ülkeleri içinde gerek dünyâ çapında güçlü gelene-

ğimizden beslenmekle birlikte kendine özgü çağdaş bir çehre de kazanan klasik san'atlarımızda ortaya çıkan yeni eserler dikkat çekici bir şekilde artıyor. Yıllar önce ülkemize sâdece eski eşya müzâyesinden levhâ toplamaya gelenler artık İstanbul'a yeni bir hilye, hat, tezhîb, tesbih almaya geliyor. Hamdolsun ki, şânı sınırlarımızı aşmış bütün dünyâyâ yayılmış yaşayan hattâtlarımız ve tesbih ustalarımız, tasarımcılarımız, koleksiyonerlerimiz milletimiz için geçmişde olduğu gibi bugün de büyük bir iftihâr vesilesi olmaya devâm ediyor.

Hiç kuşkusuz, tüm san'at dalları gibi, geleneksel san'atlarımız da, bu alana gönül vermiş, hayâtını adanmış, âdeta ilgilendiği san'atın içinde erimiş ustalarımız tarafından büyütülecek ve geleceğe taşınacaktır. Büyük ustalarımızın yetiştireceği çırak ve kalfalar sâyesinde, inanıyorum ki gelecekte bu san'atlarımız çok daha yaygınlaşacak ve gelişecektir.

İstanbul'umuzda, "Aşk-ı Nebî" adıyla dünyânın en büyük Hilye-i şerif sergisini tertîb eden değerli dostumuz Mehmet Çebi'ye, ustalığını ve gönlünü genç nesillerle paylaştığı için şahsım, ülkem ve milletim adına şükranlarımı ifâde etmek istiyorum.

Sergideki yaklaşık 200 Hilye-i şerif ve 250 tesbih, bu coğrafyada belirli bir değerler skalası etrafında imbikden süzülerek oluşmuş bir san'at zevkinin izlerini taşıyor. Hilye-i şerif formundaki biçimsel yenilikleri ve çağdaş yaklaşımları da içeren ve her yönüyle modern bir atılımın habercisi olan bu sergideki eserlerin sâhibi olan değerli san'atçılarımızı kutluyor, bize bu zevki yaşattıkları için kendilerine ve ev sâhibine içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu san'atlara gönül ve emek vermiş ve aramızdan ayrılmış bütün üstâdlarımızı rahmetle yâd ederken, bu koleksiyonda yer alan bütün san'atçılarımızı ve onların eserleriyle bizleri buluşturanları tebrik ediyor ve daha büyük başarılar diliyorum."¹²

Kataloguna ön söz yazdığı, dünyânın en büyük Hilye-i şerif ve tesbih sergisi olan "Aşk-ı Nebî ve Zikir Tâneleri" sergisinin açılışını da Başbakan Erdoğan yaptı. Açılışa, Türkiye gazetesi kültür san'at editörü olarak bizim de katılma ve sergiyi inceleme imkânımız oldu. Hattâ, Başbakan Erdoğan'ın açılış için sergi salonuna girişine dakikalar kala, Mehmet Çebi ile kısa bir röportaj gerçekleştirdik. Sergi hakkında bilgi veren Çebi, şunları söyledi: "Bundan önce, Diyanet İşleri Başkanlığı ile Ayasofya'nın ana mekânının altında bir sergimiz oldu. O sergide çok az eser sergileyebildik.

¹² Mehmet Çebi Koleksiyonu'ndan, *Aşk-ı Nebî Sanat Olunca, İstanbul 2013, s.8-97*

Daha sonra bir vesileyle Başbakanımızla görüşürken, Başbakanımız sergide kaç eser olduğunu sordu. Ben de ona, 64 adet eser olduğunu söyledim. Başbakanımız bu sayıyı az buldular. Elimizde çok daha fazla Hilye var. Neden daha fazla Hilye-i şerif yapmadınız, dedi. Ben de fizikî şartların ancak bu kadara imkân verdiğini söyledim. Ben böyle söyleyince Başbakanımız, ‘Biz daha büyük sergi yapalım. Hattâ dünyânın en büyük sergisini yapalım. Hattâ bunu Lütfi Kırdar’da yapalım’ dedi. Başbakanımız sergiyi himâye edeceklerini söyledi. Biz de bunu emir telâkki etdik. Hemen çalışmalarına başladık. Üç aylık bir çalışmanın sonucunda şu ânda burada gördüğünüz sergiyi oluşturduk. Diğer sergiler sâdece Hilye-i şerif sergileriydi. Biz bu sergiye tesbihleri de koyduk. Bu sergi şu âna kadar dünyâdaki en büyük sergidir. Ya’nî târihte de bu büyüklükte sergi yapılmadı. Konulu bir sergidir. Burada bulunan 200’e yakın eser Hilye-i şerif’dir. 300 civârı da tesbihimiz var. Bunların çoğu Osmanlı döneminden kalma tesbihlerdir. Bu açıdan sergimiz bugüne kadar yapılan sergiler arasında en büyük olma özelliği taşıyor” dedi.

Bir sorumuz üzerine Çebi, sergideki hat eserlerinin çağdaş görümlü klasik san’at eserleri olduğunu belirterek, açıklamasını şöyle sürdürdü: “Sergide, Türk-İslâm san’atları konusunda nâdide ve sıra dışı eserleriyle tanınan Hasan Çelebi, Fuad Başar, Hüseyin Türkmen, Mustafa Cemil Efe, Eyüp Kuşçu, Fevzi Günüş, Gürkan Pehlivan, Levent Karaduman ve Ahmet Bursalı’nın eserleri yer alıyor. Ahmet Faris Rızk, Cevat Huran, Said Abuzeroğlu, Abdürrezzak Karakaş, Muhammed Cevatzâde, Habip Ramazanpur, İhsan Ahmedî gibi uluslararası san’atçıların eserlerini de san’atseverlerin takdirine sunuyoruz.”

Bu arada Lütfi Kırdar Kongre Merkezi’ne gelişinde san’atseverlerin yoğun ilgisiyle karşılanan Başbakan Erdoğan, serginin açılış konuşmasını yaptı. Erdoğan, Mehmet Çebi’nin hat, tezhib, tesbihden oluşan özel koleksiyonunun her türlü takdirin üzerinde olduğunu söyledi. Mehmet Çebi’yi hayranlıkla izlediğini ifade eden Erdoğan, şöyle konuştu: “Şakayla karışık beni de bu işe alıştırdı, alıştırtıyor. İnşâallah gelecekte çok daha iyi olacak. Mehmet kardeşimin özellikle bu Aşk-ı Nebî ve Zikir Tâneleri sergisine yönelik atdığı adımlar, Türkiye’de bir değişimin, bir dönüşümün zenginleşmesine fırsat veriyor. Özellikle bu sergiye sponsor olan tüm kurumlara da teşekkür ediyorum. Serginin hayırlı ve başarılarla dolu olmasını, kültür dünyâmıza zenginlikler katmasını temenni ediyorum.” (28 Ocak 2013 Türkiye)

Lisân-ı Hat ile Aşk-ı Nebî sergisi

Ecdâd yadigarı hüsn-i hat san'atının gelişmesi için İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı döneminden itibaren yoğun bir gayret sarf eden ve kurucusu olduğu İSMEK'de hat kursları başlatan Başbakan Erdoğan, Mehmet Çebi'nin Ayasofya Müzesinde açılan "Lisân-ı Hat ile Aşk-ı Nebî" başlıklı Hilye-i şerîf sergisini de ziyâret etti. Erdoğan burada da, şöyle konuştu: "Şu ânda burada sayı itibarıyla 99 tâne, herhâlde Esmâ-ül hüsnâ'dan mülhem bir yaklaşımla bu tablolar burada sergileniyor. Bir koleksiyoner olarak ben Mehmet Çebi kardeşimize özellikle teşekkür ediyorum. Gerçekten bu eserlerin çok çok daha sayısal olarak fevkinde elinde eserler olduğunu da biliyorum. Bu tabîî onun için bir aşk. Gerçekten buna yönelik olarak, bu tür aşkı olanlar çok nâdirdir. Ama bu ma'rifet iltifâta tâbidir anlayışından hareketle de hem san'at-kârları teşvik noktasında, ulusal, uluslararası bazda burada birçok san'atcının eserlerini görüyoruz. Ben tüm İstanbulluların hattâ diğer vilayetlerde olan vatandaşlarımızın, gelen turistlerimizin bu sergiyi ziyâret etmelerini özellikle tavsiye ediyorum. Gerçekten memnuniyetimin dışında ufkum zenginleşti."

Duygulu anlar yaşayarak geldik

Başbakan Erdoğan sergi ziyâreti sırasında, sergiye özel açılan hâtrâ defterine şunları yazdı: "Lisân-ı Hat ile Aşk-ı Nebî" sergisini duygulu anlar yaşayarak geldik. Gerek yurt içi gerekse uluslararası san'at-kârların muhteşem eserlerini görünce hat ve tezhib dünyâsına olan ilgim daha da değişti. Koleksiyoner olarak Mehmet Çebi Bey'i tebrik ediyorum. Aşkın devâmını diliyorum. Diyanet İşleri Başkanlığımızı da böyle bir etkinlik sebebiyle tebrik ediyorum. Selâm ve saygılarımla."

Başbakan Erdoğan'a, sergi ziyâreti sırasında Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez ve Mehmet Çebi de eşlik etti. Erdoğan, Ayasofya'yı da gezerek yetkililerden bilgi aldı. (14 Nisan 2012)

Hat san'atına Obama ve Putin dopingi

Başbakan Erdoğan, hüsn-i hat san'atının yurt dışında tanınması için her imkân ve fırsatı değerlendiriyor. Obama ve Putin'e İslâm harfleri ile kendi isimlerinin yazılı olduğu birer hat tablosu hediye etmesi de, Erdoğan'ın, hat san'atının dünyâya tanıtılmasına büyük önem verdiğini gösteriyor.

Amerika ziyâretinde Başbakan Erdoğan ABD Başkanına, üzerinde İslâm harfleriyle "Barack Hüseyin Obama" yazılı bir hüsn-i hat tablosu

hediye etdi. Başbakanın, ABD ziyâreti öncesi, kendisinden söz konusu hediyenin hazırlanmasını istediğini belirten koleksiyoner Mehmet Çebi, şu bilgileri verdi: “Obama’ya hediye edilen hat eserini Merhum Prof. Dr. Fevzi Günüş’ün öğrencilerinden hattât Mustafa Cemil Efe, yazdı. Eserin tezhîb çalışması 8-9 ay sürdü. Efe, levha içine, “celi sülüs hat ile istif” şeklinde, is mürekkebi kullanarak, “Barack Hüseyin Obama” yazdı. Obama’ya hediye edilen ve isminin hat san’atıyla yazıldığı tablonun bir benzeri, yine Başbakan Erdoğan tarafından, İstanbul’a gelen Rusya Başkanı Vladimir Putin’e verilmişdi. Her iki çalışmada da tam bir klasik Türk İslâm san’at eseri ortaya çıkarıldı.”

Mehmet Çebi, şöyle devâm etdi: “Hat san’atı, bizim, târihte de bugün de en iyi olduğumuz alanlardan birisi. Başbakanımız klasik san’atlarımıza çok kıymet veriyor. Obama ve Putin’e olduğu gibi daha önce de ba’zı devlet adamlarına benzer hediyeler vermişdi. Başbakanımızın devlet adamlarına böyle hediyeler vermesi bize göre çok önemli. Çünkü bir mesajı içeriyor, bizim kültürümüzü medeniyetimizi yansıtıyor. Eğer seri üretim pahalı bir hediye vermiş olsaydı, bu derece etkili olmazdı. Sonuçta bu Başbakanımızın san’atımıza verdiği kıymeti gösterir. Dünyânın ilgisini klasik İslâm san’atına çekmek adına, bilinçli olarak hattı seçiyor.”

Hat san’atkârı Mustafa Cemil Efe ise Obama için özel bir çalışma yaptığını belirterek, “Levhâyı hazırlarken özellikle ‘Hüseyin’ ismini ön plana çıkarmaya çalıştım. 9 milimetrelik bir kalemle yazdım. Tek nüsha ve tamâmen özel bir tasarım” dedi. Başbakan Erdoğan’ın geleneksel Türk İslâm san’atlarına gösterdiği ilginin kendilerini memnun ettiğini ifade eden hattât Efe, konuşmasını şöyle sürdürdü: “Dünyânın en önemli iki liderinin hat san’atı eserinin yanında fotoğraf vermesi bizim için çok önemliydi. Başbakanımız ve Mehmet Çebi’nin gayretiyle gerçekleşen bu olay, hat san’atını biraz daha popüler hâle getirir diye düşünüyorum. Obama ile Sayın Başbakanımızın o eseri de ortalarına alarak fotoğraf çekdirmesi, eserin bana âid olmasından ziyâde hat san’atı ve Türk-İslâm san’atları adına enfes bir şey. Son derece güzel. O da bize nasib oldu. Eserimin orada olması benim adıma çok gurur verici, sevindirici bir şey.” (17.05.2013)

Dünyânın gözü hüsn-i hat san’atında

Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hat Ana Sanat Dalı me’zunu, 34 yaşındaki Mustafa Cemil Efe, hat san’atının yıllarca hor-

lanmış olmasına dikkat çekerek, “Başbakanın san’ata olan ilgisi bizi onurlandırıyor” dedi. Eko Sanat’a konuşan Cemil Efe, şunları söyledi: “Batı’nın resmi karşısında bizim hat san’atımız var. Bu bağlamda meşhûr ressam Picasso’nun ‘Bizim resimde aradığımız şeyi Türkler hat san’atında buldu’ sözü önemli. Buna rağmen bu san’at yıllarca horlanmış. Beyaz Sarây’a, Başbakan eliyle hüsn-i hat eseri hediye edilmesinin katkısı inanılmaz.”

ABD Başkanı Obama’ya, üzerinde isminin yazılı olduğu hat levhâsi hediye edilmesinin ardından dünyâ medyasında hüsn-i hatla ilgili yayınlanan haber ve makâle sayısında artış olması ve gözlerin hat san’atımıza çevrilmesi, Başbakan Erdoğan’ın tanıtım gayretlerinin hedefine ulaştığının göstergesi.¹³

Bir levhâ da bizden Erdoğan’a

ABD Başkanı Obama ve Rusya Devlet Başkanı Putin’e, üzerlerinde İslâm harfleri ile isimleri yazılı levhâ hediye ederek, kültürümüzün temel taşı olan hüsn-i hat san’atının dünyâya tanıtılmasına büyük katkı sağlayan Başbakan Erdoğan’a, teşekkür bâbından bir jest de biz yapalım istedik. Esâsen büyük ölçüde Başbakan Erdoğan’ın millî kültür ve san’atımıza hizmetlerini ve karşılaştığı engelleri dile getiren, “San’atda Muhâfazakâr Yapılanma” kitabımızın kapağına nasıl bir resim koyalım diye düşünürken, Luton’da (İngiltere) yaşayan hattât-ressam dostumuz Azad Keşmirli Târik Mahmûd (Tareq Mehmood), soyut resim üzerine modern tarzda istiflenmiş, “Receb Tayyib Erdoğan” yazılı bir hat çalışması yaptı. Biz de; tuval üzerine akrilik, cam, sprej ve yağlı boya kullanılarak yapılan, 16x20 inçlik bu güzel levhâyı kapak resmi yapmakda karar kıldık. Bu vesileyle ressam-hattât dostumuz hakkında da bilgi verelim:

1979’da Azad Keşmir’de doğan ve hâlen İngiltere’de yaşayan Pakistan asıllı Târik Mahmûd (Tareq Mehmood), ilginç hayâtı ve hat san’atındaki hedefini şöyle anlatdı: “İlkokul eğitimimi (Tinda&Malhar) adında bir yerel okulda tamamladım, okulda yere otururduk ve kalem olarak bambu çubuklarını kullanırdık. İşletme alanındaki yüksek lisansımı Keşmir’de tamamladım, daha sonra çalışmalarımı devam ettirmek için İngiltere’ye gittim ve burada, ‘İnsan Kaynakları’ alanında yüksek lisans yaptım. Çocukluğumdan beri hat san’atına ilgim vardı ama maalesef bu alanda bir eğitim almadım. Hat san’atı o dönemde çok bilindik bir konu değildi ve

¹³ *Burcu Aldinç, 19.3.2013 Sabah*

çevremde beni bu konuda yönlendirebilecek hiç kimse yoktu. Hat san'atına tuval, fırça ve boya bile alacak imkânımın olmadığı dönemlerde başladım. Hâlâ devâm ediyorum, en sevdiğim hobim. Amacım hat san'atını, asıl amacından uzaklaştırmadan modern teknikler ve trendlerle buluşturmak. Kendi hat tasarımlarımı yapmayı seviyorum ve İslâmî kaligrafiyi Batı dünyâsına tanıtmak istiyorum. Hattı o kadar çekici bir hâle getirmek istiyorum ki, İslâm harflerini okuyamayan kişiler bile çalışmalarımı beğensinler. Şu anda eşim Shabnam Mâlik ve oğlum Yahyâ Mâlik ile İngiltere'de yaşıyorum; onlar çalışmalarımın en büyük tâkibcileri ve hayranları." Târik Mahmûd'a, çalışmalarında başarılar diliyor ve yine Başbakan Erdoğan ve hat san'atıyla ilgili önemli bir toplantıya geçiyoruz.

İslâm Târih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), Başbakanlık Tanıtma Fonu ve İstanbul Büyükşehir Belediyesince 5-6 Haziran 2010 târihlerinde, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda, "Uluslararası Kadın Hattatlar Sempozyumu" düzenlendi. Burada târihî bir konuşma yapan Başbakan Erdoğan, hüsn-i hattın hayâtî önemine dikkat çekti ve hat san'atına sırtını dönmek insâfsızlık, vicdânsızlık olduğunu söyledi.

Erdoğan: Hat san'atına sırtını dönmek vicdânsızlıktır

Başbakan Erdoğan, Uluslararası Kadın Hattatlar Sempozyumu'ndaki konuşmasında, "Bizim medeniyetimizde kalem kutsaldır, yazı kutsaldır, kalem erbâbı yücedir" dedi. Erdoğan; Türkiye'nin yanı sıra Birleşik Arab Emirlikleri, Irak, İngiltere, İran, İspanya ve Suriye'den kadın hattatların katıldığı sempozyumun açılış konuşmasına, "Bu anlamlı sempozyuma Türkiye dışından katılan tüm misafirlerimize de, 'Türkiye'ye ve yazının, hattın başkenti İstanbul'a hoş geldiniz' diyorum" sözleriyle başladı. Erdoğan, "Evet... Bu muhteşem şehir, bu kadîm şehir, yazının başkentidir. Zirâ, 'Oku' emriyle başlayan, hemen ardından da, 'Sana kalemle yazmayı öğretti' diyen yüce kitâbımız, Mekke'de nâzil olmuş, Kahire'de en güzel şekilde okunmuş, İstanbul'da da en güzel şekilde yazıya dökülmüştür" diye konuştu. Hattın, en bilinen târifleriyle 'cismânî âletlerle meydâna getirilen, rûhânî bir hendese' olduğunu vurgulayan Erdoğan, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bizler, hep birlikde, yazıyı kutsal gören, yazının ulviyetine ve rûhâniyetine inanan bir kültüre, böyle bir medeniyete sâhibiz. 'Ak elleri kalem tutar, yazar elif elif diye' der, Karacoğlan. 'Elinde divit kalem, dertlere derman yazar' der, Erzurum türküsü. Bizim medeniyetimizde kalem kutsaldır, yazı kutsaldır, kalem erbâbı yücedir. En önemlisi, bizim köklü medeni-

yetimizde kalem, her zamân kılıcın önünde olmuştur ve bu da her zamânda, her zeminde güçlü şekilde vurgulanmıştır. Zirâ biz, bir gönül yapmayı, bir gönülü fethetmeyi, bir gönüle ismimizi hiç silinmeyecek şekilde yazmayı, yazdırmayı en büyük zenginlik, en büyük bahtiyârlık olarak görürüz.”

Gırnata'da El Hamra Sarâyı'ndan Agra'da Tâc Mahâl'e, Mekke'de Harem-i Şerîf'den Tunus'da Kayrevân Mescidi'ne, Kudüs'de Mescid-i Aksâ'dan Edirne'de Selimiye'ye kadar tüm eserlerin taşla, toprakla, tuğlayla, çimentoyla değil, aşkla, sevdâyla, bilimle, san'atla ve yazıyla yükseldiklerini belirten Erdoğan; “Süleymâniye, Sultânahmed, Fâtih, Ayasofya, birer taş binâ değil, yeryüzüne atılmış imzalıdır, İstanbul'a vurulmuş tuğralardır, İstanbul silüetine yazılmış hatlardır. Söz uçar, yazı kalır. İşte ondandır ki, var olduğumuz her mekânda, her coğrafyada, biz târihe iz bırakacak, belleklerden silinmeyecek en güzel hatları döşemenin gayreti içinde olduk” dedi.

Hat, buhrân dönemini geride bırakacaktır

Çınarın derindeki kökleriyle yaşadığını ve derindeki kökleri kesildiğinde, unutulduğunda, ihmâl edildiğinde o çınarın kuruyacağını, er ya da geç hayâtini yetireceğini anlatan Erdoğan, “Hat san'atı, bizim derin köklerimizden en önemli damarı, geleceğimizin de en mühim dallarından biridir. Ebru gibi, tezhib gibi, onlarla birlikte bütün ince san'atlarımız gibi, hat san'atının da yaşatılmasını, bu kutlu san'atın nesilden nesile aktarılmasını, ben hayâtî derecede önemli buluyorum” dedi.

Hattın sâdece yazı, harf, kelime ya da cümle olmadığını, hattın köklü bir medeniyetin simgesi, geçmişle aradaki köprü olduğunu ifade ederek, hattın anlam, anlamlarla birlikte huzûr olduğunu vurgulayan Erdoğan, “Bir ‘hû’ kelimesi, bir ‘edeb yâ hû’ ifadesi, tek başına bir vav harfî, bir nun harfî, yüzlerce yılın birikimini, zengin bir medeniyetin tecrübesini, renkli bir kültürün câzibesini yansıtır. Böyle bir medeniyeti, böyle bir kültürü reddi mirâsla târihin tozlu raflarına terk etmek, açık söylüyorum, insâfsızlıktır. Hangi gerekçeyle, hangi ideolojik yaklaşımla olursa olsun, hat san'atına sırtını dönmek vicdânsızlıktır” diye konuştu.

Ünlü İspanyol ressam Pablo Picasso'nun, “Benim resimde varmak istediğim son noktayı İslâm yazı san'atı çokdan bulmuş” şeklindeki sözlerinin büyük bir zenginliğe sâhib olunduğunun önemli bir ifadesi olduğuna dikkat çeken Erdoğan, hatta gönül vermiş tüm san'atçıları, başda Hasan Çelebi, Hüseyin Kutlu, Davut Bektaş ve Ayten Tiryaki olmak

üzere hepsini kutladığını, onların yetiştirdikleri öğrencileri ile aslâ unutulmayacaklarını, hep yaşayacaklarını; tüm emektârlara, ülkesi ve şahsı adına şükranlarını sunduğunu söyledi.

Belediye başkanı olduğu dönemde İSMEK kurslarında ağırlığı hat ve tezhib san'atına verdiklerini, bunun gelişerek devâm ettiğini anlatan Erdoğan, daha da zenginleşeceğine inandığını kaydetti. Kadınların hat san'atıyla daha fazla ilgilendiğini, ortaya muhteşem eserler koyduklarını görmekten ayrıca heyecân duyduğunu da dile getiren Erdoğan, bugün İstanbul'da, kadın hattâtların buluşmasının, farklı ülkelerden kadın hattâtların 62 farklı eserinin burada sergilenmesinin heyecânıyla birlikte, geleceğe olan umudunu da kat kat artırdığını bildirdi. Erdoğan, konuşmasını şöyle tamamladı: "Çok geniş bir coğrafyanın ortak san'atı olan hat, inanıyorum ki buhrân dönemlerini geride bırakacak, yeniden hayâtiyet kazanacak ve güçlü şekilde geleceğe taşınacaktır. Ben, bu san'ata ömrünü vakfetmiş, unutulmayacak şaheserler bırakmış ve âhirete intikâl etmiş tüm ustalarımızı, tüm hattâtlarımızı rahmetle yâd ediyorum. Hat san'atını yaşatan tüm ustalarımıza başarılar diliyorum. Bugün icâzet alacak 24 hanım hattât kardeşimize de başarılarının devâmını diliyor, hayırlı olsun diyorum. Bir kez daha bu güzel ve anlamlı buluşmayı sağlayanlara teşekkür ediyor, uzaklardan gelenlere 'hoş geldiniz' diyor, hepinizi saygı ve sevgiyle selâmlıyorum."

Törende Başbakan Erdoğan; kadın hattâtlara icâzet veren hocalar; hattât Hasan Çelebi, Fuat Başar, Hüseyin Kutlu, Hüseyin Öksüz, Fevzi Günüş, Efdalüddin Kılıç, Davut Bektaş ve Ayten Tiryaki'ye teşekkür plakelerini takdim etti.

Japonlar İstanbul'a gelip hat öğreniyor

Sempozyumda bir konuşma yapan Devlet Bakanı Hayati Yazıcı da, "1980'li yıllardan itibaren kadınların hat san'atına gösterdiği ilginin giderek arttığını belirterek, "Bugün icâzet almış, uluslararası çapta derece alacak ölçüde uzmanlaşmış kadın hattâtlarımızın övüncünü yaşıyoruz" dedi. İslâm'ın ilk dönemlerinden itibaren yüce kitabımızın yazıya geçirilmesinin hat san'atının itici gücü olduğunu, kıymetli sözlerin İslâm coğrafyasının farklı yerlerinde farklı bir üslûbla yazıldığını anlatan Yazıcı, Osmanlı medeniyetinin hat san'atını zirveye taşıdığını dile getirdi. Hattın, hayâtın her alanına yayılan estetik üretim aracı olduğunu, câmilere, sarâyılara, kervansarâyılara, kabristan ve çeşmelere derinlik kazandırdığını ifade eden Yazıcı, Osmanlı'da hat san'atının hiç-

bir zamân durağan bir yapıda kalmadığını, hep yeni isimlere, yeni açılımlara sahne olduğunu belirtti. Şeyh Hamdullah, Ahmed Karahisârî ve ma'nevî oğlu Hasan Çelebi'nin, unutulmayacak hattâtlar arasında olduğunu belirten Yazıcı, bunların ardından Mustafa Râkım ve Kazasker Mustafa İzzet Efendi gibi birçok önemli isim yetiştiğini kaydetti. Hat san'atını Sultân 2. Bâyezîd, 3. Murâd, 3. Ahmed, Sultân Abdülmecîd gibi birçok Osmanlı padişâhının da icrâ ettiğine işâret eden Yazıcı, şöyle konuştu: "Osmanlı döneminde sayıları az da olsa kadın hattâtların var olduğunu biliyoruz. Bu azlığı dönemin sosyokültürel şartlarıyla açıklayabiliriz. 1980'li yıllardan itibaren kadınların hat san'atına gösterdiği ilginin giderek arttığını görmekteyiz. Bugün icâzet almış uluslararası çapta derece alacak ölçüde uzmanlaşmış kadın hattâtlarımızın övünçünü yaşıyoruz. Japonya'dan Amerika'ya birçok ülkeden kadın san'atçılar bu san'atı, İstanbul'a gelerek öğrenmeye çalışıyorlar. Söz ve hat önemli iki kavram; sözün ve hattın olmadığı bir dünyâ düşünülemez. İkisi de en önemli iletişim aracıdır. Hat, söze derinlik ve estetik kazandırıyor."

Doha Akademisi kurucusu Sheikha Aisha Bin Nasir Al-Thani de, farklı etnik ve dinlerden insanların bir arada yaşadığı Türkiye'nin dünyadaki büyük medeniyetlerden biri olduğunu, kendi kültürlerinde Türk mirâsını gördüklerini söyledi. Al-Thani, Başbakan Erdoğan'ın Gazze konusunda yaptıkları ve dünyâya verdiği mesaj dolayısıyla gurur duyduklarını vurguladı.

Kadın hattâtların sayısı artıyor

İslâm Târih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) Genel Direktörü Halit Eren de konuşmasına, Gazze'ye yardım götürülen gemilere saldıran İsrail'i kınayarak başladı. Halit Eren, sempozyumla kadın hattâtların bu san'ata yaptıkları katkıları ön plana çıkarmayı amaçladıklarını, kadınların çeşitli san'at dallarında yaptıkları katkıların devâm edeceğini, böylece bu san'atların daha da zenginleşeceğini umduklarını kaydetti. Eren, hüsn-i hat (güzel yazı) san'atının, İslâm san'atlarının içinde, ilâhî kelâm ve her türlü bilgi kaydedildiği için özel bir yere sâhib olduğunu belirtti. Eren, hat san'atının zamân içinde belli kâideler kazandığını, değişik stiller geliştirildiğini dile getirdi. IRCICA'nın son hat yarışmasına 700 yarışmacının katıldığını hatırlatan Eren, katılımcıların sayısının son yıllarda yükseldiğini, kadın hattâtların sayısının da arttığını söyledi.

Arab harfleri değil, İslâm harfleri

Sunucu Kenan Işık'ın yanlışlıkla "Hamid Aytaç" şeklinde anons ettiği Hattât Hasan Çelebi de, hat san'atında birçok ismin unutulduğunu ifade ettiği konuşmasında, bu serginin doğmasının öğrencilerinden Hilal Kazan'ın "bir 'Kadın Hattâtlar' sergisi düşünsek nasıl olur?" sözleriyle başladığını belirterek, böylece târihte bir ilke şâhid olduğunu ifade etdi. Hat san'atının Türk milletine mal olmuş bir san'at olduğunu hatırlatan Çelebi, "Kur'ân-ı kerîm Mekke'de nâzil oldu, Kahire'de okundu, İstanbul'da yazıldı ve okundu. Okunmaktan maksâd Kur'ân'ı anlamaktır. Milletimiz Kur'ân'ı çok iyi anlamıştır. Ecdâdımız ana lîsânları olmadığı hâlde Kur'ân-ı kerîm'i tefsir etmişlerdir. Okunmasında iki yol vardır. İstanbul târiki (yolu), Mısır târiki (yolu)" şeklinde konuştu. "Kur'an harfleri, Arab harfleri değil, İslâm harfleridir. İstanbul'da yazıldıysa, bu Arab yazısı olarak değil İslâm yazısı olarak yazıldı" diyen Çelebi, Türk milletinin de bu harflere büyük hizmet ettiğini belirterek, harf inkılâbı dolayısıyla coşkun akan nehrin önüne set çekildiğini söyledi.

Sempozyumda, "Hat Sanatında Kadın Sanatkârlar ve Katkıları" başlığı altında; Türkiye'den Ayten Tiryaki "Türkiye'de hat sanatında kadınların yeri", İran'dan Elaheh Khatami "İran'daki kadın hattâtların çalışmaları", İngiltere'den Soraya Syed Sanders "Avrupa'da Hat Sanatı Çalışmaları ve Batılı hanımların bu sanata olan ilgisi: İngiltere örneği", İspanya'dan Nuria Garcia Masip "Dünyâda kadın hattâtlar", Türkiye'den Dr. Zübeyde Cihan Özsaymer "Osmanlı dönemi kadın hattâtları", Tunus'dan Rachida Dimassi "Arab Dünyâsında kadın hattâtlar" başlıklı bildirimlerini sundular.

İcâzetler, Emine Erdoğan'dan

Uluslararası Kadın Hattâtlar Sempozyumu ile paralel Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda açılan sergide, Başbakan Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan, 25 kadın hattâta icâzetlerini takdim etdi. İcâzetlerini alan kadın hattâtların isimleri şöyle: Ahlem Hazini, Ayşe Sula, Ayşe Şeker Telek, Ayşe Yalçıntaş, Ayşegül Tekmen, Ayşen Uzun, Behicenur Günüş, Betül Utku, Canan Aksoy, Ebru Ersoy, Elif Altuntaş, Fatima Saeed Bakkali, Fatma Gedik, Fatma Ülker, Gülşen Yıldız, Hatice Esma Depeler, Hatice Sevide Başpınar, Hatice Toksöz, Hümeysra Demircan, Esra Pckçağlar, Rûveyda Yenigün, Sabahat Sare Çizmecioğlu, Saliha Yeğenler, Seval Kısa ve Zeynep Hacer Sevsevil.

San'at ve estetiği ihmâl ediyoruz

İstanbul başda olmak üzere Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde hüsn-i hat, tezhib, minyatür, ebru gibi gelenekli san'atlarımızın yer aldığı sergiler düzenleniyor. Bunun da ötesinde, Avrupa'nın hattâ dünyânın birçok şehrinde sergi düzenleyen hattâtlarımız ve ressamlarımız, buralarda yoğun bir ilgi ile karşılaşılıyor. Tanınmış hattâtlara âit klasik ve modern hat eserleri gerek yurt içinde gerekse yurt dışında düzenlenen müzâyedelerde yüksek fiyatlara alıcı buluyor. Bütün bu gelişmeler gelenekli san'atlarımızda her yönüyle bir canlanmanın mevcûdiyetini işâret ediyor. Ancak ne kadar yeterli? Hüsn-i hatda 40-50 yıllık bir kopma yaşanmasının ardından yeni neslin bu san'atı keşf ettiğini söyleyen Uğur Derman, konuyla ilgili düşüncelerini şöyle açıkladı: "Hat san'atı Cumhuriyet döneminde yapılan harf inkılâbıyla berâber unutulmaya yüz tuttu. Büyük ustalar dramatik bir şekilde geçim sıkıntılarını yaşadılar. 40- 50 yıl hat san'atında kopuk bir devre yaşandı. Yeni nesil tekrâr bu san'atı gündeme getirdi. Hat san'atıyla uğraşan, meslek hâline getiren, bu işden para kazanan çok gencimiz var günümüzde. Koleksiyoncular var bir de yeni nesilde. Ama maalesef ki onlar da iyi ile kötüyü ayıracak bir eğitim olmadığı için, kötü eserleri de koleksiyonlarına dâhil edebiliyorlar. İnşâallah eğitim seviyemizi de düzelterek, hat san'atını hak ettiği değere getirebiliriz."

İslâm Sanat Târîhi Uzmanı Prof. Uğur Derman, bu açıklamayı Aya-sofya'da 2013 Nisan'ında açılan İslâm san'atları sergisinde yaptı. Sergide, hattât Osmanlı sultânlarından II. Mahmud, III. Selim, III. Murad ve Abdülmecîd'in eserleri yer aldı. Sergide ayrıca, Hâfız Osman, Yesarizâde Mustafa İzzet, Sâmi Efendi, Fehmi Efendi, Mustafa Râkım, Mahmud Celâleddin, Hamid Aytaç ve Necmeddin Okyay'ın da aralarında bulunduğu son dönemin önemli hattâtlarına ait yazma eserlere de yer verildi.

Serginin açılışında konuşan Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez de, İslâm dünyâsının zarûfî ihtiyaclarını giderme konusunda hâlâ sıkıntılar yaşadığı için san'at ve estetiği ihmâl ettiğini söyledi. "Bu yüzden böyle etkinliklere önem veriyoruz" diyen Mehmet Görmez, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Çünkü Müslümanların estetik duygusunun kaybolması kabul edilebilir bir şey değildir. Bu sebeple Picasso, güzel istiflenmiş bir hat san'atını görünce 'Gerçek resim budur' demekden kendisini alamamışdır. Ayrıca hat san'atı bir şekilden ve yazıdan ibâret değil, aynı zamânda bir mesaj içerir. Türk mimârisi hat san'atıyla buluşduğunda taşın okuyan ve okunan birer âyete dönüştüğünü görürsü-

nüz. Hat san'atının seçkin örnekleri aynı zamânda Kur'ân-ı kerîm'den ve Hazret-i Peygamber'in hadislerinden çok önemli mesajlar taşır. Anadolu topraklarını başdan sona gezerseniz, bir ucundan öbür ucuna vardığınızda âdeta Kur'ân hâfızı olursunuz. Bugün üzülererek belirteyim, İslâm dünyâsında zarûrî ihtiyâclarımızı giderme konusunda hâlâ sıkıntılar yaşadığımız için san'at ve estetiği ihmâl ediyoruz. Hâlbuki san'at ve estetik ihmâl edilirse rûhun güzelliklerinin kâinâta yansması mümkün değildir." (12.4.2013)

İSMEK, dünyâya model oluyor

"San'atda Muhâfazakâr Yapılanma" deyince, İstanbul Büyükşehir Belediyesi San'at ve Meslek Eğitimi Kursları İSMEK'den söz etmeden olmaz. Zîrâ bugün, bilgisayar ve bilgi teknolojileri başda olmak üzere 250 branşda eğitim verilen İSMEK'de; hüsn-i hat, tezhîb, minyatür, ebru, çini, kalem işi ve sedef işçiliği, ahşap oymacılığı gibi gelenekli san'atlarımızda yeni ustalar yetiştirilmesi, konumuzu yakından ilgilen-diriyor.

İSMEK, 1996 yılında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı döneminde kululan; 3 kurs merkezinde, 3 branş ve 141 kişiyle eğitime başlayan bir proje. 2013-2014 Eğitim Dönemini, Sinan Erdem Spor Salonu'nda düzenlenen görkemli bir açılışla başlatan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın verdiği bilgiye göre; bu yıl 230 bin öğrenci ile yeni bir rekora imza atan İSMEK, 38 ilçedeki 235 kurs merkezinde, tam 250 branşda ücretsiz eğitim veriyor. İSMEK'den gençlerimiz dâhil bugüne kadar 1 milyon 600 bin kişi eğitim alarak meslek sâhibi oldu.

Açılış törenindeki konuşmasında İSMEK'in dünyâya model olduğunu kaydeden Kadir Topbaş, şunları söyledi: "Burada tercih ettiğiniz alanlarda meslekler edineceksiniz. İSMEK, dünyâda yoksulluğun tartışıldığı bir süreçte, kadın ayrımcılığının, eşitsizliğin had safhaya çıktığı bir dünyâda yeni bir umut ışığı olarak 1996'da Sayın Başbakanımız tarafından başlatıldı. Başbakanımıza bu gelecek vizyonu için çok teşekkür ediyorum. 3 branşda 141 öğrenci ile başlatılan İSMEK, dönemimizde bir halk üniversitesine dönüştü." (20 Kasım 2013)

Erdoğan: Hâlic'i kurutmamızı istediler...

Bu da, 2004'den bir enstantane: Erdoğan, Başbakan olduktan sonra, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı iken kurduğu İSMEK'in Feshâ-

ne’de düzenlenen 7. Genel Sergisi’ni açıyor. Başbakan Erdoğan, açılışta şöyle konuşuyor: “Bugün burada bir arada olmamız çok anlamlı. Çünkü bir yanımda Hâlic diğer yanımda Feshâne... 1996 yılında göreve geldiğimizde ba’zı akli evveller Hâlic’i kurutmamız gerektiğini söylediler. Fakat biz doğaya ve çevreye sâhib çıkma bilinciyle hareket ederek Hâlic’i İstanbullulara yeniden kazandırdık. Bir aşkın bir sevdânın başarısıydı. Aynı aşk ve şevkle bugün Türkiye’nin yaralarını sarmaya çalışıyoruz.”

Başbakan Erdoğan sözlerine şöyle devâm ediyor: “İSMEK’leri, yediden yetmişe bütün kadınlarımız, genç kızlarımız boş durmasınlar, bir şeyler üretsiner, aynı zamânda da ürettiklerini satarak âile ekonomisine katkı sağlasınlar düşüncesiyle 1996 yılında başlatdık. İstedik ki kadınlarımız kendi ekonomik imkânlarıyla geçinsin. Fakat ba’zı engellerle karşılaştık. Şimdi bu engelleri kaldıracğız. İSMEK’leri daha güçlü hâle getireceğiz. İSMEK’de 20 bin kursiyer olduğunu söylediler. Önümüzdeki yıllarda ise 100 binlerle anılacak.” (14.6.2004)

BÜYÜK SELÇUKLU MİRÂSI

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, himâyelerinde neşredilen beş dev cildlik “Büyük Selçuklu Mirâsi” külliyyatını “Takdim” yazısında diyor ki:

Büyük Selçuklu Devleti yaklaşık 1000 yıl önce târih sahnesine çıkmış ve bugün üzerinde 28 ayrı devletin kurulduğu muazzam bir coğrafyada hüküm sürmüştür.

Horasan’dan başlayan büyük Türk göçü, Yemen’e, Mısır’a ve Akdeniz’e ulaşan geniş bir bölgenin Selçuklu etkisine girmesi ile neticelenmiştir. Anadolu Selçukluları’nı, Harizm Devleti’ni, Suriye, Irak ve Kirman Selçuklularını bu büyük medeniyetin birer unsuru olarak görmek gerekmektedir.

Türk geleneği ile İslâm inancını kaynaştırmayı başaran Selçuklular, ordu düzeninden, toprak ve vakıf düzenine kadar birçok müessesenin kendine has bir yapı kazanmasını sağlamışlardır.

Selçuklular, farklı milletlerin bir arada yaşadığı coğrafyada hoşgörü ortamı oluşturmayı da başarmışlardır. Bu yönüyle Selçuklular, birlikde yaşama pratiği bakımından bize son derece güzel örnekler sunabilmektedirler. Farklı düşünmeye ve farklı düşünene tahammülü son derece güzel uygulayabilen bu medeniyet matematik, astronomi, felsefe, dinî ilimler, güzel san’atlar gibi alanlarda yetkin insanlar yetişmesine ve özgün eserler verilmesine de vesile olmuştur.

“Işık doğudan yükselir” sözünü doğrularcasına bir medeniyet kuran Selçuk, Çağrı ve Tuğrul Beylerle, ihtişam çağının yıldızları Alparslan, Melikşâh ve Sultân Sencer târihdeki seçkin yerlerini almışlardır.

Günümüzde de geçerliliğini sürdüren çok değerli mesajlarıyla gönülümüzü ve rûhumuzu aydınlatan Ahmed Yesevî, Muhyiddîn-i Arabî, Konevî, Serahsî, Yusuf-i Hemedânî, Şehristânî, Abdülkadir Geylânî gibi şahsiyetler fıkıh, tefsir, kelâm, tasavvuf gibi alanlardaki derin vukûflarıyla hâlâ kendi semâsının yıldızları olarak anılmaktadırlar.

Büyük Selçuklu ve tâkibcileri mimârîde çığır açmışlardır. Bir medeniyet inşâsına girişen Muhammed bin Atsız, Kelük bin Abdullah, Ah-

latlı Hürrem Şâh, Hacı Birti oğlu Mekkî, Kerimüddin Erdişâh, Hocentli Abdülgaaffâr oğlu Yusuf, Şamlı Havlan oğlu Muhammed; taşa, tuğlaya ve çiniye şekil vermişler, bugün hayrânlıkla seyrettiğimiz câmi, türbe, köprü ve Kervansarâyı yapılmışlardır.

Edebiyât târihine Ömer Hayyâm, Mevlânâ, Sadî-i Şirâzî, Enverî, Cürcânî, Ebyurdî, Ezrâkî, Yunus; müsbet ilimlerde İbn-i Sina, Birunî, Beyhakî, Vâsıtî, Tûsî, Cezerî gibi isimleri kaydeden bu kadîm medeniyeti yeniden okumalıyız.

Büyük Selçuklu Mirâsı'ndan söz ederken bir yandan da şarkın kandil şehirleri Merv, Rey, Ürgenç, Şirâz, Kirmân, İsfahan, Bağdâd, Dehistan, Kudüs, Hâlep, Şâm, Belh, Herat, Ahlat, Divriği, Sivas, Kayseri ve Konya'dan söz etmiş oluyoruz.

Günümüzde bu büyük medeniyete sâhib çıkmak ve ona vefâ göstermek en çok bizim vazifemizdir. Zirâ Büyük Selçuklu 1157'de târih sahnesinden çekilirken, onun devâmı durumundaki Anadolu Selçuklu Devleti 1308 yılına kadar hüküm sürmüş ve Anadolu'yu vatan yapmıştır. Biz bu geleneğe sâhib çıkarak insanlığın ortak mirâsı hâline gelmiş Selçuklu dönemine âid yapıların ve müzelerde bulunan objelerin hakıyla korunmasını sağlamaya çalışmalıyız.

Himâyemizle gerçekleşen belgesel ve kitâbların bu alanda çalışacak herkese yeni ufuklar açacağını düşünüyorum.

Büyük Selçuklu Mirâsı Projesi'nin hayâta geçirilmesinde emeği geçen Konya Aydınlar Ocağı Derneğini, Konya Selçuklu Belediyesini, Başbakanlık Tanıtma Fonunu, TİKA'yı, proje koordinatörü İbrahim Dıvarcı'yı, editörler Prof. Dr. Osman Eravşar ve Prof. Dr. Haşim Karpuz'u, fotoğraf san'atçıları Ahmet Kuş ve Feyzi Şimşek'i tebrik ediyorum.¹⁴

Kökü mâzide olan âtiyiz

Evet! İşte size, bütün problemlerimizin kaynağını çarpıcı biçimde teşhis eden ve tam bir vukufla çözüm yolunu gösteren cümle:

“Bizim, ülke ve millet olarak, bu modern zamânlarda dahî, başka tecrübelerle, başka örneklere bakmadan, kendi târih ve medeniyetimize bakmamız, oradan dersler ve ibretler çıkarmamız inanıyorum ki, özgün, mutlu ve müreffeh bir geleceğin inşâsında en sıhhatli yöntem olacaktır.”

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, bu târihî tesbitlerini, Başbakanlık

¹⁴ *Büyük Selçuklu Mirâsı, C. I, İstanbul 2013, s.11*

Tanıtma Fonu'nun desteğiyle Konya Selçuklu Belediyesi tarafından neşredilen beş dev cildlik "Büyük Selçuklu Mirâsı" külliyyatı için kaleme aldığı "Ön söz"de ortaya koyuyor. Başbakan Erdoğan, diyor ki:

"Şiirimizin büyük ustası Yahyâ Kemâl Beyatlı'nın da ifade ettiği gibi, bizler, millet olarak, "kökü mâzide olan bir âtinin" tasavvurunu taşıyoruz. Târih boyunca çok sayıda devlet kurmuş, geniş coğrafyalar üzerinde adâletle hükmetmiş bir milletin evlâdlarıyız. Ancak bizler, aynı zamânda, "kalemin kılıçdan keskin" olduğuna yürekden inanan, bu anlayışı rûhunda, bedeninde ve yaşadığı iklimde mezceden bir sevgi medeniyetinin de mirâscılarıyız.

İnsan ve sevgi medeniyeti

Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu Devletleri, dirâyetli ve ferâsetli sultânların, güçlü orduların insanlığa yön verecek, ilham sağlayacak, örnek teşkil edecek kurumların yanında, târih boyunca hiç silinmeyecek bilim ve san'at eserlerini de arkasında bırakmış iki büyük devlettir. Yaklaşık 1000 yıl önce vücuda getirilmiş olan eserler, bugün dahî ziyâretçilerini hayrânlığa sevk edecek kadar büyük bir san'at ve estetik âbidesidir.

Selçuklu medeniyeti, tıpkı ardından gelen Osmanlı medeniyeti gibi, "insan"ı merkeze alan "can"ı kutsayan, "insanı yaşat ki devlet yaşasın" anlayışını var olduğu her yerde egemen kılma mücâdelesini veren bir medeniyettir. Bu insan ve sevgi medeniyetinin izleri, hiç kuşkusuz geride bıraktığı eserlere de bütünüyle yansımıştır. Bugün üzerinde 28 farklı ülkenin bulunduğu geniş coğrafyada, Selçuklu minâresi, Selçuklu kubbesi, Selçuklu tezyinâtı, kendisini hemen belli edecek kadar özgündür ve estetikdir. Ortaya konulmuş eserler de, bir ihtiyâca binâen, en önemlisi de insanla, şehirle, çevreyle, yeşille, tüm insânî değerlerle dost şekilde inşâ edilmiştir.

Kendi medeniyetimize bakmalıyız

Bizim, ülke ve millet olarak, bu modern zamânlarda dahî, başka tecrübelerle, başka örneklerle bakmadan, kendi târih ve medeniyetimize bakmamız, oradan dersler ve ibretler çıkarmamız inanıyorum ki, özgün, mutlu ve müreffeh bir geleceğin inşâsında en sıhhatli yöntem olacaktır.

Atalarımızın eserlerini, bize bırakılmış bir mirâs, bir insanlık emâneti olarak önemsiyor; her birini tesbit etmek, ardından da yeniden insanlığı kazandırmak için yoğun gayret gösteriyoruz. Sâdece Türkiye'de

değil, ulaşabildiğimiz tüm dost ve kardeş ülkelerde, bize âid, bizim medeniyetimize âid eserleri buluyor ve onarıyoruz. Bunu, târihimize, atalarımıza, mirâsımıza sâhib çıkmak adına olduğu kadar, geleceği bu ilhâm üzerine inşâ etmek için de son derece hayâti önemde görüyoruz.

Konya Selçuklu Belediyesini, Selçuklu eserlerini kayda geçirdiği, onları kâğıt üzerinde de gelecek nesillere tamtdığı ve aktardığı için tebrik ediyorum. Selçuklu eserlerini bir yayın olarak da insanlığın ortak mirâsına sundukları için tüm san'atçılara teşekkür ediyorum.”¹⁵

Selçuklu'ya büyük vefâ

Beş cildden oluşan, “Büyük Selçuklu Mirâsı” kitabı Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün “Takdim” yazısı ve Başbakan Erdoğan'ın “Ön söz”ü ile yayımlandı. Konya Selçuklu Belediyesi tarafından yürütülen projeye dünyâ üzerindeki Selçuklu eserlerinin envanteri çıkarıldı. Başbakanlık Tanıtma Fonu'nun katkılarıyla ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün himâyelerinde, Konya Selçuklu Belediyesi tarafından yürütülen “Büyük Selçuklu Mirâsı” projesi, 3 yıllık bir çalışma sonunda tamâmlandı. 6 bölümlük görüntülü bir belgesel hâline getirilen çalışmalar; ayrıca, 3'ü Selçuklu mimârî yapılarını, 2'si dünyâ müzelerindeki Selçuklu eserlerini belgeleyen 5 büyük cild hâlinde Türkçe ve İngilizce kitâb olarak yayımlandı.

Türkiye gazetesi Kültür Sanat Servisi'ni ziyâretinde görüşdüğümüz Konya Selçuklu Belediye Başkanı Uğur İbrahim Altay, “Büyük Selçuklu Mirâsı Projesi” hakkında bizi bilgilendirdi. Altay, “Selçuklu Medeniyeti, Konya olarak elimizde bulunan güçlü bir hazinedir. Biz de bu hazineden yola çıkarak bir şeyler üretmeye çalıştık. Daha önce de Anadolu Selçukluları ile ilgili bir proje yapmışdık. Bu, tüm Anadolu coğrafyasındaki mimârî eserlerin ortaya çıkarılmasıydı ama bu medeniyeti ortaya çıkararak da aslında Büyük Selçuklular. Buradan hareketle Büyük Selçuklulara âid mimârî eserleri belgelemek ve taşınabilir kültür varlıklarından yurd dışında olanların, özellikle Amerika ve Almanya'da olanların envanterinin çıkarılmasıyla işe başladık. İlk başda 400'e yakın eser üzerinden çalışmalar yürütüldü. Ama şu ânda kitabımızda 320 mimârî eser var. Çünkü birçok eserin tahrîb edildiğini, yerinde olmadığını ya da yanlış restorasyonlarla aslının çok değer kaybettiğini gördük. Projenin başında bu eserlerin sâdece fotoğraflarının çekilmesi amaçlanmışdı. Ama sonrasında bu eserlerle ilgili varsa planlar ve hikâyeler de bu esere dâhil edildi. Böylece 180 dakikalık bir belgesel de ortaya çıktı” dedi.

¹⁵ *Büyük Selçuklu Mirâsı, C. I, İstanbul 2013, s.13*

Dünyâ müzelerindeki Selçuklu eserleri

Birçok ülkede yapılan incelemeler sonunda, Selçuklu medeniyeti ile ilgili eserlerin tesbit edildiğini ifade eden Başkan Altay, “Afganistan’da 40, Azerbaycan’da 13, Ermenistan ve Filistin’de 2, Irak’da 49, Gürcistanda 1, İran’da 205, Özbekistan’da 12, Suriye’de 40, Türkiye’de 12, Türkmenistan’da 55, Yemen’de 5, Nahçıvan’da 12 ve Mısır’da 2 eser ortaya çıktı. Dünyânın birçok bölgesinde müzeler tek tek ziyaret edildi ve bu eserlerle ilgili envanter çıkarıldı. Envanter çalışmasından sonra metin çalışmaları yapıldı ve kitabımız 5 büyük cild hâlinde Türkçe ve İngilizce olarak tasnif edildi ve güzel bir baskı ortaya çıktı” ifâdelelerini kullandı.

Cumhurbaşkanı Gül, devreye girdi

Büyük Selçuklu Mirâsı Projesi’yle üzerlerine düşen görevi yerine getirdiklerini vurgulayan Başkan Altay, “Bu proje 2009 yılında başlamıştı. O yıldan beri de çalışıyor. Ortaya çıkan bu eser, uzun ve yoğun bir emeğin ürünü. Eserin hazırlanabilmesi için 13 ülke ve bir muhtar cumhuriyet ziyaret edildi. Ba’zı ülkelerle izin konusunda problemler yaşandı. Sayın Cumhurbaşkanımızın himâyesi bu açıdan çok önemlidir. Çünkü her gidilen ülkeye Sayın Cumhurbaşkanımızın iyi niyet mektûbu götürüldü. Projemizde Sayın Cumhurbaşkanımızın himâyesi ve proje paydaşlarımız olan TİKA ve Konya Aydınlar Ocağının özverili gayretleriyle ortaya güzel bir eser çıktı. Cumhurbaşkanlığında düzenlenen görkemli bir törenle “Büyük Selçuklu Mirâsı” kamuoyuna tanıtıldı” dedi.

Projenin başından sonuna kadar Konyalılar tarafından yürütülmesinin şehir adına bir mutluluk kaynağı olduğunu kaydeden Başkan Altay, “Şehir olarak böyle profesyonel bir işi ortaya çıkarmayı başardık. Selçuklu Belediyesi olarak bu kitâblarla birlikde Selçuklu medeniyetini her platformda anlatmaya devam edeceğiz. Bu eserlerin yurd içinde ve yurd dışında geniş kitlelere duyurulması amacıyla çalışmalar yürütüyoruz. Fotoğraf sergisi açarak, bunu insanlara sunmak istiyoruz. Biz, böyle bir medeniyete sâhib olduğumuzu önce bilmeli daha sonra da tüm dünyâya tanıtmalıyız. Selçuklu Belediyesi olarak en önemli görevimiz bu. Bununla ilgili bir farkındalığımız var. Çünkü ismimiz bu medeniyetden geliyor. Ama biz bu söylemleri tüm şehrin kullanmasını istiyoruz. ‘Biz Selçuklu başkentiyiz, kadim başkentiz’ vurgusunu hep berâber yapıyoruz. Şehre istediğimiz katkıyı sağlamak için bunu mutlaka vurgulamalıyız. Gerek medya, gerekse diğer kurumlarla birlikde Konya için bir

şeyler üretmeliyiz. Şehrin gelecekte yapacağı iş için bu çok önemli, bizim marka değerimize çok önemli katkı sağlayacak. Hazırlanan bu eserler Konya için gündemde tutulmalı, kitâbların biraz daha gündeme gelmesini hep birlikde sağlamalıyız. Çekilen 3 yıllık emek, yapılan iş boşa gitmemeli” diye konuştu.

Mevlânâ türbesini ziyâret eden 2 milyon kişiden sâdece 65 bininin Karatay Medresesi’ni, 15 bininin de İnce Minâre Medresesi’ni ziyâret ettiğini belirten Başkan Altay, “Şehrimiz önemli bir şehir, önemli eserler var. En önemlisi, Konya, İstanbul’dan sonra Türklere en uzun süre başkentlik yapmış şehir. Anadolu Selçuklularına 200 yıldan fazla başkentlik yapmışız. Yine çok önemli eserlerimiz var. Alaaddin Câmii, İnce Minâreli Medrese, Karatay Medresesi ve bunların sayıları çoğaltılabilir. Öncelikle bizler bu güzel eserlerin, bu değerlerin farkında olmalı daha sonra da onları insanlara anlatmalıyız” dedi.

Ecdâdımız herkese adâletli davrandı

Konya’dan bahsederken kadîm başkentliğinin daha çok vurgulanması gerektiğini ifade eden Başkan Altay, “Maalesef biz bu vurguyu yapmadığımız için gelen insanlarda da bu algı oluşmuyor. Biz uçak içi reklamlar veriyoruz. İnsanların o resmi görünce, kadîm başkent denince Konya’yı algılamaları amacıyla. Yine her sene 17 Aralık’da ‘Selçuklu başkentine hoş geldiniz’ diye bilbordlar asıyoruz. Şehir olarak bizim bu konuyu hep birlikde daha çok konuşmamız gerekiyor. Burası bir Selçuklu başkenti ve bu başkent önemli bir merkez. Bunu tüm Konyalılar olarak algılamamız gerekiyor. Ecdâdımız 100 yılda, 117 yılda neler yapmış, neler ortaya koymuş. Yapılan bu binâlar boş değildi. Ya medrese olarak, ya şifâhâne olarak kullanılıyordu ya da kervansaray olarak kullanılıyordu. Eğitim, sağlık ve ticâretin önemli merkezleriydi bunlar” ifadelerini kullandı.

Ecdâdımızın yüzyıllardır farklı din ve kültürlerle birlikde yaşama kültürünü ortaya koyduğunu vurgulayan Başkan Altay, “Ecdâdımız herkese adâletli davrandı. Onları asimile etmek, entegre etmek için hiçbir çalışma yapmadı. Onların da bu topraklarda barış içinde yaşamasını sağladı. Silile’de 1924’e kadar Hristiyan Rumlar yaşamaya devâm etdi. Bu da aslında bugünlerde ihtiyâcımız olan hoşgörünün iyi bir örneği. Tüm dünyânın ihtiyâc duyduğu şey aslında bu. Suriye’de, Myanmar’da yaşananlar maalesef hoşgörüsüzlüğün acı birer örnekleri” şeklinde konuştu.¹⁶

¹⁶9.7.2013 Türkiye

KİTÂBLAR YAKILSA BİLE HÂFİZALAR SİLİNMEZ

Başbakan Erdoğan, “Kitâblar kaybolup gitdiğinde, medeniyetlerin yürüyüşleri durmaz. Kitâblar yakılsa bile, yok olsa bile, medeniyetlerin hâfızaları silinmez” dedi. Erdoğan, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Hâliç Kongre Merkezi’nde düzenlenen, “Yüzyılın İslâm Kültür Hizmeti Onur ve Hizmet Ödülleri” töreninde yaptığı konuşmada, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi’nin her cildinin kendisine heyecân veren bir eser olduğunu söyledi. İslâm Ansiklopedisi’nin her cildinin, sayfalarının, harflerin, mürekkebin ötesinde bir anlam taşıdığını ifade eden Erdoğan, kendisinin de her cildini tâkib ettiğini dile getirdi.

Erdoğan, İslâm Ansiklopedisi’nin içindeki bilginin dahî ötesinde bir anlam ihtivâ ettiğini belirterek, şöyle devâm etdi: “Bütün medeniyet târihimizde olduğu gibi, bu eserde de ilim öne çıkıyor, aşk öne çıkıyor, eşyanın hakikatini bilme gâyesi öne çıkıyor. Bu eserde, bir medeniyetin birikimi kadar, bir medeniyet tasavvuru, bir medeniyet muhayyilesi öne çıkıyor. Biz târihimizle her zamân gurur duyduk ve gurur duyuyoruz. Zaferlerimizle, kahramânlığımızla, inşâ ettiğimiz şehirlerimizle, imâr ettiğimiz câmilerle, külliyelerle, köprülerle, medreselerle, çeşmelerle her zamân gurur duyduk ve gurur duyuyoruz ama asıl gurur duyacağımız eser, işte bu ilmî eserlerdir. Asırlar içinde, yapılan nice yollar bozuldu, inşâ edilen nice binâlar çökdü, imâr edilen nice şehirler harâbeye döndü ama işte bu eserin muhtevâsı, bir medeniyetin birikimi, bugünlere kadar ulaştı, Allahın izniyle asırlar boyunca da büyüyerek geleceğe ilerleyecek. Her kitâb, bir tek kitâbın daha iyi anlaşılabilmesi içindir. Bunu göreceğiz. İşte bugün, tamâmlanan 44 cildlik bu eser, o bir tek kitâbın anlaşılması yolunda eminim ki nice nesillere rehberlik edecek, yol gösterecek, ışık tutacaktır. Bir kez daha bu eserde emeği olanları kutluyor, Allah sizlerden razı olsun, Rabbim emeklerinizi inşâallah karşılıksız bırakmasın diye niyâz ediyorum.”

İslâm medeniyeti, yazı medeniyetidir

Erdoğan, İslâm medeniyetinin hiç kuşkusuz bir yazı medeniyeti olduğuna işaret ederek, konuşmasını şöyle sürdürdü: “Ebû Hureyre ‘ra-

diyallahu anh', bizlere Şu hâdiseyi naklediyor: Ensâr'dan bir zât, Resûlullaha geliyor ve hâfızasının zayıf olduğunu, hadîsleri aklında tutamadığını söylüyor. Hazreti Peygamber, eliyle yazma işâreti yapıyor ve 'Sağ elini yardıma çağır' buyuruyor. İşte o ândan itibâren, kalem, medeniyetimizin en temel unsuru hâline geliyor. Öyle ki kalem kılıcı kesecek, kılıçdan çok daha üstün olacak bir güce ulaşıyor. Bağdâd, bugün bile eşine rastlanamayan kütübhânelere sâhib oluyor. Endülüs, bir kitâb ve kalem medeniyeti, ya'nî bir ilim medeniyeti olarak târihin akışına yön veriyor. Bir kitâb aşığı olan Ali Emirî'nin naklettiğine göre, Diyarbakır'da, bir milyon üzerinde kitâba sâhib kütübhâne bulunuyordu. Konya, Bursa, Edirne, İstanbul, zaferlerden çok kitâbın, mürekkebin, kalemin başkenti olarak öne çıkıyor. 1589 yılında, bir Fas elçisi İstanbul'u tasvir ederken Şunları söylüyor; 'Çok yeri do-laşdım, bu kadar kitâbı bir arada yalnızca bu şehirde, İstanbul'da gördüm' diyor. Ben burada Şu husûsu özellikle vurgulamak istiyorum. Moğollar, İslâm şehirlerini tek tek istilâ etdiklerinde, kütübhâneleri ateşe vermiş, binlerce cildlik eseri yok etmişlerdi. Bağdâd'da, eşi benzeri olmayan nice kitâb kül oldu. Endülüs'de aynı şekilde, bir medeniyetin hâfızası, kitâbları yakmak sûretiyle yok edilmek istendi. Yakın târihde, 'tek parti' döneminde, ülkemizde şehirlerin, kasabaların ortasına kitâbların yığılıp yakıldığını büyüklerimizden dinledik. İşte en son, Saraybosna'da, o muhteşem, o târihî kütübhâne hedef alındı ve yine çok sayıda eserin külü Saraybosna semâlarını kararttı."

Biz başka bir şeyi yitirdik...

Bağdâd'da, kütübhâne yakıldığında, ba'zılarının umutsuzluk içinde "Bağdâd gitdi, her şey bitdi" dediğini hatırlatan Erdoğan, "Öyle olmadı... Kitâbların yakılması, müşahhas hâfızanın yok edilmesi, medeniyet yürüyüşünü durduramadı" dedi. Erdoğan, İmâm-ı Gazâlî'ye atfedilen bir hâdiseyi de konuşmasında aktararak, "İmâm-ı Gazâlî, ilim öğrenme yolunda, Cürcân kentinden Tûs şehrine giderken, eşkıya yolunu kesiyor, ne var ne yok çalıyor. Gazâlî, eşkıyanın arkasından koşuyor ve âdeta yalvarıyor, 'İşinize yaramaz, kitâblarımı bana geri verin' diyor. Eşkıya reisi, 'Bunlar nedir, ne yapacaksın bunları?' diye soruyor. Gazâlî de o kitâblar için memleketini terk ettiğini, bütün bildiklerinin o kitâblarda olduğunu söylüyor. Eşkıya reisi; 'Bu nasıl bir ilim ki kitâbların yok olduğunda kaybolup gidiyor' şeklinde cevâb veriyor. Bu, Gazâlî'nin hayâtını değiştiriyor" diye konuştu.

Kitâblar kaybolup gitdiğinde, medeniyetlerin yürüyüşlerinin durmadığını vurgulayan Erdoğan, “Kitâblar yakılsa bile, yok olsa bile, medeniyetlerin hâfizaları silinmez. Bağdâd’ın kütübhâneleri yakıldığında, Endülüs bir kitâb ülkesi hâline dönuşdü. Endülüs’ün kitâbları yakıldığında, İstanbul bir kitâb şehrine dönuşdü ama -dikkatinizi çekiyorum- İstanbul’un kütübhâneleri yakılmadı, İstanbul’un kitâbları yok edilmedi. İstanbul’un kitâbları başka yerlere de taşınmadı, biz başka bir şeyi kaybetdik. Günde sâdece 1 saat uyuyup, 23 saat çalışan âlimlerimiz vardı. Bir tek kitâbın peşine düşüp, deve üzerinde çöller geçen, ülkeler geçen, aylarca evinden uzakda kitâb arayan sevdâlılarımız vardı. Bir âlimin dizinin dibine oturan, bütün hayâtını ilme ve o âlime vakfeden talebelerimiz vardı. Bütün bir İslâm coğrafyası, kütübhânelerini, kitâblarını değil, aslında ilme olan aşkını, sevdâsını, şevkini yitirdi. Kitâblarla arasındaki irtibâtı yitirdi. Kitâbları okumak için lâzım olan dilini yitirdi. Kitâbların hepsine sâhib olsa da kitâbları anlayacak harflerini yitirdi. En önemlisi de bütün bir İslâm coğrafyası, ilim noktasında öz güvenini yitirdi. Doğu’nun âlimleri zikredilmeden, felsefenin, tıbbın, astronominin, matematiğin târihi yazılamaz. İslâm âlimlerinin isimleri ve katkıları zikredilmeden, mimârinin, geometrinin, cebirin, sosyolojinin, fiziğin, kimyânın, biyolojinin târihi yazılamaz” değerlendirmesinde bulundu. (25 Ocak 2014)

Söz kitâblardan açılmışken, Bağcılar Belediyesinin, sıkıntılı bir dönem olan II. Meşrûtiyet ve sonrasına ışık tutan “Sırâtımüstakîm” dergisini kitâblaşdırmasından da bahsedelim.

Sırâtımüstakîm dergisi yeniden yayında

Bağcılar Belediyesi, Mehmed Âkif Ersoy’un başyazarlığını yaptığı Sırâtımüstakîm dergisini günümüz alfabesi ile yeniden yayın dünyâsına kazandırdı. Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı’nın da katılımı ile kitâbın ilk iki cildinin tanıtımı yapıldı. 1908-1925 yılları arasında yayınlanan derginin tüm sayıları, günümüz alfabesiyle 25 cild olarak yayınlanacak. Dergi, araştırmacı-yazar M. Ertuğrul Düzdağ yönetiminde bir ekip tarafından yayına hazırlandı.

İkinci Meşrûtiyet’in ilânının hemen ardından çıkarılmaya başlanan Sırâtımüstakîm dergisinin ilk 182 sayısı Sırâtımüstakîm ismiyle, sonraki 459 sayısı ise Sebîlürreşâd adıyla olmak üzere toplam 641 sayı çıkarıldı. Eşref Edip Fergan tarafından çıkarılan ve Mehmed Âkif Ersoy’un başyazarlığını yaptığı dergi, özellikle millî mücadele yıllarında ortaya koy-

duğu yayın politikasıyla dikkat çekti. Âkif'in şiirleri ve vaazlarının yayınlandığı dergi, toplumda millî mücadeleye destek duygusunu artıran bir rol oynadı. 1925 yılında kapatılan dergi, 1948 yılından itibaren yine Eşref Edip Fergan tarafından çıkarılmaya başlandı ve 1966'ya kadar Sebülürreşâd ismiyle yayında kaldı. Derginin Osmanlıca olarak 1925 yılına kadar yayınlanan 641 sayılı ilk dönemi Bağcılar Belediyesince günümüz alfabesi ile yayın dünyâsına kazandırılıyor. Bu kapsamda derginin ilk sayıları iki cild hâlinde kitâblaştırıldı. Proje tamamlandığında toplam 25 cild olması hedefleniyor. Bağcılar Belediye Başkanı Lokman Çağırıcı, "Bir kültür hizmeti olarak, Millî Şâirimiz Mehmed Âkif Ersoy'un başyazarlığını yaptığı Sırâtıüstakîm dergisini günümüz alfabesi ile yayın hayâtına kazandırdık. Bağcılar Belediyesi olarak hedefimiz; ilk iki cildini çıkardığımız bu derginin tamâmını 25 cild olarak yayın hayâtına kazandırmak" dedi.

İstiklâl Marşı millî mutâbakat metnidir

Program katılan Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı, sivil anayasa oluşturulması sürecinde İstiklâl Marşı'nın önemine dikkat çekti. Avcı, "92 senedir bu metnin altına imza atamayacak bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaş düşünemiyorum. Başka hassâsiyetleri, özellikleri ne olursa olsun bu gerçekten bir millî mutâbakat metnidir. Bugünün 75 milyonu da, yarının 100 milyonu da gönül rahatlığıyla bu metnin altına imza atabilir. Aslında çok fazla tartışmamız gerekmiyor. Bir anayasadan beklenebilecek olan her şeyin özü en veciz bir biçimde İstiklal Marşı'mızda zâten var" diye konuştu. (4.7.2013)

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ DÜNYÂYA TÜRKÇE ÖĞRETİYOR

Her şey bir vesîle ile... Beylerbeyi Sarâyı'na da Yunus Emre Enstitüsü'nün basın dâveti ile gitdim. Hattâ vaktinden önce varmışım. Rıhtımda bir banka oturup çevredeki balıkçıların hareketliliğini ve martıları izledim, etraftan birkaç kare fotoğraf aldım. Basın toplantısı vakti gelince de Beylerbeyi Sarâyı'na, girişdeki kuyrukta sıramı bekleyip girdim. Sordum; âileler Sarây Bahçesi'ne kahvaltıya geliyorlarmış. Sarây'ın izin verilen bölümlerini dolaşarak bahçeye çıktım. Bahçede kahvaltı masaları kurulmuşdu.

Sıkça telefonda görüştüğümüz ancak ilk defa yüz yüze geldiğimiz Kurumsal İletişim Müdürü Zekeriya Gültekin, karşıladı. Yunus Emre Vakfı ve Yunus Emre Kültür Merkezi Başkanı Prof. Dr. Hayati Develi, Başkan Yardımcısı Dr. Şaban Çobanoğlu ve Koordinatör Doç. Dr. Mustafa Balcı ile tanıştırdı. Basın mensubu meslekdaşlarımızla da merhabalaşık.

Bu arada, Hayati Develi ve Şaban Çobanoğlu ile şiir üzerine kısa bir sohbet ve fikir alışverişimiz oldu. Ma'lûm biz öteden beri, şiirin vezinli ve kâfiyeli yazılması gerektiğini savunuyoruz. Nesirde de, devrik cümle kullanılmasına karşıyız. Dilin düzelmesi için kelime ve eklerin doğru kullanılması da şart. Toplantı resmen başlayıncaya kadar bu konuları konuşma imkânı bulduk.

Toplantının ana konusu, evrensel bir dil hâline gelen Türkçe'yi öğrenmek için dünyânın çok farklı ülke ve bölgelerinden gelen talepleri dikkate alan Yunus Emre Enstitüsünün, bilgisayar teknolojileri altyapısı kurmasıydı. Başbakan Erdoğan, Enstitünün fa'âliyetleriyle yakından ilgileniyor ve gereken desteği veriyordu. O günlerde, Enstitü Başkanı Hayati Develi'yi kabûlünde Başbakan Erdoğan, kültür projelerine ağırlık verilmesi gerektiğini söylemiş, biz de konuyu sayfalarımıza taşımışdık. Haber şöyleydi:

Erdoğan: Özellikle kültür projelerine ağırlık vermeliyiz

Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Hayati Develi'yi kabulünde Başbakan Erdoğan, "Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye ile dünyâ toplumları ara-

sındaki dostluk ve kardeşlik köprülerini daha da sağlamlaştırıyor” dedi. Görüşmede, 26 ülkede fa’aliyet gösteren 32 Türk Kültür Merkezinin son durumu ele alındı. Enstitü bünyesinde dünyânın dört bir yanında gerçekleştirilen Türkçe öğretimi ve kültürel fa’aliyetleri yakından tâkib etdiğini belirten Başbakan Erdoğan önümüzdeki süreçte özellikle kültürel projeler konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini söyledi. Başbakanlık Resmî Konutu’nda gerçekleşen görüşmede Hayati Develi de, “Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye’nin yurt dışındaki fa’aliyetleri için bir marka olmalıdır” dedi. Türkiye’nin zengin kültür birikimini bütün dünyâya tanıtmak amacıyla sergi, konser, seminer, sempozyum gibi etkinliklerin artacağını belirten Prof. Develi, “Türkiye’nin dünyâ devletleri ve halkları arasındaki imajı, Türk dış politikası ve ticareti ile turizmini yakından ilgilendiriyor. Bu sebeble Türkiye’nin imajını yükseltmek için kültür ve san’at fa’aliyetlerin artması gerekiyor” dedi.

Başbakan Erdoğan’ın, Yunus Emre Enstitüsünden beklentilerini ve Enstitü Başkanı Prof. Develi’nin düşüncelerini naklettikten sonra gelelim Beylerbeyi Sarâyı bahçesine. Kahvaltı boyunca Enstitünün çalışmaları hakkında bilgi veren Hayati Develi, internet yoluyla dünyânın neresinde olursa olsun isteyen herkese Türkçe eğitimi vereceklerini söyledi. Bugüne kadar çeşitli ülkelerdeki kültür merkezlerinde 15 bin kişiye Türkçe öğretdiklerini belirten Prof. Develi, “İnternette uzaktan öğretim projesi hayâta geçdiğinde sayı problemi ortadan kalkacak, isteyen ve sisteme giren herkes Türkçe öğrenebilecek” dedi.

Dünyânın 26 ülkesindeki 32 Yunus Emre Kültür Merkezi’nde verilen Türkçe kurslarının yanı sıra Avrupa ülkeleri, Balkanlar ve Afrika’daki çocuklar için resimli eğitici kitâblar hazırladıklarını kaydeden Prof. Hayati Develi, şöyle konuştu: “Yunus Emre Kültür Merkezi sayısını yakında 40’a çıkarmayı hedefliyoruz. Taleb ülkelerden geliyor. Biz onlara, size Türkçe öğretilim demiyoruz. Onlar talep ediyorlar.”

Balkanlarda Türkçe bilmek ayrıcalık

Türk dizilerinin, Türkçenin Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinde yayılmasına katkı sağladığını da kaydeden Prof. Develi, sâdece dizileri seyrederek Türkçe öğrenen insanlarla karşılaştıklarını belirtti. Prof. Develi, bu konuda da şunları söyledi: “Diziler sayesinde Balkanlarda, Orta Doğu’da eskiden Türkçe bilip de unutanlar yeniden Türkçe’yi hatırlıyor. Balkan ülkelerinde Türkçe bilmek şehirli olmak anlamına geliyor. Türkçe bilmeyene köylü gözüyle bakıyorlar. Diziler

ayrıca, Türk hayât tarzını, kültürünü yansıtmaları bakımından da önemli bir değer olarak öne çıkıyor.” Prof. Develi, Enstitü olarak amaçlarının, Türk dili, kültürü ve san’atı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye’nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğu geliştirmek olduğunu kaydetti. Türkiye’nin ekonomik gücü arttıkça Türkçenin talep edilen bir dil hâline geldiğini belirten Prof. Develi, özellikle SSCB’nin dağılmasından sonra Türkçe’ye rağbetin arttığını kaydetti.

2007 yılında kurulan Yunus Emre Vakfı bünyesinde 2009 yılında Yunus Emre Enstitüsünün kurulduğunu belirten Prof. Develi, Yunus Emre ile ilgili bir çalışmaları olmadığını, kuruluş gâyelerinin Türkçe öğrenimini yaygınlaştırmak ve Türk kültürünü tanıtmak olduğunu belirtti. Bir ülkenin kültürünün tanınmasının o ülkeye prestij ve ekonomik olarak katkı sağladığını kaydeden Prof. Develi, Kore örneğini verdi. Korelilerin kültürünü tanıtmak için büyük çaba sarf ettiğini, kültürleri iyi tanınmadığı için de paralarının değerinin düşük olduğuna dikkat çekti.

Prof. Develi, Türkçe yeterlilik sınavı yaptıklarını, yurt dışında kurslara katılan insanların Türkçe’yi ne kadar öğrendiklerini belgelediklerini, YÖK’ün de bu belgeyi kabul ettiğini söyledi. Türkçe eğitiminin yanı sıra Türk kültürünü dünyâda tanıtmaya çok önem verdiklerini, Balkanlarda Türk el san’atlarının ihyâsı için proje başlatıldıklarını sözlerine ekleyen Prof. Develi, şöyle konuştu. “Bosna’da eski el san’atlarını yeniden canlandırmak için çalışma başlattık. Bosna çarşısında yeniden çekiç sesleri gelsin istiyoruz. Kültür merkezlerimizde 24 saat hizmet veriyoruz. Her ay bir kültür etkinliği düzenliyoruz.”

Prof. Hayati Develi, Beylerbeyi Sarâyı’nın bahçesindeki kahvaltılı toplantıda, arada sorularımıza da cevâb vererek heyecânla anlatmaya devâm etti. Konu bu defa Yunus Emre Enstitüsünün Yıldız Şale Köşkü’nde düzenlediği “Türkçe Yaz Okulu” sezon sonu programıydı. Prof. Develi, bu konuda da şu açıklamayı yaptı:

Endonezya’dan Angola’ya...

“Türkçe Yaz Okuluna, bu yıl 60 farklı ülkeden 300 öğrenci katıldı. Endonezya, Çin, Angola ve İngiltere’den de öğrencilerin yer aldığı yaz okulunda, öğrenciler Türkçe eğitiminin yanı sıra Türk kültürü ve yaşantısı hakkında da bilgi sâhibi oluyor. Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde (YETKM) Türkçe öğrenen, yurt dışında Türk dili veya

Türkiye ile ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin kabul edildiği Türkçe Yaz Okuluna bu yıl 1833 kişi müracaat etdi. Yurt dışında ilgi duyan insanların, Türkiye ve Türkçe'yi yakından tanımalarını hedefleyen ve bu yıl ilk defa Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıyla yapılan organizasyonda, önceki yıllara göre hem öğrenci sayısı hem de ülke çeşitliliğinde artış yaşandı. Aralarında Endonezya, Çin, Azerbaycan, Angola, Rusya, İtalya ve İngiltere'nin de bulunduğu 60 ülkeden başvurunun gerçekleştiği yaz okulu programına elemelerle tesbit edilen 300 öğrenci katıldı. Çeşitli ülkelerden gelen 300 öğrenci, Yunus Emre Enstitüsünün protokol imzaladığı üniversitelerin bulunduğu Bursa, Sakarya, Zonguldak, Konya, Kayseri, Gaziantep, Samsun, Trabzon, Kastamonu ve Edirne'de, -her yönüyle-Türk dili ve kültürünü yerinde tanıyor. Her şehirdeki TÖMER'e, 30 civarında öğrencinin gitdiği program kapsamında öğrenciler üniversite misafirhanelerinde ya da öğrenci yurtlarında kalıyor. Sosyal faaliyetlerle ilgili olarak da belediyeler ve kültür müdürlüklerinden destek alınıyor. Öğrenciler, hafta sonlarında ise çevre bölgeleri görme imkânı buluyor.”¹⁷

¹⁷ 26.8.2013 Türkiye

TİKA, DESTÂN ÜSTÜNE DESTÂN YAZIYOR

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan; Makedonya, Somali, Filistin, Tunus ve Gürcistan'da tamâmlanan, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) projelerinin toplu açılış töreninde, "2002'den önce Türkiye alan el konumundaydı. Büyüyen ekonomiyle o dönemi kapatdık, veren el konumuna yükseldik. Yıllık yardım 2,5 milyar doları aşmış vaziyetde" dedi. Ankara Ticaret Odasında düzenlenen, "Ayrı coğrafyada aynı imza" töreninde konuşan Erdoğan, TİKA'nın, son yüzyılın en büyük sel felâketini yaşayan Bosna-Hersek ve Sırbistan'a da el uzatdığını kaydederek, şunları söyledi: "Aynı şekilde AFAD ve Kızılayımız da yine âfet bölgesinde, şu ânda aktif durumdalar. Ecdâdımız bırakın sel felâketlerini, depremleri, bir yerde zulüm varsa oralara da uzandılar. Târihimiz boyu, hele güçlü olduğumuz dönemlerde mazlûmlara el uzatdık. İhtiyâcımız olduğunda da dost yardımlarını gördük. Zamân zamân bu yardımlarımız eleştiri konusu yapıyor. 'Somali'yi bırak, Soma'ya bak' gibi insâf ve vicdân dışı ifâdeler kullanıldı. Allahın izni, milletimizin desteğiyle (301 mâdencinin öldüğü) Soma'ya da ulaştık, yaraları sardık, sarıyoruz. Ama Somali'ye de ulaşacak güçde bir devletiz artık. Kazakistan'dan Makedonya'ya birçok ülkeye 148 okul inşâ etdik. 164 okulu onardık. 32 ülkenin üniversitesiyle iş birliği yaptık. 49 sağlık merkezi inşâ etdik. Moğolistan'dan Etiyopya'ya kadar ata mirâsına sâhib çıktık. TİKA'ya beş kıt'a üzerinde sürdürdüğü muazzâm projeler için teşekkür ediyorum." (19 Mayıs 2014)

Beş kıt'ada destân üstüne destân yazmaya devâm eden TİKA'yı biraz daha yakından tanımaya ne dersiniz? Şüphesiz, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının (TİKA), akrabâ toplulukların yaşadığı ülkelerle kültürel iş birliği çalışmaları ve yurt dışındaki ecdâd yadigârı kültür varlıklarımızın yerini belirleyip restore etmesi, yaptığı önemli hizmetlerin en başda gelenidir.

TİKA'nın fa'âliyet coğrafyası

Son zamânda yaşanan sosyal ve ekonomik gelişmeler ülkemizin jeopolitik konumu ile birleşince, alan el Türkiye'nin veren el olmasını

sağladı. TİKA Türkiye'nin beş kıtadaki iyilik ve dostluk eli oldu. TİKA, 30 iş birliği ortağı ülkede 33 program koordinasyon ofisi ile çalışmalarını devâm ettirmekte; yaklaşık 100 ülkede proje ve fa'aliyetler gerçekleştirmektedir. 2002 yılında 12 olan program koordinasyon ofisi sayısı, 2012 yılında açılış çalışmaları sürdürülen ülkelerle birlikte 33'e yükselmiştir. TİKA'nın fa'aliyet coğrafyası 5 kıtayı kapsamaktadır.

TİKA, barış dilini, kardeşlik dilini, uzlaşma dilini konuşmaktadır. TİKA iş birliği anlayışıyla çalışmakta bu sâyede hem kalkınma yardımı yapılan ülkelerin politik önceliklerine fırsat tanımakta hem de iş birliği anlayışıyla bilgi ve tecrübe paylaşımına zemin hazırlamaktadır. İş birliği anlayışı aynı zamânda kaynakların etkili ve verimli kullanılmasını da sağlamaktadır. Projeler gerçekleştirilirken ilgili ülkenin kalkınma öncelikleri, ihtiyaçları ve sosyo-ekonomik yapısı göz önünde tutulmaktadır.

TİKA kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, üniversitelerin, özel sektörün ortak platformlarda buluşmasını sağlamaktadır.

TİKA, Sudan'da katarak ameliyatı yapan, Haiti'de deprem olduğunda yardıma koşan, Makedonya'da, Mısır'da ecdâd yadigarı eserlerin restorasyonunu yapan, Kırgızistan'da okul inşâ eden, Afganistan'da anne çocuk sağlığını korumak için çalışan bir kuruluştur.

Projelerin bir bölümü eğitim, sağlık, restorasyon, su ve sanitasyon projeleri, e-devlet projeleri, kurumsallaşma alanında yapılan çalışmalar, tarımsal kalkınma, yoksullukla mücadele, kadın istihdamının artırılması başlıklarından oluşmaktadır. Bir diğer bölümü ise; sulama, sağlık ve ulaştırma projeleri gibi altyapı projelerine malî kaynak sağlanması, okul ve hastâne yapımı ile kültürel mirâs olarak tanımlanan mimârî yapıların restorasyonunu kapsamaktadır.

TİKA, aynı zamânda kriz dönemlerinde âcil çözüme yönelik olarak insânî yardım fa'aliyetlerinde de bulunmaktadır. TİKA tarafından yapılan restorasyon projeleri târihe imza atmaktadır. Restorasyon projelerimizle gelenek ve gelecek buluşmaktadır. Ecdâd yadigarı eserler gelecek nesillere aktarılmaktadır.

TİKA, proje bazlı çalışan, hangi ülkede bize ihtiyaç varsa oraya koşan, ülkelerin yaşadığı problemlere kalıcı ve kesin çözüm bulan bir kuruluştur.

1992 yılında kurulan ve Türkiye'nin kalkınma iş birliği politikasının uygulanması sorumluluğu verilen TİKA, aynı zamanda Türkiye'nin kalkınma iş birliğini ulusal aktörlerin yanı sıra, uluslararası kuruluşlar ve ikili donörler ile koordine etmekten de sorumludur.

Ayrıca TİKA, Türkiye'nin Resmî Kalkınma Yardımlarının istatistiklerini toplamak ve raporlamakla görevlidir. TİKA tarafından toplanan Türkiye'nin resmî kalkınma yardımları 2002 yılında 85 Milyon Dolarken bu rakam 2011 yılında 1 milyar 273 milyon dolara yükselmiştir.

Türkiye'nin resmî kalkınma yardımlarındaki bu artış OECD-DAC üyeliği sürecini hızlandırmıştır. OECD ülkeleri arasında 2011 yılında resmî kalkınma yardımlarını en çok artıran ülke Türkiye'dir.

Kültürel İşbirliği: TİKA, akrabâ toplulukların yaşadığı ülkelerde çok sayıda kültürel iş birliği çalışması gerçekleştirmektedir. Sempozyum, festival, seminer, konferans, sergi vb. fa'aliyetlerin desteklenmesi; kitâb basım, dağıtımları gibi fa'aliyetlerin desteklenmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Restorasyon Fa'aliyetleri: Yurt dışındaki kültür varlıklarımızın tesbit edilmesi, hukûki statülerinin belirlenmesi ve restorasyonlarının yaptırılması fa'aliyetlerinin farklı kamu kurum ve kuruluşlarımız tarafından yerine getirilmesi sebebiyle etkin bir eşgüdüm mekânizmasının kurulmasına ihtiyâc duyulmuş olup, bu sebeple yürütülecek çalışmalarda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlama, strateji geliştirme ve restorasyon fa'aliyetlerinin yönlendirilme görevi, 2008/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile TİKA'ya verilmiştir.

30 ülkede, 33 program koordinasyon ofisi ile beş kıtada çalışmalar yapan TİKA'nın fa'aliyet coğrafyası Moğolistan'dan Senegale; Özbekistan'dan Yemen'e, Şili'den Moldova'ya kadar uzanıyor. Bugüne kadar 100'den fazla ülkede gerçekleştirdiğimiz projeler ülkemizin bölgesinde ve dünyâda barış kuşağı oluşturma çalışmalarına katkı sağlıyor.

OSMANLI TUĞRALARI GÜN YÜZÜNE ÇIKIYOR

Son dönemde yaşadığımız en önemli kültür san'at olaylarından biri de, daha önce üzeri kapatılan Osmanlı tuğralarının gün yüzüne çıkarılmasıdır. Bu çerçevede bir ilk olarak, Türkiye'nin en eski yükseköğrenim kurumu olan İstanbul Üniversitesinin Beyazıt kampüsündeki tarihî ana giriş kapısında gizlenen Sultân Abdülazîz Hân'ın tuğrası, restorasyon sırasında gün ışığına çıkarıldı.

Osmanlı saltanât armaları, pâdişâh tuğraları ve medhiyeleri 1927'de çıkarılan bir kanûnla sökülüşdü. 1927'de çıkarılan kanûnun ardından birçok tuğra, kitâbe ve arma, çekiç ve keskinlerle yerlerinden kazınarak sökülüşdü. Ba'zı tuğraların üzeri mermerlerle örtüşdü.

AK Parti bu arma, tuğra ve medhiyelerin yerlerine takılması için kanûn teklifi hazırladı. Teklife göre; Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde oluşturulacak bir komisyon ma'rifetiyle; kaldırılan, taşınan veya benzeri herhangi bir işleme ma'ruz kalan tuğra, arma, medhiye ve kitâbeler tesbit edilecek. Restorasyonları ve muhâfazaları sağlanacak. AK Parti Kocaeli Milletvekili Zeki Aygün ve Ak Parti İstanbul Milletvekili Mustafa Şentop, TBMM Başkanlığına ayrı ayrı verdikleri kanûn teklifleriyle, "1057 sayılı, Türkiye Cumhuriyeti Dâhilinde Bulunan Bilumum Mebânî-i Resmîyye ve Millîye Üzerindeki Tuğra ve Medhiyelerin Kaldırılması Hakkında Kanûn"un yürürlükten kaldırılmasını teklif etdi.

Aygün'ün hazırladığı teklifin gerekçesinde, 107 sayılı Kanûn ile "tuğra ve arma ve kitâbeler Devlet veya belediye malı olan binâlarda bulunduğu hâlde kaldırılarak müzelere konular. Yerlerinden kaldırılmalarıyla gerek kendilerinin, gerek buldukları binâların, bedîi veya târihî kıymetlerine hâlel gelecek olanlar, eserin ve bulunduğu mahâllin bedîi kıymetini nakisedâr etmemek üzere münâsib vesâit ile örtüşür" şeklinde düzenleme yapıldığı bildirildi. Gerekçede şunlar öne sürüşdü: "Uygulamada, 1927 yılında çıkarılan 1057 sayılı Kanûn amacının da ötesine geçilerek bilinçsizce tuğra, arma ve medhiyelerin sökülüşdüğü, kazındığı ve yok edildikleri bilinmektedir. Yapılan tesbitler göstermektedir ki kültür ve san'at dünyamız üzerinde büyük tahribât yapılmışdır. Bu elim tahribâtın giderilmesi sâdece târihimize sâhib çıkmanın değil geleceği-

mize sahip çıkmanın da gereğidir. Taşınan, kaldırılan ve sökülen anıtlar, tuğralar, alâmetler ve benzeri san'at eserlerinin tekrâr gün yüzüne çıkarılması, envanter çalışmalarının yapılması, bunların yeni nesiller tarafından değerlendirilebilmesi için gerekli eğitim, bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin önünün açılması gerekmektedir.

Tarihsel geçmişiyle barışık olmak her ülke için önemli bir husûsudur. Bir milletin ömrünün uzun olabilmesi için her şeyden evvel kendini tanıması lâzımdır; kendini tanıması için de evvelâ târihini bilmesi gerekir. Bugünün varlığının kökü dünde, yarının gücü bugündür. Bu nedenle söz konusu Kanûnun yürürlükten kaldırılarak, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde oluşturulacak bir komisyon ma'rifetiyle kaldırılan, taşınan veya benzeri herhangi bir işleme ma'ruz kalan tuğra, arma, medhiye ve kitâbelerin tesbitinin yapılması, restorasyonlarının ve muhâfazalarının sağlanması amacıyla Kanûn Teklifimiz hazırlanmıştır."

Şentop'un teklifinin gerekçesinde ise şunlar yer aldı: "1057 sayılı Kanûn, saltanatı hatırlatan simge ve işaretleri ortadan kaldırmayı, görünür olmaktan çıkarmayı amaçlamaktadır. Döneminin şartları göz önüne alındığında, bir anlama sahip görülebilecek bu kanûnun artık lüzumu ve bir varoluş mantığı kalmamıştır. Bu kanûn ayrıca, târihî eserlerin orjinalliklerinin bozulmasına yol açacak bir içeriğe de sâhibdir. Nitekim kanûnun Meclis'deki müzâkereleri sırasında, bu açıdan tartışmalar yaşanmış ve ilgili komisyonca geri çekilerek yeniden değerlendirilmesi sağlanmıştır. Târihî eserlerin orjinalliklerine hâlel getirecek teşebbüslerin zemini hâline getirilen bu kanûnun yürürlükten kaldırılması, hem milletimizin, hem medeniyetimizin, hem de bütün insanlığın ortak değerlerinin tahrib tehdidinden kurtarılması anlamına da gelecektir."

Sultân Abdulaziz'in tuğrası ortaya çıkarıldı

İstanbul Üniversitesi'nde başlatılan restorasyon çalışmalarında, târihî kapının orijinalinde yer alan Sultân Abdülazîz Hân'ın tuğrası ortaya çıkarıldı. Eski adı Dârülfünûn olan, Türkiye'nin en eski yükseköğrenim kurumu İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt kampüsündeki târihî ana giriş kapısı restore edildi. Yaklaşık altı ay süren restorasyon çalışmaları sırasında kapının orijinalinde yer alan Sultân Abdülazîz Hân'ın tuğrası da gün yüzüne çıktı. Kapıda bulunan İstanbul Üniversitesi yazısının önüne T.C. ibâresi, üniversite amblemi de yazının sonuna eklendi. İstanbul Üniversitesi Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı tarafından ayrılan

bütçe ile, Akka Mimarlık tarafından sürdürülen târihî kapının restorasyon ve konservasyon çalışmasında; cebhe temizliği, taş onarımlar, kimyasal sağlamaştırma, kalem işi süslemeleri de yapıldı. Kapının ön ve arka kısmındaki tuğralar, orijinalinde olduğu gibi altın varaklarla yenilendi. 15 kişilik bir ekibin görev aldığı restorasyon çalışmasında yapı üzerindeki kitâbelerde isimleri görünen dönemin hattâtlarından Kazasker Mustafa İzzet Efendi ile Mehmet Şefik Bey'in imzaları açığa çıkarıldı. Ayrıca ilk defa bu çalışmayla birlikte tuğralar üzerinde hattât Abdulfettâh Efendi imzası da gün yüzüne çıkmış oldu. Kapının kuzey cebhesinde ya'nî arka kısmında yeni bir tuğra olduğu da tesbit edildi. Kapıdan indirilen mermer madalyonlar ise rektörlük binâsında sergilenecek.

87 yıl önce üzeri kapatılmışdı

İstanbul Üniversitesinin giriş kapısı olan muhteşem yapı, Harbiye Nezâreti Kapısı olarak inşâ edilmişdi. Ünlü hattât Mehmed Şefik Bey'in üç parçadan oluşan kitâbesinin üzerindeki madalyonun içine de dönemin pâdişâhı Abdülazîz'in tuğrası yerleştirilmiş. 1927 yılında, üç parçadan oluşan kitâbenin üzeri ve tuğralar mermer plakalar ve madalyonlarla kapatılmış. 1994 depreminden sonra çeşitli onarımdan geçen kapıda ilk defa detaylı bir restorasyon yapıldı. (9 Nisan 2014)

ERDOĞAN: FETİH ASLÂ VE ASLÂ İŞGÂL DEĞİLDİR

Başbakan Erdoğan, İstanbul'un fethinin 561. yıl dönümü dolayısıyla Küçükçekmece Arenamega, yeni adıyla Yahyâ Kemâl Beyatlı Gösteri Merkezi'nde bir konuşma yaptı. Erdoğan, Eğitim-Bir Sen ve Memur Sen Konfederasyonu tarafından düzenlenen, "Medeniyetimiz ve Büyük Türkiye Yolunda Eğitim-Fetih ve Gençlik" temalı Türkiye buluşması programındaki konuşmasında, önemli mesajlar verdi. Erdoğan'ın konuşması özetle şöyle: Bugün 29 Mayıs... İki şey beni farklı dünyâya götürdü, bunlardan bir tânesi ma'lûm bu salon yapıldığında adı farklıydı, sonra 'bir isim bulunsun' dendi ve ismini bundan önceki gelişimizde Yahyâ Kemâl Beyatlı Gösteri Merkezi olarak burada açıklamıştık. Ve bugün de bir taraftan fetih, bir taraftan da Yahyâ Kemâl'in o fetihle bütünleşen (Şu kopan fırtına Türk ordusudur yâ Rabbî, Senin uğrunda ölen ordu budur yâ Rabbî, Tâ ki yükselsin ezânlarla müeyyed nâmın, Gâlib et, çünkü bu son ordusudur İslâmın.) dörtlüğü aklıma geldi az önce."

Erdoğan, farklı bir mücâdelenin Yahyâ Kemâl'e bu dörtlüğü söyletiğini ifâde ederek, sözlerini şöyle sürdürdü: "O büyük fethin, çağların kapanıp çağların açıldığı, dünyânın istikâmetini değiştiren o muhteşem fethin 561. yıl dönümünü bugün birlikde kutladık, kutluyoruz. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hazreti Peygamberin övgüsüne mazhar olan fâtiher fâtihi Fâtiher Sultân Mehmed'i bu vesileyle bir kez daha rahmetle, minnetle yâd ediyorum. Aynı şekilde o övülmüş orduyu, Fâtiher'in o kahraman ordusunu hürmetle anıyor, o ordunun tüm zâbitlerine, tüm neferlerine de buradan bir kez daha rahmet niyâz ediyorum."

Fetih, ekmeğini yoksulla paylaşmaktır

Bir noktaya özellikle dikkat çekmek istediğini belirten Erdoğan, "Fetih aslâ ve aslâ işgâl değildir. Fetih zorla almak değildir, gasbetmek hiç değildir. Fetih açmaktır, fetih engelleri ortadan kaldırmaktır, fetih hem kapılardaki hem gönüllerdeki mühürleri ve kilitleri kırıp atmaktır" diye konuştu. Fethin, şehir surlarını aşmak değil, gönüllerin etrafına örülmüş surları, duvarları, kaleleri aşmak, gönüllere ulaşmak olduğunu anlatan Erdoğan, şöyle devam etti: "Hatırlayın sevgili kardeşlerim; Medine işgâl edilmemiş, fethedilmişti.

Mekke savaş zoruyla değil, fetihle alınmıştı. Kudüs zorla ve zorbalıkla değil, bir emânet hassâsiyetiyle geri alınmış, ya'nî fethedilmişti. İşte İstanbul da fethetme ve fâtihe mazhar olmuş, fetihle şerefleşmiş bir şehirdir. İstanbul, silahlardan öte, gönüllerle ve dualarla kuşatılmış, böyle bir inançla, böyle bir ihlâs ve samimiyetle köhne kapılarındaki köhne kilitler kırılmıştır.”

Başbakan Erdoğan, İstanbul'un teslim alınan bir şehir olmadığına vurgu yaparak, “İstanbul teslim alan, gönülleri kendisine aşkla mahkûm eden bir şehir oldu. İşte onun için her birinizin fetih kelimesinin ma'nâsını çok iyi öğrenmenizi, anlamanızı, fetih rûhunu son nefesinize kadar iftîhârla taşımanız sizlerden ricâ ediyorum” dedi. Fetih kavramının içini boşaltmak, onu değersizleştirmek, onu ma'nâsız göstermek, onu farklı ma'nâlarla kötü göstermek için her şeyin yapıldığını anlatan Erdoğan, şunları kaydetti: “Fethi işgâl gibi gösterdiler, fethi, fütûhâtı, fetih rûhunu toprak gibi fâni değerlerle irtibâtlandırıp, değersizleştirmek, fânileştirmek istediler. İşte biz bu tuzağa düşmeyeceğiz. Bizim olan, bize ait olan, çok değerli ma'nâlar ihtivâ eden fetih ve fâtihi rûhu kavramını aslâ yitirmeyecek, onun örselenmesine de aslâ müsaade etmeyeceğiz. Yunus Emre, o arı duru Türkçesiyle, o süt gibi temiz Türkçesiyle aslında bizim fetih rûhumuzu son derece öz biçimde ifâde ediyor: ‘Ben gelmedim kavga için, benim işim sevgi için, dostun eli gönüllerdendir, gönüller yapmaya geldim’.”

Erdoğan, fethin gönüller yapmak, bir gönle girmek olduğunu ifade ederek, “Fetih, ekmeğini yoksulla paylaşmaktır, fetih komşunun hatırını sormaktır, yetimin başını okşamaktır. Mazlûmun feryadını duymak, mazlûma el uzatmaktır” dedi. Fethin adâlet, zulmün ve zâlimin kilitlediği kapıları açmak, zulüm kilidini kırmak ve parçalamak olduğuna dikkat çeken Başbakan Erdoğan, konuşmasını şöyle sürdürdü: “Medeniyet fetihle mümkün olur, bir kapıyı açmadan, bir gönül şehrine girmeden fetih olmaz. Fetih varsa medeniyet vardır, fâtihi varsa medeniyet vardır. Kardeşlerim kalem kılıcı keser, işte fetih budur. Fetih, kalemin kılıçdan üstün olduğunu anlamak, kapıları da kalemlerle, kelâmla açabilmektir. Kardeşlerim, Anadolu fethedilmiştir, İstanbul fethedilmiştir dikkat ediniz işgâl edilmemiş, ilhâk edilmemiş, bütün bu topraklar fethedilmiştir. Toprak fetih sâyesinde sevgiyle buluşmuş, dostlukla, dayanışmayla, kardeşlikle buluşmuştur. Medeniyet fetih sayesinde bu topraklardan neşvünemâ etmiştir.”

Fâtihi'in Bosna fethindeki fermânı

Başbakan Erdoğan, Fâtihi Sultân Mehmed'in Bosna'yı fethettiğinde yayınladığı fermânını hatırlatarak, şöyle devâm etti: “Şu ânda salonda

Bosnalı kardeşlerim var. Bosnalı kardeşlerime de hoş geldiniz diyorum, aynı zamânda geçmiş olsun diyorum, sel felâketinde ölenlere de Allah-dan rahmet diliyorum. Ne diyor Fâtih fermânında; ‘Ben ki Sultân Mehmed Hân’ım. Halkımın tamâmına ve devletimde üst düzeyde bulunanlara m’alûm olsun ki, işbu fermânımla Bosna râhiblerine lüt-fumu artırıp, yeri ve göğü yaradan Allahın hakkı için, ulu Peygamber hakkı için, 124 bin peygamber hakkı için ve kuşandığım kılıç hakkı için şöyle buyurdum: Bu kişilerin yaşadıkları yerlere ve kiliselerine kimse ma’nî olmayacak, sıkıntı vermeyecek ve herkes yerinde kalacaktır. En başda yüce hazretim bulunmak üzere vezirlerimden ve kullarımdan ve halkımdan hiç kimse bu kişilerin cânlarına, mallarına ve kiliselerine ta-arruz etmeyecek, onları incitmeyecek, yabancıların buraya yerleşmek üzere gelmelerine karşı çıkılmayacaktır. Yukarıda bahsi geçen kişiler için himmet buyurup, lütfettiğim bu fermânımda yazılı olanlara muhâ-lefet etmeyenler bana iyi bir şekilde hizmetde bulunmuş ve emirlerime uymuş olacaklardır. 1463 yılının 28 Mayıs’ında yazıldı bu ferman.’ İşte fetih budur kardeşlerim, fetih budur... Fetih insana saygıdır, yaradılana Yaradan’dan ötürü hürmetdir, hoşgörüdür. Fetih rûhunu anlamayan ne insan sevgisini anlar, ne bizim medeniyetimizin rûh kökünü anlar, ne de barışı, diyalogu, hoşgörüyü anlar.” (29 Mayıs 2014)

Bizi târihimizden koparmak istediler

Başbakan Erdoğan, Birlik Vakfı ve Millî Türk Talebe Birliğince, Sinan Erdem Spor Salonu’nda düzenlenen ‘Fetih Rûhu, Fâtih ve Gençlik’ konulu kompozisyon yarışmasının ödül törenine katıldı. Erdoğan, buradaki konuşmasında şunları söyledi: “İstanbul’un fethinin, büyük fethin 561’nci yıl dönümünü idrâk ederken, Fâtih Sultân Mehmed’i, onun övül-müş ordusunu, askerini hürmetle yâd ediyor, mekânları inşâallah cennet olsun diye dua ediyorum. Siz bizim iftihâr vesilemişsiniz. Siz bizim gurur kaynağımızsınız. Sevgili gençler, Küçükçekmece’de Yahyâ Kemâl Beyathı Gösteri Merkezi’nde, oradaki gençlerimize de ifâde etdim. Genç kardeşlerim, fethin ma’nâsını çok iyi öğrenmek, fetih rûhunu çok iyi an-lamak, Fâtih Sultân Mehmed’in ufkunu, vizyonunu özellikle de onun bizlere emânet bıraktığı fetih rûhunu çok iyi kavramak durumundayız. Bizim, millet olarak târihimizle aramıza set çekmek istediler. İrtibâtı ko-parmak istediler. Bizi kendi öz değerlerimize, öz kültürümüze kendi kav-ramlarımıza yabancılaştırmak istediler. Fetih kavramının içini boşaltmak için asırlar boyunca, sinsice mücâdele verdiler. Burada bir kez daha ha-

turlatmak isterim, Fetih işğâl değildir sevgili gençler. İlhâk değildir, gasbetmek değildir. Zorla ele geçirmek değildir. Fetih açmaktır, fetih köhnemiş kilitleri açmak, pas tutmuş kapıları aralamak, gönüllere giriş yapabilmektir. Fetih zâlîme dur diyebilmek, zulme itirâz edebilmektir. Fetih mazlûmların elinden tutmak, yolda kalmışların, yoksulların yüreğine su serpebilmektir. Zulmün egemen olduğu o diyârlara hakkı taşımak, adâleti taşımak, hoşgörüyü taşımaktır. Unutmayın her yeni başlangıç bir fetihtir. Eskimiş olanı, köhnemiş olanı, işlevi kalmayanı geride bırakıp yeniye doğru yelken açmak bir fetihtir. Ülkesi için, milleti için insanlık için yeni ve aydınlık kapılar aralamak bir fetihtir. Durmadan, duraklamadan, rehâvete kapılmadan, kalplerin paslanmasına izin vermeden sürekli ilerlemek bir fetihtir. Fetih aslâ ve aslâ başkalarının topraklarına göz dikmek, başkalarının topraklarını işğâl etmek, iç işlerine müdâhâle etmek değildir. Onun içindir ki Fâtih'in, Osmanlı'nın adâletini duyanlar, onu hissedenler, 'başımızda kardinal külâhı görmekdense, Osmanlı sarığı görmeyi arzu ederiz' diyerek, Fâtih'i çiçeklerle karşılamışlardır. Fetih değişimdir, dönüşümdür. İşte siz bu ülkenin gençleri olarak, fetih ve fetih rûhunu çok iyi anlamak, asrın insanına bunu anlatmak zorundasınız. Daha önce, Küçükçekmece'deki merkezin adını değiştirdik. Bundan önceki gelişimde dedim ki buranın adını Yahyâ Kemâl Beyatlı Gösteri Merkezi yapalım. Tabîi fetih deyince aklıma da şu geldi. Kendi Gökkubbemiz adlı eserinin içinde geçer, orada Yahyâ Kemâl şunu söylüyor: 'Şu kopan fırtına Türk ordusudur yâ Rabbî, Senin uğrunda ölen ordu budur yâ Rabbî, Tâ ki yükselsin ezânlarla müeyyed nâmın, Gâlib et, çünkü bu son ordusudur İslâmın.' Târihinizden utanmayacaksınız, sırtınızı dönmeyeceksiniz. Unutmayın, kökü olmayanın istikbâli olmaz. Geçmişini bilmeyen geleceğini aslâ şekillendiremez. Bizim ecdâdımız, bizim dedelerimiz bin yıllar boyunca kutlu bir yürüyüşün bir medeniyet da'vâsının kahraman neferleri oldular. Arkalarında her zamân adâlet bıraktılar. Arkalarında hoş görü bıraktılar. İnsana sevgi, toprağa, bayrağa sevgi bıraktılar. Biz de ne diyoruz?

Fâtih gemileri karadan yürüdü

Bizim ecdâdımız dünyâ bilimine, san'atına, devlet yönetimine yön verecek eşsiz bir birikim bıraktı. İşte sizler bu mirâsı hem tanımak hem anlamak hem de o mirâsa yeni eserler eklemek zorunda olan bir gençliksiniz. Ecdâdımız Fâtih, gemileri karadan yürüdü, biz de Marmaray'ı denizin altından yürütüyoruz. Sizlerden ricâ ediyorum gençler, târihinizi

mutlaka ve mutlaka öğrenin. Sağlam kaynaklardan, objektif kaynaklardan öğrenin. Türkiye içinde medeniyetimizin muhteşem eserlerini aslâ öksüz bırakmayın. Bizim kadîm medeniyetimiz bir fetih medeniyetidir. Fetih büyük medeniyetler inşâ etmiştir. Medeniyetimizin fikir mimârlarını lütfen okuyun. Tıpkı ecdâdımız gibi sizlerin de tasavvur âlemi çok güçlü olmalı. Farklı olandan aslâ korkmayın, aslâ çekinmeyin. İnançına güvenen inanç hürriyetinden korkmaz. Düşüncesine güvenen düşünce hürriyetinden korkmaz. Siz millî değerlerinize sâhib çıktığınız sürece farklı olan sizi daha da zenginleştirecektir. Ne kadar donanımlı olursanız, şiddet çatışma kendisine yer bulamayacaktır.

‘Gezi’ciler fikri olmayanlardır

Fikrin, düşüncenin olmadığı yerde şiddet vardır. İşte bu ‘Gezi’ciler var ya ‘Gezi’ciler, onlar fikri olmayandır. Onlar düşüncesi olmayandır. Onlar dikili bir ağacı olmayandır. İşte siz öyle bir gençlik olmayacaksınız. Siz kalemle konuşacaksınız. Diyarbakır’da gördünüz değil mi? 23 Nisan’da yavrular dağa kaçırıldı. Ne dedi âileler BDP’lilere; ‘Sizin çocuklarımız ABD’de İngiltere’de okurken bizim evlâdlarımız dağa kaçırılıyor.’ Onlarda millî ve ma’nevî değerler yok. İşte cemaat görüntüsü altında kan emici istismâr yapılanmalarına maalesef açık oldular. Bir yıl önce bunun provasını İstanbul’da yaptılar. Büyük Türkiye’yi durdurmak için gençleri kullandılar.

“Zulüm 1453’de başladı” yazdılar

Çözüm sürecini sabote etmek için gençleri kullandılar. Kadıköy’ün duvarlarında ‘Zulüm 1453’de başladı’ yazıyordu. Bunu yazan köksüz ve hâin bir zihniyetin karanlık hedefleri için kullanılan gençlerdi. O gençlere bayrağımızı bile yaktırdılar. Gençlerin üzerinden Türkiye’ye tuzak kurmak istediler. Mısır’daki gençleri de tahrik etdiler. Esmâ’mızı şehîd etdiler. Ukrayna’da da gençleri tahrik edip sokağa döktüler ve ülkeyi ne hâle getirdiler. Türkiye’de bunu başaramayacaklar. Çünkü Türkiye’de 1453’e, 1071’e sâhib çıkan bir gençlik var. Türkiye’de bayrağına, vatanına, istiklâline ve istikbâline âşık bir gençlik var. İşte o gençliğin sabrı o tuzağı bozdu dağıtdı. Yine o tuzağı canlandırmak istiyorlar.

San’atçı görünümlü müsveddeler

Artist, san’atçı görünümünde bir takım müsveddeler, yeni acılar yeni ölümler yaşansın diye isyân çağrıları yapıyorlar. Ama bu gençlik bu

çağrılara aslâ kulak asmayacak. Onlar şiddet dese de siz fikirlerinizle cevap vereceksiniz. Bir de bildiğiniz gibi son 3-4 yıldır bir olayla karşı karşıyayız. Cemaat adı altında örgütlenen örgüt, hırsını ülkesinin çıkarlarının üzerinde gören istismârcılara karşı lütfen dikkatli olun. Temel referansları çarpıtarak kirli örgüt çıkarları ve hattâ ülkesine ihânet için kullananlara fırsat tanımıyoruz, sizler de tanımayın.

Twitter’ın, Facebook’un esiri olmayın

Sizin ilminiz ve ferâsetiniz inşaallah bu oyunları bozacaktır. Ülkesine ihânet eden hâinleri vatanseverlerden ayırın. Sizlerin de, sahtekârların tuzağından uzak kalmanızı önemle ricâ ediyorum. Lütfen modern iletişim imkânlarını, bilgisayarı, interneti muhtemel tehlikelerini görek, buna karşı dikkatli olarak kullanın. Twitter’ın, Facebook’un, Youtube’un esiri aslâ olmayın. İnternetin getirdiği görsel çılgınlıklara, sanal ilişkilere teslim olmayın.” (30 Mayıs 2014)

Başbakan Erdoğan’ın bu muhteşem fetih konuşmaları, uzun yıllardır tartışılan, İstanbul’un fetih sembolü ve Fâtih’in emâneti Ayasofya Câmii’nin ibâdete açılması konusunu da tekrâr gündeme getirdi.

Ayasofya ibâdete açılacak mı?

Başbakan Erdoğan, AK Parti Kızılcahamam kampında milletvekillerinin çeşitli konulardaki sorularını cevâbladı. Erdoğan’a sorulan sorular arasında, Ayasofya’nın ibâdete açılmasına ilişkin bir çalışma olup olmadığı da vardı. Erdoğan bu soruya karşılık, “Sultânahmed çok boş. Sultânahmed Câmii dolarsa, Ayasofya’yı da gündeme alabiliriz” cevâbını verdi. (6 Mayıs 2013)

Erdoğan, Kızılcahamam’daki açıklamasından yaklaşık bir yıl sonra da, Ayasofya’nın ibâdete açılması konusunda benzer şeyler söyledi. Restorasyonu tamamlanan Ortaköy’deki Büyük Mecidiye Câmii açılışındaki konuşması sırasında, “Ayasofya açılınsın” diye seslenen vatandaşlara, Başbakan Erdoğan, “Ayasofya’dan önce bir Sultânahmed’i dolduralım bakalım. Ama öyle terâvihlerde, bayram namâzında değil; sabâh namâzında... Yanıbaşımızda duran Ayasofya Câmii’ni de doldururuz inşaallah. İnşâallah bu câmillerimiz yüzyıllar boyunca neslimize hizmet edecek” dedi. Erdoğan’ın bu açıklamalarından sonra, Ayasofya’nın yakın bir zamânda ibâdete açılacağına dâir ümidler arttı. (6 Haziran 2014)

İkinci Bölüm
ÇEYREK
ASIRLIK HİKÂYE:
TÜSAK

TÜRKİYE SANAT KURUMU, NİHÂYET KURULUYOR MU?

Başbakan Erdoğan'ın, "Tiyatroları özelleştiriyoruz" açıklamasından sonra, bir kültür san'at editörü olarak görüşüne başvurmak üzere bir tiyatrocuyu aradığımda, aklıma ilk gelen isim Ahmet Umutlu oldu. Zîrâ, uzun yıllar tiyatronun çilesini çektiğini yakından görmüş, provalarını seyretmiş, 90'lı yıllarda Seydişehir Gazeteciler Cemiyeti başkanlığı yaptığım dönemde birkaç oyununa da sponsor olmuşduk. Epey zamandır iritbâtımız kopmuş olan tiyatrocuyu dostuma, gazeteci Mehmet Koca vasıtasıyla ulaştım ve kendisiyle bir röportaj yaptım. İşte o röportaj:

Devlet Tiyatroları halkla buluşamadı

Tiyatrocuyu Ahmet Umutlu, "Devlet her yerde tiyatro kurmak zorunda değil, zâten gerek de yok, bu işi seve seve yapacak tiyatro aşkı olan yetenekler her şehirde var, onlara destek olsun" dedi. Devlet Tiyatrolarının yeniden yapılandırılmasının gündemde olduğu şu günlerde usta yönetmen-oyuncu Ahmet Umutlu ile bir durum değerlendirmesi yaptık. Bir süre, İstanbul Bizim Âile Tiyatrosunda sahne aldıktan sonra kurduğu, Genç Fidan Tiyatrosu grubuyla; Azap Toprakları, Kâtibim İbiş, Lütfen Güler misiniz?, Kanlı Zincir, Lades, Hastâne mi Kestâne mi, Deliler, Aman Kimse Duymasın, Miğferine Çiçek Eken Asker ve Yunus Emre (Necip Fâzıl Kısakürek'den) gibi oyunları başarıyla sahneye koyan Ahmet Umutlu, Devlet Tiyatrolarının halka inemediği görüşünde. İşte, Ahmet Umutlu'ya sorduğumuz sorular ve aldığımız cevâblar:

-Ahmet Bey, özel tiyatroya büyük emek vermiş bir yönetmen-oyuncu olarak, yeniden yapılandırılması gündemde olan Devlet Tiyatrolarının durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ahmet Umutlu: Tiyatroya geniş bir açıdan bakmak gerekir. Millî kültürümüz içerisinde tiyatro nerdeyse yok gibidir. Büyük şehirlerde Devlet Tiyatroları var lâkin kendilerini sorgulamak zorundadırlar; halka ulaşabilmişler midir? Bence Devlet Tiyatrolarının bugünkü durumu, "Biz rolümüzü yaptık, seyirci rolünü yapamadı" durumudur.

-O hâlde neler yapılabilir?

- Devlet her yerde tiyatro kurmak zorunda değil, zaten gerek de yok. Bu işi seve seve yapacak, tiyatro aşkı olan yeteneklerimiz her şehirde var, onlara destek olsun yeter. Devlet çeşitli yollarla Tiyatro kültürünü halkımıza benimsetmeli, buna öncü olacak kişi ve gruplara kolaylıklar sağlamalı.

-Siz, kurduğunuz Genç Fidan Tiyatrosu ile Anadolu turnesi de yaptınız? Zorlukları oldu mu?

-Tiyatro aşk... Aşk zor... Tiyatrocunun gecesi gündüzü olmaz, arkadaşlarımla büyük fedakârlıklarla o günleri yaşadık ve üstesinden geldik. Tiyatrocu sahne tozları ile evlidir, sahnede hayât bulur, perde kapandığında bir acı çöker yüreğine, gözyaşı döker.

-Hangi oyunları sahnelediniz?

-Bizimki, Azap Torakları ile başlayan zor bir maraton, Katibim İbiş, Lütfen Güler misiniz?, Kanlı Zincir, Lades, Hastâne mi Kestâne mi, Deliler, Aman Kimse Duymasın, Miğferine Çiçek Eken Asker, Yunus Emre (Necip Fâzıl Kısakürek'den) gibi oyunlarla zamân akıp gidiyordu. Sahnelemeyi düşünüp her türlü hazırlığını yaptığım fakat çeşitli sebeplerle sahneye koyamadığım oyunlar da oldu. Meselâ Turgut Özakman'ın Duvarların Ötesi adlı oyununu oynamayı çok istiyordum. Tiyatroya kendimin uyarladığı Yavuz Bahadıroğlu'nun Şehzâde Selim isimli eseri, yine kendimin yazdığı Şeyh Şâmil'in Yemini...

-Sahnelerden uzun bir süredir uzaksınız. Ne zamân dönmeyi düşünüyorsunuz?

-Ben tiyatro aşkımdan hiç vazgeçmedim fakat çeşitli sebeplerle ara vermek zorunda kaldım. Sözümlü ettiğim sepepler el verip de şartlar olunlaştığında bir ân önce yeniden sahnelere dönmek için can atıyorum.

-Ahmet Umutlu kimdir; tiyatro aşkı nasıl başladı?

-Nisan 1962 Konya-Doğanhisar doğumluyum. İlk, orta ve Ticaret Lisesi tahsilimi Seydişehir ilçesinde yaptım, Sosyal Bilimler Fakültesi me'zûnuyum. Evli ve iki çocuk babası olup, Ankara'da ikâmet etmekte ve bir kamu kurumunda çalışmaktayım. 1981 yılında, Seydişehir Ticaret Lisesi 1. sınıf öğrencisi iken, yıl sonu müsâmeresinde Namık Kemâl'in tiyatro eseri olan "Vatan Yahut Silistre" adlı oyunda, İslâmbey olarak sahne hayâtına atıldım. Bu bir aşkın doğuşu oldu, aşk diyorum çünkü tiyatro benim için bir aşk ve aşklar vazgeçilmezdir. Okul yıllarımda, Yeşilay kolu başkanı olarak içkinin zararlarını anlatan çeşitli kısa

oyunlarla defâlarca öğrenciler için sahne aldım. 1983 yılı sonunda sahneye koyduğumuz, Şinâsi'nin bir eseri olan "Şâir Evlenmesi" adlı oyunla Lise hayâtım bitdi.

İlçemize gelen bir tiyatrocunun, liselerde okul müsâmerelerinde sahne almış kişileri toplayıp Seydişehir'de bir tiyatro kuracağını söyleyince, büyük bir sevinçle gruba katıldım. Lâkin sevincimiz fazla sürmedi, bir sene içinde adam ortalıktan kayboldu. Bu sırada Seydişehir'e oyun sergilemeye gelen bir tiyatro grubuyla tanıştım; yönetmen beni yanına alabileceğini söyledi ve İstanbul Bizim Âile Tiyatrosunda sahne almak üzere İstanbul'un yolunu tuttum. Altı ay kadar bu tiyatrodaki sahne aldıktan sonra, gurbet beni yormuş olacak ki Seydişehir'e geri dönüp kendi grubumu kurdum ve tiyatro çalışmalarına başladım. Elde yok avuçta yok; sıfır imkânlarla ilk olarak roman yazarı Emine Işınsoy'un "Azap Toprakları" adlı eserini, kendim tiyatroya uyarladım ve sahneye koydum. Kostüm, dekor, ışık ne gerekiyorsa borçla hazırlamıştım. Seydişehir halkı ve yetkililerden gördüğüm büyük ilgi beni yüreklendirmiş ve rahatlatmıştı. O zamânlar Seydişehir kaymakamı olan Yüksel Ayhan ve sonra yerine gelen Kaymakam Sadık Altunkaynak, merhum Seydişehir Halk Eğitim Müdürü Muzaffer Tatu, Belediye Başkanlarımızdan Osman Kocaoğlu ve Mevlüt Kılıçarslan, yetersiz de olsa maddî, ve ma'nevî olarak her türlü desteği sağlayıp, bu yolda yürümeme vesile olmuşlardır. Ayrıca Seydişehir Gazeteciler Cemiyeti de ba'zı oyunlarımızın sponsorluğunu yaparak bizleri desteklemiştir. 1983-1990 yılları arasında Tiyatro çalışmalarım aralıksız sürdü. Tiyatro aşkım bugün de aynen devâm ediyor. İlk fırsatta sahnelere yeniden dönmeyi ümid ediyorum.

-Ahmet Bey, verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

-İçimi dökme fırsatı verdiğiniz için asıl ben teşekkür ederim. (26 Mayıs 2013 Türkiye)

İşte size Anadolu'nun bir ilçesinde uzun yıllar tiyatronun çilesini çeken ve olumsuz şartlara daha fazla dayanamayarak pes edip bir kamu kurumunda (Toprak Mahsülleri Ofisi) işe giren başarılı bir amatör tiyatrocunun portresi.

Temennimiz Ahmet Umutlu'nun sahnelere bir ân önce yeniden dönmesi. Sâdece Ahmet Umutlu mu? Anadolu'da elinden tutulmayı, devletce desteklenmeyi 'umut'la bekleyen yüzlerce, binlerce Ahmet Umutlu var.

Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK), işte bu yetenekli gençlerin devlet desteğine ulaşmasının kapılarını aralayacak. Başbakan Erdoğan ve AK Parti hükûmeti, işte bu çeyrek asırlık projeyi günün şartlarına uygun olarak hayâta geçirmekde kararlı. San'at alanında devleti icrâci konumundan çıkarıp, kurumları yeniden yapılandırması ve özel teşebbüsü destekleme yoluyla Anadolu'yu bir san'at fidanlığına dönüştürmesi beklenen Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) Kanûn Tasarısının akibeti, ilgili çevrelerce olduğu kadar milletimizce de yakından tâkib ediliyor.

Hikâyeyi en başından ele adığımızda şöyle bir tablo karşımıza çıkıyor:

Turgut Özal, tiyatroyu özelleştirmek istedi

Kemal Başar'ın, "Devlet Tiyatrosunun Dünü, Bugünü..." başlıklı yazısından anladığımız kadarıyla Devlet Tiyatrolarında kuruluşundan bu yana problemler hiç bitmedi. Çok defa genel müdür seçimleri olaylı geçti. Repertuar tartışması hep oldu.

Turgut Özal'ın başbakanlığa gelmesinden itibaren de Devlet Tiyatroları, Opera ve Balesinin özelleştirilmesi gündeme geldi. Turgut Özal'ın Kültür Bakanlarından Tınaz Titiz Tiyatro'yu özelleştirmeyi düşündü. Namık Kemal Zeybek, Tiyatro ve Bale'nin özelleştirilmesi için çalışma başlatılacağını açıkladı. Dönemin Maliye Bakanı Adnan Kahveci ise özel tiyatroyu destekleme çabasına girdi.

Kemal Başar, Devlet Tiyatrolarının özelleştirilmesi düşüncesinin ilk olarak Turgut Özal'ın kültür bakanlarından Tınaz Titiz, döneminde dillendirildiğini şöyle anlatıyor: "1988'de genel müdürlük görevine, Bozkurt Kuruç atandı. İlk dikkati çeken, repertuardaki yabancı oyunların sayısının yeniden artması oldu. Bununla birlikte, kamuoyunda, Devlet Tiyatrosu'nun bir seçkinler tiyatrosu ya da prestij tiyatrosu olup olmadığı tartışmaları başladı, sesler yükseldi. Bakanlık işe el koydu. Tınaz Titiz'in bakanlığı sırasında, kurumun özelleştirilmesi bile düşünüldü." (tiyatroyekeyfi.blogcu.com)

Yine, Özal'ın kültür bakanlarından Namık Kemal Zeybek döneminde özelleştirmenin kuvveden fiile çıktığı, Devlet Tiyatroları, Opera ve Bale'sinin özelleştirilmesiyle ilgili çalışmalar yapıldığını, Milliyet gazetesi arşivinde yer alan 17.02.1991 târîhli haberden öğreniyoruz:

Zeybek: Opera ve Bale özelleştirilebilir

Habere göre, dönemin Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek, Devlet Opera ve Balesi ile Devlet Tiyatrolarının özelleştirilmesinden yana olduğunu söyledi. Zeybek, “Bunun süresi belli değil. Yapılacak çalışmalar sonucu ortaya çıkacak. Çalışanlara zarar vermeyecek şekilde daha iyi nasıl organize edilebilir, bunun çalışması yapılacak” dedi. Bakan Zeybek’in bu açıklamasını değerlendiren, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü Erol Gömürgen, “Dünyâda özel opera yok denecek kadar az. Opera ve bale pahalı meslek dalları, çocuk ihtimâmı ile büyütülmesi ve korunması gerekir. Yapılacaksa bile Opera ve Bale’ye zarar verilmeyecek şekilde düzenlenmelidir” dedi. Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Bozkurt Kuruç ise özelleştirme konusunda daha esnek bir açıklama yaparak şöyle dedi: “Yeni düşüncelere açık olunmalı. Henüz nasıl olacağı konusu netleşmemiş, bakarız, inceleriz. Yararlı yanlarını alabiliriz. Konu netleşince nasıl olacağı daha iyi ortaya çıkacaktır. Yeni düşünceler üzerinde durulmasının yararlı olacağını zannediyorum.” Bu gelişmeler, 1991 yılı başlarında, Turgut Özal’ın başbakanlığı döneminde yaşanıyor.

Özerk Sanat Konseyinin kuruluşu

1995 yılına geldiğimizde ise Türkiye Sanat Kurumu kurulması gündeme geliyor. Konuyla ilgili olarak, “ozerksanatkonseyi.org” internet sitesinde verilen bilgiye göre, Türkiye Sanat Kurumunu kurmakla görevlendirilen “Özerk Sanat Konseyi, 1995 yılında, 76 san’at ve san’atçı kuruluşunun katılımıyla, bütçeden pay ayrılarak oluşturuluyor. Konsey bir kanûn taslağı hazırlıyor ancak aradan geçen bunca yıla rağmen çeşitli sebeplerle, san’at fa’âliyetlerini merkezî bir yapıda toparlayacak, san’atçı yurt sathında yaygınlaştıracak Türkiye Sanat Kurumunun hayâta geçirilmesi, AK Parti dönemine kadar mümkün olmuyor. Özerk Sanat Konseyinin internet sitesinde konuyla ilgili şu bilgiler yer alıyor: “Özerk Sanat Konseyi, 1995 yılında, 76 san’at ve san’atçı kuruluşunun katılımıyla, san’at alanları ile kamu yönetimi alanı arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi; ifâde özgürlüğünün önündeki engellerin ortadan kaldırılarak, yerel, ulusal ve evrensel kültür-san’at değerlerimizin ve san’atsal üretimin desteklenmesi, tanıtılması ve yaygınlaştırılması için gerekli hizmetleri görmek üzere, tüzel kişiliğe ve idari-mali özerkliğe sâhib özel hukûk hükümlerine tâbi “TÜRKİYE SANAT KURUMU”nun kurulmasını sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.

Dönemin Kültür Bakanı Fikri Sağlar ile Özerk Sanat Konseyi Girişim Kurulu adına Hüsamettin Koçan arasında bir protokol imzalanmıştır:

PROTOKOL

TARAFLAR T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI, ÖZERK SANAT KONSEYİ GİRİŞİM GRUBU

MADDE 1- İşbu protokol, T.C. Kültür Bakanlığı ile 38 san'at-san'atçı örgütünün oluşturdukları "**Özerk Sanat Konseyi Girişim Kurulu**" arasında **ULUSAL SANAT KURULU** oluşturmalarına yönelik san'atçı örgütlerinin girişimlerine olanak tanımak ve kurulun oluşumuna ilişkin ilk adım olmak üzere aşağıda yazılı şartlarla imza edilmiştir.

Protokolde geçen; "Bakanlık" deyimini T.C. Kültür Bakanlığını, "Konsey" deyimini 38 san'at-san'atçı örgütünün 27-28 Mart 1995 tarihlerinde düzenlemiş oldukları "1. Sanat Özerk Yapılanma Özgürlüğü SANATÇILAR KURULTAYI"nın görevlendirdiği "Özerk Sanat Konseyi Girişim Kurulu"nu, "Kurum" deyimini ile ise "Özerk Sanat Konseyi Girişim Kurulu"nun gerçekleştirmesi öngörülen "**ULUSAL SANAT KURULU**"nu ifade etmektedir.

KURULUN TANIMI

MADDE 2- Ulusal Sanat Kurulu, san'atçının durumunun iyileştirilmesi, san'atın çağdaş tanımlarının yapılarak gelişmesi ve yaygınlaşması konusunda sistemli politika ve projelerin oluşturulmasını; ülkemiz san'atçılarının ve san'at örgütlerinin geniş katılımlı birlikdeliğini; san'atçı kimliğinin yasal olarak tanımlanmasını; san'at üretiminin iletişim kanallarının açılmasını sağlayacak, yasal, yönetsel ve mali özerkliğe sâhib, taraf olma ehliyeti olan bir kuruluştur. Ulusal San'at Kurulu, Devlet ile san'at ortamı arasındaki ilişkileri düzenleyen, Devletin kamu adına san'at alanlarına sağlayacağı destek ve katkıyı yönlendiren, ilgili alanlarla ilgili karârlar oluşturup uygulayan; gerek ulusal, gerek uluslararası ilişkiler ile yeni yasal düzenlemeler yapılması yönünde çalışmalar yürüten, san'atçı haklarını tâkib eden, san'atçıların her türlü sosyal, ekonomik, yasal, kültürel, eğitimsel ve konularındaki gereksinimlerine çözümler geliştiren; örgütlenmiş san'at alanlarıyla demokratik ve piramidal bir alışveriş içerisinde ulu-

sal-uluslararası san'at-kültür projelerini hazırlayıp oluşturan, onaylayan ve uygulayan, bölgesel birimler oluşturarak yerel ve bölgesel planlarla çağdaş san'atın desteklenip yaygınlaştırılmasına katkı sağlayan bir kuruluştur.

KURULUN OLUŞUMU

MADDE 3-Bakanlık, Konsey ie birlikde "Ulusal Sanat Kurulu" çalışmalarını, yasalar-yönetmelikler bağlamında sürdürecektir ve gerekli girişimlerde bulunacak "ULUSAL SANAT KURULU"nu oluştururlar. Bu kurul, sinema, sahne san'atları, müzik, plastik san'atlar, yazın, tasarım alanlarının her birinden 2'şer temsilci, Konsey Dönem Başkanı, Konsey Sekreteryası ve Kültür Bakanlığı temsilcisi olmak üzere toplam 15 üyeden oluşur. Her san'at alanında Ulusal San'at Kuruluna katılacak üyeler bu alana ilişkin örgütlerce seçilir. Seçimler, Konseyin koordinasyonunda en geç 10 gün içinde yapılır. Sonuçlar Kültür Bakanının onayına sunulur. Kurul ilk toplantısını Konsey Başkanının çağrısıyla yapar. Bu toplantıda kendi Başkanını seçer.

MADDE 4- Kurul, "ULUSAL SANAT KURULU" oluşturmaya yönelik gerekli yasa ve yönetmelikleri hazırlar.

MADDE 5- Kurul, kurumun oluşum süreci içerisinde san'at ortamını ilgilendiren konularda görüş bildirir, proje çalışmaları gerçekleştirir, uzmanlardan oluşan çalışma grupları kurar.

MADDE 6- Kurul, benimsenmiş olan "ULUSAL SANAT KURULU" modeline uygun olarak her san'at alanında hangi kurulların nasıl ve hangi yöntemlerle oluşturulacağı yönünde çalışmalar yürütür. Bu Kurul amaçlanan "ULUSAL SANAT KURULU" örgütlenmesi olduğunda ve bütün san'at-san'atçı örgütlerince seçimle oluşturulacak yeni kurula kadar görevine devâm eder.

MADDE 7- Bakanlık, tüm bu çalışmalar için "ULUSAL SANAT KURULU"na mekân ve ödenek tahsisinde bulunur. Maddî kaynak tahsisi kurumun yasal statü kazanmasına kadar "Özerk Sanat Konseyi Girişim Kurulu" Dönem Başkanlığını Yürüten Sanat-Sanatçı Örgütü aracılığıyla yapılır.

MADDE 8- Bu protokol "ULUSAL SANAT KURULU"nun oluşumu, işleyişi ve diğer konularda uygulamaya ilişkin yasal düzenlemeler yapıldığında kendiliğinden sona erer.

MADDE 9- Bu protokol 02/11/1995 târihinden itibâren yürürlüğe girer. İş bu protokol 9 maddeden ibâretidir.

İmzalar:

Kültür Bakanı D. Fikri Sağlar

Özerk Sanat Konseyi Girişim Kurulu adına Prof. Dr. Hüsamettin Koçan

“Ulusal San’at Kurulu” oluşturulması çalışmalarında harcanmak üzere Özgür Sanat Konsey’ine bütceden 1. 822. 500. 000 TL ayrıldığına dâir belge ise şöyle:

KÜLTÜR BAKANLIĞI

Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

ÖZEK SANAT KONSEYİ GİRİŞİM KURULU BAŞKANLIĞINA

Bakanlığımız 1995 Mali Yılı Bütcesinden 26.12.1995 târih ve 2301 sayılı “Olur”la 622.500.000 TL, 27.12.1995 târih ve 2311 târihli “Olur”la da 1.200.000.000 TL olmak üzere toplam 1.822.500.000 TL ödenek Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünce Devlet Tiyatroları Opera ve Balesi Çalışanları Yardımlaşma Vakfı’na (TOBAV), “Ulusal Sanat Kurulu” çalışmaları için aktarılmıştır.¹⁸

Bilgilerinizi ve gereğini ricâ ederim.

İmza

Bakan adına

Mustafa Doğan

Kültür Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanı

Bu arada, bir gün aralıkla ve iki ayrı karârla yapılan ödenek tahsisinin târihiyle ilgili ilginç bir ayrıntı dikkat çekici. Fikri Sağlar ile Hüsamettin Koçan arasındaki bu protokol ve ayrılan ödeneğin “giderayak” gerçekleştirildiği anlaşılıyor. Zirâ, D. Fikri Sağlar’ın Kültür Bakanı olduğu, Tansu Çiller Başbakanlığındaki kısa ömürlü 52. Hükümet, 30 Ekim 1995 târihinde kuruluyor, 26 Aralık 1995’de yapılan erken genel seçimle istifâ ediyor. 1.822.500.000 TL ödeneğin onaylandığı târihler ise 26-27 Aralık 1995. Sizce de ilginç değil mi?

¹⁸ ozerksanatkonseyi.org

Özerk Sanat Konseyi, bir Türkiye Sanat Kurumu Yasa Tasarısı Taslağı hazırlıyor ancak aradan geçen yaklaşık 20 yıl içerisinde gelip geçen hükümetlerce bu taslağın TBMM'ye getirilip kanunlaştırılması mümkün olmuyor.

1995 yılında oluşturulan Özerk Sanat Konseyi'nin hazırladığı Türkiye Sanat Kurumu Yasa Tasarısı Taslağına; 55, 56 ve 57. Koalisyon hükümetleri döneminde Kültür Bakanlığı yapan İstemihan Talay itibâr etmemiş olacak ki, yeni arayışlara giriyor. Kurultaylar, sempozyumlar düzenliyor.

Türkiye Tiyatro Kurultayı

Mesut Yılmaz ve Bülent Ecevit'in Başbakan olduğu koalisyon hükümetleri döneminde TÜSAK da, tiyatroların özelleştirilmesi mes'elesi de unutuluyor. Silbaşdan yeni arayışlar dönemi başlıyor. 15-17 Aralık 1997 tarihlerinde Kültür Bakanlığının katkılarıyla Devlet Tiyatrosu Opera ve Balesi Çalışanları Yardımlaşma Vakfı (TOBAV), Mersin'de bir "Türkiye Tiyatro Kurultayı" düzenliyor.

Tiyatro Tiyatro dergisinin Aralık 1997 sayısında verilen bilgilere göre, dönemin Kültür Bakanı İstemihan Talay, TOBAV Başkanı Tamer Levent ve Mersin Valisi Şenol Engin'in konuşmalarıyla başlayan kurultay, oldukça geniş bir katılımı yapıyor. Özerk Sanat Konseyi ilgilileri başda olmak üzere, alanını temsil eden sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra eleştirmenler, oyuncular, hukûkçular, kısaca tiyatro konusunda söyleyecek sözü olan herkes bu kurultayda yerini alıyor. Üç gün boyunca tiyatro konuşulup tartışılıyor. "Kurumsallaşma, Hak Arama Oluşumları, Türkiye Sanatının Hukûksal Olarak Türkiye Demokrasisindeki Yeri, Tiyatro Eğitimi ve Sorunları, Belediye Tiyatroları, Ödenekli Tiyatrolarda Olması ve Olmaması Gerekenler" ana başlıklarında toplanan gruplar; "21. yüzyıl Türk Tiyatrosunda yeniden yapılanma" imkânı sağlayacak görüş ve kararların ortaya çıkması için kıyasıya tartışıyor, ortak noktaları bulmaya çalışıyor; grup raporları ortaya çıkıyor ve bir sonuç bildirgesi yayımlanıyor. Bildirgede özetle şu konulara dikkat çekiliyor:

"Tiyatrolar bir çatı altında (meslek birliği, odalar ve analın iş kolunun kabul etdirilmesi çabasıyla sendika olabilir) örgütlenebilmeli. Ülkemizdeki tiyatro eserlerinin tümünü kapsayacak bir tiyatro yasası hazırlanmalı ve çıkarılmalı. Oyunlara hiçbir biçimde adli ve idârî müdahâle yapılmamalı. Ödenekli tiyatrolar bağımsız bir yapıya kavuşdu-

rumalıdır. Tiyatro yerel yönetimlerin desteği ile yurt genelinde yaygınlaştırılmalı. Festivallerin yaygınlaşması için, kamu kaynakları festivalere açık tutulmalı. Tiyatro, sekiz yıllık eğitimde seçmeli ders olarak yer almalı.”

Kurultayın sonuç bildirgesi böyle ancak bütün bunlar, dilek ve temenniler olarak kalıyor. Dönemin Kültür Bakanı İstemihan Talay bu defa Ankara’da, “Uluslararası Devlet Müzik ve Sahne Sanatları Kurumlarının Yapılanma ve İşleyişinde Çağdaş Modeller Sempozyumu” düzenliyor.

San’at kurumlarında çağdaş modeller sempozyumu

Derken, 2000 yılına geldik... 1988’de başlayan, “tiyatroların özelleştirilmesi”, “Türkiye Sanat Kurumu”, “yeniden yapılanma” tartışmalarıyla geçen çeyrek asırlık hikâyenin sonuna da yaklaştık. Çünkü, AK Parti, TÜSAK Kanûn Tasarısı’nı yasalaştırarak, bütün bu tartışmalara son vermeye hazırlanıyor.

Gelelim, 11-14 Ekim 2000 târihlerinde düzenlenen, “Uluslararası Devlet Müzik ve Sahne Sanatları Kurumlarının Yapılanma ve İşleyişinde Çağdaş Modeller Sempozyumu”na. Netice itibâriyle bu toplantı da öncekilerden farklı değil. Birtakım tavsiyeler var ama konuya köklü çözüm getirecek, Türkiye Sanat Kurumu yine ortada yok.

Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Hüseyin Akbulut, sempozyumun amacını; “Kurumlarda daha verimli olmayı sağlayacak ve üretkenliği özendirerek bir sistem oluşturmak; bir yarış ortamı hazırlayarak kurumların ve san’atçıların san’at alanındaki yükselişine yeni imkânlar getirmek, kurumların siyasal iktidârın değişiminden etkilenmeden kendi özel işleyiş ve gelişimine dayanan bir yapılanma içinde bulunmalarını sağlamak... Ya’nî çağdaş gelişime ve değişime ayak uydurmak” olarak açıklıyor. Sempozyum sırasında sunulan modeller ve görüşlerden çıkan sonuçların başlıkları ise şöyle:

“Devlet, san’at kurumlarına desteğini sürdürmelidir. Sanat Kurumları mutlaka özerk olmalıdır. Sanat Kurumları, saptanacak sayıda kişiden oluşan bir Danışma Kurulu’nun desteği ile görev yapan bir Genel Müdürle yönetilmelidir. ‘San’atçı’ kavramı bir kadro adı olmaktan mutlaka çıkarılmalıdır. Bu kadroda yer alan insanların aldıkları unvanlar devâmlı ve değiştirilemez olmamalıdır. Sözleşmelerle sınırlı zamânlarda ve üreticiliklerinin, gelişmelerin sürdüğü sürece kadroları ellerinde tutmalıdır.

Sanat Kurumları, gençliğin san'at eğitimine katkıda bulunmalıdır. Yöneticilerin yetkinlikleri, işbaşında buldukları sezon içindeki performansları, etkinlik sayısı, niteliği ve etki alanlarının ölçümüyle saptanmalıdır. Sanat Kurumlarındaki tüm çalışanlar, aynı kategoride ücretlendirilmelidir. Emeklilik özendirilmelidir. Sanat Kurumları ile Konservatuarlar arasındaki bağ güçlendirilmelidir.”

San'at kurumlarında yeniden yapılanma için model arayışını sürdüren dönemin Kültür Bakanı İstemihan Talay, 7 Temmuz 2000 tarihinde bir müfettiş görevlendirerek, İngiltere'ye gönderiyor ve oradaki uygulamaları inceleyip bir rapor hazırlamasını istiyor. Müfettiş raporunu tamamladığında ise devir değişiyor, 2002'de AK Parti iktidâra geliyor. Bu detaylı raporun incelenmesi biraz sıkıcı gelebilir ancak konuyla yakından ilgilenenlerin ufkunu açacağına inanıyorum.

KÜLTÜR BAKANLIĞININ, İNGİLTERE SANAT KONSEYİ RAPORU

Bu belgenin en ilginç tarafı, İngiltere Sanat Konseyini incelemek üzere, Bülent Ecevit'in Başbakanlığında kurulan DSP, ANAP, MHP koalisyonu (57. Hükûmet) döneminde Londra'ya gönderilen Kültür Bakanlığı müfettişinin, raporunu AK Parti iktidârı döneminde ilgilileri sunması. Söz konusu rapor, 2000 yılında, dönemin Kültür Bakanı İstemihan Talay tarafından görevlendirilen Başmüfettiş Zafer Yer tarafından 2001'de tamâmlanıyor. Raporun üzerindeki târihler incelendiğinde, koalisyon hükûmetinin bu raporu değerlendirmeye fırsat bulamadan dağıldığı anlaşılıyor. Başmüfettiş Zafer Yer ise raporunu, 2004 yılında AK Parti hükûmetinin ilgililerine sunuyor. İşte o raporun tam metni:

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI MÜFETTİŞLİĞİ

BAŞMÜFETTİŞ: Zafer YER

RAPORUN CİNSİ: İnceleme-Araştırma Raporu

KONU: İngiltere'de tiyatro, opera ve bale alanında mevcut durumun ne olduğu, gelişmenin nasıl sağlandığı, hangi yöntemlerin uygulandığı, san'ata ilgiyi artırıcı ve san'atçıyı özendirici ne gibi ekonomik ve sosyal tedbirler alındığı husûslarının incelenmesi ve yararlı olabileceklerin ülkemizde uygulama olanağının bulunup bulunmadığının araştırılması.

ÖNERİ: Raporda belirtilmiştir.

RAPORUN Târih ve Sayısı Sayfa ve Ek Adedi Verildiği Yer

30/04/2004-10/1 14-13 Teftiş Kurulu Başkanlığı

I. GİRİŞ:

Teftiş Kurulu Başkanlığının 07/07/2000 târih ve 1199 sayılı emirleri ekindeki 07/07/2000 târih ve 1186 sayılı Bakan Onayı gereğince yapılan inceleme ve araştırma sonucunda işbu rapor düzenlenmiştir.

II. KONU:

İngiltere'de tiyatro, opera ve bale alanında mevcut durumun ne olduğu, gelişmenin nasıl sağlandığı, hangi yöntemlerin uygulandığı,

san'ata ilgiyi artırıcı ve san'atçıyı özendirici ne gibi ekonomik ve sosyal tedbirler alındığı husûslarının incelenmesi ve yararlı olabileceklerin ülkemizde uygulama olanağının bulunup bulunmadığının araştırılması raporumuzun konusunu oluşturmaktadır.

III. İNCELEME-ARAŞTIRMA:

Teftiş Kurulu Başkanlığının 07/07/2000 târih ve 1199 sayılı emirleri ekindeki aynı târih ve 1185 sayılı Bakan Onayı gereğince, Raporumuzun "Konu" bölümünde yer alan husûslarla ilgili olarak Londra'da gerekli incelemelerde bulunulmuş, yetkililerle olabildiğince direkt olarak görüşme yoluyla uygulamalarla ilgili bilgi edinilmeye çalışılmış, kütüphâneler ve piyasada satılan yayınlardan doküman sağlanmış, İngiltere Kültür Bakanlığı istatistiklerinden yararlanılmış, ayrıca tiyatro eğitimini Türkiye'de tamâmlayan ve yıllardır İngiltere'de tiyatro alanında çalışmalarda bulunan ve hâlen Londra'da yaklaşık 65.000 Türk'ün bulunduğu Islington'da Arcola Theatre adlı tiyatroyu kurmuş olan Tiyatro Yönetmeni Mehmet Ergen'in bilgi ve deneyimlerinden de yararlanılmaya çalışılmıştır.

İngiltere'de tiyatro, opera ve bale alanında yapılan uygulamalara geçmeden önce bu ülkedeki kültürel olayların organizasyonunun genel çerçevesinin değerlendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

A) İngiltere'deki genel kültürel yapı

a) **Hükûmet Politikası:** The Department for Culture, Media and Sport (Kültür, Medya ve Spor Departmanı) Devlet Bakanlığına bağlı olarak, İngiltere'deki ulusal müze, san'at galerileri, İngiltere Sanat Konseyi (The Arts Council of England), İngiltere Ulusal Kütüphânesi (The British Library) ile diğer ulusal san'at ve târihî mirâslarla ilgili hükûmet politikaları ve yönetim harcamaları konusunda yetki ve karâr sâhibidir.

Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanlığı, bu ülkelerdeki ulusal müze, galeri, kütüphâne ve kendi san'at konseylerinden sorumludur.

Ulusal müze ve galeriler kendi kaynaklarını -örneğin ticâret yoluyla- artırmaya çalışırlar. Hükûmet kaynakları ve fonları san'at organizasyonlarına Sanat Konseyi, İngiliz Film Enstitüsü (BFI) ve Scottish Screen (İskoç Film Kurumu) gibi kurumlar tarafından indirekt olarak dağıtılır. Bu uygulama, fon dağıtım karârlarında politik etkilerden uzak kalınmasına yardımcı olur ve bu yolla kaynaklar en uygun yapımlara

tahsis edilir. 1999/2000 döneminde 912 milyon paund (yaklaşık 1 katrilyon 700 Trilyon TL) olan DCMS Bütçesi, 2000/2001 döneminde 1.038 milyon paunda (yaklaşık 1 katrilyon 900 trilyon TL) yükseltilmiştir. Bu rakamın 100 milyon paundunun (yaklaşık 180 trilyon TL) müze ve galerilere, 125 milyon paundunun ise, tiyatro oyunu ve görsel san'atlar için ayrılması planlanmıştır. Bağımsız bir kurul, tahsis edilen bu ödeneklerin standartların yükseltilmesinde kullanılıp-kullanılmadığını denetlemektedir.

Department for Culture, Media and Sport (DCMS) aşağıdaki dört konuda yenilikçiliğin gelişmesi için fa'aliyet göstermektedir.

Giriş (Access) : Mümkün olduğunca çok kişiye kaliteli iş deneyimi şansı sağlamak,

Mükemmeliyet (Excellence): Hükûmet desteğini en güçlü, etkili ve yenilikçi bir şekilde kullanırmak,

Eğitim (Education): Özgürlüğü engellemeyecek resmî ve daha ileri bir eğitim sağlamak,

Ekonomik Değer (Economic Value): Yenilikçi sektörler aracılığıyla tam istihdâmi sağlayarak hükûmete yardımcı olmak.

1997 yılında başlıca üyeleri, iş adamları, medya temsilcileri, dizayn, müzik ve film konularıyla ilgili temsilci ile hükûmet temsilcisinden oluşan Yenilikçi Endüstriler Görevgücü kurularak, ilk defa hükûmet ile endüstriler arasında resmî bir bağlantı sağlanmıştır. Kuruluşun amacı, eğitim ve meslekî eğitimi geliştirerek insanları serbest girişimciliğe hazırlamak, orijinal ürün ve hizmetlerin tanıtımı ve ihracı konusunda dünyanın ilgisini çekmek ve dünyâ ölçeğinde güvenli telif anlaşmaları yapmaktır.

b) Sanat Konseyleri (Arts Councils): İngiltere'de hükûmet ile Millî Piyango (National Lottery) tarafından kültür ve san'at fa'aliyetleri için ayrılan ödenekler direkt olarak bu kuruluşlara tahsis edilmemektedir.

Söz konusu ödenekler önce hükûmetten tamâmen bağımsız olarak çalışan Sanat Konseylerine aktarılmakta, daha sonra bu Konseyler tarafından san'at ve kültür kuruluşlarınca talep edilen yardım miktarları gözönüne alınarak belirlenen kıstaslar çerçevesinde ilgili kuruluşlara dağıtılmaktadır. hükûmet tarafından ayrılan ödenekler ile Millî Piyango idâresince kültürel harcamalar için ayrılan fonların dağıtımında ana

kanal İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda Sanat Konseyleridir. Bunların amacı; san'atı geliştirmek ve iyileştirmek; san'atı herkes tarafından daha kolay erişilebilir hâle getirmek; hükümet, mahallî idâreler ve diğer kültürel organizasyonlarla iş birliği yaparak onlara önerilerde bulunmaktır.

Sanat Konseyleri ile Millî Piyangodan yardım alabilmek için yapılan başvurular, bu kuruluşlarca düzenlenen matbu müracaat formlarının (Arts Capital Programme Application Form), kılavuz kitâbçığa (Arts Capital Programme Guidelines) uygun olarak doldurulması sûretiyle yapılmaktadır. Yine, 10 Bölgesel Sanat Kurulundan biri olan Londra Sanat Kurulunun 2000/2001 dönemine ilişkin olarak yardım talebi için basdırmış olduğu örnek formlar raporumuza eklenmiştir. Sanat Konseyleri, Bölgesel Sanat Kurulları ile Millî Piyango tarafından yapılan yardımların mikdârı, bunların bölgelere göre dağılımı ve yetişkinlerin san'ata katılımları gibi verilerin yer aldığı İngiltere Sanat Konseyince hazırlanan Facts and Figures about the arts 1999-2000 adlı yayının ön sözünde, Sanat Konseylerinin san'atda yenilenme çalışmalarını desteklediği, tavsiye ve bilgi sağladığı, bağımsız ve politik uygulamalardan uzak, hükümetle dost olmaktan kaçınan, san'atın destekleyicisi ve şampiyonu olduğu, yardımların en üst düzeyde san'atsal başarıları desteklemek ve bunları mümkün olan en çok sayıda izleyiciye sunmak için kullanmanın amaçlandığı, yeni çalışma ve izleyicinin teşvik edildiği husûsları vurgulanmaktadır.

Sanat Konseyleri, sâdece san'at merkezleri, opera, tiyatro, dans şirketlerine değil, bunların yanında gezici tiyatrolara, deneyimli sahne gruplarına ve edebi organizasyonlara da parasal yardımda bulunmaktadır. San'at Konseyleri, yapmakta oldukları yardımları, sponsorluk kurumu veya mahallî otoritelerin yardımlarıyla artırma yönünde çalışmalar da yapmaktadırlar. Ayrıca, sahne san'atları, görsel san'atlar ile edebiyât alanlarında eğitimin artırılması yönünde de yardımlarda bulunmaktadır.

İngiltere Sanat Konseyi (The Arts Council of England-ACE), İngiltere'deki resmî ve özel kişi ve kurumlara destekde bulunan ulusal ve stratejik bir san'at otoritesidir. Esâs malî kaynaklarını, 10 Bölgesel Sanat Kurulu'na (Regional Arts Boards-RABs) dağıtır. Paranın diğer kaynakları İngiltere Film Enstitüsü (BFI) ve Sanatkârlar Konseyi "Crafts Council" ve yerel otoritelerdir.

1998 yılına kadar 23 olan İngiltere Sanat Konseyi'nin üye sayısı, aynı yıl 13'e düşürülmüştür. Bunun sebebi Konsey kararlarının alınmasında karşılaşılan güçlüklerdir.

Konsey, eğitim ile san'at alanlarındaki boşluğun doldurulması, eğitim kurumları ile san'at arasında bir köprü kurulması, geniş alanda etnik san'atın geliştirilmesi ve büyük kitlelere ulaştırılması konularında bir takım reformlar da yapmıştır. Bu yolla, yardımların daha geniş kitlelere, etkin ve dengeli bir şekilde dağıtımının sağlanması ve sürekli yardım alma garantisi bulunmayan kişi ve kurumlara yardımda bulunulması amaçlanmıştır.

c) Finansman (Finance): İngiltere'de 1998/99 döneminde İngiltere Kültür, Medya ve Spor Departmanınca (The Department for Culture, Media and Sports-DCMS) planlanan kültürel harcamalar; müze ve galeriler için 209 milyon paund, görsel ve sahne san'atları için 198 milyon paund, yayın ve medya için 99 milyon paund ve kütüphaneler için ise 90 milyon paund olmuştur. Buna ilâveten Sanatkârlar Konseyi'nin (Crafts Council) 184.6 milyon paundluk yardımı da Sanat Konseyi (ACE) tarafından dağıtılmıştır. Sanat Konseyi ayrıca Millî Piyango İdaresi'nin (The National Lottery) yıllık 250 milyon paundluk fonunun da dağıtımını yapmaktadır.

1998/99 sezonunda İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda Sanat Konseyleri tarafından dağıtılan yardımlar ise sırasıyla, 26.9, 14.3 ve 6.7 milyon paund olmuştur.

İskoçya'da, İskoçya Ulusal Galerisi, müzeler ve Ulusal Kütüphâneye 36.5 milyon paund yardım temin edilmiş iken, Gallerde, Galler Ulusal Müzesi ve Kütüphânesine 18.4 milyon paund yardım sağlanmıştır. Aynı dönemde Kuzey İrlanda Eğitim Bakanlığı Ulusal Müzeye 9.1 milyon paund yardımda bulunmuştur.

d) Millî Piyango (National Lottery): Millî Piyango Yasası çerçevesinde daha fazla yardımda bulunulması konusu yeniden değerlendirilmiş ve bu amaçla, Bilim, Teknoloji ve Sanata Ulusal Bağış (National Endowment for Science, Technology and the Arts-NESTA) oluşturulmuştur. Yeni Fırsatlar Fonu (New Opportunities Fund) aracılığıyla yardım alma konusunda dezavantajlı topluluklara yardım yapılmaktadır. Sanat Konseyi ve Kültürel Mirâs Piyango Fonu'ndan (Heritage Lottery Fund) 1998 yazına kadar san'at projeleri için 1.645 milyon paund yardımda bulunulacağı açıklanmıştır. Edinburgh- Dance Base Ltd. Şti'ne

4.9 milyon paund, Herkes İçin Sanat Programı çerçevesinde görme özürlüler için 360.000 paund yardımda bulunulmuştur. Herkes İçin Sanat Programı çerçevesinde 1996 Kasım-1998 Mayıs aylarında, genç ve gönüllülere toplam değeri 8.4 milyon paund olan ve 500 ila 5000 paund arasında değişen 2.070 adet ödül verilmiştir. Bunların toplam 297.000 paundluk 65 adedi siyah ve etnik azınlıklara verilmiştir. San'at ve kültür kuruluşlarınca bu konuda yardım talebi de düzenlenen matbu başvuru formunun doldurulması sùretiyle yapılmaktadır.

İngiltere Kültür, Medya ve Spor Departmanı (DCMS) Yeni İzleyici Fonuna, özellikle genç izleyicilerin san'at etkinliklerinden yararlanması için 5 milyon paund ödenek ayrılmıştır. Bu ödenekten; - 2 milyon paundu seyirci sayısının artırılması, bunun da 300.000 paundluk kısmı özellikle genç izleyicileri teşvik için, - 1.75 milyon paundu tur şirketlerine ekstra tur düzenlemeleri için, - 500.000 paundu orkestra ve topluluklara iç ve taşra şehirlerine müzik götürmeleri için, - 750.000 paundu kültürel ve sosyal yönden mahrum olan bölgelere yardım için.

e) NESTA (National Endowment for Science, Tecnology and the Arts)

Yeteneğe Ulusal Güven olarak tanımlanabilecek NESTA Millî Piyangomdan üç hedefin gerçekleştirilmesi için 200 milyon paundluk fon sağlamıştır. NESTA'nın hedefleri şunlardır:

-Bireysel yeteneklerini geliştirebilmeleri için bu kişilere yardımda bulunulması,

-Uluslararası standardda hizmet ve üretimde bulunma konusunda yenilikçiliğin geliştirilmesi,

-Yenilikçi endüstriler, bilim ve teknoloji alanlarında halkın beğeni duygusunun geliştirilmesi ve yeni buluşların öneminin geniş kitlelerce anlaşılması için davranışların değiştirilmesi.

f) **Yerel Kuruluşlar (Local Authorities):** Yerel kuruluşlar yaklaşık 1000 adet yerel müze, san'at galerisi ve halk kütübânesinin çalışmalarına katkıda bulunurlar. Ayrıca, orkestra, tiyatro, opera ve bale şirketlerine de profesyonel veya gönüllü katkıda bulunulmasını sağlarlar. Bu otoriteler, yeni veya dönüştürülmüş binâların bedel veya onarımlarına, kültürel aktivitelere direkt veya indirekt katılma yoluyla sektörü teşvik ederler. İngiltere ölçeğinde, 1997/98 sezonunda yerel kuruluşların kültürel harcamalara katkısı yaklaşık 194 milyon paund olarak hesâblanmıştır.

Londra'daki yerel otoritelerden Corporation of London 1997/98 sezonunda yaklaşık 45 milyon paundluk destekle Devlet ve BBC den sonra san'ata en büyük katkıda bulunan üçüncü kurum olmuştur. Şirket kendisine ait olan ve Avrupa'nın en büyük san'at ve konferans merkezi niteliğindeki Barbican Centre ile Guildhâl Müzik ve Drama Okulu'nu (Guildhâl/ Scool of Music and Drama) yönetip finanse etmekte, RSC ve London Symphony Orcestra'nın patronu durumunda bulunmaktadır.

g) Sponsorluk (Business Sponsorship): San'at Sponsorluğu 1997 yılında % 20 artarak 95.6 milyon paunda ulaşmıştır. Llyods Bank, BT, Marks and Spencer ile Earnst ve Young en büyük yardımda bulunan kuruluşlardır. Canon UK, Victoria ve Albert Müzesi'nin fotoğraf galerisinin kurulması için 1.2 milyon paund vermiştir. Kültür, Medya ve Spor Departmanı (DCMS) adına görev yapan Sanat Sponsorluğu Birliği (The Association for Sponsorship of the Arts-ABSAs) tarafından yönetilen The Pairing Scheme for the Arts Büyük Britanya'daki firmaları kültürel aktivitelere destek olmaları konusunda teşvik edici çalışmalarda bulunmaktadır. Bu proje ile 1994 yılından 1998 yılına kadar 42 milyon paundu hükümetden olmak üzere toplam 128 milyon paundluk yardım sağlanmıştır.

Sanat Sponsorluğu Birliği'nin (ABSAs), Kültür ve Ekonomi İçin Yenilikçi Forum projesi çerçevesinde iş dünyası ile san'at kuruluşları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması konularında araştırmalar yapılmaktadır. Bu forumda, aralarında Halifax, Orange, Natwest gibi büyük grupların da bulunduğu 18 iş dünyası temsilcisi ile kültürel pazarlama ve yönetim konularında gönüllü olarak part-time çalışan kişiler görev yapmaktadır.

h) Kültürel Çeşitlilik (Cultural Diversity): İngiltere Sanat Konseyi (The Arts Council of England-ACE) ve Bölgesel Sanat Kuruluşları (Regional Arts Boards-RABs) kültürel çeşitliliğin bugünkü İngiliz toplumuna etkisini kabul etmektedirler. Bu kurumlar, örneğin Hindistan müziğindeki melez formlardan klasik danslarına kadar her türlü çalışmaya fırsat vermeyi amaçlamaktadırlar. Afrika'nın önde gelen halk danslarından Adzido gibi dans grupları ile Talavva gibi tiyatro grupları da yine kültürel çeşitliliğe bakış açısından desteklenmektedir. Britanya'ya Caribbean ülkelerinden göç edenlerin geleneksel olarak düzenledikleri ve Avrupa'nın en büyük ve ünlü sokak festivali olan Notting

Hill Karnavalı da teşvik edilip, desteklenmektedir. Ayrıca, İngiltere’de san’at fa’âliyetlerine başlıca katkıyı sağlayan Sanat Konseyi ve Millî Piyango tarafından yapılan yardımlar sırasında ülkeye dışarıdan gelip yerleşmiş olan her türlü azınlıkların kendi kültürlerini yaşatabilmeleri için olanak sağlanması ve azınlıklara yönelik san’at yapılması şartları aranmaktadır. Bir tiyatro ya da opera-bale için bunun anlamı ise, bu san’at kuruluşlarının bulunduğu beldedeki azınlıkların (Asya kökenli, siyah vs) toplam nüfusa oranına göre bunlara yönelik yeterli sayıda tiyatro, opera-bale eserinin sahnelenmesi, azınlıklardan yeterli sayıda eleman (san’atçı, işçi vs) istihdâm edilmesi zorunluluğunun bulunmasıdır. Bu anlatılanlar Kültürel Çeşitlilik Eylem Planı (Cultural Diversity Action Plan), Sanat Konseyinden Yardım Başvurusu (Applying to the Arts Council for funding) ile İngiltere Sanat Konseyi ile Tanışma (Introducing the Arts Council of England) adlı yayınların incelenmesinden de anlaşılacaktır.

i) Engellilere Sanat (Arts for Disability): Özürlülere Ulusal Sanat Forumu (The National Disability Arts Forum) ve Candoco gibi özürsüz ve özürsüz dansçılardan oluşan ulusal organizasyonlar, Sanat Konseyi (ACE) tarafından desteklenmektedir. ACE ayrıca, özürsüzler için iş imkânı sağlamak amacıyla çıraklık eğitimi olan RSC, okullarda özürsüz san’atçı yetiştirilmesi projesi olan SAC gibi projelere destek vererek, özürsüzlerin yeteneklerini geliştirmeyi de amaçlamaktadır. Özürlülerin san’at fa’âliyetlerinden yararlanmasına ilişkin tüm maddî yardımlar Millî Piyango tarafından finanse edilmektedir. Kültür, Medya ve Spor Departmanı (DCMS) fiziksel ve sayısal olarak özürsüzler için gerekli fonların artışı sağlamak amacıyla ADAPT Trust kanalıyla maddî katkı sağlamaktadır.

j) San’at Merkezleri (Arts Centres): Britanya’daki 200’ün üzerinde san’at merkezi, özellikle eğitim projeleri olmak üzere, san’at aktivitelerinde yer alma ve özel san’at olaylarını anlama bakımından insanlara fırsat oluşturmaktadır. Hemen hemen bütün san’at merkezleri, hizmetlerinde gönüllüleri istihdâm etmekle birlikte, profesyonelce yönetilirler. Bunlara Sanat Konseyi ve Bölgesel Sanat Kurulları yardımcı bulunurlar. İngiltere Sanat Konseyi (ACE) Londra’da bulunan South Bank Centre ile Institute of Contemporary Arts (Çağdaş Sanatlar Enstitüsü) adlı iki kuruma maddî destek sağlamaktadır. Birçok tiyatro ve san’at galerisinde diğer san’at etkinlikleri için gerekli kolaylıklar sağlanmaktadır.

k) British Council: The British Council, İngiliz san'atı, edebiyâtı ve modasının dünyâya tanıtılması ve İngiltere'deki kültürel çeşitlilik üzerine çalışmalarda bulunur. British Council bu çalışmaları Dışişleri Bakanlığı, İngiliz Uluslar Topluluğu, Sanat Konseyi ve Sanatkârlar Konseyi ile birlikde yürütür. Diğer ülke san'at ve san'atçılarının İngiltere'ye akışını teşvik eder.

1) Yayın Fa'âliyetleri (Broadcasting): BBC radyo ve televizyonu ile bağımsız şirketler, tiyatro, opera, bale ve müzik alanlarında genel san'at-magazin programları ve belgesel yayınlar yapmaktadır. Bu yayınlar, başta Prix Italia ve Montreux Festivali olmak üzere pek çok uluslararası kuruluşca ödüllendirilmiştir. Bağımsız televizyon şirketleri de kendi bölgelerinde san'atın ilerlemesini teşvik amacıyla ödüller vermektedirler.

BBC, İngiltere'nin birçok profesyonel müzisyeninin çalıştığı 5 orkestranın da sâhibidir. Radio 3'de her hafta yaklaşık 40 saat klasik müzik yayını yapılmaktadır. BBC Radio 1'de Rock ve Pop, Radio 2'de halk müziği ve hafif müzik yayınları yapılmaktadır. BBC her yaz Royal Albert Hall'de düzenlenen dünyânın en büyük gezici konserlerini yayınlamaktadır. Bu konserlere sâdece İngiliz san'atçıları değil dünyânın her yanından orkestra şefleri, san'atçı ve solistler de dâvet edilmektedir. Müzik çeşitleri en geniş anlamda organizasyon programında yer almaktadır.

m) Festivaller (Festivals): İngiltere'de her yıl 500 civarında profesyonel san'at festivali düzenlenmektedir. Ağustos-Eylül aylarında düzenlenen Edinburgh Festivalinin özel bir yeri ve prestiji vardır. 1998 yılındaki festivalde 170 ayrı müzik, tiyatro, opera ve bale grubu yer almış ve her zevk ve inançdaki izleyiciye uygun gösteriler yapılmıştır. 1998 yılında ayrıca 63 farklı mekânda 1309 gösteri ve 16.141 adet müzik konseri düzenlenmiştir. Uluslararası Film ve Televizyon Festivali ile Kitâb Festivali Edinburgh'daki diğer etkinlikler arasında yer almaktadır. Clerical Medical Jazz JWeekend ve Bath Contemporary Music JWeekend caz müziği alanında dünyânın dikkatini buruya çeken etkinliklerdir. Temmuz ayındaki Cheltenham Uluslararası Müzik Festivali'nde modern İngiliz çalışmaları sergilenmektedir.

B) Tiyatro alanındaki uygulamalar

İngiliz Sanat Konseyi (The Arts Council of England-ACE) tarafından 2000 yılı Temmuz ayında yayımlanan Sanat Konseyinin İngilte-

re'deki Tiyatrolar İçin Ulusal Politikası (The Arts Council of England's National Policy for Theatre in England) adlı yayında Sanat Konseyinin çalışmalarında sekiz önceliğin bulunduğu belirtilmektedir. Bunlar;

- Daha yüksek kaliteli eser verilmesi,
- Daha çok insanın cezbedilmesi,
- Yeni çalışma yöntemlerinin geliştirilmesi,
- Her düzeyde tiyatro eğitimi verilmesi,
- Adres farklılaştırması ve katılımın gerçekleştirilmesi,
- San'atçı ve buluşçu yönetmenlere daha iyi gelecek sunulması,
- Uluslararası saygınlık sağlanması,
- Toplumun kalkındırılmasıdır.

Britanya'nın tiyatro geleneği, Shakespeare ve 18. yüzyıldaki onun çağdaşları olan restorasyon dönemi oyun yazarları Congreve, Goldsmith ve Sheridan ile 20. yüzyılda Bernard Shaw ve Pinero gibi oyun yazarlarınca devâm etdirilmiştir. İngiliz yazarlarının başarılı eserleri arasında Michael Frayn'ın Copenhagen (Kopenhag), Alan Ayckbourn'un Things We Do For Love (Bizi Aşık Eden Şeyler), Tom Stoppard'ın The Invention of Love (Aşkın Keşfi), Patrick Marber'in 1998 yılında Olivier'in en iyi yeni oyun yazarı ödülü ile Londra Evening Standard'ın en iyi komedi ödülünü kazanan Closer adlı oyunları sayılabilir. Britanya'da müzikal tiyatro dâimâ popüler olmuştur. Andrew Lloyd-Webber'in en son müzikali Whistle Down The Wind (Rüzgârın Çılgılığı) Londra'da 1998 yılında sahnelenmeye başlanmıştır. Adı geçenin Cameron Mackintosh tarafından tasarlanan Cats (Kediler) adlı oyunu 1980 yılından beri sahnelenmekte olup, hâlen dünyânın en başarılı müzikali sayılmaktadır.

Bir RNT yapımı olan Shakespeare'in King Lear (Kral Lear) adlı oyunu 1998 yılında en iyi aktör (Ian Holm) ve en iyi yönetmen (Richard Eyre) dallarında iki Olivier ödülü kazanmıştır. Christopher Hampton tarafından Fransızca'dan çevrilen Yasmina Reza'nın The Unexpected Man (Beklenmeyen Adam) ve aynı kişinin başka bir versiyonu olan Art (San'at) adlı oyunları 1996 yılından bu yana Londra'da kapalı gişe oynamıştır. Bu eser 1997 yılında en iyi komedi dalında Olivier ve 1998 yılınoda en iyi oyun dalında Tony ödüllerini kazanmıştır. İngiliz aktör ve yönetmenlerin son zamanlardaki başarıları arasında Ian McKellen'in RNT'de sahnelenen Henric Ibsen'in An Enemy of the People (Bir Halk Düşmanı) ile Cheek by Jowl yapımı olan Shakespeare'in Much Ado

abouti Nothing Boşuna Gürültü) sayılabilir. Bir turne tiyatrosu olan Cheek by Jowl, yönetmenleri Declan Donnellon ve Nick Ormerodin yönetiminde ACE ve İngiliz Konsoloslğunun katkıları ile İngiltere ve Avrupa'nın klasik oyunlarıyla büyük beğeni kazanmıştır.

Britanya'nın 300 profesyonel tiyatrosunun ba'zıları özel şahıslara âid olmakla birlikde, çoğu belediyelere veya kâr amacı olmayan kuruluşlara âiddir. Kırkın üzerindeki yerel tiyatro, Sanat Konseyi (The Arts Council) ve Bölgesel Sanat Konseyleri (Regional Arts Boards-RAB) nin yardımlarını almaktadır.

Çoğu tiyatro ticârî olarak işletilmekde, güncel gösteri ve müzikallerin kârına bel bağlanılmaktadır. Buna karşın, Sanat Konseyi (Arts Council of England) tarafından desteklenen tiyatrolar geleneksel ve deneyimli oyunlar sunma eğilimindedirler. Yenilikçi çalışmalar, Londra ve diğer şehirlerdeki daha küçük kenar tiyatrolarında (zamân zamân pub'ların odaları kullanılmak sûretiyle) sıkça sahnelenir.

a) LONDRA: Londra yaklaşık 100 tiyatroya sâhib olub, bunların 15 tânesi şirketlerin sürekli yardımlarıyla çalışmalarını sürdürür. Bu şirketler şunlardır:

-RNT, South Bankdaki üç izleyici salonunda modern ve klasik oyunları sahneye koyar.

-RSC, esâs olarak Shakespeare ve onun çağdaşlarının oyunları ile birlikde ba'zı modern çalışmaları City's Barbican Centre'da sahneler. Ayrıca, yılın altı ayında Britanya'nın diğer bölgelerine turneler düzenler.

-İngiliz Sahne Şirketi (English Stage Company) yeni oyun yazarlarının çalışmalarını sahnelemektedir. 1996 yılı Eylül ayından itibaren yenilenmiş olan Sloane Square'deki Royal Court Theatre'da çalışmalarına devâm etmektedir.

West End Tiyatroları, 1997 yılında her gösterime ortalama 737 kişi ile şimdiki kadarki en yoğun üçüncü sezonlarını yaşadılar. 1998 yılında Shakespeare Globe Theatre ikinci sezonunda orijinal sitesinin yanına yeniden inşâ edilerek sezona The Merchant of Venice (Venedik Taciri), Two Gentlemen of Verona (Verona'nın İki Beyefendisi) ve As You Like It (Dilediğin Gibi Yap) adlı oyunlarla başladı. Bu alanda Saw Vanamakefin tiyatroya mali destek sağlama ve yeniden yapılanma konularındaki çalışmaları kendisi öldükten sonra Ambassador for London ödülüne layık görülmüştür.

b) Bölgesel Tiyatrolar (Regional Theatres): Londra'nın dışındaki daha eski tiyatrolar arasında 18. yüzyıldan kalma Nevvcastle Upon Tyne'deki Theatre Royal (Kraliyet Tiyatrosu) ile 19. yüzyıldan kalma Bristol'daki Theatre Royal (Kraliyet Tiyatrosu) ve Belfast'daki Grand Opera House (Büyük Opera Evi) sayılabilir. Edinburgh'daki yeniden restore edilen Empire (İmparatorluk) - şimdiki Edinburgh Festival Tiyatrosu- uluslararası büyük ölçekli oyunların sahnelenmesini sağlar.

Bölgesel sahne şirketlerinden Glasgovv Citizen 's Theatre (Vatandaş Tiyatrosu), (1996 yılında İRA tarafından bombalanıp restore edilen Manchester Royal Exchange /Kraliyet Değişim), Bristol Old Vic, Chichester Festival Theatre, Sheffield Crucible, Coventry Belgrade, Nottingham Playhouse tiyatroları büyük üne ve saygınlığa sâhibdir. Terry Hands'in yönetimindeki Theatre Clwyd son zamânlarda başarıyla sahnelediği Alexander Cardell'in romanından adapte edilen Rape of the Fair Country (Adil Ülkenin Nâmusuna Tecâvüz) adlı oyunuyla birçok turne yapmış ve Millî Piyangodan önemli malî yardımlar almışdır. Bunlara ilâveten Stratford-upon-Avon'daki üç en büyük oditoryuma sâhib olan RNT ve RSC adlı tiyatrolar büyük sayıda izleyiciyi ağırlamaktadır.

c) Gençlik Tiyatroları (Theatre for Young People): Pop-Up, Oily Cart ve Quicksilver gibi şirketler özellikle çocuklar ve İngiltere ölçeğinde tur yapan şirketler için yazılmış oyunları sergilemektedir. Young Vic, 1998 yılında kendi repertuar şirketi Tim Supple'in yapımı olan Shakespeare'ın Twelfth Nighî (Onikinci Gece) adlı oyununu sahneye koydu. Contact Theatre Company, Manchester'de gençlere yönelik oyunlar sunmaktadır. Çoğu bölgesel repertuar tiyatroları, genç izleyiciler için kolayca bulunabilecek ve indirimli fiyatlarla eser sahnelerler.

İngiltere'de 500'den fazla gençlik tiyatrosu ile Londra'da National Youth Theatre (Gençlik Tiyatrosu) ve Glasgovv'da Scottish Youth Theatre (İskoç Gençlik Tiyatrosu) gençlerin tiyatro etkinliklerinde bulunabilmeleri açısından fırsat oluşturmaktadır.

d) Tiyatro Eğitimi (Dramatic Training): Aktör, yönetmen, ışıkçı ve ses teknisyenleri ile sahne yönetmenleri için başlıca olanak sağlayan kuruluşlar arasında Royal Academy of Dramatic Art (RADA), Central School of Speech and Drama, London Academy of Music and Dramatic Art (LAMDA), Bristol Old Vic School; Royal Scottish Academy of Music and Drama (Glasgow) ve Welsh College of Music and Drama (Cardiff) adlı kuruluşlar sayılabilir.

e) **Sirkler (Circus):** Kaynağı Londra'da 1770'lere dayanan sirk san'atı, 1970'li yıllardan itibaren yeniden ilgi görerek gelişmiş olup, akrobasi ve trapez alanında eğitilmiş 100 genç her gün Millennium Dome'da canlı gösteri yapmaktadır. Bu eğitim ve gösterilere Milli Pi-yango (National Lottery) fonunca maddî destek sağlanmaktadır. Bu amaçla Bristol jÇifcomedia Academy of Circus Arts ve Physical Theatre, Winchester'da Zippo's /Academy of Circus adlı kuruluşlar 1993 yılından itibaren çalışmaya başlamıştır.

C) Opera ve bale alanındaki çalışmalar

a) **OPERA:** Londra dünyâ standardında opera san'atının merkezidir ve Britanya kendi opera yeteneklerini dünyâya ihrâc eder. 1998 yılında genel istek üzerine English National Opera (ENO) Coliseum'da Nicholas Hytner'in başarılı yapımı olan Handel'in Xerxes adlı oyununu ilk sahnelendiği 1985 yılından beri dördüncü kez sahnelemiştir. Bu sezon Başsoprano Sarah Connolly seyircinin büyük beğenisini kazanmıştır. 1998 yılında sahneye konan diğer bir oyun ise, David Pountney'in yapımı olan Purcell'in The Fairy Queen adlı eseridir. Aynı yıl ENO'da İngiliz besteciler tarafından sahneye konulan yeni bir çalışma da Gavin Bryars'ın Doctor Ox 's Experiment (Doktor Ox'un Deneyimi)'dir.

Covent Garden'daki Royal Opera House (ROH)'un 1999 Aralık ayında tamamlanan restore ve genişletme çalışmaları 213.8 milyon pa-unda mal olmuş ve bu rakamın 78.5 milyon paundluk kısmı Milli Pi-yango (National Lottery)'nun yardımlarıyla karşılanmıştır. Sir Richard Eyre tarafından Londra'da lirik tiyatronun geleceğiyle ilgili 1998 Temmuz ayında basdırılan raporda, ROH'un geçmiş yönetimi eleştirilmiş ve halkın parasının etkili bir şekilde kullanılması isteniyorsa köklü de-ğişiklikler yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Opera sezonunda görev alacak uluslararası oyuncularla ilgili de-ğerlendirme toplantısı her yaz East Sussex'deki Glyndebourne şehrinde yapılmaktadır. Bunu müteakip sonbaharda Glyndebourne Touring Opera, festival sezonundaki oyuncularıyla birlikte turneler düzenle-mektedir. 1998 yılındaki oyunlar arasında Handels'in Rodelinde, Ric-hard Strauss'un Capriccio adlı oyunları göze çarpmaktadır.

Yenilenmiş hâliyle kendini Gilbert ve Sullivan'ın operalarına adayan D'Oyly Carte Opera Company, Londra'daki Royal Festival Hall de, ilk kez üç yıl önce The Mikado adlı oyunla kendini göstermiş ve bu süreçte aynı oyunu tam sekiz kez sahnelemiştir.

b) BALE: Devlet yardımı alan bale ve dans şirketleri arasındaki Royal Balle, Birmingham Royal Ballet, English National Ballet, Northern Ballet Theatre, Lambert Dance Company, Siobhan Davies Demce Company ve Shobana Jevasingh Dance Company sıralamada dünyâ liderleri arasındadır. Millî Piyango fonundan finanse edilen Londra Sadlers Wells Tiyatrosu 38 milyon paunddan fazla bir miktara yeniden inşâ edilmiştir. Bu Tiyatro bir dans tiyatrosu olarak dizayn edilmiş ve hem modern hem de barok opera tarzına uygun hâle getirilmiştir. Covent Garden'ın restoresi sırasında Royal Ballet, Londralıların diğer bir buluşma yeri olarak kullanılmıştır. 1998 yaz sezonunda Minkus'un La Bayardere, Anthony Dowell'in yapımı olan Tchaikovsky'nin Swan Lake (Kuğu Gölü) ve Massenet'in Manon adlı oyunlarında başlıca dansçılardan Darcey Bussell, Deborah Bull, Sylvie Guillem, Viviana Durante, Jonathan Cope ve Bruce Sansom rol almışlardır.

1998 yılında Sanat Konseyi (Arts Council of England-ACE), Jonathan Burrows, Michael Clark ve Ricochet Dance gibi şirketler de dâhil olmak üzere toplam 750.000 paund ödül verilen bir dans paneli düzenlemiştir. Ayrıca aynı yıl 200'ün üzerindeki girişimcinin çalışmalarının yer aldığı British Dance adlı yayın bu alandaki çalışmaları desteklemek amacıyla basılmıştır.

Dansçı ve koreografların profesyonel eğitimi, Royal Ballet School, Central School of Ballet, Northern School of Contemporary Dance (Leeds) ve London Contemporary Dance School gibi başlıca uzmanlaşmış okullarda sağlanmaktadır. Bunlar, birçok özel okul ile İngiliz dansının bugünkü seviyeye gelmesinde önemli paya sâhiblerdir.

Hükûmet tarafından finanse edilen bütün dans şirketleri, dans ve eğitim faaliyetleri yapar. Phoenix Dance Company'nin Urban Exchange (Şehrin Değişimi) ve English National Ballet'in Striking a Balance adlı oyunları örnek olarak kendi projeleriyle ödül kazanmışlardır. Lancaster'deki Ludus Dance Company esâs olarak gençler için çalışmalar yapar. Yine, National Youth Dance Company (Ulusal Gençlik Dans Şirketi), genç insanlara profesyonelleşmeleri bakımından olanak sağlar.

IV. Sonuç:

Raporumuzun İnceleme-Araştırma bölümünde detaylı bir şekilde anlatıldığı üzere, İngiltere'de tiyatro, opera-bale alanında çok uzun yıllardır yapılan çalışmalar sonucu yerleşmiş uygulamalar ile ülkemizdeki uygulamalar arasında çok önemli farklar bulunduğu, nitekim bu konularda söz konusu kurumların merkezî ve yerel idârelerle ilişkilerinin farklılıklar ar-

zettiği, san'atçı ve diğer personelin bir kadroya atanmasının söz konusu olmayıp, bu kişilerin ilgili kurum ile aralarında imzalanan belli süreli sözleşmeler yoluyla çalıştırıldıkları, söz konusu kuruluşların finansmanı, oera ve bale alanında yapılan eğitici çalışmalar, sponsorluk veya destek gibi birçok değişik uygulamanın var olduğu, ancak hepsinden önemlisi bu konulardaki mevcut hükümet politikasının tamâmen farklı olduğu, bu bağlamda İngiltere'de yıllardır devâm eden Sanat Konseyleri (Arts Council) uygulamasının bu sistemin temelini oluşturduğu anlaşılmaktadır. İngiltere'de hükümet bütçesi ile Millî Piyango (National Lottery) fonundan kültür ve san'at faaliyetleri için ayrılan ödenekler direkt bu kuruluşlara tahsis edilmemekte, bu ödenekler önce yapı itibarıyla hükümetten tamâmen bağımsız olarak çalışan Sanat Konseylerine aktarılmakta, daha sonra da bu Konseyler tarafından san'at ve kültür kuruluşlarınca kendilerinden talep edilen yardım miktarı gözönüne alınarak belirlenen kıstaslar çerçevesinde ilgili san'at kuruluşlarına dağıtılmaktadır. Söz konusu fonların dağıtımında ana kanal İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda Sanat Konseyleri olup, İngiltere Sanat Konseyi (The Art Council of England-ACE) de mevcut fonları 10 ayrı Bölgesel Sanat Kuruluna (Regional Arts Boards-RAB) paylaşılmaktadır. Bu uygulama, fon dağıtımında politik etkilerden tamâmen uzak kalınmasını, kaynakların en uygun yapımlara tahsis edilmesini ve uzun dönemde san'atın en iyi şekilde gelişmesini sağlamaktadır. Sanat Konseyinin üye sayısı şu anda 13 olup, bu Konseyde görev alan kişiler kültür ve san'at konusunda üstün bilgi ve deneyime sâhib ve kamuoyu nezdinde birikimi herkesce kabul edilen kişiler arasından yine anılan Konseye yapılan başvuru sonucu seçilmektedir.

Yukarıda belirtilen uygulamaların çok yararlı ve başarılı sonuçlar verdiği İngiltere'nin hâlen san'at alanında dünyânın en ileri ülkelerinden biri olmasından anlaşılmakta olup, söz konusu uygulamalar ile Raporun İnceleme-Araştırma bölümünde yer alan diğer uygulamaların Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ile Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünce uygulanabilirliğinin araştırılması ve mümkün olduğu takdirde ülkemizde de benzer uygulamaların hayâta geçirilmesinin yararlı olacağı sonuç ve kanâatine varılmıştır.¹⁹

Arz ederim.

Zafer YER (Başmüfettiş)

Ankara, 30/04/2001

¹⁹ teftis.kulturturizm.gov.tr

Üçüncü Bölüm
**İLK İCRÂÂT,
TOPBAŞ'DAN...**

ŞEHİR TİYATROLARINDA YÖNETMELİK NİHÂYET DEĞİŞDİ

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisince Şehir Tiyatroları Müdürlüğünün yeni Görev ve Çalışma Yönetmeliği kabul edildi. Kabul edilen Yönetmelik ile 1980 yılında yürürlüğe giren eski yönetmelik yürürlükten kaldırıldı. Böylece, san'at kurumlarında yeniden yapılanma konusunda ilk ve oldukça önemli bir adım atılmış oldu. Başbakan Erdoğan da, Şehir Tiyatrolarında yeni bir dönemi başlatan bu icrââtından dolayı Kadir Topbaş'ı tebrik etdi.

Kabul edilen yeni Yönetmelik, gelişen şartlara ve yeni ihtiyaçlara cevâb verecek şekilde düzenlendi. Son yıllarda kendini yenileyemeyen ve yeniliklere açılma konusunda zorluk çeken Şehir Tiyatroları, bu sebeble önemli ölçüde seyirci kaybına uğruyor, hantal yapısı sebebiyle çağın gerektirdiği vizyonun gerisinde kalıyordu.

2007 yılında yapılan teftişde, müfettiş raporlarında "yönetmeliğin tadilatı gerektiği" ifade edildi. Yeni Yönetmelik, İstanbul'da yaşayan san'atseverlerin talepleri doğrultusunda ürünler sunabilecek teşkilât yapısını sunmayı hedefliyor.

Eski yönetmelikte neredeyse tek başına Genel Sanat Yönetmeninin uhdesine bırakılan repertuar oluşturma görevi, Edebî Kurul'a devredildi. Kurulda tiyatro ve İstanbul Belediyesi yöneticilerinin yanı sıra, İstanbul'daki kültür ve san'atla ilgilenen dernek ve vakıflarla üniversitelerden üyelerin katılımı ile geniş bir yelpazede repertuar oluşturma hedefleniyor. Yönetim kurulu: San'atsal alanı temsil etmek üzere Genel Sanat Yönetmeni ile birlikte üç san'atçının görev yapacağı kurulda Büyükşehir Belediyesi'ni temsilen Genel Sekreter Yardımcısı ile Dâire Başkanı ilâve edildi. Bu şekilde karar mekânizmalarının sağlıklı işleyebilmesi hedefleniyor. Belediye geçmişde de kurulda temsil edilmekteydi. Bu bakımdan kurul kompozisyonunda bir değişikliğe gidilmedi.

Disiplin Kurulu'nda herhangi bir değişikliğe gidilmeyerek, yürürlükteki yasalardan kaynaklanan yenilikler yansıtıldı. İdârî iş ve işlemler ile san'atsal alanda tâkib edilmesi gerekli iş ve işlemler ayrıntılı olarak tanımlandı.

Kurumda mevcut kadrolar olduğu gibi muhâfaza edildi, ayrıca her kadro unvanına hangi şartları taşıyan personelin alınabileceği hükme bağlandı.

Netice itibariyle, 1980 yılından bu yana yasalarda meydana gelen değişiklikleri de içeren, İstanbul halkının beklentilerine cevâb verilmesi hedeflenerek, çağdaş yönetim normlarını dikkate alan yeni bir yönetmelik düzenlendi. (13.4.2012 ibb.gov.tr)

İstifâlar peş peşe geldi

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın iki gün vekâlet verdiği Başkanvekili Ahmet Selamet'in yeni yönetmeliği onaylamasının ardından Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Ayşe Nil Şamlıoğlu ve 6 yönetim kurulu üyesi istifâ etdi. Ardından, 1996-2000 yılları arasında Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeliği yapan, 19 Kasım 2007'de de Başkan Kadir Topbaş'ın san'at danışmanlığı görevine getirilen Kenan Işık istifâ etdi. Işık, Başkan Topbaş'ı telefonla arayarak, 'Sizi seviyorum ancak yaşananlardan sonra istifâ etmek zorundayım' dedi.

Başkan Topbaş eleştirilere NTV'den cevâb verdi: "Repertuarı bir kişi tesbit etmeyecek. Demokratik olacak. Belediye aktif olarak işin içinde olmayacak. Herkes işini yapacak. Büyükşehir Belediyesinin müdâhâle edeceği ifade ediliyor. Doğru değil. Hemen farklı yorumların getirilmesinden üzüntü duyuyorum. San'atçıların hassâsiyetini anlıyorum ama bu müdâhâle değil. Muhsin Ertuğrul hayâtda olsa kendisine teslim ederdik. Kurulda san'atçılar da var. Sahnelenecek oyunları, 1 kişi yerine 7 kişilik bir kurul seçecek. İki belediyede san'atdan sorumlu kişiler olacak. Yönetmen diye artık bir şey yok, bir kişiye göre değil, demokratik olacak. Şimdi repertuarı berâber değerlendirelim diyorum. Buna ihtiyâc vardı çünkü. Belediye aktif olarak işin içinde olmayacak. Herkes işini yapacak." (19 Nisan 2012)

CHP mahkemeye taşıdı

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin CHP Grubu üyeleri, "Şehir Tiyatroları Şube Müdürlüğünün Görev ve Çalışma Yönetmeliği"ne ilişkin kararının iptâli ve yürütmesinin durdurulması talebiyle İstanbul İdare Mahkemesinde da'vâ açtı.

Da'vâ dilekcesinde, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 12 Nisan 2012 târihinde "Şehir Tiyatroları Şube Müdürlüğü'nün Görev

ve Çalışma Yönetmeliği”ne ilişkin aldığı kararın iptali ve yürütmesinin durdurulması talep edildi.

Dilekcede, çıkarılan yeni yönetmelikle, bir san’at kurumu olarak düzenlenen ve çalışmalarını şimdiye kadar bu şekilde sürdüren bir kurumun, şube müdürlüğü konumuna getirilerek, anayasa ile güvence altına alınan san’at özgürlüğünün yok edileceği savunuldu.

CHP İstanbul İl Başkanı Oğuz Kaan Salıcı da İstanbul İdare Mahkemesi binâsı önünde yaptığı basın açıklamasında, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığının Şehir Tiyatrolarının çalışma yönetmeliğine ilişkin yaptığı değişikliği, CHP olarak mahkemeye taşıdıklarını belirtti.

Salıcı, “Bunu sâdece bizim yargıya taşımamız yetmez. Bu konudan etkilenen bütün san’atçı dostlarımızın, bütün vatandaşlarımızın da konuyla ilgili da’vâ açmalarını talep ediyoruz” dedi.

Şu ândaki yönetmeliğin dışarıdan ihâlâ ile oyun alma yolunu açtığı belirten Salıcı, ihâlâ ile oyun almanın temel mantığının bugün Şehir Tiyatrolarını, yarın devlet tiyatrolarını ödeneksiz bırakmak, devletin san’ata desteğini tamâmen ortadan kaldırmak olduğunu iddia etti. (8 Mayıs 2012)

‘Gezi’nin ayak sesleri!

İstifâların ardından protestolar başladı. San’atçılar ellerindeki “Muhafazakâr Sanat”, “Şehir Tiyatroları Yok Edilemez”, “Korkuya Karşı Özgür Tiyatro” dövizleriyle Taksim Meydanı’na yürüdü. Tarık Akan, Rutkay Aziz, Halil Ergün, Engin Alkan, Erkan Can, Genco Erkal, Perihan Savaş, Ayşe Nil Şamlıoğlu, Bülent Kayabaş, Mehmet Ali Alabora, Mustafa Alabora, Fırat Tanış gibi onlarca san’atçının yanı sıra CHP Genel Başkan Yardımcısı Umut Oran ve CHP İstanbul Milletvekili Süleyman Çelebi de protestoya katılanlar arasındaydı.

Grup adına basın açıklamasını Engin Alkan yaptı. Alkan, “Her şeyin farkındayız. 1914’den beri ehil ellerde olan İstanbul Şehir Tiyatrosu, göz göre göre ehlileştirilmeye çalışılıyor. Dünyâda herhâlde ilk kez bir tiyatro, tiyatro insanlarından arındırılıyor. San’atın içinden san’atçı kovuluyor. Tüm bunlar san’atı ve san’atçıyı hizaya sokma ve halkın gözünde küçük düşürme gayretleridir. Gerçekleri eğip bükererek hiç kimse san’at ve san’atçıyla halkın arasına nifak sokamaz. Hedefin ne olduğunu görüyoruz. Özgür düşünceden korkmayan herkes görüyor. Çok sesliliği tek bir notaya döndürecek olan muhâfa-

zakâr san'at gibi söylemler demokratikleşme diye sunuluyor. San'atsal özgürlük, siyâsî irâdeye teslim ediliyor. Oysa san'at ve demokrasi hiçbir siyâsî irâdenin faydacı beklentilerine göre yeniden târif edilemez. Seçilmişlerin asıl görevi san'ata asıl ihtiyâcı olan özgür ortamı sağlayacak altyapı oluşturmaktır" dedi. Alkan, "Öncelikle dayatılan yeni yönetmeliğe karşı hukûkî zeminde hakkımızı arayacağız. Yüz yıllık şehir tiyatrosu mirâsını her zeminde savunacağız. Ustalarımıza, gelecek kuşaklara karşı üstlendiğimiz bu sorumluluğu ülkemizdeki, dünyâdaki tüm san'at emekçileriyle paylaşıyoruz. Hedefimiz çağ dışı yönetmelik dayatmaları yerine çağdaş ve özerk bir İstanbul Şehir Tiyatrosu yasasıdır" diye konuştu. Alkan, "Sayın belediye başkanının bir canlı yayında, kurum san'atçılarına sunduğu öneriyi düstür kabul ediyoruz. Herkes kendi işini yapsın. Bizim işimiz tiyatro" dedi. Basın açıklamasının ardından tiyatro san'atçıları bağırarak yeni yönetmeliği protesto etdi.

Söz alan Mehmet Ali Alabora da, "Burada yapılacak şey çok net. Şehir tiyatrosu san'atçılarının diyalog için muhatap alınmaları. Bir yönetmelikle değil bir yasayla Şehir Tiyatrolarının özerk yapısının koruma altına alınması gerekiyor" diye konuştu.

Cem Davran ise, "Hayâtımın tamâmını şehir tiyatrolarında geçirdim. Şehir tiyatrosuna dayatılan yönetmelik aslâ ve aslâ bir san'at kurumunda uygulanamaz. Bu vandalca ve garâbet bir yönetmelik. Bir ân önce ilgili kişiler tarafından değiştirilmesi lâzım" dedi.

Yönetmeliğin değiştirilmesine tepki olarak Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmenliğinden istifâ eden Ayşe Nil Şamlıoğlu, şöyle konuştu: "Herkesin uzmanlaştığı alanda işini yapması lâzım. Eğer herkes kendi bildiği işi yaparsa bu ülkenin çağdaş bir geleceğe çok daha sağlam adımlarla ilerleyeceğine inanıyorum. Onun için ne olur herkes kendi işini yapsın."

Rutkay Aziz, "Öncelikle tiyatroyu tiyatrocular yönetecektir. Gelip giden belediye başkanlarının tiyatrosu değildir Şehir Tiyatroları. İstanbul'un ve Türkiye'nin tiyatrosudur. Bırakacaksın tiyatroyu da tiyatrocular yönetecektir" diye konuştu.

Halil Ergün, "Bu uygulamayı yapanlar bunu düşünsünler. Bu 28 Şubat müdâhâlesinden farklı bir şey değildir. San'atsal kurumlara, san'ata toplum mühendisliği dayatmak çok görüldü bu ülkede. Bunlar hep geriye tepdi, bu da tepecektir. Yazarın bir tânesi 'parayı veren dü-

düğü çalar' demiş. Kimin parasını kime alıyorlar? Belediyenin orada harcadığı para halkın kültürel ihtiyaçlarının parasıdır " dedi.

Konuşmaların ardından grup, Galatasaray Lisesi önünden Tünel Meydanı'na kadar alkışlar, sloganlar ve ıslıklar eşliğinde yürüdü.

CHP Grup Başkanvekili Emine Ülker Tarhan da, Şehir Tiyatrolarındaki yönetmelik değişikliğiyle ilgili olarak sert eleştirilerde bulundu. Tarhan, "San'atın içine tükürüyorlar" dedi. Tarhan, yaptığı yazılı açıklamada ise şu ifâdelere yer verdi: "Devlet eliyle halkın bayramını yasaklayıp, devlet eliyle dindâr nesiller yetiştirmeye, devlet eliyle resimleri duvarlardan birer birer indirmeye, devlet eliyle özel yetkili sır küpünü korumaya, devlet eliyle yargıyı, polisi özel yapıların eline teslim etmeye, devlet eliyle heykel yıkmaya, devlet eliyle dizi filmleri ve parklardaki ağaç altlarını 'tâkibe almaya', kimin ne yeyip içeceğini belirlemeye, san'atın içine tükürenleri yüceltmeye meyilli bir zihniyetden, devlet eliyle san'ata destek vermesi beklenemezdi zâten."

Adana da hareketlendi

Adana'da tiyatro oyuncuları, İstanbul Şehir Tiyatrolarında repertuarı belirleme yetkisinin, genel san'at yönetmeninden alınıp, edebî kurula verilmesini protesto edip, meslekdaşlarına destek verdi. Adana Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu önünde bir araya gelen Adana'daki devlet ve Şehir Tiyatrolarında çalışan oyuncular, Çukurova Üniversitesi Konservatuvarı Tiyatro Bölümü öğrencileri, "Şehir Tiyatroları yok edilemez" sloganları atdı.

Eyleme, ünlü tiyatro san'atçıları Şebnem Sönmez, Güler Ökten, Zerrin Sümer, Tilbe Saran, Eda Çatalçam, Evren Ercan, Serpil Göral ve Maria Akgüllü de katıldı. Tiyatro oyuncusu Şebnem Sönmez, gerçekleştirdikleri eylemin 71 ilde eş zamânlı yapıldığını ve 10 bine yakın tiyatro oyuncusu ve tiyatro emekçisinin İstanbul Şehir Tiyatrolarındaki kabul edilemez uygulamalara ortak tepki gösterdiğini söyledi. Şebnem Sönmez, "İstanbul Şehir Tiyatrolarının yönetmeliği bir gecede değiştirildi. Genel san'at yönetmenin bütün yetkileri elinden alındı, yerine belediyeden atanan bir bürokrat, yönetim kurulu başkanı oldu. Bunun üzerine Genel Sanat Yönetmenimiz olan Ayşe Nil Şamlıoğlu ve tüm yönetim kurulu üyeleri istifâ etdi. Tiyatrocu arkadaşlarımız, ortak bir tavır gösterip, dayanışma sağladı. Anadolu'nun dört bir yanındaki meslektaşlarımızın da bu dayanışmaya destek veriyor olması bizleri gururlandırdı" dedi. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın

ABD'ye gitmeden birkaç saat önce, "Eğer memnuniyetsiz bir durum varsa, tekrâr revize edebiliriz" dediğini hatırlatan Sönmez, "O açıklamanın ardından 5 günde 15 bin imza toplandı ve eylemler düzenlendi. Amacımız Kadir Topbaş, Türkiye'ye geldiğinde toplanan imza ve sosyal medyadaki mesajları ileterek, bizlerle ya'nî şehir tiyatrosu oyuncularıyla buluşmasını sağlamak. Bu buluşmada bizler kendisine bu konuyla ilgili yeni öneriler sunarak yönetmeliğin kaldırılmasını isteyeceğiz" diye konuştu. Bir süre daha alkışlarla tempo tutup, protestolarını sürdüren tiyatrocular, olaysız dağıldı.

Başkentde protesto gösterileri

Tiyatro san'atçıları, İstanbul Şehir Tiyatrolarında yapılan yönetmelik değişikliğini, Ankara'da yaptıkları eylemle protesto etdi. Büyük Tiyatro önünde toplanan tiyatro san'atçıları, "Korkuya karşı özgür tiyatro", "Şehir Tiyatroları yok edilmez" yazılı pankartlar açarken, bir tiyatro oyuncusu da adâlet heykeli gibi giyinerek hiç hareket etmeden açıklama süresince bekledi.

Kültür Sanat-Sen, Detis, Tobav, Tomeb, Işık-Der, Santekder, Kültür-İş, Nazım Hikmet Kültür Merkezi, Ankara Halk Tiyatrosu, Ankara Sanat Tiyatrosu, DTCF Mezunları Derneği ve ASSA adına basın açıklamasını okuyan tiyatro san'atçısı Şahin Ergüney, İstanbul Şehir Tiyatroları yönetiminde yapılan değişikliğin, san'atı ve san'atçıyı hizaya sokma ve halkın gözünde küçük düşürme gayreti olduğunu öne sürdü. İstanbul Şehir Tiyatrolarının 1914'den beri chil ellerde olduğunu belirten Ergüney, "Tiyatro göz göre göre ehlileştirilmeye çalışılıyor. Dün-yâda herhâlde ilk kez bir tiyatro, tiyatro insanlarından arındırılıyor. San'atın içinden, san'atçı kovuluyor. Bilinsin ki gerçekleri eğip bükerek hiç kimse halkla san'atçı arasına nifak sokamaz" diye konuştu. Ergüney, yeni yönetmeliğe karşı hukûki zeminde de haklarını arayacaklarını ifade ederek şunları kaydetti: "Çok sesliliği tek bir notaya dönüştürecek 'muhâfazakâr san'at' gibi söylemler, demokratikleşme diye sunuluyor. San'at özgürlüğü, siyasî irâdeye teslim ediliyor. Oysa san'at ve demokrasi hiçbir siyasî irâdenin faydacı beklentilerine göre yeniden târif edilemez. Seçilmişlerin asıl görevi, san'ata ihtiyâcı olan özgür ortamı sağlayacak altyapıyı oluşturmaktır. Onlar bunu sâdece san'atçı için değil, halk için yapmak zorundadır. Eğer yapmazlarsa san'at sessiz kalır." Topluluk, açıklamanın ardından sloganlar atarak dağıldı. (24 Nisan 2012)

Topbaş: Rahatsız edici bir durum ortaya çıkmayacak

BM Genel Sekreteri Ban Ki-Moon ve UCLG Eşbaşkanlarıyla görüşmek için ABD'ye giden UCLG ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş, Atatürk Havalimanı'nda gazetecilerin sorularını cevâblandırdı. Yönetmelik değişikliği sonrası Şehir Tiyatrolarında yaşanan istifâlarla ilgili biraz erken adım atıldığını, erken tavır konduğunu belirten Başkan Kadir Topbaş; "Biraz tâkib ederlerse, izlerlerse inanıyorum ki rahatsız edici bir durum ortaya çıkmayacak. Çıkarsa gereken müdâhâleyi yaparız" dedi. Kadir Topbaş, yönetmelik değişikliği sonrası Şehir Tiyatrolarında yaşanan istifâlarla ilgili soru üzerine de; "Sayın Kenan Işık ile biz görüşmemizi yaptık. Kendisinin haklı olduğu bir taraf var. Bu yönetmeliğin hazırlanması sırasında kendisinden bilgi alınmadığını ileri sürdü ki ben de bunu duyduğumda rahatsız oldum. Çünkü başkan danışmanı olarak kendisine müracaat edilmeliydi. Zâten başından itibaren, göreve geldikten sonra kendisi de bize bu yönetmeliğin değişmesi gerektiğini ısrarla söylüyordu" diye konuştu. Eskiden kalan yönetmeliğin yeterli olmadığını, 2007'de müfettişlerin yaptığı teftişten de bu yönetmeliğin değiştirilmesi konusunda yazı aldıklarını ifade eden Başkan Topbaş, şunları kaydetti: "Bunu yerine getirmemiz gerekiyordu. Yapılan çalışma basına da yansıdığı gibi bürokratların da içinde olan ki geçmişinde bürokrat vardı zâten, genel san'at yönetmeninin belirleyeceği oyun değil, bu grubun belirleyeceği bir oyunun oynatılması konusunda bir çalışma. Tabî yine 7'de 5 san'atçı olmak üzere bir düzenleme. Burada niyetlerimiz kötü değil. Bir yanlışlık olursa onu zâten düzeltiriz. Bu konuda hassâsiyetlerimiz aynı. Biraz erken adım atıldığını erken tavır konduğunu düşünüyorum. Biraz tâkib ederlerse, izlerlerse inanıyorum ki rahatsız edici bir durum ortaya çıkmayacak. Çıkarsa gereken müdâhâleyi yaparız." (20.4.2012)

Erdoğan: Tiyatroları özelleştiriyoruz!

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, İstanbul Şehir Tiyatrolarındaki yönetmelik değişikliği gerekçesiyle yapılan protesto gösterilerine tepkisi sert oldu. Erdoğan, "Gelişmiş ülkelerin hemen hemen tamamında devlet eliyle tiyatroculuk olmaz. Ben Kadir Bey'i (Topbaş) tebrik ediyorum. Ve aynı şeyi şu anda Bakanlar Kurulu'na getireceğim, özel bir yönetim değil tiyatroları özelleştirmeye götürmek; bunu teklif edeceğim. Özelleştirmek sûretiyle, buyurun, istediğiniz gibi tiyatrolarınızı oynayın.

Destek gerekirse gerektiği zamân bizler de hükûmet olarak istediğimiz oyunlara sponsor olur desteğimizi veririz” dedi.

Erdoğan, partisinin Gençlik Kolları 3. Olağan Kongresi’nde şöyle konuştu: “Sevgili gençler, sizler kökü mâzide, gözü âtide bir gençlik-siniz. Şunu hiçbir zamân unutmayın: Sizler Selçuklunun torunları-sınız, sizler Osmanlının ahfâdisiniz, sizler Cumhuriyetin umudu, Cumhuriyetin aydınlık yârinleriniz. Sizler Sultân Alparslan’ın, Kılıcarslan’ın, Selahaddin Eyyûbî’nin, sizler Ertuğrul Gâzi’nin, Osman Gâzi’nin, Orhan Gâzi’nin, sizler Fâtih Sultân Mehmed’in, Kanûni Sultân Süleyman’ın, Yavuz Sultân Selim’in yol arkadaşları-sınız.

İşte bu gençlik, bu AK gençlik bugüne kadar onurunu çiğnetmedi, bundan sonra da çiğnetmeyecek. Bu gençlik, Allahın izniyle şehîdlerine, milletine mahcûb olmayacak. Bu gençlik, kendisine umut bağlayan bu aziz milleti, kendisini örnek alan dünyâ gençlerini inşâallah hayâl kırıklığına uğratmayacak.

İşte bugün burada, bu Gençlik Kongresinde her birinize tek tek teşekkür ediyorum. Mâzinize sâhib çıktığımız için sizlere teşekkür ediyorum, şehîdlerimizin hâtırasına sâhib çıktığımız için sizlere teşekkür ediyorum. Selçuklu rûhuna, Osmanlı rûhuna, bu sevgi medeniyetinin özüne, rûhuna sâhib çıktığımız için hepinizi tek tek tebrik ediyorum.

AK Parti çatısı altında 14 Ağustos 2001’den bu yana hizmet vermiş, emek vermiş tüm genç kardeşlerimi kutluyorum, kendilerine teşekkür ediyorum. Ebedî hayâta irtihâl etmiş olanlar varsa onlara Allahdan rahmet diliyorum, Rabbim yerlerini cennet etsin diyorum; niyâzımız bu.

Hâlâ birlikde yürüdüğümüz, ama bizimle terleyen genç kardeşlerimi de ayrıca kutluyorum. Verdiğiniz emsâlsiz mücâdele için, döktüğünüz alın teri için, yaptığınız fedakârlıklar için, bu da’vâya yüreğinizi koyduğunuz için sizlere şükranlarımı sunuyorum.

Bakin buradan bu heyecânın, bu coşkunun, bu aşkın ve sevdânın ikliminden tüm Türkiye’ye, tüm dünyâya şunu açık açık ilân ediyorum: Buradaki, bu salondaki gençlik Türkiye’nin gençliğidir, Türkiye’nin ta kendisidir. Bu salondaki gençlik, kökü mâzide olan gözü istikbâlde olan gençliktir. Bu salondaki gençlik, târihini çok iyi bilen, çok seven, devraldığı mirâsın, omuzlarındaki yükün farkında olan bir gençliktir. Bu gençlik, kavganın, çatışmanın değil dayanışmanın, paylaşmanın, kucaklaşmanın tarafında bir gençliktir. Burada Türkiye’nin umudu var, burada sâdece Türkiye’nin değil Orta Doğu’nun, Balkanlar’ın, Kuzey

Afrika'nın umudu var. Burada sâdece Türkiye gençliğine değil Orta Doğu'ya, Kuzey Afrika'ya örnek teşkil eden bir gençlik var. İşte bu gençlik 23 Nisan 1920 rûhunu çok ama çok iyi bilen bir gençlikdir. Bu gençlik, Kurtuluş Savaşı rûhunu, 29 Ekim rûhunu çok iyi bilen gençlikdir. Burada, bu salondaki gençlik, 19 Mayıs'ı bilen, 19 Mayıs rûhunu, misyonunu taşıyan bir gençlikdir.

Hiç kimse bize, bu gençliğe, 23 Nisan, 19 Mayıs, 29 Ekim dersi vermeye kalkışmasın. Tam tersine, 23 Nisan rûhunu öğrenmek isteyen varsa buyursun işte bu gençlikden öğrensin. Eğer 19 Mayıs'ın, 29 Ekim'in rûhunu anlamak, öğrenmek isteyen varsa buyurun bu gençlik onlara öğretsin. Türkiye'nin tapusu belli kesimlerin, belli zümrelerin, elitlerin, seçkinlerin elinde değil 75 milyonun elindedir, 75 milyonun yüreğindedir. Hiç kimse kendisini Türkiye'nin yegâne sâhibi gibi görmesin, Türkiye'nin sâhibi 75 milyondur. Türkiye'nin sâhibi işte bu gençlikdir.

Artık 19 Mayıs törenleri üzerinden hiç kimse mürebbiye gibi parmağını sallayarak bizi tehdit etmeye, bizi te'dîb etmeye kalkmasın, kalkışmasın. Çünkü biz onlar gibi 19 Mayıs'ın istismârının değil 19 Mayıs'ın özünün tâkibcisiyiz. Ey CHP, ey MHP, 19 Mayıs sizin için bu kadar önemliydi de neden bugüne kadar 19 Mayıs'ın özüne, 19 Mayıs'ın izine sâhib çıkmadınız? Samsun'u bugüne kadar neden hatırlamadınız? Söyler misiniz, Samsun'a bugüne kadar ne yaptınız? Erzurum'u, Sarıkamış'ı, Çanakkale'yi, Kurtuluş Savaşı şehîdliklerini neden bugüne kadar hatırlamadınız. Erzurum'u ayağa kaldıran AK Parti iktidârdır, Sarıkamış'ı şehîdleriyle buluşmak sûretiyle ayağa kaldıran AK Parti iktidârdır, Çanakkale'yi elinden tutup bütün şehîdlerimizi, simülasyon merkezlerini, panaroma 1915'leri orada ihyâ etmek sûretiyle ayağa kaldıran AK Parti iktidârdır. Neredeydiniz ey CHP, ey MHP, ne yaptınız? Geldiğimizde Çanakkale'ye giden genç sayısı 250 bindi, şimdi ne biliyor musunuz? Yılda 2,5 milyonu aşdı. Gençliği ecdâdıyla, şehîdleriyle buluşduran bir iktidâr AK Parti iktidârı. Çünkü bunların değerli kardeşlerim, özle işi olmaz, bunlar sâdece istismâr yapar. Ama biz mes'elenin özüyle ilgilimiz, biz genç nesillerin, gençlerin sıkıcı resmî törenlerle değil 19 Mayıs'ın özüne, rûhuna, heyecânına, coşkusuna uygun kutlamalardan yanayız. Kendilerini 19 Mayıs'ın yegâne sâhibi olarak görönlere de istismâr fırsatı tanımayacağız. Bu ülkede hiç kimse kendisini öz, diğerlerini üveymiş gibi göremez, böyle muâmele edemez. Bu ülkede artık birileri kendisini Cumhuriyetin, milletin ve rejimin ger-

çek sâhibi olarak görüp millete tahakküm edemez. Hiç kimse milleti kurtarıyorum deyip milleten çok bildiği iddiasıyla bu millete yön veremez, istikâmet çizemez. Bu milletin vasilere ihtiyâcı yok, bu rejimin vesâyete ihtiyâcı yok.

Bakın sevgili gençler, sevgili genç kardeşlerim; 10 yıllar boyunca bize bu ülkede yabancı muâmelesi, ikinci sınıf vatandaş muâmelesi yaptılar. 10 yıllar boyunca biz üstâd Necip Fâzıl'ın mısralarıyla teselli olduk. Ne diyor üstâd; "Vicdân azâbına eş kayna, kayna Sakarya, öz yurdunda garîbsin, öz vatanında parya!" Yıllar hep böyle geçti ama bugün çok güçlü bir şekilde haykırıyoruz, yüz üstü çok sürünen Sakarya artık şahlanmalıdır; bunu böyle biliniz. Artık biz ülkemizde garîb değiliz, biz bu ülkede artık parya değiliz, burası bizim öz yurdumuz, burası bizim ülkemiz, memleketimiz, 75 milyon bu topraklar üzerinde biriz, berâberiz, kardeşiz; mes'ele bu. 75 milyon her birimiz eşit derecede bu ülkenin bugününde, yarınında söz sâhibiyiz. Hiç kimsenin diğerine üstünlüğü yoktur ve olamaz. Hiç kimsenin ne doğuşdan, ne sonradan kazandığı ayrıcalığı yoktur ve olamaz. Türk, Kürd, Laz, Çerkez, Arab, Abaza, Ermeni, Rum, Gürcü, Roman, hepsi ama hepsi bu ay yıldızlı bayrağın altında, bu vatan toprağının üzerinde birdir, birinci sınıf vatan daşdır.

Şimdi bakın, burada AK Partinin Gençlik Kolları Kongresinde bir husûsu ayrıntılarıyla tavzih etmek istiyorum. Ben AK Partinin genişletilmiş il başkanları toplantısında dindâr bir nesil yetiştirmek istediğimizi ifade etdim. Benim ne söylemek istediğimi, bu sözlerle neyi murâd ettiğimi aslında sizler çok iyi anladınız. Benim bu ifadelerimi aziz milletim de çok iyi anladı. Ama bu ifadeleri, bu sözleri statüko anlamadı, anlayamadı, anlamak istemedi. Statükonun dizinin dibinde yetişmiş aydınlar da anlamak istemedi, seçkinler, elitistler anlamak istemedi, o ma'lûm medya benim ne dediğimi, ne demek istediğimi anlamadı, anlamak istemedi. Biz bu ülkede çok büyük şeyler çekdik, büyük zulümlere şâhid olduk, büyük acılar yaşadık. Şu ânda isteğimiz, arzumuz şu: Biz, millî, ma'nevî değerlerine bağlı bir dindâr nesilden bahsediyoruz ve biz şu ânda ahlâk değerleri yüksek bir nesilden bahsediyoruz. Vatanını sevmek, milletini sevmek, insanına saygıda, sevgide kusur etmeyen dindâr bir neslin özelliğidir. Dindâr bir nesil yetiştirmek, müsbet ilimlerden uzak, müsbet ilimlerde yarışamayan bir gençlik anlamına gelmez. Az önce Arif Nihat Asya'nın şiirini okudu Gençlik Kolları Başkanım, işte orada o özellikler sayılıyor. Ha, size bir şey daha söyleyeceğim; aynı

şekilde Âsım'ın neslini Âkif merhum tanımlarken orada da yine bu özellikler sayılıyor. Ne diyor orada? "Zulmü alkışlayamam, zâlimi aslâ sevemem, gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem, biri ecdâdına saldırdı mı hattâ boğarım, boğamazsam da hiç olmazsa yanımdan kovarım. Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam, hele Hak nâmına haksızlığa ölsem tapamam. Doğduğumdan beridir âşığım istiklâle, bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle. Yumuşak başlı isem kim dedi uysal koyunum, kesilir belki fakat çekmeye gelmez boynum. Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim, onu dindirmek için kamçı yerim, çiftçe yerim. Adam aldırma da geç git diyemem, aldırırım, çiğnerim, çiğnenirim! Hakkı tutar kaldırırım, zâlimin hasmıyım ama severim mazlûmu." İşte böyle bir nesil istiyoruz, beklediğimiz bu. Beklediğimiz nesil bu, buna gayret ediyoruz, bunu istiyoruz. Varsın onlar öyle konuşsunlar, işte biz bu nesli yetiştirmenin gayreti içinde, bu yola devâm edeceğiz. Gençler, bu ülkenin yakın târihini bilmeniz, öğrenmeniz, dinlemeniz özellikle önem taşıyor. Çünkü yaşananlar unutulursa, yaşananlardan ders alınmazsa, bilin ki bunlar tekrâr yaşanır. Geçmişden gerekli dersleri çıkarmazsak târih sürekli tekerrür eder. Bizden öncekiler, babalarımız, dedelerimiz aynı şekilde çok büyük acılar yaşadılar. Bu topraklar üzerinde farklılığa, farklı olana tahammül edilmedi, dinî değerler, ma'nevî değerler ayaklar altına alındı, çiğnendi, binlerce kitâb dinî eser olduğu gerekçesiyle, Osmanlı harfleriyle yazılmış; bu gerekçeyle, ya da farklı düşünceler ihtivâ ettiği gerekçesiyle toplatıldı, yasaklandı ve yakıldı. Bakın, sâdece Kur'ân-ı kerîmler, ilmihâl kitâbları, mevlid kitâbları değil; Elifba cüzleri, Hazreti Ali Cenkleri, sağcı-solcu gazete ve dergiler, sağcı-solcu yazarların kitâbları çok ağır zulme uğradı.

Selâmün aleyküm diyenler aşığlandı

Bu ülkenin câmileri, bakın, altını çizerek ifâde ediyorum; belgeler elimde, açıkladım; iddialı konuşuyorum, iktisâdî gerekçelerle, askerî gerekçelerle değil, tamâmen keyfi gerekçelerle, ibâdet edilmesin, insanlar orada toplanıp toplu hâlde namaz kılmasın diye kapatıldı, satıldı ve ahıra döndürüldü. Türk İslâm mimârisinin en güzel eserleri, en güzel örnekleri CHP parti binâlarına, Halkevlerine çevrildi. Bu milletin çocuklarına Kur'ân-ı kerîm öğretilmesi yasaklandı. Korkutulan insanlar gizli gizli Kur'ân öğrenmek ve öğretmek zorunda kaldılar. Bitmedi, gençliği ilimsiz, irfânsız bırakmak için her yola, her yönteme başvurular. Gençliğin, millî, dinî ma'nevî değerlerden uzak kalması için her

yola ve yordama başvurdular. Kur'ân-ı kerîmi milletin elinden almak isteyenler, gazeteler, dergiler, televizyonlar yoluyla ma'nevîyâtsizliği aşıladılar. Çağdaşlaşmak, batılılaşmak, modernleşmek bahânelerinin ardına sığınıp bizim kendi öz medeniyetimizi, kültürümüzü, edeb ve ahlâkımızı, âile yapımızı hedef aldılar. Bu ülkede selâmün aleyküm diyenler aşağılandı, elhamdülillah diyenler, inşâallah diyenler küçümsendi, hor görüldü. Bu ülkede namaz kılanlar mürteci diye yaftalandı. Yıllarca, evet, yıllarca Müslümanlar, inançlılar kaba saba yobazlar olarak karikatürize edildi, resmedildiler. Bu ülkede insanlar, dinî inançlarının gereği gördükleri kıyâfetleri giymekden men edildi. Başörtülüler üniversitelere, kamu binâlarına, hattâ kimi zamân belli semtlere dahî alınmadı. Muhâfazakârlık, dindârlık, 10 yıllar boyunca köylülük olarak görüldü ve köylülerin ülke idâresinde söz sâhibi olmasına izin verilmedi. İşçinin, kapıcının, terzinin, kasabın, marangozun çocuğunun üniversitelerde okumasına, okusa bile bürokraside bir yerlere gelmesine müsâ'ade edilmedi. 10 yıllar boyunca bürokrasiye, hukûka kast sistemi hâkim oldu. Dikkat edin, millet irâdesinin güç kazandığı, Anadolu'nun, Trakya'nın sesini yükseltdiği her dönemde demokrasiye müdâhâle edip seçkinlerin iktidârını güçlendirdiler. Utanmadan, sıkılmadan, yüzleri dahî kızarmadan bunlar millete "bidon kafalı" dediler, "göbeğini kaşıyan adam" dediler. Evet, öz yurdumuzda, öz vatanımızda parya muâmelesi gördük. İşte hayâtı boyunca toplumun bir kesimine, millete yapılan bu zulmü görmeyenler bugün de dindâr nesil kavramını anlayamazlar, anlamak istemezler. Çünkü onlar bizim neler çektiğimizi bilmezler, görmezler, duymazlar. Bürokrasinin, medyanın, aydınların, varlıklı elitlerin bu ülkede millete nasıl zulmettiğini onlar hiç görmediler, görmek istemediler. Artık bu elitler kusura bakmasınlar, biz bu ülkede varız. Biz, 75 milyonun birer ferdi olarak bu ülkenin sâhibiyiz. Biz bu ülkenin öz çocukları, öz evlâdlarıyız, biz bunun için dindâr nesil diyoruz; olay budur.

Biz, dindârların aşağılanmadığı, küçümsenmediği, azarlanmadığı, tahkir edilmediği bir Türkiye için dindâr nesil diyoruz, bölmek için değil. Gençlerin ahlâksızlığa, boşluğa, maddeciliğe, emperyalizmin, özellikle de kültür emperyalizminin tuzağına yönlendirilmediği, özgür bırakıldığı, özgür tercihler yapılabildiği bir Türkiye için dindâr nesil diyoruz. Biz her türlü dayatmaya karşı çıkıyoruz. Biz, aslâ formatlama gâyesi içinde değiliz, formatlamaya itirâz ediyoruz. Biz, özgürlükleri kısaltama peşinde değiliz, özgürlük mücâdelesini veriyoruz. İstiyoruz ki, herkes özgürce her

türlü eğitim imkânından yararlınsın. İstiyoruz ki, öğrenciler, onların âileleri çocukları için tercih yapma hürriyetine sâhib olsun.

30 Mart'da (2012) yasalâşdırdığımız kademeli eğitim bir hakkın teslim edilmesidir. 30 Mart, eğitimde baskının, dayatmanın, ideolojinin sona erdiği gündür. 30 Mart, bu millete, bu milletin çocuklarına ve gençlerine yapılan zulmün son bulduğu târihtir. İşte bunu elitler hiçbir zamân anlamadı ve anlamayacak. Despot aydınlar, toplum mühendisleri bunu hiçbir zamân anlamadı ve anlamayacak. Bakın, burada sizlere çok ibretlik bir hatırlatma yapmak istiyorum. CHP Genel Başkanı, Grup Toplantısında aynen şu ifâdeleri kullanıyor: "Enver Ziya Karal, Köy Enstitüleri için, 'Târih boyunca Türklerin dünyâ uygarlığına yaptığı tek özgün kaynak köy enstitüleridir' der. Gerçekten de dünyâ uygarlığına bizim yaptığımız tek özgün kaynak Köy Enstitüleridir." İşte böyle diyor Kılıçdaroğlu. İşte mâzisi olmayanlar, târih bilinci, medeniyet tasavvuru olmayanlar böyle çıkarlar, hem kendi târihlerini, hem de kendi milletlerini, kendi medeniyetlerini böyle aşağılarlar, böyle küçümserler. Düşünebiliyor musunuz, Türkiye'nin Ana Muhâlefet Partisinin Genel Başkanı, Türklerin uygarlığa yaptığı tek katkının Köy Enstitüleri olduğunu söylüyor. Şu hâle bak, şecaat arz ederken sirkatin söylüyor. Târihimizden haberi yok, bu târihde ne destânlar yazılmış, medeniyetimizden haberi yok. Bunlar târihin kendilerinin doğumuyla başladığını sanıyorlar ve hiçbir zamân kargadan başka kuş tanımadılar, tanımıyorlar. İşte bu zihniyet, Türkiye'de eğitimi de, san'atı da, özgürlükleri de, demokrasiyi de kısırlaştırmış, kısıtlamış bir zihniyettir.

Allah aşkına soruyorum ya, siz kimsiniz?

Bakın, bugün bile bu despotların bize ve millete nasıl tepeden bakdıklarını zamân zamân görüyorsunuz. Her şeyi biliyor edasıyla despot aydınların bizlere nasıl akıl vermeye çalıştığını görüyor ve kusura bakmasınlar, belki biraz ağır tonajlı olacak ama bu ifâde, o zavallılara acıyoruz. İşte en son İstanbul'da Şehir Tiyatroları mes'elesinde o despot anlayış, o kibirli tavır bir kez daha tezâhür etdi. Şehir Tiyatrolarında yapılan bir yönetmelik değişikliği üzerinden hem bizi, hem tüm muhâfazakârları aşağılamaya ve küçümsemeye başladılar. Allah aşkına, soruyorum ya, siz kimsiniz? Siz her konuda söz söyleme, her konuda otorite olduğunuzu iddia etme ehliyetini nereden alıyorsunuz? Bu ülkede tiyatro sizin tekelinizde mi? Bu ülkede san'at sizin tekelinizde mi? San'at konusunda söz söyleme ehliyetine sâhib olan sâdece sizler misi-

niz? Geçdi o günler. Artık despot aydın tavrıyla parmağınızı sallayarak bu milleti küçümseme, bu milleti azarlama dönemi geride kalmıştır. Bu ülkede pırlıl pırlıl bir nesil yetişti; bu ülkede kendi târihini bilen, mâzisini iyi tanıyan, bu toprakların birikimini hıfzetmiş, Batı'yı, diğer medeniyetleri de bilen, tanıyan, öğrenen bir gençlik var.

Kadir Bey'i tebrik ediyorum

Değerli kardeşlerim, gelişmiş ülkelerin hemen hemen tamâmında devlet eliyle tiyatroculuk olmaz. Ben Kadir Bey'i (Topbaş) tebrik ediyorum. Ve aynı şeyi şu ânda Bakanlar Kurulu'na getireceğim, özel bir yönetim değil tiyatroları özelleştirmeye götürmek; bunu teklif edeceğim. Özelleştirmek sûretiyle, buyurun, istediğiniz gibi tiyatrolarınızı oynayın. Destek gerekirse gerektiği zamân bizler de hükûmet olarak istediğimiz oyunlara sponsor olur desteğimizi veririz.

Melih Bey (Gökçek), sen de ona göre hazırlığını yap, bir ân önce hazırlığını yap!

Ve işte buyurun özgürlük, istediğiniz oyunları istediğiniz gibi istediğiniz yerde oynayın, kimse engel olmaz. Ama kusura bakma, geleceksin şehir tiyatrosundan hem belediyeden maaşını alacaksın, ondan sonra da istediğin gibi yönetime de verip veriştiireceksin; böyle saçmalık olmaz.

Sevgili gençler, siz, kavgaya çekmek isteyenlere karşı sabırlı olacak, çelik gibi irâdeyle, sabırla, tahammülle, hoşgörüden, vakardan tâviz vermeyeceksiniz. Siz, AK gençsiniz. İnaniyor ve biliyorum ki, alnınıza kara leke bulaştırmak isteyenlere aslâ boyun eğmeyeceksiniz. Sizden târihinizi öğrenmenizi, geçmişinizi çok iyi bilmenizi, tanımanızı istiyorum. Siz, köklü bir târihin, kadîm bir medeniyetin, zengin bir kültürün mirâsçılarısınız. Sizler, büyük bir milletin evlâdlarısınız; kibir, gurur, böbürlenme size musallat olmayacak. Ama zulüm karşısında eğilme-yecek, haksızlık karşısında susmayacaksınız.

Sizlerden kendinizi en iyi şekilde yetiştirmenizi, dünyâyı ve Türkiye'yi yakından tâkib etmenizi, en çok da okumanızı istiyorum. Bu milletin, bu toprakların yetiştirdiği her yazarı, her mütefekkeri okuyun, yabancı yazarları okuyun. İçe kapanmadan, kendinizi kısıtlamadan, sınırlandırmadan, korkmadan ve çekinmeden okuyun; problem sorgulayın ve soruşturun. Ben sizlere inaniyorum, bu millet sizlere inaniyor. Ve bir kez daha diyorum ki, gerçi az önce İsmail okudu ama et-tekrârü ahsen velevkâne yüz seksen

kâbilinden şimdi ben de onu okuyacağım: “Bu kitâblar Fâtih’dir, Selim’dir, Süleymân’dır. Şu mihrâb Sinânüddin, şu minâre Sinân’dır. Haydi artık uyuyan destâm uyandır. Bilmem neden gündelik işlerle telaşdasın. Kızım, sen de Fâtihler doğuracak yaşdasın. Delikanlım, işâret aldığın gün atandan, yürüyeceksin, millet yürüyecek arkandan. Sana selâm getirdim Ulubatlı Hasan’dan. Elde sensin, dilde sen, gönüldesin, başdasın, Fâtih’in İstanbul’u fethetdiği yaşdasın.” (29 Nisan 2012)

Başbakan Erdoğan’ın, Şehir Tiyatrolarındaki yönetmelik değişikliği sebebiyle Kadir Topbaş’ı tebrik etmesi ve aynı şeyi Bakanlar Kurulu’na götürerek tiyatroları özelleştireceğini açıklaması, tiyatrocuların tepkisini artırdı.

Tiyatrocular sokakda sabahladı

Akşam saatlerinde Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi önündeki alanda toplanan san’atçılar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Şehir Tiyatroları Görev ve Çalışma Yönetmeliği’nde yapılan değişiklikler ve repertuar belirleme yetkisinin genel san’at yönetmeninden alınmasını protesto etmek için oturma eylemi başlatdı. Tiyatro san’atçıları, eylemi gün ağarınca kadar sürdürdü. Eylemde san’atçılar hem mum yakdı hem de müzik eşliğinde sloganlar atdı. Soğuktan korunmak için ba’zı eylemciler battaniyeye sarılırken ba’zısı da mum yakdı. Grup, gece boyunca Fırat Tanış’ın söylediği şarkılara eşlik etdi. Muhsin Ertuğrul sahnesi önünde devâm eden eyleme san’atçılara destek vermek için siyâsetçilerin de aralarında bulunduğu ba’zı isimler katıldı.

Kılıçdaroğlu da oradaydı

CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu, Muhsin Ertuğrul Sahnesi önüne gelerek tiyatroculara destek verdi ve burada bir konuşma yaparak, Başbakan Erdoğan’ın sözlerini eleştirdi. Kılıçdaroğlu, “Ne zamân ki bir yönetici san’atçıyla kavga etmeye başlamışsa aslında kendi kuyusunu kazmıştır. Bir ülkenin çağdaşlığı kişi başı gelirle ölçülmez. Çağdaşlık başka bir şeydir. Çağdaşlık sinemadır, tiyatrodur, resimdir, heykeldir, gazetedir, 7 tâne san’at dalımız var. Çağdaşlık budur” dedi. BDP milletvekili Sırrı Sakık da sanatçılara destek verenler arasında yer aldı.

Gecenin ilerleyen saatlerinde san’atçı Fırat Tanış, özellikle ‘Yani’ ve ‘Çav Bella’ şarkılarıyla kalabalığı coşdurdu. Tanış, gitarını akord ederken ‘Keşke herkesi akord edebilmek mümkün olsa’ diye konuştu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclis Komisyonu’nun, Şehir Tiyatro-

ları Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nde yaptığı değişiklikleri protesto etmek isteyen katılımcılar arasında Çolpan İlhan, Mehmet Ali Alabora, Çağan Irmak, Levent Kazak, Levent Üzümcü, Rıza Kocaoğlu, Orhan Alkaya gibi oyuncular, sanat yönetmeni Ayşe Nil Şamlıoğlu ve CHP İstanbul milletvekili Çetin Soysal gibi tanınmış isimler de yer aldı.

Uzun bir gece olacak

Buluşmayla ilgili olarak bir konuşma yapan oyuncu Orhan Alkaya, "Uzun bir geceye başlıyoruz. Biz tiyatrocular insanlık târihinin mirâsından geliyoruz. Korkacağımızı mı sanıyorlar" dedi. Oyuncu Mehmet Ali Alabora da yaptığı konuşmada, "Dünyâda ekonomik kalkınma gerçekleştirmiş ülkelerde san'at kurumları vardır. Bu kurumlar önemlidir. Bu kurumların dünyâdaki örnekleriyle nasıl aynı seviyeye getirilebileceğini tartışmamız gerekiyor. Herkes için olduğu gibi benim için de burası çok önemli. Ben burada var oldum. Annem babam tiyatroda tanıştı. Annem beni karnında taşırken tiyatro sahnesinde oynuyordu. Biz hep buradaydık. Yine burada olacağız" dedi.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın partisinin Gençlik Kolları Büyük Kongresi'nde yaptığı konuşma için, "Çok üzüldüm" diyen tiyatro san'atçısı Cem Davran, "Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin kadrolu oyuncusuyum. 1976 yılından bu yana bu sahnedeyim. Gelenekçilik ise benden daha gelenekçi yok. Başbakanın sözüne çok üzüldüm. Dünyânın her yerinde devlet san'atı destekler. Yönetmeye çalışmaz, destek verir. Beni eleştirme diyemez. 2012 yılına bu açıklama yakışmadı. Düşük kan şekerimle söylenmiş bir söz olarak algılıyorum. Kenan Işık bu hükûmet tarafından atanmış bir yöneticiydi. Onun istifâ etmesi bu hükûmeti düşündürmelidir" dedi.

"Bu ülkedeki san'atçılar olarak muhâlefet etmeyi öğrendik" diye söze başlayan oyuncu Jülide Kural da, "Öğrendiğimiz muhâlefet etmeyi, bugün daha fazla kullanmak ihtiyâcındayız. Bizim halkı anlamadığımızı söylüyorlar. Biz her gün halkla buluşuyoruz. Belki bizi alkışlayanların bir bölümü bu hükûmete oy veren insanlar. Başbakanın bizim oyunlarımızı seyretmesini çok isterim. San'at, doğası gereği gelenekçiliğe aykırıdır. Ama bizim çalıştığımız kişiler içinde her görüşten insan var. Muhâlefetsiz ülke mi olur" diye konuştu.

Bu sırada katılımcılar müzikler eşliğinde "Korkuya karşı özgür tiyatro", "Seyirci uyuma tiyatrona sâhib çık" ve "Karanlığa karşı omuz omuza" şeklinde slogan atdı. Ayrıca ba'zı tiyatrocular da üzerlerinde "Muhafaza

KAR sanat”, “Şehir tiyatrolarını kapatmak Güven Özveri Tecrübe ister” ve “to belediye or not tobelediye” yazılı tişörtle dolaşdı. Bir kadın ve bir erkek tiyatrocunun yapıdığı tahta bacak gösterisi de ilgi çekti.

Muhsin Ertuğrul Sahnesi önünde bulunan heykelin önüne Şehir Tiyatrolarında oynamış oyuncuların fotoğrafları yapışdırıldı. Katılımcılar sabaha kadar süren eylemde yakmak için yanlarında mum getirdi. Eylemciler daha sonra yüzlerini Muhsin Ertuğrul Sahnesi’ne sırtlarını da denize dönerek oturma eylemi düzenledi. Sayıları her dakika artan tiyatrocuların eylemi sabahın ilk ışıklarına kadar Fırat Tanış’ın şarkıları eşliğinde sürdü. (30 Nisan 2012)

Erdoğan: Tiyatro değil, mes’ele başka...

Kahramanmaraş 12 Şubat Stadyumu’ndaki AK Parti İl Kongresi’nde yaptığı konuşmada tiyatroların özelleştirilmesi, TSK ve eğitim sistemine yönelik eleştirilere cevâb veren Başbakan Erdoğan, “Yurt içinde ve yurt dışında AK Parti hakkında yorumlar yapılıyor. Ön yargıyla hareket etdiler. Asılsız iddiaları, karalamaya çalışanları gördük ve hepsini altüst etdik. Her türlü demokrasi dışı müdâhâleye göğüs gerdik. AB’ye tam üyelik için en karârli adımları atdık. Tâvizensiz şekilde karârlılıkla yürüdük. Çetelerin kirli girişimlerine karşı çıkdık. Hiçbir ayırımın içinde olmadık. Biz tek millet dedik, tek bayrak dedik. Kimsenin dinine göre davranmadık. Biz millete efendi değil hizmetkâr olmaya geldik. Kimsenin kılık kıyâfetine karışmadık, karışmayız. Yediğine içdiğine karışmadık, karışmayız, karışmak isteyeniyi de engelleriz. 75 milyonun yaşam güvencesi elimizdedir. Düşünce özgürlüğünü genişletdik. Hiçbir zamân yapıcı eleştiriden rahatsız olmadık. Biz hakâret içermediği, makaddes değerlerimize dokunulmadığı, demokrasiyi, âile mahremiyetini, özellikle de başkalarının özgürlüklerini hedef almadığı sürece hiçbir eleştirinin karşısında olmadık” dedi.

Millete tepeden bakma mes’eleşi

Erdoğan, konuşmasına şöyle devâm etdi: “Geçen yıl devlet tiyatrolarına 140 milyon TL harcandı ancak bu tiyatrolar sâdece 4 milyon lira gelir elde etdi. On yıllar boyunca sırtlarını statükoya dayadılar, oradan nemalandılar. Şimdi de statükonun değişmesinden ciddi rahatsızlık duyuyorlar. Bu tartışma, tiyatro tartışması değildir. Mes’ele çok başkadır. Kendilerine küçük iktidâr alanları, rant alanları oluşturmuş, köşeleri tutmuş, kendi doğrularını 75 milyona dayatma gayretine girmiş seçkinci-

lerin millete tepeden bakma mes'alesidir. Bunlar Tanzîmâtдан bu yana sâdece kendilerinin bildiğini dayatmaktadır. Bunların siyâsî kanadı, nasıl ki Türkiye'nin tapusunu kendilerinde sanıyorsa, bu seçkinciler de san'atın kendi tekelinde olduğunu sanıyorlar. Bunlar san'atı toplum için yapmazlar. San'atı san'at için yaparlar... Bunlar kendi kast sistemlerine başkalarının girmesine aslâ izin vermezler. Hem şehir tiyatrosundan maaş olacak, sonra dizide oynayacak para alacak, nemalanacak. Niyetlerini açık etmeye başladılar. Merhum Cem Karaca zamânında bunlara gerekli cevâbı verdi: Bunlar aydın değil, bunlar yarım porsiyon aydın!

Kendi aranızda kurun tiyatronuzu!

Kardeşim sen tiyatro mu oynayacaksın; özgürce hareket et, kurun kendi aranızda tiyatronuzu, buyurun serbest olarak, özel sektör olarak bu alana girin. Bizim dönemimizde tiyatro sahneleri hiçbir dönemle mukayese edilmeyecek şekilde artmıştır. Bu sahnelerde sizleri destekleriz, yeri gelir senaryoyu beğenirsek bizim de inceleme kurullarımız buralara sponsor olur, buralarda da destekleriz ama artık bugüne kadar geldiğiniz anlayış olmayacak. Özgür olun, özerk olun, özel olun. Ama artık devlet tiyatro sahnesinden çekiliyor, buyurun siz tiyatro sahnesinde kalın! (15 Mayıs 2012)

Tiyatro, Bakanlar Kurulu'nda görüşüldü

Başbakan Erdoğan'ın 29 Nisan 2012'de düzenlenen AK Parti Gençlik Kolları toplantısında tiyatroları özelleştireceğini açıklamasının ardından, konu Bakanlar Kurulu'nda görüşüldü. Yaklaşık altı saat süren toplantıda konuyu Başbakan Erdoğan gündeme getirdi.

Toplantı sonrası açıklama yapan Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, basındaki eleştirileri doğal karşıladıklarını ancak Şehir Tiyatrolarına verilen desteğe rağmen gerekli kalite ve seyirci sayısının artmadığını, özgürlük kavramının da yeteri kadar yer bulmadığını söyledi.

Belediyenin işveren olarak maaşlarını ödediği san'atçıların işlerine karışmak istemesini anlayışla karşıladığını dile getiren Arınç, "Bu tüm dünyâda olduğu gibi normaldir. Bu yüzden özerklik yerine özelleştirme konusu gündeme geldi" dedi.

Toplantıda san'atın ne kadar güçlenebileceği ve ne kadar özgür olacağına masaya yatırıldığını belirten Arınç, özelleştirme konusunda "karârımız kesindir" dedi. Arınç, Avrupa'daki pek çok ülkede de devlet eliyle tiyatro olmadığını dile getirdi.

Dördüncü Bölüm
'GEZİ
KALKIŞMASI'NDAN
17 ARALIK'A...

DİN VE KÜLTÜR BİTERSE, TOPLUM YOK OLUR

Çevre mi dediniz? Ünlü sinema san'atçısı, biyolog ve çevreci Ediz Hun'la, "Yaşat ki Yaşayasın" isimli kitâbı üzerine bir röportaj yaptım. Sorularımdan biri şöyleydi: "*Hayrettin Karaca'nın, kitâbınıza aldığınız, 'Toprak biterse vatan; dil, din ve kültür biterse toplum yok olur' ifâdesini biraz açar mısınız?*"

Ediz Hun'un verdiği cevâb şöyle: "Hayrettin Karaca benim kadim dostum, 30 senedir tanırım. Kendisi aşağı yukarı 30 dönümlük bir arâ-zisini doğa ve doğanın zenginliklerine hasretmiş bir doğa insanı. Mümtaz bir insan, Allah selâmet versin, sağlıklı devâm etsin yaşamı. Çok doğru söylemiş toprak biterse vatan ortadan kalkar. Toprağı en iyi şekilde korumamız, onu verimli bir hâlde tutmamız gerekir mesajını vermiş. Dil, dinler biterse o zamân da insan hayâtının ma'nâsı kalmaz, insanı diri tutan, insanı mutlu eden bu faktörler, bu kavramlar. Bu bakımdan Hayrettin Bey'in sözlerini ben çok önemsiyorum. Doloyısıyla, Toprak Dede ismi de verilmiş kendisine haklı olarak. Erozyonla ilgili çalışmaları var, şimdi her yere tohumlar atılması gerektiğiyle ilgili birtakım mesajları var. Çok önemli bir doğa insanı. Onun sözlerini çok dikkate almamız gerektiğini düşünüyorum."²⁰

Hayrettin Karaca ve Ediz Hun gibi iki önemli çevrecinin iyi okunması gereken bu sözlerini 'Gezi'cilere ithâf etmeden önce, Başbakan Erdoğan'ın ülke genelinde üç milyar civârında fidan diken, CHP döneminde çöplüğe dönen Hâlic'i temizleyip bugünkü hâline getiren, ülkeye 160 yeni millî park kazandıran gelmiş geçmiş en çevreci Başbakan olduğunu da hatırlatalım. Sonra da Gezi Parkı protestolarının çevre için mi, yoksa çevre ve kültüre karşı mı yapıldığını sorgulayalım.

Nitekim Başbakan Erdoğan, "Bu terör esdirenlere destek çıkan CHP zihniyetidir. Bunların meşrebinde bu var. Biz şimdi Taksim'de üç projeyi iç içe yapıyoruz. Orada çevre var, orada târih var, kültür var" diyerek, açıklamasına şöyle devâm ediyor: "Burada Topçu Kışlası var mı yok mu? Orada olmayan bir yapının vaadini ortaya koymadık ki. Orada

²⁰ 2 Mart 2013 Türkiye

yapılmış olan Topçu Kışlası'nın yerine yapılmış olan şu ândaki uygulamayı aslına döndürüyoruz. Orada gerçekden mimârisiyle muhteşem bir eseri tekrâr yapıyoruz. Dünyânın neresine giderseniz gidin bu tip târihî eserler aslına uygun olarak yapılır ve bununla gurur duyulur. Neden AK Parti iktidâr yapıyor diye onlar karşı çıkıyorlar?"

Bütün bu gerçekler Gezi Parkı protestolarının aslında çevre için değil; iddiaların tam aksine çevre, kültür ve târihe karşı yapıldığını göstermiyor mu?

Taksim, Osmanlı'dan günümüze İstanbul'un en hareketli semtlerinden biridir. Bölge; tramvayı, san'at galerileri, balık pazarı, Galata'sı, Cihangir'i, Tünel'i ile yerli ve yabancı turistlerin de uğrak yeridir. Güzel bir câmi yapılması, Topçu Kışlası'nın yeniden inşâsı, bu masallardan fırlamış gibi 24 saat ışıltısını kaybetmeden yaşayan semtin kültür atmosferine târihî bir derinlik ve zenginlik katar. Esâs itibâriyle başda İstanbullular olmak üzere milletimiz, Topçu Kışlası inşâsını da, buraya câmi yapılmasını da istemekde ve Gezi protestolarıyla akâmete uğrayan AKM projesinin hayâta geçirilmesini de beklemektedir. Bu güzîde semtin, kanlı 1 Mayıs'larla, Gezi Parkı kalkışmalarıyla, yakıp yıkmalarla, molotof kokteylleriyle anılmasını, ülkesini ve milletini seven hiç kimse arzu etmez. Nitekim, yaptıkları inceleme ve araştırma sonucunda bir rapor hazırlayan İçişleri Bakanlığı müfettişleri de Taksim Gezi Parkı olaylarını, "Hükûmete karşı benzeri görülmemiş bir kalkışma (toplular isyân) olarak nitelemişlerdir.

Benzeri görülmemiş toplular isyân

İçişleri Bakanlığı, bütün Türkiye'ye yayılan ve Haziran (2013) boyunca süren, yüzlerce kişinin yaralanmasına, 6 gencin hayâtını kaybetmesine yol açan olayların odak noktası olan Taksim Gezi Parkı ve Taksim Meydanı'nda yaşananlara ilişkin şikâyetlerle ilgili raporunu açıkladı.

İçişleri Bakanı Efkân Âlâ'nın "olur" verdiği karâra göre, rapor doğrultusunda İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu, eski İstanbul Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın ile emniyet görevlileri hakkında ön inceleme yapılmayacak. Raporda, özetle şunlar anlatıldı:

AVM önyargısı: Olayların oluşumuna ve tedricen artarak toplumsal kalkışma (toplular isyân) derecesine ulaşmasına; aslında amacın Taksim yayalaştırma projesi kapsamında yaya yolu açılmak üzere Gezi Parkı'nın kenarından 3-4 metrelik bir alanın tıraşlanması iken, keyfiyetin

Büyükşehir Belediyesince kamuoyuna açık ve net şekilde anlatılamamasından dolayı kamuoyunda oluşan Gezi Parkı'nın tümünün tıraşlanarak AVM yapılacağı ön yargısının yol açtığı,

30 Mayıs'da emniyet planı: Çevreci şahıslarca ağaçların kesilmesine engel olmak için kamp çadırı kurularak işgâl eyleminde bulunduğu, iş makinalarının çalışmasına engel olduğu, çalışma ekibinin işgâlcilerin taşlı ve şişeli saldırısına uğradığı, bunun üzerine polisin Gezi Parkı'nın boşaltılması için müdâhâleye başladığı,

Münferiden yoğun gaz: Zamân zamân aşırı reaksiyon gösteren grupların basdırılabilmesi için münferiden de olsa yoğun gaz ve su kullanıldığı, olayın sosyal medya ve görsel basında yer alması üzerine bölgeye yoğun şekilde çevre hassâsiyeti yüksek insanların akın etmeye başladığı, mukâvemetin daha önce tahmin edilmesi güç bir nitelik kazandığı,

Vandalizme dönuşdü: Elverişli durumu değerlendiren her türlü ideolojik ve marjinal grupların da gecikmeden sahne almasıyla olayların polise ve siyâsî otoriteye karşı gösteri ve eyleme akabinde de vandalizme dönuşdüğü, polisin bu safhadan sonra kanûnsuz toplantı ve yürüyüşlere karşı kendisine verilen yetkileri kullanmaya başladığı,

Güç kullanımı ve gözaltılar isâbetli olmadı: Ancak kitlenin büyüklüğü, değışkenliği ve homojen olmaması sebebiyle müdâhâle taktik ve tekniklerinde zorlandığı, zirâ çevre saikiyle hareket eden kitleyle, ideolojik ve marjinal grupların iç içe geçdiği, polisin zorunlu olarak su ve gaz kullanımına tevessül ettiği, bu iç içe geçmişlik sebebiyle güç kullanımı ve gözaltı işlemlerinin isâbetli olarak yapılmadığı,

Su ve gaz da yetmedi: Kitlenin büyüklüğü ve giderek artan sayısı sebebiyle su ve gaz kullanımının da yeterli olmadığı. Polisin çekilmesinden sonra Gezi Parkı'nın çevrecilerce, Taksim Meydanı'nın ideolojik ve marjinal gruplarca gösteri ve eylem alanı hâline getirildiği, devlete karşı âdeta güç gösterisinde bulunulduğu,

Müzâkereler sonuç vermeyince: Bu süreçte Vali Hüseyin Avni Mutlu'nun şahsi Twitter hesabından verdiği olumlu mesajların ve yaptığı toplantıların tatminkâr bir karşılık bulmadığı, bunun üzerine Taksim'e operasyon yapılması karârı alınarak uygulandığı ve durumun normale dönuşdürüldüğü...

Benzeri görülmedi: Meydâna gelişi, kompozisyonu, nitelikleri farklı ve daha önce benzeri görülmemiş ve tecrübe edilmemiş mezkûr olaylarda raporun, ‘kapsam dışı bırakılan konular’ başlığı altında, haklarında cezâî ve disiplin soruşturması yapılacağı belirtilen ba’zı münferit olaylar dışında süreç içerisinde genel olarak polisin sevk ve idâresinde, müdâhâlelerin tarz ve uygulamasında kanûna ve uygulamaya aykırı herhangi bir işlem ve eylem tesis edilmediği anlaşılmakla, İstanbul Valisi Mutlu ve eski İl Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın ile diğer emniyet görevlileri hakkında ön inceleme ve disiplin soruşturması yapılması ile herhangi bir idârî tasarrufda bulunulmasına gerek olmadığı kanaat ve sonucuna ulaşıldığı bildirilmiştir. (10.4.2014)

Protestolar karşısında geri adım atmayan Başbakan Erdoğan, Gezi olayları devâm ederken, Taksim’le ilgili projeleri hayâta geçirmekte kararlı olduklarını açıkladı. AKM’nin yıkılıp kültür merkezi olarak yeniden yapılacağını, Topçu Kışlası’nın da planlandığı gibi inşâ edileceğini söyledi.

Muhteşem bir kültür merkezi yapacağız

Başbakan Erdoğan’ın, “AKM’yi yıkmak sûretiyle, yerine de yanındaki ve arkasındaki boşluğu katacak şekilde dev bir kültür ve opera binâsını yapmak istiyoruz. AKM inşâallah yıkılacak. Muhteşem bir opera olarak, kültür merkezi olarak onu da yapacağız. Evet câmi de yapacağız. Ben bunun iznini gidip de CHP genel başkanından alacak değilim, birkaç çapulcudan alacak değilim. Bize oy verenler bunun yetkisini verdi zâten” (2 Haziran 2013) sözleri ve yine Tunus’da yaptığı açıklamada yer alan, “Burada Topçu Kışlası var mı yok mu? Orada olmayan bir yapının vaadini ortaya koymadık ki. Orada yapılmış olan Topçu Kışlası’nın yerine yapılmış olan şu ândaki uygulamayı aslına döndürüyoruz. Orada gerçekten mimârisiyle muhteşem bir eseri tekrâr yapıyoruz. Dünyânın neresine giderseniz gidin bu tip târihî eserler aslına uygun olarak yapılır ve bununla gurur duyulur. Neden AK Parti iktidârı yapıyor diye onlar karşı çıkıyorlar?” (6 Haziran 2013) ifâdeleri, Gezi Parkı protestolarının sâdece ekonomiye değil, kültür san’at yatırımlarına karşı yapıldığını göstermesi açısından önemlidir. Ancak hedef sâdece kültür san’at yatırımları da değildir. Mes’ele çok boyutludur.

Babuşcu: Yerli işbirlikçiler çok açık oynadı!

AK Parti İstanbul İl Başkanı Aziz Babuşcu, partisinin Beykoz İlçe Teşkilâtı mensuplarına yönelik iftar yemeğinde Gezi Parkı’nı konuştu.

Babuşcu, eylemin AK Parti'yi değil, bizzat Başbakanı bertaraf etme amacı taşıdığını söyledi. Gezi Parkı eylemlerinin "dış güçler" in bir senaryosu olduğunu belirten Babuşcu, "ancak dış güçler yerli işbirlikçiler ile hiçbir zamân bu kadar etkin bir şekilde birlikte hareket etmemişlerdi" dedi. Babuşcu, şöyle konuştu: "Biz bugüne kadar bu ülkede her ne yaptı isek, milletten aldığımız güç ve milletimiz ile berâber gerçekleştirdik. Mâdem ki, Gezi Parkı üzerindeki yayalaştırma projesi hiç gündemde olmamasına rağmen Topçu Kışlası'nın yapılaşmasına dönük bir itirâz var ise bunu anlamaya dönük ne söylendiğini ve ona göre istişâreyi öne çıkaran bir anlayış olduğu için dinledik. Ve sonunda Sayın Başbakanımız dedi ki, 'bir yargı süreci var. Bu yargı sürecinin sonucuna göre biz tavrımızı ortaya koyacağız. Eğer yargı, bu proje doğru bir projedir, devâm edilsin dese bile, bu karârı da İstanbulluların görüşüne taşıyarak, ne düşündüklerini aldıktan sonra projeyi devâm ettireceğiz.' Eğer yargı olumsuz bir karâr verir ise o zamân da biz bu ülkede hukûkun verdiği çok fazla karârlar ile haksızlığa uğramış olmamıza rağmen, nasıl hiç itirâzda bulunmamış isek, elbetde ki böyle bir karâra da itirâzda bulunmayız ve mes'ele kapanmış olur."

Hedef Sayın Başbakanın bizâtihi kendisi

Aziz Babuşcu, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Ama gördük ki, mes'ele ne üç tâne ağacın sökülüp bir başka yere nakledilmesidir, ne yayalaştırma projesidir, ne de Topçu Kışlası'nın ihyâ edilip edilmemesi ile ilgili bir mes'eledir. Mes'ele, bunun çok ötesinde, bu ülkenin 10 yıllık AK Parti iktidârında sağladığı bütün imkânları, gücü, liderliği, problem alanlarında çözüm üreten bir ülke olma konumunu hazmedemeyenlerin, uluslararası güç merkezleri ile işbirlikçilerinin bir senaryosu olan ve sâdece ve sâdece AK Parti'nin kurumsal kimliğinden ziyâde, Sayın Başbakanı hedef alan, onu bertaraf etmeyi hedefleyen uluslararası bir proje ile karşı karşıya olduğumuzu gördük. Bu projenin bir tek amacı vardı: Sayın Başbakanın bizâtihi kendisi, AK Parti'nin kurumsal kimliği değil.

Kurulduğumuz günden bugüne kadar bu tür pek çok proje ile karşı karşıya kaldık. AK Parti'yi bertaraf etmek isteyen, kapatmak isteyen, hukûk müdâhâleleri ile önünü kesmek isteyen, çeşitli merkezleri harekete geçirmek sûreti ile bu yürüyüşü durdurmak isteyen çok oyun ile karşı karşıya kaldık. Ama bu defa dış güçler bu oyunun içerisinde daha öncekilere nisbeten çok daha etkin yer aldılar. Yerli işbirlikçiler, belki

de o dışarıdaki güç merkezlerinin kendilerine telkîn ettiği, ‘ bu işi bu sefer bitirdik’ anlayışı içerisinde çok açık oynadılar.”

CNN International, BBC, Reuters...

“Taksim Gezi Parkı özelindeki hâdiseyi düşünün ki, CNN International, BBC, Reuters, 8 saat canlı yayın ile ve gaz maskeli savaş muhâbirleri ile dünyâya duyurdu” diyen Babuşcu, şöyle devâm etdi: “Amaç, ‘Türkiye’de kan gövdeyi götürüyor’ algısını dünyâ kamuoyu nezdinde bir kanaat hâline getirmek ve Türkiye’de AK Parti’nin bertarafına dönük baskı merkezleri oluşturmaktır. Yerli işbirlikçileri biliyoruz; bugüne kadar onları tanıdık, onların bizi bertaraf etme noktasındaki senaryolarını biliyoruz ama dış güçler hiç bu kadar etkin bir şekilde yerli işbirlikçiler ile birlikte hareket etmemişlerdi. O da şu: Batı, hiçbir zamân güçlü bir Türkiye’yi kabul etmez. Hiçbir zamân dünyâ, lider bir ülke, problem alanlarında çözüm üreten lider bir Türkiye’yi kabul etmez. Batı, Türkiye’nin her zamân bu toprakların hasta adamı olarak kalmasını, iyileşmemesini ama ölmemesini de görmeyi arzular. Hâlbuki biz geldik, bu hasta adam yatağında önce şöyle bir oturdu. Sonra ayağa kalktı, sonra yürümeye başladı, yetmedi koşuyor şimdi. Bu koşmanın tökezletilmesi lâzım; tekrâr yatağa döndürülmesi lâzım. Bu senaryonun bir gerekçesi de bu.” (27 Temmuz 2013)

Vali Mutlu: Çocuklarınızı oradan alın!

Şüphesiz, Gezi Parkı olaylarını yatıştırmak için aktif çalışanlardan biri hattâ en başda geleni İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu’ydu. Gençlerle bizzat görüşdü, sosyal medya üzerinden yazıştı. Âilelere çağrıda bulunarak, çocuklarına sâhib çıkmalarını istedi. Gezi Parkı’ndaki protestoculara seslenen Vali Mutlu, “Gezi Parkı’nda bulunanların risk oluşturdıklarını ifâde ediyorum. O yüzden yapmaları gereken bu alandan çekilmek, oradan ayrılmaktır” dedi. Vali Mutlu, katıldığı bir televizyon programında şunları söyledi: “Bizimle çatışan grupların tarafdârı olan kişiler şu an Gezi Parkı’ndaki gençlerin arasında. Geceleri onlarla birlikte yatan bu tür provokatif grupların marjinal yapıları, gençlerin aralarında. Dolayısıyla bir ân önce orayı boşaltmaları gerekir. Her ân sıkıntı yaşanabilecek böyle bir ortamdan ayrılmalılar. Artık kendileri için de güvenlik noktasında ciddi provokatif risk oluşturan durumu normalleştirmek, orayı terk etmek... Âileler çocuklarını oradan almalılar. Artık bu alandan ayrılmalılar. Hâlâ çağrılar var Taksim’e gelinmesi için. Bunlara itibâr edilmesin. Alanların rahat bırakılması gerekiyor. Bu huzurlu

duruşu sürdüreceğiz. Devletin egemen gücünü orada hissettirmeye devâm edeceğiz. Açık söyleyeyim. Başbakan da ‘gözlerinizden öperim’ dedi. Bu kadar sıkıntıda Başbakan size ‘gözlerinizden öperim’ diye mesaj yolluyorsa, ben ‘aranızda olmak istiyorum’ diye mesaj yolluyorsam bu güveni siz satın alacaksınız. Bugün vali olarak söylediğim şeyleri dikkate alacaklar. Bir kez daha oradaki gençlerden şu hassas dönemi rahatlatmak ve yeni ajitasyon fırsatı vermemek açısından o alanı boşaltmalarını istiyorum.” (12 Haziran 2013)

İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin “eşi benzeri görülmemiş vandalca bir kalkışma” raporu verdiği, ekonomiye olduğu kadar kültür san’at projelerine büyük darbe vuran Gezi Parkı olaylarının seyrine en başından itibaren, kısaca bir göz atalım:

Gezi Parkı olayları kronolojisi

Eylül 2011: 16 Eylül 2011 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından oy birliği ile Taksim Yayalaştırma Projesi kabul edildi ve bu plan 4 Ocak 2012 tarihinde Anıtlar Kurulu tarafından onaylandı. Bu proje kapsamında yeniden inşa edilecek Topçu Kışlası’nın 3 katlı olacağı ve yaklaşık 28.900 metrekaresel bir inşaat alanına sâhib olacağı açıklandı.

Haziran 2012: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından yapılan açıklamada Topçu Kışlası’nın aslına uygun olarak yeniden inşa edileceği ifade edildi. Mevcut parkın yerine bir binâ inşa edilecek olması ve parkın yok olması husûslarında birçok sivil toplum örgütü ve gruplar tarafından olumsuz eleştiriler getirildi. Projenin resmen açıklanmasından itibaren birçok etkinlik, protesto ve yürüyüşler düzenlendi. Bu konuda ilk protestolardan birisi 6 Haziran 2012 tarihinde gerçekleşti. Gezi Parkı’nda toplanan Taksim Dayanışması grubu üyeleri bir basın açıklaması yaparak dağıldı.

Kasım 2012: 4 Ekim 2012 tarihinde Gezi Parkı’nın yıkılması için ilk çalışmalar başladı. 2012 yılının Kasım ayında, başda Taksim Dayanışması grubu üyeleri olmak üzere birçok kişi ve kuruluş Gezi Parkı’nın betonlaşmasına karşı Taksim’de nöbet tutacaklarını açıkladı.

Mart - Nisan 2013: 2 Mart 2013 tarihinde Taksim Dayanışması grubu üyeleri parkın yıkımına karşı Taksim metro istasyonu çıkışında imza kampanyası başlatdı. 14 Nisan 2013 tarihinde bu alanın kışlaya dönüştürülmesini protesto amaçlı Taksim Gezi Parkı Koruma ve Güzelleştirme Derneği tarafından 1. Taksim Gezi Parkı Festivali düzenlendi.

27 Mayıs 2013: Gezi Parkı'nın Asker Ocağı Caddesi'ne bakan duvarının 3 metrelik kısmı gece 22.00 civarında yıkıldı. Aynı zamanda 5 ağaç da yerinden söküldü. Taksim Dayanışma grubunun üyeleri iş makinelerinin önüne geçerek daha fazla yıkım yapılmasını engellemeye çalıştı. Daha sonra bu grupdan 50 kişi parkda çadır kurarak sabaha kadar nöbet tuttu.

28 Mayıs 2013: 28 Mayıs sabahı parka daha fazla protestocu geldi. Öğle saatlerinde duvar yıkımına devâm etmek isteyen ekip ile protestocular tartışmaya girdi. BDP Milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in de aralarında bulunduğu grup yıkım çalışmalarını engellemeye çalıştı. Yıkım çalışmalarına devâm etmek için iş makineleri tekrâr harekete geçti ve gruba zabıta müdâhâle etti. Münakaşa sebebiyle yıkım çalışmaları akâmete uğradı. Gündüz gerçekleşen olaylardan sonra giderek kalabalıklaşan grup, parkdaki eylemlerini devâm ettirdi. Gecelemek için çadırlar kuruldu.

29 Mayıs 2013: Kolluk kuvvetleri tarafından sabah saat 05.00 civarında parkdaki eylemcilere müdâhâle gerçekleştirildi. Çadırlar kaldırıldı ve inşâat ekibi çalışmalarına tekrâr başladı. Yavuz Sultân Selim Köprüsü inşâatının açılışında konuşan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan; "Ne yaparsanız yapın. Orası için karâr verdik. Yapacağız" diyerek bu konuda karârlı olduklarını belirtti.

30 Mayıs 2013: BDP milletvekillerinin parkda yaptığı basın açıklamasının hemen ardından kolluk kuvvetleri tarafından parkda bulunan protestoculara ikinci kez müdâhâle gerçekleştirildi. Akşam saatlerine kadar protesto gösterilerine katılım sayısı arttı.

31 Mayıs 2013: Kolluk kuvvetlerince göstericilere gaz bombasıyla müdâhâle edildi. Türk Tabipler Birliği; yaralı sayısının çokluğu ve bölgedeki hastânelerin yeterli olamaması sebebiyle geçici bir âcil müdâhâle birimi kurduğunu açıkladı. Aynı gün İstanbul dışındaki birçok şehirde de protesto yürüyüşleri düzenlendi. Ankara'da Kuğulu Park, İzmir'de Gündoğdu Meydanı ve Konak bölgelerinde yapılan yürüyüşlere kolluk kuvvetlerince müdâhâlede bulunuldu.

İstanbul 6. İdare Mahkemesi tarafından Topçu Kışlası Projesi hakkında yürütmeyi durdurma karâri verildi.

Saat 22.00 civarında Bezmiâlem Câmii'ne giren göstericiler, 3 Haziran'a kadar câmide kaldılar. Süreç içerisinde göstericilerin câmiye hangi sâikle girdiğine dâir çeşitli iddialar ileri sürüldü. Kimilerine göre

ayakkabılar ve ellerinde biralar ile câmiye giren göstericiler İslâm'ın mukaddes değerlerine saldırmak ve dine olan kin ve nefretlerini sergilemek amacındaydılar. Kimilerine göre ise polis müdâhâlesinden korunmak için câmiye sığındılar. Derneğimizin konu ile ilgili olarak Diyanet İşleri Başkanlığına göndermiş olduğu bilgi edinme başvurusuna yönelik verilen 9 Temmuz târihli cevâbî yazı “Sayın ilgili, konu ile ilgili olan rapor henüz tamâmlanmadığından talebinizin değerlendirilmesi mümkün olmamıştır” şeklindedir. Toplum içerisinde ayrılıklara sebep olabilecek denli mühim bir olayda vâkıanın tüm yönleri ile ilgili kurum tarafından olayın üzerinden geçen bir ayı aşkın süreye rağmen kamuoyu ile paylaşılmamış olması, sivil toplum kuruluşlarının bilgiye ulaşma hakkı önünde engel teşkil etmektedir.

1 Haziran 2013: Sabah saatlerinde ba'zı protestocular İstanbul'un Anadolu yakasında toplandı ve Boğaziçi Köprüsü üzerinden yürüyüşe geçti. Grubun Beşiktaş'a varmasının ardından polis gaz bombaları ve tazyikli su ile müdâhâle etdi. Kadıköy ve Anadolu yakasının diğer kesimlerinden de birçok protestocu Taksim'e varmak için yürüyüşe başladı.

Taksim Meydanı ve çevresindeki polisler saat 15.45'den itibaren otobüslerine binerek geri çekildi. Ardından Taksim'e çıkan yollarda bekleyen kalabalık Taksim Meydanı'na geldi. Akşam saatlerinde de bir grup gösterici Boğaziçi Köprüsü üzerinden yürüyerek Taksim Meydanı'na ulaştı.

Dönemin İçişleri Bakanı Muammer Güler, yaptığı açıklamada 48 ilde 90'ın üzerinde eylem yapıldığını, 939 kişinin gözaltına alındığını, 53'ü vatanında 26'sı polis olmak üzere toplam 79 kişinin yaralandığını ve bu yaralıların 19'unun İstanbul'da tedâvilerinin devâm ettiğini açıkladı.

Aynı gün, AK Partili Bahçelievler Belediye Başkanının (Osman Develioğlu) gelini, 6 aylık bebek sâhibi Z.D.'nin Kabataş'da bir grup tarafından saldırıya uğradığı derneğimize bildirilmiş olup, şiddete ma'rûz kalan mağdur ve âilesinin saldırının kamuoyu ile paylaşılması talepleri sebebi ile derneğimizce açıklama yapılmamışsa da; saldırı sonra medyaya da yansımıştır. Savcılığa suç duyurusunda bulunan Z.D. ifâdesinde; olay sırasında 6 aylık bebeği ile birlikte Kabataş'da bulunduğunu, o sırada karşıdan bir grubun geldiğini ve saldırganların kendisine başörtüsü sebebiyle hakâret ettiğini belirtmiştir. Saldırganların, “Başımıza ne geldiyse bundan geldi, ‘Bakın Tayyip’in burada gelin onu...’ dediğini belirten Z.D., saldırganların kendisine tekme atıldığını ve

bunun sonucunda vücudunun bir çok yerinde morluklar oluştuğunu, saldırı sonrası kendine geldiğinde ise üzerinde idrar kokusu olduğunu fark ederek bebeğini aramaya başladığını belirtmiştir. Bebeğini bulduğunda kolları ve bacaklarının tırmalandığını gören anne olayla ilgili aldığı darp raporunu da savcılığa teslim ederek saldırganların hakâret, darp ve cinsel saldırı suçlarından yargılanmalarını istemiştir.

2 Haziran 2013: Türk Tabipler Birliği'nin 2 Haziran 2013 günü yayınladığı rapora göre İstanbul ve Ankara'da binden fazla yaralı vardı. Rapora göre "gözlerini kaybeden birçok kişi de dâhil olmak üzere" yaralanmaların çoğu hedef alınarak tazyikli su sıkılması, göz yaşartıcı bomba ve plastik mermilere direkt ma'rûz kalma sebebiyle oldu.

3 Haziran 2013: Olayların başladığı Cuma akşamı ve devâm eden hafta sonu boyunca kapalı olan borsada da olayların etkisi 3 Haziran Pazartesi günü borsanın açılmasıyla hissedildi. Güne yüzde 7'lik sert bir düşüşle başlayan İMKB, son 10 yılın en büyük düşüşünü yaşadı ve günün sonunda % 10.47 değer kaybetti. Gece Dolmabahçe ve Beşiktaş'ta başlayan olaylar sabah da devâm etdi. Dolmabahçe'de sabah saatlerinde polisle eylemciler arasında çatışma yaşandı. Polisler biber gazı ve tazyikli suyla müdâhâle ederken, eylemciler kaldırım taşlarından barikatlar kurdu ve polise taş ve molotof kokteylleriyle karşılık verdi. Olaylar sonrasında 200 eylemci gözaltına alındı. Ümraniye'de yapılan gösterilerde Mehmet Ayvalıtış adlı bir gösterici otoyolu kapatırken arabanın hızını alamaması neticesi hayâtını kaybetti. Grupdakiler şoförü darp ederken bir gösterici de yaralandı. Güngören'de yapılan protestolarda grupla tartışmaya giren AK Parti Güngören eski ilçe başkanı "Abdullah Başçı" göstericiler tarafından bıçaklanarak yaralandı.

4 Haziran 2013: Protestolar gündüz olaysız geçerken gece çatışmalı geçti. İstanbul Dolmabahçe'de akşam polisle göstericiler arasında sağlanan uzlaşma gece bozuldu. Taksim'den gelip Beşiktaş'daki Başbakanlık Çalışma Ofisi'ni basmak isteyen göstericilere "Dağılım" uyarısını dikkate almayan gruba polis biber gazı ve tazyikli suyla müdâhâle etdi. Gazi Mahallesi'nde de 2 bin kişi, tencere ve tavalara vurarak Gazi Polis Merkezi'ne yürüdü. Gruba çevik kuvvet polisleri ve TOMA'larla müdâhâle edildi.

Beşiktaş'ta gözaltına alınan göstericilerle birlikte İstanbul'da olaylarla ilgili toplam gözaltına alınan gösterici sayısı resmî verilere göre 422'ye ulaştı. 422 göstericiden 281'i serbest bırakılırken, önceki gece gözaltına alınan 76 gösterici Adliye'ye sevk edildi.

İzmir ve Adana'da, sosyal medya ağı twitter'dan halkı isyâna teşvik ettikleri gerekçesiyle çok sayıda kişi gözaltına alındı.

(Başbakan Vekili Bülent Arınç, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'le görüşmesinin ardından, Gezi Parkı için referandum yapılabileceğini açıkladı).

5 Haziran 2013: KESK'in başını çektiği ve 4 Haziran'da başladığı iş bırakma eylemine 5 Haziran'da DİSK, TTB ile TMMOB da katıldı. Gruplar Ankara'da Kızılay, İzmir'de Gündoğdu Meydanı'nda, İstanbul'da Taksim Meydanı'nda bir araya geldi. Ayrıca, Antalya, İzmir, İzmit ve Çanakkale, Bursa, Kilis gibi çeşitli kentlerde de iş bırakma eylemleri yapıldı.

İstanbul'da gün sâkin geçmesine, tencere ve tavalarla protesto ve yürüyüşler dışında neredeyse hiç çatışma olmamasına karşın, Ankara, Adana ve pek çok yurt içindeki bölgede çatışma ve gerginlikler devâm etdi.

(Başbakan Vekili Bülent Arınç ile görüşen, Taksim Dayanışması platformu temsilcileri, hükümetden taleplerini ilettiler. Taksim Dayanışması'nın hükümetten, 3. Köprü ve 3. Havaalanı, AOC'daki yeni Başbakanlık binâsı inşaatlarının durdurulmasının da yer aldığı talepleri, özetle şöyle: Gezi Parkı, park olarak kalmalı. Gezi Parkı'na Topçu Kışlası adı altında ya da başka herhangi bir yapılaşma olmayacağı ve projenin iptal edildiğine dair resmî bir açıklama yapılmalı. AKM'nin yıkılmasına ilişkin girişimler durdurulmalı. İstanbul, Ankara, Hatay Valileri ve Emniyet Müdürleri görevden alınmalı. Gaz bombası ve benzeri materyallerin kullanılması yasaklanmalı. Direnişe katıldığı için gözaltına alınanlar serbest bırakılmalı ve haklarında hiçbir soruşturma açılmayacağına ilişkin açıklama yapılmalı. Taksim ve Kızılay başda olmak üzere Türkiye'deki tüm meydânlarda toplantı, gösteri, eylem yasaklarına son verilmeli. Başda 3. köprü, 3. havaalanı, Kanal İstanbul, AOC ve HES'ler durdurulmalı. Yargı ve sanatçılar üzerindeki baskılara son verilmeli).

6 Haziran 2013: Taksimde göstericilerin Gezi Parkı'ndaki eylemleri devâm ettiler. Ancak herhangi bir polis müdahâlesi gerçekleşmedi. Başbakan Tunus'daki konuşmasında kışlanın yapılacağını, AKM'nin yıkılacağını ve yerine yeni bir opera binâsı yapılacağını, yardımcısı Bülent Arınç'ın aksine bu konuyu referanduma götürmeyeceğini söyledi.

7 Haziran 2013: Başbakan Tunus'dan dönüşünde havalimanında kendisini karşılayan 10.000 civarında kişiye seslendi. Olaylar için fâiz lobisini sorumlu tutan Başbakan, kışla ve AKM konusunda geri adım atmayacaklarını ifâde etdi.

8 Haziran 2013: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Kadir Topbaş düzenlediği basın toplantısında, Gezi Parkı'nın yerine alışveriş merkezi, otel ve rezidansın yapılmayacağını, kent müzesi olabileceğini, böyle bir durumda ise mimârlar ile görüşülebileceğini açıkladı.

Adâlet ve Kalkınma Partisi, 15 ve 16 Haziran'da sırasıyla Ankara ve İstanbul'da iki büyük miting yapacağını açıkladı.

9 Haziran 2013: Gezi Parkı'ndaki eylemciler, parkdaki varlıklarını sürdürmeye devâm etdi. Çeşitli holding ve marketlerden protestoculara yiyecek, içecek ve erzak yardımı yapıldığı görüldü. Ayrıca Park meydanında toplanan onlarca kişiye gönüllü doktorlar tarafından uygulamalı ilk yardım dersleri verildi. Bunların dışında çeşitli savunma uygulamaları da yapıldı.

Gezi Parkı olaylarının 13'üncü gününde Taksim Dayanışma Platformu Taksim Meydanı'nda geniş katılımlı miting düzenledi. Birçok siyâsî parti, kurum, kuruluş, sendika üyeleri, çeşitli mahalle ve semt sâkinleri farklı yönlerden mitinge katılmak üzere Taksim Meydanı'na yürüdü.

Meydâna miting için kurulan platformdan katılımcılara yönelik yapılan konuşmalarda Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptığı açıklamalar eleştirildi. Ayrıca mitingde gruplar arasında ba'zı gerginlikler de yaşandı. BDP, PKK ve Abdullah Öcalan bayrakları açan bir gruba ba'zı kişiler müdâhâle etmek istedi.

10 Haziran 2013: Bakanlar Kurulu toplantısı sonrası açıklama yapan Başbakan Yardımcısı ve hükûmet Sözcüsü Bülent Arınç, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, Taksim Gezi Parkı konusunda hükûmetten taleplerde bulunan ba'zı topluluklarla Çarşamba günü görüşeceğini ifâde etdi.

11 Haziran 2013: Kolluk kuvvetleri, sabahın erken saatlerinde göstericilerin hazırladığı barikatları aşarak Taksim Meydanı'na geldi. Kısa sürede meydâna hâkim olan polis, AKM binâsı ve Cumhuriyet anıtı üzerinde bulunan pankartları topladı. Vali Hüseyin Avni Mutlu Gezi Parkı'na müdâhâle edilmeyeceğini açıkladı. Ancak, göstericilerin âile-

lerine seslenerek Gezi Parkı'nda kalanların can güvenlikleri olmadığını açıkladı.

Öğleden sonra polisin Gezi Parkı'na girmek istemesi sonucu akşam-üstü protestocularla kolluk kuvvetleri arasında sabaha kadar süren çatışmalar yaşandı. Olaylar CNN, BBC gibi pek çok yayın kuruluşu tarafından canlı olarak verildi.

Diğer yandan Christiane Amanpour, CNN International canlı yayınında Başbakanlık danışmanı İbrahim Kalın'ın konuşmasını ve röportajını "show is over"-gösteri bitti- diyerek yarıda kesdi. Bu durum medyada büyük tartışmalara sebep oldu.

Bu arada Taksim'e polis müdâhâlesini ve yargının polis şiddetine karşı soruşturma başlatmıyor olmasını protesto ederek oturma eylemi yapan Çağlayan Adliyesindeki 44 avukat, çevik kuvvet zoruyla gözaltına alındı. Akşam saatlerinde Gezi Parkı'na giren polis, girişteki ba'zı malzemeleri ve çadırları kaldırdıktan sonra geri çekildi.

12 Haziran 2013: Sabah saat 04.00'e kadar süren olaylar polisin meydana çekilmesi ile sâkinleşti. Aynı gün Başbakan Tayyip Erdoğan, Gezi Parkı'ndaki eylemlerde yer alan grupların ba'zılarının temsilcileri ile bir araya geldi. Bu toplantının ardından AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Çelik referanduma gidebileceklerini ilk kez telaffuz etdi.

Bu arada gece Taksim Meydanı'na piyanosunu getiren Alman piyanist Davide Martello ve ba'zı eylemciler piyano dinletisi sundu.

13 Haziran 2013: Gezi Parkı ve civârında İstanbul'da tencere tava eylemleri hâricinde gün sakin geçti. Avrupa Parlamentosu eylemlerdeki şiddet için Türk hükûmetini kınarken Başbakan Erdoğan bu kararı tanımadığını belirtti. Bununla birlikte parkın akıbeti için referandum yapılabileceğini söyledi.

14 Haziran 2013: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Gezi Parkı'ndan eylemlerde yer alan grupların ba'zılarının temsilcileri ile ikinci kez bir araya geldi. Bu kez temsilciler arasında Taksim Dayanışma Platformu'nu temsil edenler de bulunuyordu.

15 Haziran 2013: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Ankara'nın Sincan bölgesinde yaptığı "Millî İrade'ye Saygı" mitinginde "Taksim Meydanı boşaldı, boşaldı; yoksa güvenlik güçlerimiz boşaltmasını bilir" diyerek Gezi Parkı'ndakilere yakında müdâhâle edilebileceği sinyalini verdi.

Taksim Dayanışması üyeleri ise 14 Haziran görüşmesinin ardından düzenledikleri forumların kararını saat 10.00'da açıkladı. Alınan ortak karâra göre eylemler sâdece Taksim Dayanışması çadırında sürdürülecek, park ve çevresindeki diğer çadırlar, flamalar ve bayraklar indirilecekti. Saatler 16.00'ya geldiğinde Taksim Platformu hâricindeki diğer flamalar ve bayraklar indirildi, ayrıca Gezi Parkı'ndan meydâna açılan bölgedeki barikatlar da temizlendi. Saat 17.30'dan itibaren kolluk kuvvetleri Park'daki göstericilere dağılmaları yolunda anons yapmaya başladı. Saat 20.50'de göstericilere müdâhâle başladı ve kısa sürede kolluk kuvvetleri Gezi Parkı'na girdi. Bu sırada protestocuların büyük kısmı parkı boşaltdı. Ancak taş, molotof kokteyli ve havai fişek ile karşılık veren küçük bir gruba kolluk kuvvetleri gaz bombası ile müdâhâle etti.

Gezi Parkı'nın kontrolünü alan kolluk kuvvetleri, temizlik ve belediye işçilerinin parka girmesini sağladı. Yaklaşık 1000 işçi, flamaları, çadırları ve kamyonlarca çöpü gece boyunca topladı.

Taksim Meydanı ve Gezi Parkı'nın boşalmaya başlamasının ardından kalabalıklar Harbiye, İstiklal Caddesi ve Tarlabası yönlerinde toplanmaya başladı. Saat 23.00 civârından itibaren Taksim'in yanı sıra İstanbul'un Kartal, Ortaköy, Kadıköy, Etiler, Gazi Mahallesi gibi bölgelerinde de protesto gösterileri tekrâr başladı.

16 Haziran 2013: Gece yarısından itibaren gösteriler İstanbul'un diğer bölgelerine de yayıldı. İlk defa polis kuvvetlerine ek olarak Jandarma ekipleri de göstericilere Divan Oteli ve çevresinde müdâhâle etti. Boğaziçi köprüsünden Taksim'e Anadolu yakasından yürüyüşe geçen gruplara Polis müdâhâlede bulunup, Jandarma ihtiyâten bekledi. Gece geç saatlerinde Jandarma köprüden çekilince gruplardan bir kısmı köprüyü geçip Mecidiyeköy'e kadar ulaştı. Polis gruba gece 02.15 civarı TEM-Okmeydanı bağlantı yolunda müdâhâle etti. Gece geç saatlerden sabaha kadar Akaretler, Taksim-Karaköy arası, İstiklal Caddesi, Harbiye, Tarlabası gibi bütün yollardan Taksim'e çıkan gruplara polis müdâhâleleri devâm etti.

Başbakan Millî İrâde'ye Saygı mitinglerinin ikincisini Kazlıçeşme'de düzenledi. Emniyet kaynakları, alan ölçümü ve metrekareye düşen kişi hesabına göre, AK Parti'nin Kazlıçeşme mitingine 400-500 bin kişinin katıldığını belirttiler. Başbakan Erdoğan, Gezi Parkı bahânesiyle Türkiye üzerinde bir oyun oynandığını, hükûmetin iktidâr olma sorumluluğuyla hukûk çerçevesinde görevini yaptığını ifâde etti.

17 Haziran 2013: DİSK ve KESK sendikaları genel greve gitdiler. Sendikaların, saat 16.00'da Taksim'e yürümek istemesine polis izin vermedi. Görüşmeler neticesi sendikalar Taksim'e yürümekden vazgeçtiler. Ancak grupların ba'zıları dağılmadı ve kolluk kuvvetleri bu gruplara müdâhâlede bulundu.

Ba'zı üyeleri gözaltına alınan Çarşı grubu, destek için Abbasâğa Parkı'nda eylemsizlik duruşu ile hükûmeti protesto etdi. Erdem Gündüz isimli bir kişi, polisin müdâhâlelerini protesto için konuşmadan AKM önünde ayakta durma eylemi başlatdı. Protesto başladıktan sonra kısa sürede durma eylemine, durarak destek olanların sayısı arttı. Eylemcilerin ba'zısının yaya ve trafik akışını engellemesi üzerine kolluk kuvvetleri eylemi sonlandırdı ve ba'zılarını gözaltına aldı.

18 Haziran 2013: Başbakan yaptığı açıklamada; "eylemlerde polisin çok başarılı bir demokrasi sınavı verdiğini, şiddet uygulayanların terörist ve anarşist gruplar olduğunu" ifade etdi. Taksim'de gözaltılara tepki amacıyla AKM'de Atatürk Posteri önünde ayakta durma eylemleri gerçekleştirildi. Türkiye'nin birçok yerinde tencere tava eylemleri devâm etdi.

19 Haziran 2013: "Duran adam" eylemleri devâm ederken, Çarşı Grubu Abbasâğa Parkı'nda, diğer eylemciler ise çeşitli parklarda forumlar düzenlediler.

20 Haziran 2013: "Duran" adam eylemleri ve forumlar devâm ederken Yeniköy Parkı'nda toplanan eylemciler ile karşıt görüşlü kişiler arasında yaralanmalara yol açan çatışmalar yaşandı.

22 Haziran 2013: Eylemciler saat 19.00 sıralarında Taksim Meydanı'na ellerinde karanfillerle geldiler. Gezi Parkı olaylarında hayâtını kaybedenlerin adı söylendi ve yapılan basın açıklamasının ardından karanfiller yere bırakıldı.

Taksim Gezi Parkı protestolarına destek için oluşturulan Abbasâğa Forumu'na bağlı bir grup, olaylarda hayâtını kaybedenler için Beşiktaş çarşı içindeki Kartal Heykeli önünde saygı duruşunda bulundu.

Toplanan eylemcilere polis müdâhâle ederek alanı boşalttı. TOMA'larla yapılan müdâhâlenin ardından eylemciler, polise tepki gösterdi.

23 Haziran 2013: Taksim Meydanı'ndaki esnaf, İstiklal Caddesi'ni kapatarak gösteri yapan eylemcilere tepki gösterdi. Günlerdir yaşanan

olaylardan olumsuz etkilendiklerini belirten esnaf, eylemcilerle tartıştı. Yolu kapatan eylemcileri defalarca uyaran kolluk kuvvetleri, akşama doğru göstericilere müdâhâlede bulundu. Ara sokaklara kaçışan göstericilerle kolluk kuvvetleri arasında çatışma şiddetli bir şekilde devâm etdi. İstiklal Caddesi'ni kapatan gruba polis biber gazı ve tazyikli su ile müdâhâlede bulundu. Çevre esnaf ise eylemcilerin yaptıkları gösterilerin, kendilerini olumsuz etkilediğini belirterek duruma tepki gösterdi. Eylemcilerle tartışan esnaf, "Kaç gündür iş yapamıyoruz. İnsanlar evlerine ekmek götüremiyor" şeklinde konuştu.

24 Haziran 2013: Olayların yaşandığı Gezi Park'ında haber yapmaya çalışan basın mensuplarına yönelik müdâhâle ve gözaltılar gerçekleşti. TGS'nin verilerine göre aralarında yabancıların da bulunduğu bir grup gazeteci polis tarafından gözaltına alındı. ²¹

Erdoğan: Topçu Kışlası'nı yapıyoruz

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Afrika ziyaretinin son günü, Tunus'da Gezi Parkı eylemlerini değerlendirdi. Başbakan Topçu Kışlası'nı yapacaklarını eylemcilerin halkın otobüslerine ve kaldırım taşlarına zarar verdiklerini söyledi. Başbakan, şöyle konuştu: "Bizim dediğimiz şeyler belli ve belirlidir. Biz ne altdan alan, ne de aldatan olacağız ilkesi üzerine siyâset yapıyoruz. Tüm işler bu süreçte yürümektedir. Şunu verirsem bunu alırım gibi bir mantıkla devlet yönetilemez. Burada Topçu Kışlası var mı yok mu? Orada olmayan bir yapının vaadini ortaya koymadık ki... Orada yapılmış olan Topçu Kışlası'nın yerine yapılmış olan şu ândaki uygulamayı aslına döndürüyoruz. Orada gerçekten mimârisiyle muhteşem bir eseri tekrâr yapıyoruz. Dünyânın neresine giderseniz gidin bu tip târihî eserler aslına uygun olarak yapılır ve bununla gurur duyulur. Neden AK Parti iktidârı yapıyor diye onlar karşı çıkıyorlar? İstanbul'a yeni çılgın proje diye animasyonlarla göstermişdik. Ve bunlarla ilgili en ufak bir ifâde kullanmıyorlar. Şimdi bu tip işleri yapıyorlar. Taksim'e biz aynı şekilde çevre duyarlılığı içerisinde işlemde bulunacağız. Çevre bir bütündür, yalnızca ağaç değildir. Asfaltları, kaldırım taşlarını sökmek ve zarar vermektedirler. Halkın kullandığı otobüslere, duraklara zarar verilmesini sorgulamak lâzım. Samimi vatandaşlarımızın arasına kimlerin karıştığını da görmemiz gerekir. Ben bu vatandaşları, ülkeyi ve çevreyi korumaya dâvet ediyorum." (6 Haziran 2013)

²¹ istanbul.mazlumder.org

Taksim'e câmi de yapacağız!

Osmanlı Arşivi Yeni Hizmet Binâsı açılışında konuşan Başbakan Erdoğan, "O târihî Topçu Kışlası'nı yapacağız" dedi. Gösteriler karşısında geri adım atmayan Başbakan Erdoğan, altı gündür süren Gezi Parkı direnişi ve Türkiye'nin hemen bütün merkezlerinde yapılan protestolar için yaptığı açıklamada "Bir kaç çapulcu", "Câmi de yapacağız", "12 ağacı koruyanların yaklaşımında sakatlık", "bunların cibilliyetinde taş üstüne taş koymak yok", "AKM yıkılacak" gibi ifâdeleri kullanmaktan çekinmedi. Erdoğan'ın konuşmasından satır başları:

"Günlerdir Taksim Meydanı'nda 12 tâne ağacın güyâ koruyuculuğunu yaptıklarını iddia edenlerin yaklaşımındaki sakatlık neyse bu konulardaki tarz da aynı anlamdadır. Biz ki şu ana kadar 3 milyara yakın fidan ve ağaç dikmiş bir iktidârız. Bakın 3 milyon demiyorum 3 milyar diyorum ve 160 civarında millî park inşâ eden bir iktidârız. Böyle 5 dönüm, 10 dönüm değil hektarlarca. Belediye başkanlığı yaptığım dönemde oralardaki 10 yaş üzerindeki çınar ağaçları, bunların hepsi yerel iktidârımızın diktiği ağaçlardır. Bunları yapan bir iktidâr çevre düşmanı, ağaç düşmanı olabilir mi? Bir, Taksim Meydanı yayalaştırma projesini yapıyoruz, yapacağız. Orası bitecek. İki, III. Selim Hân döneminde orada yapılmış olan Topçu Kışlası, CHP zihniyeti daha sonra yıkarak stada çevirmiştir. Orada da aslına nasıl sâhib çıkıyorsak, biz de orada târihî kışlayı yapacağız. Afedersiniz çok açık, net. Biz birkaç tâne çapulcunun, o meydâna gelip halkımızı tahrik etmesine seyirci kalmayız. Çünkü bu millet bize reyini verirken târihimize sâhib çık diye verdi. Şimdi biz 300-500 kişi oraya gitdi diye köprü inşâatını mı durduralım? Bunlar tünellere tüp geçitlere de karşı çıktılar. Bunların cibilliyetinde bir taş taş üstüne koymak yok.

Efendim, Erdoğan diktatör. Ben bu milletin efendisi değilim. Diktatörlük kanımda yok, ben bu milletin hizmetkârıyım. Eğer diktatör arayanlar varsa kendi geçmişlerine baksınlar. Arayanlar varsa işte Taksim Meydanı'nda, Ankara'da şurada burada, esnafın camını çerçevesini indirenler ne adma indiriyor? Bunun hukûkla bir alâkası var mı? Demokrasiyle bir alâkası var mı? Hak mücâdelesiyile bir alâkası var mı? Kim ödeyecek şimdi onların paralarını? Tüyü bitmemiş yetimin hakkı var burada. Yine kalkacağız, oranın camını çerçevesini bu hükûmet yapacak. Bu terör estirenlere destek çıkan CHP zihniyettir. Bunların meş-

rebinde bu var. Biz şimdi Taksim’de üç projeyi iç içe yapıyoruz. Orada çevre var, orada târîh var kültür var. AKM inşaallah yıkılacak. Muhteşem bir opera olarak kültür merkezi olarak onu da yapacağız. Oradan biri ses verdi. Evet, câmi de yapacağız. Ben bunun iznini gidip de CHP genel başkanından alacak değilim, birkaç çapulcudan alacak değilim. Bize oy verenler bunun yetkisini verdi zâten. Birileri çıkıyor. Sayın Başbakan bunlar çok tahrik edici oluyor diyor. Benim tahrik etmek gibi bir derdim yok. İki kere iki dört eder, yazın da dört kışın da dört. Bunun adı hakikatdir, gerçektir. Hakikatleri, gerçekleri ters yüz etmeye kimenin gücü yetmez. Biz onlar adına koşuyoruz. Bu neyi gerektiriyorsa onu yapacağız. Bize ağaç katliâmı yapıyormuş diye hava atıyorlar. Bakınız bir şey söyleyeceğim. Belediye başkanlığım döneminde Kilyos Zekeriyaköy’de üniversite yapmak adına on binlerce 10 yaş grubu üzerinde ağaçlar sökdüler. Ne yapacaklarını söylediler? Üniversite yapacaklarını. Ben onlarla çok büyük bir mücadele verdim. Dedim ki üniversite yapacaksanız niçin orası? Orman alanı dışında yerler bulun, oralarda yapın. Sizin paranız da var. Türkiye’nin bir numaralı iş grubusunuz. O zamân ben yanımda bu çevrecilerin hiçbirini bulamadım. Ana muhâlefetin hiçbirini bulamadım. Devrin cumhurbaşkanı açılışta, “Burada engellemek isteyenler şimdi nerede” diye açıklama yaptı. Cezâevinden çıktım. Da’vâma yine devâm etdim ve sonunda da’vâyı kazandık.

AKM’yi yıkmak sûretiyle, yerine de yanındaki ve arkasındaki boşluğu katacak şekilde dev bir kültür ve opera binâsını yapmak istiyoruz. Tutturmuşlar bir AVM AVM. Bizim burada kasdetdiğimiz, uluslararası çapta bir AVM’yi zâten buraya yapamazsınız. Burada kesinleşmiş olarak bir AVM projesi de yok. Biz belki buraya bir şehir müzesi yapacağız. Bununla berâber farklı etkinlikleri ortaya koyabilecek bir mimâri eser ortaya koyacağız. Elinizde kesinleşen bir belge var mı? Sâdece bir kez söylenmiş olaylar üzerine, karşınızda muhatâb da yok. Dert başka. Dert şu ânda Türkiye sağlıklı bir geleceğe yürüyor. 3 bin 500 dolardan 10 bin 500 dolara yükselen bir kişi başına millî gelir var. (2 Haziran 2013)

Gezi Parkı protestolarıyla sâdece Taksim Yayalaştırma Projesi çerçevesinde bölgede inşa edilmesi planlanan kültür san’at yapıları akâmete uğramakla, ekonomi sarsılmakla kalmadı; Türkiye, dış mihrâkların tahrik ve teşvikiyle târihinin en büyük toplu ayaklanmalarından birine şahid oldu. Ba’zı san’atçıların da ön saflarda yer aldığı protestoların en

önemli hedeflerinden biri de, Türkiye Sanat Kurumunun (TÜSAK) kurulmasını gengellemekdi.

İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin, “Benzeri görülmemiş isyân” raporu verdiği Gezi Parkı olaylarının yıl dönümü olan, 31 Mayıs 2014 târihi itibâriyle de gündeme getirilmek istendi, kısmen getirildi de. Ancak, Başbakan Erdoğan’ın kesin tâlimatı üzerine emniyet kuvvetleri bu defa göstericileri Gezi Parkı’na yaklaştırmadı. Bu bir yıllık süre zarfında Topçu Kışlası, AKM gündemden düştü. Türkiye Sanat Kurumu Kanûn Tasarısı Taslağı, TBMM’ye getirilemedi. Neticede yaygaracılar, kültür ve san’at yatırımlarını engelledi. Tabî’atiyle olaylar, Taksim’e câmi, Ayasofya’nın ibâdete açılması konularını da gölgeledi. Bu tesbiti böylece not etdikden sonra, geçelim Gezi Parkı’ndan güzel bir habere:

Hep olaylarla anılacak değil ya; Gezi Parkı’nda güzel şeyler de oluyor. Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah Demircan; her yıl Taksim Gezi Parkı’nda “Altın Eller Festivali” düzenleyerek, İstanbulluları, unutulmaya yüz tutan gelenekli san’atlarımızla buluşturuyor.

Gezi Parkı’nda gelenekli san’atlar festivali

8. Altın Eller Geleneksel El Sanatları Günleri, Pera Palace Otel’de düzenlenen basın toplantısında, tanıtıldı. Toplantıya Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah Demircan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Doç. Dr. Ahmet Arı, İstanbul Kültür ve Turizm Müdürü Ahmet Emre Bilgili, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Dâire Başkanı Abdurrahman Şen ve Kültür Kenti Vakfı Başkanı Bülent Katkat katıldı. Toplantıda konuşan Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah Demircan, tarım toplumunda ihtiyâclarını el san’atlarıyla karşılayan insanların emeklerinin çok kıymetli olduğunu belirterek, bugün Anadolu’da geleneksel kültürü ve san’atı yürüten büyük ustalar olduğunu söyledi. Geleneksel san’atçıların sanayi toplumunda gündelik hayâta tutunamadıklarını anlatan Demircan, “Kültür Bakanlığımın tesbit ettiği bu san’atçıları bizler de gün yüzüne çıkarmak, onları gündelik hayâta dâhil etmek ve turizme katkı sağlamak için her yıl bu festivali yapıyoruz. Her yıl Anadolu’nun farklı kültürlerini İstanbullularla buluşturmaya çalışıyoruz. Hedefimiz kültürümüze sâhib çıkmak ve bu kültürü yurt dışına da tanıtmak” dedi.

Festivalde, Türkiye’nin çeşitli illerinden gelen ehramcılar, semerciler, harikciler, kutnucular, dokumacılar, çömlekçiler, tesbihçiler, sedefkârlar, yemeniciler, peştamalcılar ve daha pek çok san’atkâr, geleneksel

mimâriye uygun olarak Taksim Gezi Parkı'nda hazırlanan konaklarda, 10 gün boyunca modern üretim tekniklerine karşı hayâtda kalma savaşı veren san'atları yeni kuşaklara tanıtdı. (3 Kasım 2013)

Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) Kanûnu, gelenekli san'atlarımızın yurt sathında gelişmesi, eski ihtişamından daha ileri bir noktaya taşınması için devrim niteliğinde bir merhale olacaktır. Ancak Şehir Tiyatrolarındaki yönetmelik değişikliği ile başlayan, Gezi Parkı ve 17 Aralık darbesi ile devâm eden olaylar zincirinde, TÜSAK tasarısının TBMM'ye gelmesi engellendi. Devlet Tiyatroları, Opera ve Balesi ile korolarındaki memur san'atçılar, kurulu düzenin değişmemesi için her vesileyle seslerini yükseltmeye devâm etti.

Gezi'de hedef Hükûmeti yıkmakdı

Kültür sanat çalışanları, Kültür Sanat-Sen'in çağrısıyla, hükûmetin TÜSAK yasa tasarısını tartışmak için "Kültür ve Sanata Siyasi ve Ekonomik Müdahalelere Karşı Alternatiflerimiz" başlığı ile üç gün süren çalıştayda bir araya geldi. "Gezi" ile hükûmeti yıkma sürecinin başladığını belirten Kültür Sanat-Sen Başkanı Yavuz Demirkaya, çalıştaydaki konuşmasında şunları söyledi: "Karşımızda örgütlü bir siyâsî iktidâr var. O önerileri AK Parti ile tartışmanın fayda getireceğini sanmıyorum. Sendikanın tek bir hedefi var; TÜSAK'ı geri çekin! Biz o masaya otursak da 'TÜSAK'ı geri çek' diyeceğiz. Sendika olarak da, 'alternatifimiz şu' demeyeceğiz. Çekmediği takdirde oturup konuşacak bir şey yok. TÜSAK geri çekilmezse, süresiz grev karârı alırız. Bu iktidârı bu yaklaşımla birlikte göndermenin zamânı gelmiştir. Gezi ile bu süreç başlamıştır." (21 Şubat 2014)

AK Parti ise Başbakan Erdoğan'ın, "Tiyatroları özelleştiriyoruz" açıklamasından bu yana hazırlıklarını sürdürdüğü TÜSAK Kanûnu ile devleti san'atda icracı aktör konumundan çıkarmakda kararlıdır.

SAN'AT KURUMLARI ÖMRÜNÜ TAMÂMLADI

Başbakan Erdoğan'ın, "Tiyatroları özelleştiriyoruz" açıklamasından sonra, hükümet, san'at kurumlarını yeniden yapılandırmak için hazırlıklarını sürdürürken, AK Parti'nin hazırladığı raporda devlete âid san'at kurumlarının ömrünü tamâmladığı, özelleştirmenin şart olduğu, devletin icrâcı olmaktan çıkıp san'at ve san'atçıya ciddi destek sağlayan bir konuma çekilmesi gerektiği vurgulandı.

Tiyatrocular ve konunun taraflarıyla görüşülerek hazırlandığı kaydedilen, "Tiyatroların Özelleştirilmesi" başlıklı raporu, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Salih Kapusuz'un başında olduğu Halkla İlişkiler Başkanlığı'na bağlı AK Ofis'de bulunan ekibin hazırladığı bildirildi.

AK Parti'nin, "Tiyatroların özelleştirilmesi" raporu

Türkiye her alanda demokratikleşen, demokratikleşmenin sancılarını çeken bir toplum. Bir başka açıdan tanımlayacak olursak; Türkiye demokratikleşerek normalleşen bir ülke konumunda. Ülkemizde kurumlar, uygulamalar yerli yerine oturmaya başladı. Cumhuriyetin içi demokratik kurullarla ve demokratik uygulamalarla dolduruluyor. Toplum bilim di- liyle ifâde edersek; bu sağlıklı bir ilerleme ve üstelik bundan kaçmak mümkün değildir.

Yukarıdaki genel yaklaşım doğrultusunda probleme bakarsak; tiyatro ve tiyatrocular iki kere demokrat olmak zorundadırlar. Öncelikle vatandaş olarak demokrat olmalarını bekleriz. Bunun ötesinde seyircilerine saygının gereği olarak da demokrat tutum takınmak zorundadırlar.

Tiyatro, seyircinin yüzüne ayna tutma san'atıdır. Tiyatro denilen ay- nada seyirci kendisine bakar, aşırı yanlarını, eksiklerini görür. Öyleyse tiyatrocuyu seyirciye tutacağı aynada, önce kendisine bakmalıdır. Bakmayı ve sürekli dengesini korumayı alışkanlık edinmelidir.

Tiyatro ve özgürlük

Bir de tiyatro tartışmalarının içinde "özgürlük kavramı" vardır. Tiyatro san'atında özgürlük, halkı, halkın değerlerini küçük düşürme hak-

kını içermez. Tiyatronun seyircisi Türkiye halkının tamâmıdır. Seyirciler içinde en marjinal gruplar da vardır. Kimseyi incitmemek, incitme ihtimaline bile göz yummamak gerekir. Tiyatrocuların özgürlüğü aynı zamanda sorumluluğudur.

Gelinen nokta

Türkiye’de modern tiyatronun temelleri Tanzîmât döneminde atılmışdır. Cumhuriyet’den sonra ise sür’atle gelişmiştir. Bir kültür san’at politikası oluşturmak amacıyla, 1930’lu yıllardan bu yana ülkemizde kültür ve san’at etkinlikleri, devlet eliyle gerçekleştirilmekte, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yerel yönetimler bünyesinde kurulan ba’zı san’at kurumları aracılığıyla topluma sunulmaktadır.

Bugün gelinen noktada devlete bağlı kurumlar eliyle san’at etkinliği gerçekleştirmek; ihtiyâcdan fazla san’atçı istihdâmı, memur san’atçıların randıman eksikliği, rekâbete açık olamamak, bürokratik hantallık, çağdaş san’atsal gelişmeleri tâkib edememek gibi sebebler dolayısıyla son derece pahâlî ve verimsiz bir hâl almıştır.

Peki, dünyâda nasıl?

Konuya dünyâ ölçüğünde bakıldığında, san’at ve kültür sektörlerinin doğrudan devlet himayesinde olmadığı, özele verilen destekle san’at alanlarının gelişip, çeşitlendiği görülmektedir. Bu çerçevede dünyânın pek çok gelişmiş ülkesinde problem, devletin san’at kurumları açmak yerine özel san’at kurumlarını desteklemesi sûretiyle çözülmektedir.

Ülkemizdeki durum

Ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı eliyle belli ölçülerde destek sağlanan sinema sektörü ve özel tiyatrolar, aldıkları maddî yardımın çok üstünde san’atsal fa’âliyetlerin üretilmesine ve topluma sunulmasına vesile olmaktadır.

Örneğin; Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü’nün 2011 yılı bütçesi yaklaşık 140 milyon liradır ve 2011 yılı itibâriyle sahneleme sayısı yaklaşık 5800’dür. Aynı yıl itibâriyle Devlet tarafından 162 özel tiyatroya 3,5 milyon lira destek verilmiştir. Destek alan bir özel tiyatronun sezon boyunca 25 temsil vermesi gerektiğinden yaklaşık 4000 temsile destek verilmiş olunmaktadır.

Özel tiyatroların temsillerinin yarısının yapılmadığı, yarısının da istenen kalitede olmadığı farzedilse dahî, geriye kalan 1000 temsil için devletin kasasından 3,5 milyon lira çıktığı sonucuyla karşılaşılır. Diğer

tarafından 5000 temsil için devlet Tiyatrolarına 140 milyon lira harcanmaktadır. Başka bir anlatımla, destek mekânizmasına konu san'atsal etkinliğin 5 katı için Devlet yaklaşık 40 kat para harcamaktadır.

İkinci bakışımız ise sinemadan; 2004 yılında çıkarılan 5224 sayılı "Sinema Filmlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun"la Devletin sinemaya olan desteği kurumsallaştırılmıştır. Bu kapsamda Devletin sinemaya olan desteği 14 yıllık (1990-2004) dönemde yaklaşık 5.750.000 dolar iken, bu rakam son 7 yıllık (2004-2011) dönemde yaklaşık 108.500.000 dolara ulaşmıştır. Süre ve tutar birlikte değerlendirildiğinde, Devletin sinemaya olan desteği 40 kat artmıştır. Sonuçta, vizyondaki yerli film sayısı 2002 yılında 9 iken 2011 yılında 70'e çıkmış, Türk sineması "Fetih 1453" gibi 18 milyon dolar bütçeli filmler yapacak düzeye gelmiştir.

San'atçıların durumu

Devlet Tiyatrolarının yapısına kısaca göz attığımızda ise şunu görüyoruz: Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı kuruluş olan Devlet Tiyatroları'nda istihdam edilen san'atçılar, 1949 yılında çıkarılan Kuruluş Kanunu'nda "san'atkâr memurlar" olarak tanımlanmaktadır.

Yaklaşık 1300 civarındaki bu san'atkâr memurlar, başlangıçta sözleşmeli olarak işe alınmışlarsa da zamanla bu statü ortadan kalkmış ve tümü 657 Sayılı Yasa'ya bağlı "memur" gibi muâmele görmüşlerdir.

Özellikle televizyon dizilerinin çoğalmasından sonra azımsanmayacak sayıda kaliteli san'atçı, özel izinlerle bu sektöre kaymış, maaşlarını aldıkları hâlde kurumlarının san'atsal üretimlerine katılmayan bu san'atçıların boşluğu, proje bazlı sözleşmelerle yeni san'atçı istihdamına gidilerek doldurulduğundan san'atçı maliyeti iki katına çıkarılmıştır.

Devlet ile milletin kültür ve san'at bağı güçlenmeli

Devlet bünyesindeki san'at kurumlarıyla millet arasındaki kültürel ve san'atsal bağ son derece zayıftır. Bunun sonucunda repertuar tercihleri, çoğunlukla halkın beklentisini karşılamakdan uzak kalmakta, çoğu san'at kurumu sınırlı sayıda ve belli bir izleyici kitlesine hitâb eder hâlde gelmekte, kültür ve san'atın halka yaygınlaştırılması ilkesi gözardı edilmektedir.

Sonuç olarak;

Yukarıda özetlenen bilgiler devlete bağlı san'at kurumlarının ömrünü tamâmladığını açıkça göstermektedir. Devletin san'atın işvereni

konumundan bir ân önce çıkması gerekir. Bunun yerine birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi san'ata ve san'atçıya ciddi destekler sağlayan, ancak memur san'atçı ve kendisine doğrudan bağlı san'at kurumu istihdâm etmeyen, bir konuma çekilmesi gerekir.

Devlete bağlı san'at kurumlarının küçültülmesi, bunların yerine özel sektöre destek verilmesi, bir kültür ve san'at sektörünün / ekonomisinin / endüstrisinin oluşturulması, şimdiye kadar desteklenmeyen san'at dallarının kapsama alınması, üstün yetenekli gençlerin desteklenerek dünyâ çapında san'atçılar yetiştirilmesi, ülkenin tümünde san'at hayatının canlandırılması, san'at sponsorluğunun teşvik edilmesi gibi konulara yönelik çalışmalar ilgili kurumlar tarafından yapılmaktadır.²²

Tiyatrolar dünyâda nasıl destekleniyor?

Radikal gazetesinde Elif Ekinci'nin "Tiyatrolar dünyâda nasıl destekleniyor?" başlıklı haberinde İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda, Rusya, Avusturya ve İsveç örneklerinden yola çıkılarak pek çok ülkede tiyatro için nasıl destek sağlandığı aktarıldı.

İngiltere: İngiltere'de 'Art Council' adı verilen bir "Sanat Konseyi" var. Bu konseyin başkanı Kraliçe tarafından, yöneticileri bakanlar kurulunun önerisiyle, konsey başkanı tarafından atanıyor. Art Council, özerk bir yapı. Tüm san'at alanları için bütçe düzenliyor. İngiltere'deki iki büyük tiyatro olan National Theatre ve Royal Shakespeare Company'den en küçük kasabalardaki tiyatro topluluklarına kadar herkes bu bütçeden pay alıyor. 2006-2007 dönemi rakamlarına göre İngiltere'de san'at konseyi tiyatroya 120 milyon sterlin destek vermiş. Bu rakam, toplam hükûmet harcamalarının yüzde 0.02'sine denk geliyor. Hükûmet bu desteği verirken tiyatroların sahneleyeceği oyunların içeriğine karışmıyor. Yeni eser yazımı, prodüksiyon, yeni izleyici programlarının hazırlanması gibi masraflar için de destek veriliyor. Her tiyatro bütçe için Sanat Konseyi'ne başvuruyor. Bilgi Üniversitesi öğretim üyesi Asu Aksoy'dan edindiğimiz bilgilere göre, 2006-2007 yılında özel sektör de tiyatroya 28 milyon sterlin yatırım yapmış. Buna karşılık İngiltere'de tiyatroların ekonomiye yıllık katkısı 2.6 milyar sterlin.

Fransa: Fransa'da Kültür Bakanlığının en küçük köylere kadar inebilen bir kültür politikası var ve kültür alanında destek verilmeyen hiçbir şey yok. Fransa'nın 22 bölgesinde de Kültür Bakanlığı'na bağlı

²² 8 Haziran 2012 akparti.org.tr

DRAC'lar (Direction Régionale des Affaires Culturelles) ya'nî Kültürel İşler Bölgesel Müdürlükleri var. Onların belirlediği bütçe târihî tiyatro kurumu Comedie Française'den en küçük kasabalara kadar her kademeye dağıtılıyor. Bu kamusal tiyatrolar, ya'nî kâr etmeyen tiyatrolar için geçerli. Fransa'da aslında tiyatroları binâ/salon olarak ele almak gerekiyor. Fransa'da tiyatro salonları ya belediyenin ya da devletin. Devletin tiyatro salonlarında oynamak için, tiyatro grupları devlete müraacat ederek ödenek ister. Ya da salonlar herhangi bir topluluğu seyredip prodüksiyonunu satın alabilir. Comedie Française ise özel bir yapıdır; bir ortaklık tiyatrosudur. Devletten de ödenek alır ancak kendi parasını da kazanır. Klasik dünyâ edebiyâtının klasik oyunlarını seyirciyle buluşturmayı amaçlar. Comedie Française dışında gerçekten devlet tiyatrosu denebilecek bir tiyatro yok ama bütün tiyatrolara devlet yardım ediyor. Fransa'da bunun yanı sıra, bulvar tiyatroları denen ticârî tiyatrolar da var ve devlet onlara ödenek vermez.

Almanya: Almanya'da her eyâlet kültürel desteğini kendi içinde düzenliyor. Tiyatronun özerk, bağımsız bir işleyişi var. Devletin ve yerel yönetimlerin tiyatrolara desteği büyük ancak hem yönetim hem de malî olarak aradaki bağ Türkiye'dekinden farklı. Her eyâletin ayrı bütçesi var ve eyâlet senatosuna sunulan projeler önceden belirlenip bütçelen-diriliyor. Eyâlet yönetiminden belirli sürelerle ödenen bütçeler sunulan proje giderlerinin belirli bir yüzdesini karşılar. Devletin tiyatro için yıllık ayırdığı bütçe ise 500 milyon Euro. İçerik konusunda ise hiçbir kısıtlama olmaz, tiyatrolar kendi programlarını kendileri belirler.

Avusturya: Avusturya'da tiyatroya ayrılan bütçe, hem merkezî hem de yerel yönetimler tarafından karşılanır. Kültürel desteğin oranını san'at senatosu belirler. Avusturya Devlet Tiyatrolarının bir limited şirketi var ve bu şirketin sâhibi devlet. Bütün devlet tiyatroları bu şirket tarafından finanse ediliyor. Yıllık bütçesi 144 milyon Euro. Kurum tamâmen Devlet Tiyatrosu Organizasyon Kanûnu altında işliyor ve bu kanûna göre tüm san'atçılar ve tiyatro yöneticileri oyun seçimi vb. gibi konularda tamâmen özgür. Bir diğer kurum olan Birleşik Viyana Şehir Tiyatroları da aynı sistemle işliyor. Wien Limited Şirketi'ne ve yine tamâmen Viyana Büyükşehir Belediyesi'ne âid. Kurum Viyana Etkinlik Kanûnu'na tâbi. Özel tiyatroların ise kurulurken bölgesel düzeyde resmî izin alınmaları gerek. Devlet özel tiyatrolara maddî destek veriyor ancak tüm bütçelerini karşılamıyor. San'atçılar bu tiyatrolarda sezonluk sözleşmeyle çalışıyor.

İsveç: İsveç’de Kraliyet Tiyatrolarının yanı sıra, her yerel yönetimin kendi tiyatrosu var. Hemen hepsi aynı formatda bir sahneye sâhib ve bu da kolay turne yapılmasını, tüm oyunların tüm halka ulaşmasını sağlıyor.

Rusya: Rusya’da tiyatrolar tamâmen devlete bağlı değil ama devlet tiyatroya oldukça büyük pay ayırıyor. Oyuncular da tiyatrolardan düzenli maaş alır. (Söz Rusya’ya gelmişken; Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik’in, çeşitli açıklamalarında yer alan, “Elimizdeki model sovyetik bir model. Tek parti rejiminin kültür san’at hayâtına uygulanmış modelidir. Elimizdeki mevcut modelin uluslararası bir dayanağı yoktur. Bu modele en çok benzeyen model bir tek Çin’de uygulanıyor. Elimizdeki ilişki Sovyetler Birliği’nde bile 1995’de terk edilmiş bir modeldir. Bahsettiğimiz şey şudur: Kültürel alanı genç insanlara, daha çoğulcu bir şekilde ve özgürlükçü bir biçimde açmaktır” şeklindeki değerlendirmelerini de kaydedelim).

Hollanda: Devlet tiyatroları da özel tiyatrolar da her dört yılda bir programlarını güncelleyip Kültür Bakanlığına fon için başvuruyor. Uzmanların hazırladığı raporlar sonucu uygun görülen projelere destek veriliyor. Başvurusu kabul edilen projenin bütçesinin yüzde 80’i karşılanıyor. Hollanda’da san’ata devlet bütçesinin yüzde 2’si ayrılıyor. Tiyatrolara aktarılan rakam, ortalama 40 milyon Euro.

İtalya: İtalya’daki bütün san’at etkinlikleri kamu desteğiyle yapılıyor. Teatro Stabile denen tiyatro kurumları birer kamu hizmeti. Sübvansiyonları Kültür Bakanlığının Fus-Fondo’sundan sağlıyor. Giorgio Strehler’in Milano’daki ünlü Piccolo Teatro’su da bir ‘teatro stabile’, örneğin. Yönetimlerine devlet herhangi bir şekilde karışmıyor. La Scala gibi ünlü operalar da hem devlet destekli hem de kendi vakıfları var.²³

²³ Elif Ekinci, 1.5.2012 Radikal

VE 17 ARALIK...

17 Aralık postmodern darbesini doğru değerlendirebilmek için, Türkiye'nin 12 yıl önceki ekonomik durumuyla bugün geldiği noktayı mukâyese etmek gerekiyor. Sâdece ihrâcat kalemi üzerinden bir karşılaştırma yapmak bile 17 Aralık'ın ne olduğunu doğru anlamamız için yeterli olacaktır. Şöyle ki:

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verilerine göre, AK Parti'nin iktidâra gelmesinden bir önceki yıl olan 2001'de Türkiye'nin yıllık ihrâcatı 31 milyar dolar, 2012'de ise 152, 4 milyar dolar. Bu, ihrâcatımızın on yılda 5 kat arttığını gösteriyor. Başbakan Erdoğan'ın 2023 ihrâcat hedefi ise 500 milyar dolar. Bu hedefi yakalar mı, inşaallah yakalar. Peki, Türkiye, 500 milyar dolar ihrâcat hedefini yakalarsa ne olur? Yıllık ihrâcat rakamları 500 milyar dolar civârında olan İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya ile aynı seviyeye ulaşmış olur (Bizde ivme, onlarda durgunluk var). Avrupa'nın ihrâcat şampiyonu Almanya'yı da zorlamaya başlar. Dahası, Türkiye, genç nüfusu ve dinamik yapısıyla Avrupa, Asya, Orta Doğu ve Afrika'nın bir numaralı ülkesi olur. Olur mu, olur. Bütün göstergeler buna işaret ediyor ve rakibimiz olan ülkelerin korkusu da bu noktada başlıyor. Alman Der Spiegel dergisi; Soma'daki müessif mâden kazâsını bahâne ederek, "Cehenneme git Erdoğan!" manşetini orada şehid olan, yaralanan kardeşlerimize üzüldüğü için atmıyor. Başbakan Erdoğan'ın şahsında, Almanya'ya rakip olma yolunda hızla ilerleyen Türkiye ile hesâblaşmaya giriyor.

Diğer taraftan; yaklaşık 50 ülkenin üye olduğu İngiliz Milletler Topluluğu'na (Commonwealth of Nations) rağmen, yıllık 476 milyar dolar ihrâcatla Almanya'nın çok çok gerisinde kalması, İngiltere'de işlerin pek de yolunda gitmediğini gösteriyor. Üstüne üstlük, AK Parti'nin 2023 vizyonuyla, 500 milyar dolar ihrâcat rakamını yakalayan bir Türkiye'yi ise İngiliz kibri kolay hazmedemez.

Gezi Parkı kalkışmasının, 17-25 Aralık postmodern darbelerinin hattâ daha öncekilerin ve hâlen herhangi bir bahâne ile atılan, "Her yer Taksim, her yer direniş!" çığlıklarının perde arkasında; işte bu rakamlarla arz etmeye çalıştığımız, gerileyen Avrupa, yükselen Türkiye tablosu vardır.

Kuşcubaşı Eşref'in dediği gibi, "İngiliz bir ülkeyi sömürgeleştirirken iki yere tohumunu iyice eker: 1. Asker, 2. Yargı. Zamânı gelince de sırayla kullanır. Hedef ülke demokratikleşme ve gelişme yolunda adım mı atdı? Önce asker devreye girer, darbe yapar. Asker yerini, konumunu bilir darbe yapmazsa bu defa yargıdaki İngiliz tohumları yeşillenir." Son dönemde bunlara bir de taşeron terör ve organizasyon örgütleri eklendi.

Büyük âlim Seyyid Abdülhakîm Arvâsî buyurdu ki, (İslâmın büyük düşmanı İngilizlerdir. İslâmiyeti bir ağaca benzetirsek, başka kâfirler fırsat bulunca, bu ağacı dibinden keser. Müslimânlar da bunlara düşmân olur. Fekat, bu ağaç birgün filiz verebilir. İngiliz böyle değildir. Bu ağaca hizmet eder. Besler. Müslimânlar da onu sever. Fekat gece, kimse anlamadan köküne zehir sıkır. Ağaç öyle kurur ki, bir dahâ süremez. Vah vah çok üzüldüm, diyerek Müslimânları aldatır. İngiliz'in, İslâma böyle zehir salması demek, para, mevki' ve kadın gibi nefsânî arzûlar karşılığında satın aldığı yerli münâfıkların, soysuzların elleri ile İslâm âlimlerini, İslâm bilgilerini ortadan kaldırmasıdır).²⁴

24 Temmuz 1923'de imzalanan Lozan Antlaşması ile Türkiye'nin sınırlarını cetvelle çizen, Birinci Cihan Harbi gâlibi İngiltere'dir. Savaş gâlibi devlet olarak İngiltere'nin vesâyeti altında imzalanan Lozan; Türkiye'ye, ekonomiden sosyal hayâta bağlayıcı birtakım dayatmaları kâbul ettiren bir antlaşmadır. Merhum Adnan Menderes ve Turgut Özal, Lozan Antlaşması'yla kabul edilen prangaları kırmanın yolunu açmışlardır. Menderes ve Özal'ın açtığı çığırı genişleten Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ise ülkemizi, Lozan'ın prangalarından tümüyle kurtarmaya kararlıdır ve yolda önemli mesâfeler almışdır. Erdoğan, Kraliçe'ye başkaldırmışdır; "Yeni Türkiye"nin asıl esprisi de buradadır.

Avrupalı Türk Demokratlar Birliği'nin (UEDT) 10. yıl kutlaması çerçevesinde Almanya'nın Köln şehrindeki Lanxess Arena'dan dünyaya mesaj veren Başbakan Erdoğan, şunları söyledi: "Türkiye'ye tepeden bakmayı alışkanlık hâline getirmiş olanlar var. Türkiye'ye parmak sallamayı, Türkiye'yi kendince terbiye etmeyi kendisine hak görenler var. İçerdekilere söylediğimizin aynısını, dışardaki bu kibir âbidelerine de söylüyorum; Türkiye, artık eski Türkiye değil. Köprünün altından çok sular geçdi. Yeni Türkiye'yi artık herkes kabullenmek zorundadır. Büyük ekonomisiyle, aktif dış politikasıyla, 21'inci yüzyılın şekillenmesinde teri olan Türkiye'yi artık herkes görmek ve hazmetmek zorun-

²⁴ Ahmed Fârûk, *Eshâb-ı Kirâm*, İstanbul 2013, s.314

dadır. Hiç kimse, hiçbir ülke, hiçbir uluslararası çevre, parmağını sallayarak, kibirle bize istikâmet çizemez. Hiç kimse Türkiye'yi azarlayamaz. Benim şahsım üzerinden Türkiye'ye operasyon çekmeye çalışanlar, bilsinler ki milletin kararlı duruşunu, şu dik duruşunu, asil duruşunu karşılarında bulacaklardır. Biz, iktidâra manşetlerle gelmedik. İçeride ya da dışarıda atılan manşetler de bilinsin ki bize istikâmet çizemeyecek, Türkiye'ye rota belirleyemeyecektir.” (25.5.2014) Bu girizgâhdan sonra gelelim, 17 Aralık'a.

Başbakan Erdoğan: İşte operasyonun 9 sebebi

Başbakan Erdoğan, AK Parti Genişletilmiş İl Başkanları toplantısında 17 Aralık operasyonu ile ilgili çok sert eleştirilerde bulundu. “Bu olay ulusal bir operasyon değildir. Uluslararası boyutu vardır, çeşitli yerlerde taşeronları vardır” dedi ve 17 Aralık darbesinin 9 sebebini şöyle sıraladı:

“1- İstanbul'da 46 milyar dolarlık 3. havalimanı ihâlesini gerçekleştirdik. Bu çeşitli mahfilleri rahatsız etmiştir. Havalimanına yönelik olumsuzluğu her ân yapabilirler.

2- Ankara'da Japonya Başbakanını ağırladık (Nükleer enerji santrali anlaşması yapıldı). Burayla ilgili de engellemek için her şeyi yapabilirler.

3- İstanbul'a 3. köprü'nün temelini attdık. Bunu da engellemek için her adımı atdılar.

4- Borsa İstanbul 93 binin üzerine çıkarak rekor kırdı. Borsaya müdâhâleler başladı.

5- Mayıs ayında Merkez Bankası rezervi 135 milyar dolara çıkarak rekor kırdı.

6- Gösterge fâizi yüzde 63'den almışdık. Mayıs ayında yüzde 4,6'ya kadar düşdü. Devâm etse yüzde 2,5'un altına inebilirdi.

7- Dört kredi derecelendirme kuruluşu Türkiye'nin notunu artırdı.

8- IMF'yle ilişkilerimizde târihi bir gelişme yaşandı. Borcu kapatdık, uluslararası güçler devreye girdi. Çünkü borç alan emir alır.

9- Enflasyonda, dış ticaretde, sanâyi üretiminde yeni rekorları kırdık.

Bütün bunları bir ay içerisinde yaşadık. Sonra Gezi Olayları denilen sokak eylemleri yaşandı. Uluslararası medya İstanbul ve Ankara'ya âdeta kamp kurdu. Uluslararası medya, ulusal medya, sosyal medya karambola kampanyası uyguladı. Bu bir ihânetdir. Uluslararası sükûstür.

Gezi’de istediklerini başaramadılar. Ekimde yine ekonomide rekorlar kırdık. Diyarbakır’da târihî bir açılış gerçekleşti. Diyarbakır’da insanlar ağladılar, ekranları başında sevinç gözyaşları dökdüler. Çözüm sürecini, kardeşliğimizi hedef alan bir suikast düzenlendi. İçerideki başarımıza sükastdır. Bir paket hazırladılar, içerisine birbirleriyle ilgisi olmayan dosyaları koydular. Kamuoyunu yolsuzluk iddialarıyla oyalarken, diğer tarafda Diyarbakır’ın, 7 Şubat’ın Oslo’nun Halkbank’ın intikâmını almak için paket hazırladılar. Halkbank’ın değeri 25 milyar dolara çıkmıştır. İçerideki taşeronlar ihânet içinde görevlerini yaptılar. Bir hafta içinde Halkbank’ın uğradığı zarar 1.65 milyar dolardı. Halka açık şirketlerimizin değeri bir haftada 20 milyar dolar değer kaybetti. Siz genel müdürü değil, Halkbank’ı çökertiyorsunuz.

Millî irâdeye kirli tezgâh kurdular

Bu süreçte bunların kimin çıkarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Türkiye’de, kendi ülkesinin değil başkalarının çıkarlarını düşünen, vatana ihânet eden medya kuruluşları, örgütler ve çeteler var. Devlet içerisinde böyle maşalar var. Tamâmen hükûk içerisinde bunun üzerine gideceğiz. Demek ki, çetelere karşı verdiğimiz mücâdele yeterli olmamış.

Her yolu mübah gören bir hareket aslâ başarıya ulaşamaz. Adın kasetlerle komplolarla anılacak. Hiç kimsenin bu aziz dine bu haksızlığı yapma hakkı yoktur. Bir takım çevrelerin maşası olanların operasyon yapmalarına, ameliyât yapmalarına kesinlikle müsâde etmeyiz.

Millî irâdeye kirli tezgâh kurdular, biz dik duruşumuzla bunu deşifre ettik. Deşifre etmeye devâm edeceğiz. CHP hiçbir zamân seçim kazanan bir parti değildir. Her zamân atanarak işbaşına getirilmiştir. Ya darbelerle ya da böyle kirli tezgâhlarla işbaşına geldiler. İşbaşına gelince arkalarında enkaz bırakarak gittiler. İstanbul’a yolsuzlukla suçladıkları birini (Mustafa Sarıgül) aday gösterdiler. Genel müdür bu şahsın yolsuzluk dosyasının önünde pozlar verdi. CHP, yolsuzluk yapan görmek istiyorsa gitsin geçmişine baksın. Geçmişde hakâret ettikleri, dinî kisve attdıkları örgütlerle birlikte hareket ediyor. Bunlar birlikde ancak beddua seansları düzenlerler.

Bu yolsuzluk soruşturması değildir, millete karşı tezgâhtır. Yeni Türkiye’de yeni vesâyetlere yer olmayacak. Devlete paralel yapılanmalar olmayacak. Yeni Türkiye’de maşalar eliyle millî irâdeye sükastler yapılmayacak. Ya millet, ya zillet! Ben inanıyorum ki, millet kazanacak. Zillet içinde kalanlar zillet içerisinde kalacaklar. Temeni ederem ki, Rab-bim onları zilletten kurtarsın.

Bize oy versin ya da oy vermesin, bu komplo sâdece AK Parti'ye değil, hükûmete değil, 76 milyona yapılmış bir komplodur. Hangi partiye oy verirseniz verin, bu komployu görün. Bu komplonun benzerleri Menderes'e, Erbakan'a, Özal'a, Demirel'e, Baykal'a da yapıldı.

Bu komployu birlikde bozacağız

Milletimi bu komploya karşı tavır almaya çağırıyorum. Mes'elenin Türkiye'nin ekonomisi olduğunu, fâizin artırılması, bağımsızlığımız olduğunu milletim görsün ve anlasın. Bu çeteleri temizlediğimizde Türkiye'nin çok farklı bir yer olduğunu hepimiz göreceğiz. Bu komployu hep birlikde bozacağız. Reformlarımızı çok hızlı yapacağız, çözüm sürecini çok daha hızlandıracağız, kan ve gözyaşı kapısını kapatacağız. Mes'eleli olan her kesimin problemlerini daha hızlı çözeceğiz. Şer olarak görünende hayır vardır. Bu çirkin komplodan güçlenerek çıkacak ve Türkiye'yi inşâ edeceğiz. Olay sâdece 17 Aralık'da başlayan süreç değildir, bundan sionra da bunu devâm ettirecekler, uydurma, aklımıza ne gelirse. Bu süreç, Türkiye'nin istiklâl mücadelesi sürecidir. Karamsarlığa aslâ prim vermeden, moralleri yüksek tutarak çalışacağız. Millet bizimle. Bırakın kaset montajcıları Müslümanlara beddua etsinler, biz bedduaya lânet, duaya evet diyeceğiz. Biz beddualarla değil dualarla yetişdik. Âlim olan insanlara beddualar değil dua yakışır. Hidâyetini istemek yakışır. Bize milletin, Filistinlinin, Somalilinin duası yeter. Allah bize yeter, millet bize yeter. (25.12.2013)

Orakoğlu: 28 Şubat'dan daha kalles bir süreç

17 Aralık operasyonunun arka planını değerlendiren eski Emniyet İstihbarat Dâiresi Başkanı Bülent Orakoğlu, "Bugün yaşadığımız süreç, aslında 28 Şubat'dan daha kalles bir süreç" dedi. Kanal 5 TV'de yayınlanan, Aslan Değirmenci ile Son Gündem programında konuşan Orakoğlu, Başbakan Erdoğan'ın hedef tahtasına oturtulmasına sebep olan gelişmeleri ise şu şekilde sıraladı:

- Başbakanın Mısır'da Müslüman Kardeşler'e destek vermesi.
- Suriye'de küresel güçlere kafa tutarak mazlûmların yanında yer alması.
- Yabancı istihbârat örgütlerinin cirit atdığı dışa bağımlı MİT'in yapısını değiştirerek, bağımsız bir teşkilâta dönüştürmeye çalışması.
- Yıllardır süren terör problemini bitirmek için 'çözüm süreci'ni başlatması.

- Darbelere gerekçe yapılan irtica tehdidini ortadan kaldırması.

Klasik yöntemlerin yerini günümüzde kompleks ve sosyolojik savaş yöntemlerinin aldığı ifade eden Orakoğlu, "Eskiden milleti bu yalanlarla kandırıyorlardı. Bu dönemde de Başbakanı psikolojik harekât yapıyorlar. Menderes'i cuntacıların parayla tuttukları adamlara yuhalatdılar. "12 kamyon altınla kaçarken yakalandılar" yalanıyla milleti kandırmaya çalışdılar. Çok ciddi manipülasyonlar yapıldı. O süreçte yapılan bu tür harekâtların ardında ABD ve İsrail vardı. Bugün Başbakanı yapılanlara bakdığınızda da aynı yöntemleri görüyorsunuz" diye konuştu.

Geçmişde darbe yapan gladyo yapılanmasının asker ağırlıklı bir yapılanma olduğuna dikkat çeken Orakoğlu, günümüzde bu yapılanma yönteminin değiştiğini anlattı. Orakoğlu, yeni versiyon yapılanmalarda sivil ajan unsurlarının kullanılarak operasyonlar yapıldığına işaret etti. Özel Harp Dairesi denilen birimin bizzat ABD tarafından kurulduğunu hatırlatan Orakoğlu, yasaları bile aşan özel yetkilerle donatılmış Özel Harp Dairesi'nin ABD tarafından Türkiye içinde ba'zı darbe ve operasyonlarda kullanıldığına vurgu yaptı. Orakoğlu, "Türk Emniyet gücünün içine sızmış gladyo maşası ajanların da 17 Aralık operasyonunda kullanıldığını görüyoruz" şeklinde konuştu.

İllegal yapılarla millî irâdeye karşı yapılan darbe ve operasyonların küresel güçler tarafından kurgulandığına ve planlı bir şekilde sahnelendiğine dikkat çeken Orakoğlu, Gezi olaylarının da böyle bir planlamanın ürünü olduğunu söyledi. Mısır'da yapılan askerî darbeye ABD ve İsrail'in açıkca destek verdiğine de değinen Orakoğlu, Türkiye'de 28 Şubat darbesini tezgâhlayanların süreç sonrasını öngöremediklerini dile getirdi. Millet'in bu illegal darbeye tepki gösterdiğine işaret eden Orakoğlu, Recep Tayyip Erdoğan'ı tek başına iktidâra getirdiğini ifade etti.

17 Aralık sürecinde ortaya çıkan illegal dinlemelerin sâdece Türkiye'de yapılmadığına değinen Orakoğlu, ABD ve İsrail'in AB ülkelerini de istihbârat amaçlı dinlediğine dikkat çekti. Orakoğlu sözlerini şöyle sürdürdü: "Merkel de Başbakan Erdoğan gibi küresel güçlere karşı çıkınsın da bakalım neler olur. Bunlar Merkel'i de dinlediler. Ba'zılarının yatak odalarına kadar girdiler. Buna C tipi dinleme deniyor. Merkel nasıl dinlendi buna iyi bakmak lâzım. Merkel niçin dinlenmiş olabilir. Bu tür dinlemeler ba'zen ekonomik kriz oluşturmak için bazen de hükûmetleri yıkmak için kullanılır."

MİT ilk defa millî bir çizgiye kavuşuyor

Bülent Orakoğlu, MİT'in şimdiye kadar yabancı istihbârat örgütlerinin cirrit atdığı bir yapısı bulunduğuna dikkat çekerek, İsrail istihbârat örgütü MOSSAD'ın MİT içinde bir dönem ciddi bir etkinliğe sâhib olduğunu öne sürdü. Hattâ geçmişde MOSSAD'ın Türkiye'de operasyon yapma yetkisi bile bulunduğunu vurgulayan Orakoğlu, "Alman istihbâratı dünyâ üzerinde söz sâhibi olma iddiasında olmasına rağmen Merkel bile dinlenmiş. Türkiye'yi dinleyenler Merkel'i de dinlemişler. C tipi dediğimiz en geri kalmış ülkelerde uygulanan bir dinleme tipidir ve Almanya'da da bu uygulanmıştır" şeklinde konuştu

Paralel yapının, illegal dinlemelerle AK Parti içinde 70'in üzerinde milletvekilini istifâ etdirerek hükûmeti düşürmeye çalıştığına dikkat çeken Orakoğlu, bu operasyonun ardından çözüm sürecini bitirerek terör olaylarının yeniden başlatılmasının hedef alındığını savundu. Buna benzer olaylarla Türkiye'nin bir kaos ortamına sokulacağını da dile getiren Orakoğlu şunları söyledi: "Ben bu dinlemelerin sayısının 30 bin civarında olduğunu söylemişdim. ABD'de Merkel niye dinleniyor? AB ile ABD arasında yapılacak ticâret iş birliği anlaşmalarında AB ülkeleri neler düşünüyor bunu öğrenmek istediler. 1990'lı yıllarda AB ülkelerinde bu paralel yapılar devletleşmiş bir hâldeydi. Yine de biz erken haber aldık. Bu kadar büyük bir dinlemeyi yapabilmek mümkün değil. Bu işde İsrail'in parmağı var. Emniyetin gücünü biliyorum. Hükûmet başda Sayın Başbakan olmak üzere darbelere karşı ciddi bir refleks kazandı. Darbelerin amacı Türkiye'nin içine kapatılması ve dünyâda söz sâhibi olmasını engellemekdi."

Türkiye bu saldırıyı da atlattırsa küresel güç olur

Orakoğlu, "Biz bu işi atlatalım, Türkiye de otomatik olarak dünyâda küresel güçdür artık" derken, yakın zamânda Muhsin Yazıcıoğlu'nun ölümüne ilişkin montaj kasetlerle kamuoyunun etkilenmeye çalışıldığını öne sürdü. Orakoğlu sözlerine şöyle devâm etti: "Burada herkes hükûmetin düşürülmesine odaklanmış. Bence millet bu tuzakları fark ediyor ve AK Parti'ye daha çok destek veriyor" dedi. Paralel yapının farketirmeden devlet kurumlarına sızdığını belirten Orakoğlu, bu yapılanmanın dış odaklarla ilişkisinin olduğunu söyledi. Orakoğlu, "Başbakanı kendilerine tehdit olarak görüyorlar. İslâm coğrafyalarına destek vermesi, Batı'nın kolonyalist politikalarına ters düşüyor ve rahatsız ediyor. Devletin içinde paralel yapıya âid olan insanları, devlet ayıracağıdır."

Herkes itidalli olsun ama devlet bunu yapabilecek güçtedir. En önemli yapılacak iş, millet olarak birlik ve berâberlik içinde olmamızdır. Bugün yaşadığımız süreç aslında 28 Şubat'dan daha kalles bir süreç" şeklinde konuştu.²⁵

Türkiye daha 17 Aralık operasyonunu konuşurken, 25 Aralık'da ikinci operasyon iddiaları geldi. Paralel yapı tarafından birçok iş adamının da aralarında bulunduğu 41 kişilik gözaltı listesi hazırlandı; mahkemeden ba'zı iş adamlarının mal varlığına el koyma kararı çıkartıldı. Emniyet bu tâlimate uymadı, kriz çıktı. Bir savcı, TÜRGEV mütevelli heyeti üyesi Bilal Erdoğan için de şüpheli sıfatıyla ifâdeye çağrı evrâkı hazırladı.

5 Şubat 2014'de İstanbul Özel Yetkili Savcılığı'na ifâde veren Başbakanın oğlu Bilal Erdoğan'ın avukatı Ahmet Özel, müvekkiline yönelik ortada somut delil de somut suç isnâdı da olmadığını kaydetti. Avukat Özel, "Müvekkilimi karalamak ve şüphe altında bırakmak sûretiyle kamuoyu algısı oluşturularak siyasî bir sonuç elde edilmek istenmiş, bu amaç doğrultusunda da hukûkun en temel ilkeleri çiğnenmiştir" dedi.

Erdoğan: Hedef benim!

Başbakan Erdoğan, Pakistan dönüşü uçakda gazetecilere yaptığı açıklamada, TÜRGEV ve oğlu Bilal Erdoğan üzerinden operasyon yapılmak istendiğini, asıl hedefin kendisi olduğunu söyledi. Erdoğan, "Hedef benim" dedi; operasyonun, çocuklarının yönetici olduğu TÜRGEV vakfı üzerinden kendisi ile ilişkilendirildiğini söyledi. Erdoğan, şöyle konuştu: "Buralardan Erdoğan'a vurmaya kalkarlarsa avuçlarını yalarlar. Oğlumu hedef alarak, TÜRGEV vakfıyla ilgili ismini zikrediyorlar. Neymiş? Vakıfla ilgili bir imâr değişikliği için talebde bulunmuş. Bunun için belediyeye gitmek suç mu? TÜRGEV'den dolaşıp bana gelmek istiyorlar. Oğlum oranın yönetiminde, Fâtih Belediye Başkanı Mustafa Demir ve Ümraniye Belediye Başkanı Hasan Can, onun yönetiminde. Büyük kızım Esra (Albayrak) da oranın yönetiminde. Belediye başkanını, 'Binâ yaptı, 25 yıllığına vakfa kirâladi' diye suçluyorlar. Sosyal iş yapmayan belediye var mı? Benzer şeyler İSTEK Vakfı, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD), Türk Eğitim Vakfı (TEV) gibi vakıflar için de yapıldı. Orası bir öğrenci yurdu, Bilal Erdoğan'ın oteli değil." (26 Aralık 2013)

²⁵ 5 Mart 2014 kanal5.com.tr

Bilal Erdoğan'la ilgili iddiaların art niyetli olduğunu söyleyen Türkiye Gençlik ve Eğitime Hizmet Vakfının (TÜRGEV) Genel Müdürü Salih Koç da, yaptığı açıklamada, "Amacımız millî ve ma'nevî değerlere bağlı, kendisi, âilesi, ülkesi, milleti ve memleketine hayırlı bir nesil yetişmesi. TÜRGEV, 18 yıldır aynı hizmeti yapıyor (1998'de kuruldu). 17 Aralık operasyonunun ardından vakfımız üzerinde çokca duruldu. Sayın Başbakanımızın çocuklarının vakıf yönetim kurulunda olması, ya da genel kurul üyesi olması işi biraz daha farklı yönlere götürdü. Bir yerlere taşımaya çalışıldılar. Bunlar tamâmen art niyetli şeyler. Başbakan çocuğu vakıf adamı olamaz mı, vakıfda hizmet edemez mi? Böyle bir yasak mı var, suç mu? Yetimlere hizmet etmek, ne zamândan beri suç oldu. Şehîd çocuklarına, yoksul çocuklara, dünyânın çeşitli bölgelerinden Diyarbakır'dan, Van'dan, İzmir'den, Hatay'dan gelip onlara kucak açılmış. Âile sıcaklığında yurt sunuyoruz" dedi. (8 Mart 2014)

Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi'nin deyişiyle, "Türkiye'nin bir haftalık gündemini bir Danimarka ya da bütün dertleri sıkıntılarını bitmiş bir ülkeye bir yıllık gündem olarak verseniz, o ülke yerle bir olur." Şimdi size bir soru: Hiç düşündünüz mü? Gezi ve 17-25 Aralık darbeleri ekonomiye mi, yoksa kültür san'at hayatımıza mı daha fazla zarar verdi? İpucu: Ekonomik kayıpların telâfisi bir şekilde mümkün oluyor ama kültürel kayıpların telâfisi o kadar kolay olmuyor.

Olan yine TÜSAK'a oldu

Şehir Tiyatroları'nda yapılan yönetmelik değişikliği protestoları, san'atçıların ön saflarda olduğu Gezi Parkı Olayları, ardından 17-25 Aralık postmodern darbesi... Bu hengâmede kültür san'at yatırımlarına sıra gelir mi? Nitekim, Taksim'e câmi, Topçu Kışlası, AKM, çıkarılan yaygaranın gölgesinde kaldı. TÜSAK Kanûn Tasarısı Taslağı'nın TBMM'ye getirilmesi ise 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri'nden sonraya ertelendi. TÜSAK, beklendiği gibi 30 Mart Yerel Seçimleri'nden hemen sonra TBMM'ye getirilebildi mi? Hayır, çünkü bu defa Twitter ve Anayasa Mahkemesi kararı krizi çıkıdı. Ayrıca, TBMM gündeminde bekleyen öncelikli konular var.

Bu kitâbın hedefi bir bakıma, merhum târihçi-yazar Yılmaz Öztuna'nın, "Dış mihrâklar, Türkiye'yi kültür san'at yatırımı yapmaktan alıkoymak için bütün yaygaracılarını harekete geçirmiştir" tesbitinin doğruluğunu belgelemektir. Çıkarılan olaylar, koparılan gürültüler, kavgalar sebebiyle kültür san'at yatırımları hep ikinci plana atılmak durumunda kalmıştır. TÜSAK

Kanûn Tasarısı Taslağı'nın TBMM'ye getirilmesindeki gecikme bunun en çarpıcı örneklerinden biri ve belki de en önemlisidir.

TÜSAK'a Mozart'lı protesto

'San'ata devlet desteği' ve 'Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) tartışmaları, TBMM'de düzenlenen 'orkestralı basın toplantısı' ile yeniden gündeme geldi. 9 Aralık 2013'de, CHP Ankara Milletvekili Emine Ülker Tarhan, Orkestra Şefi ve Devlet Sanatçısı Gürer Aykal ve beraberindeki sanatçılarla birlikte TBMM'de, Kültür ve Turizm Bakanlığının sanat kurumları ve kurullarına yönelik hazırladığı yasa tasarısına ilişkin bir basın toplantısı düzenledi.

Söz konusu tasarıya tepki olarak Mozart'ın bir eserinin çalındığı basın toplantısında konuşan Tarhan, hükümetin sanat kurumları ve kurulları üzerinde çalışmalar yaptığını ve sanatın 'ülkeyi yönetenlerin dünyâ görüşlerine göre biçimlendirilmeye çalışıldığını' öne sürdü.

Gürer Aykal ise taslağın sanatçıları arasında endişeye sebep olduğunu, duyuları arasında İngiltere ve Kanada'daki sanat kurumları gibi düzenlemeler yapılacağını bulduğunu belirtti. Hazırlıkların sanatçıları ile birlikte yapılması çağrısında bulunan Aykal, devlet desteğinin her ülkede bulunduğunu söyledi.

Henüz TBMM'ye sunulmuş bir planın bulunmadığına işaret eden Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri ise üzerinde çalışmaların devam ettiği yasa tasarısının, 'Devlet Tiyatroları ve Devlet Opera ve Balesi'nin kapatılmasına' yönelik olduğu iddialarını 'dedikodu' olarak niteledi.

Tartışılan konular arasında yeni düzenleme çerçevesinde 5'i hükümet tarafından atanan üyelerden oluşmak üzere 11 kişilik bir 'Sanat Kurulu' oluşturulması, ödenek alan tüm kurumların sanatsal etkinliklerinin bu kurul tarafından idare edilmesi yer alıyor.

Basına yansıyan bilgilere göre projelere verilecek devlet desteğinin kaynakları arasında, özelleştirilmesi öngörülen Millî Piyango İdaresi gelirlerinin de yer alması, tasarıyla ilgili endişe unsurlarından bir diğeri.

Oluşturulması planlanan kurulun model alacağı belirtilen İngiltere Sanat Kurulunun, Türkiye'de tartışılan sistemden farklılıkları da sanatçıların gündeme getirdiği unsurlardan bir diğeri. Bu çerçevede, sanat kurumlarının büyük sponsorluklar aldığı İngiltere'de sanata verilen ek devlet desteğini idare eden kurulun özerk yapısının altı çiziliyor.²⁶

²⁶ 13.12.2013 euractiv.com.tr

“TÜSAK” değil zâten “ULSAK”... Peki bütçe ne olacak?

Son günlerde, Türkiye Sanat Kurulu (TÜSAK) teşkil edileceği hakkındaki kanûn taslağı; kamuoyunun gündeminden düşmedi. Nihâyet, dolaylı açıklamalar dışında ilk kez bir Bakanlık üst düzey yetkilisi, kamuoyunun karşısına çıktı. TÜSAK tartışma kazandı, yeniden kaynamaya başladı. İyi de; ULSAK varken TÜSAK teşkil edilebilir mi? Ve Kültür ve Turizm Bakanlığı 2014 bütçesi içinde tasarlanan yeni kurumlar onaylanmışken; TÜSAK tarzı bir yapılanma doğal olarak rafa kalkmaz mı?

Türkiye Sanat Kurulu (TÜSAK) tasarısı hakkında “müdâhil” olduğu anlaşılan İstanbul Bilgi Üniversitesi; 29 Ocak 2014 tarihinde “Sanat Yönetiminde Yeni Arayışlar: Sanat Konseyi Modeli” başlıklı bir toplantı düzenledi. Gazetemiz Yazarları Cem Erciyes ve Serhan Bali'nin de yer aldığı toplantının diğer katılımcıları ve konuşulanlar, internet ortamında farklı açılardan değerlendirildi.

Toplantının iki önemli yönü vardı: İlk defâ üst düzey bir Bakanlık yetkilisi kamuoyunun karşısına dolaysız çıktı ve Bilgi Üniversitesi mensûbu Serhan Ada'nın, TÜSAK taslağını hazırlayanlar arasında olduğunu bildirdi. Toplantıyı British Council ile birlikde düzenleyen kurum hakkında en sık sorulan soruya cevâb aramak için, “Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi” hakkında bilgilerimizi tâzeleyelim. 2010 yılında kurulan Merkez; “dünyâ çapında mensupları bulunan uluslararası bir üniversite ağının bir parçası olarak ve hızla gelişmekte olan bir üniversitenin içinde ideal bir konumda; hem Avrupa Birliği, Güney ve Kuzey Amerika, hem de Akdeniz, Ortadoğu ve Kafkaslar'daki akademik ve kültürel kurumlar ve yerel ve merkezî yönetimler ile bağlantıların geliştirmesi için çok geniş imkânları dâhilinde, Türkiye'de kültür politikaları ve kültür yönetimi alanında çalışan ilk politika odaklı araştırma merkezlerinden biri” olduğu söylemi ile tanınıyor. “Hollanda Dışişleri Bakanlığının Sosyal Dönüşüm Programı (MATRA) tarafından desteklenen ve 2008 yılında başlayan ‘Yerel Kültür Politikaları İçin Stratejiler’ projesi kapsamında kurulan İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Yönetimi Programı'nın, Anadolu Kültür (İstanbul), Avrupa Kültür Vakfı (Amsterdam) ve Boekman Vakfı (Amsterdam) iş birliğiyle hayâta geçirildiği” ve en önemlisi “bir akademik alışveriş ve yüksek başarı merkezi olmayı hedef edinip, kültürel gelişmeler konusunda bir gözlem evi işlevi görerek, Türkiye'deki hızla değişen kültürel

alana yönelik çalışmalarda bulunacağı” bildiriliyor. Sizde de akademik alanda “edilgen, saptayan ve öngören” rolünün aşılığında dâir imaj hâsıl oldu mu? Son yıllarda özellikle siyâsî konularda ortaya çıkan “bağımsız stratejik araştırma ve ‘uzmanlar’ kurumu” yapılanmalarına benzer şekilde; gâyet de müdâhilce ve akademik alanın tasarlanmış bir imajı? Ya da bir tür “danışmanlık kurumu olma” niyeti? Cevâblarınız “evet” ise; TÜSAK taslağı konusunda Merkez’in hem müdâhil olma, hem de başrollerden birini üstlenme niyetinde olduğunu kabul etmiş oluyorsunuz!

ULSAK yürürlükte mi?

TÜSAK tartışılırken, önce 38, şimdilerde ise 76 san’at ve san’atçı örgütü ile 10 destekçi kuruluşun mensubu olduğu Özerk Sanat Konseyi’nin teşkil etme yetkisini elinde bulundurduğu “Ulusal Sanat Kurulu (ULSAK)”, gözden geçiriliyor. Kurumları ortadan kaldırmadan, “Devlet ile san’atçı” arasındaki ilişkileri düzenleyen Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Özerk Sanat Konseyi arasında, 2 Kasım 1995 târihinde imzalanan protokol; hâlen Konsey’in resmî sitesinde de paylaşılıyor. Protokolün ikinci maddesi başda olmak üzere, içeriği; Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül’ün 29 Ocak’ta Bilgi Üniversitesi’ndeki beyânâtıyla uyuyor. Zîrâ Gül; daha önceki açıklamaların aksine, “san’at kurumlarının lağvedilmeyeceği”, “san’atsal idâre işlerinin düzenleneceği” gibi ilk kez ifâde edilen ve daha önce söylenmeyenleri dile getirdi.

O hâlde Gül’ün son ifâdesine göre; ULSAK’ın adının TÜSAK hâline getirilmesi ve kadük olmamış olan ULSAK protokolünün de uygulanması dışında, başka bir ihtiyâc kalıyor mu? Bakanı ve teşkilâtını “idârî konum” a getiren, san’atsal inisiyatifi 76 kuruluşun belli süreliğine seçeceği temsilcilere devredeceği ULSAK’ın, tam da Gül’ün açıkladığı ideal yapıda olduğu, oradan açıkca görülmüyor mu?

2014 bütçesiyle TÜSAK hayâl mi?

13 Aralık 2013 târihli bütçe görüşmelerinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2014 bütçesi hakkında İstanbul Milletvekili Gülay Dalyan ve Malatya Milletvekili Öznur Çalık; İktidâr Partisi Grubu adına konuşma yaparak, bütçe taslağı ve vaatlerini aktardılar. Dalyan, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü bütçe kalemi hakkında; “Gaziantep, Sivas, Van illerinde yeni Devlet Opera ve Balesi Müdürlüklerinin açılması çalışmalarının devâm ettiğini ve bu müdürlüklerin bölge kaynağını, kültürel dokumuzu ve birikimlerimizi değerlendirerek evrensel bileşime ula-

mada önemli katkılar sağlayacak merkezler olması ve yöre insanı için bir kültür merkezi hâline gelmesinin hedeflendiğini” bildirdi. Çalık ise Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü kalem hakkında; “2013-2014 sezonu sonuna kadar Manisa, Kayseri, Çanakkale, Hatay, Mardin ve Şanlıurfa illerinde açılması düşünülen sahnelerin tiyatroya kazandırılmasının, amaçları arasında” olduğunu aktardı.

Bu ne demek? “2014’de partimizin iktidâr olduğu hükûmet eliyle, bu 9 san’at kurumunu kuracağız. Bunun için de şu kadar bütçe kullanacağız.” Sonuç: Kültür ve Turizm Bakanlığı 2014 Bütçesi onaylandı. Gaziantep, Sivas, Van Devlet Opera ve Balesi Müdürlükleri ile Manisa, Kayseri, Çanakkale, Hatay, Mardin ve Şanlıurfa Devlet Tiyatrosu Müdürlükleri hayırlı ve uğurlu olsun! Bu illerimizin merakla bekleyecekleri san’at kurumlarına bir ân önce kavuşmasını temenni ederiz. ²⁷

TÜSAK 2014 bütçesi hazır

Ersin Antep, her ne kadar, “2014 bütçesiyle TÜSAK hayâl” diyorsa da; kitâbın sonunda tam metnini verdiğimiz, “Türkiye Sanat Kurumu Kanun Tasarısı Taslağı”nda, TÜSAK’ın hemen bugün kurulabilecek şekilde bütçe mes’elesinin çözüme kavuşturulduğuna dâir detaylı bilgi bulunduğunu kaydedelim. Taslakda, TÜSAK bütçesiyle ilgili olarak, “2014 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanûnuna istinâden Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme yapılıncaya kadar, ilgisine göre Bakanlık ve mülga genel müdürlüklerin 2013 yılı bütçelerinde yer alan ödeneklerinden karşılanır. Bu maddenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek problemleri gidermeye Bakan yetkilidir” deniliyor.

AK Parti’nin 30 Mart 2014 zaferi

17 Aralık’da AK Parti ve özellikle Başbakan Erdoğan’a karşı yapılan darbe teşebbüsü, millî irâdeyi harekete geçirdi. Milyonlarca vatandaş, 30 Mart sabahı erken saatlerden itibaren oy vermek için sandığı gitdi. Oy verme işleminin ilk anlarından itibaren uzun kuyruklar oluştu. 2009 seçimlerinde yüzde 85,19 olan katılım oranı, 2014 seçimlerinde yüzde 90’ları buldu.

Yüzde 45.5 oy alan AK Parti, 30 Mart 2014 yerel seçimlerinden büyük zaferle çıktı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, seçimden sonra yaptığı Balkon Konuşması’nda özetle şunları söyledi: “Kardeşlerim, siz yeni Türkiye’nin istiklâl mücâdelesine sâhib çıktınız, sizlere teşekkür-

²⁷ Ersin Antep, 3.2.2014 *Radikal*

kür ediyorum. Siz büyük Türkiye idealine, büyük Türkiye hedeflerine sâhib çıktınız, her birinize teşekkür ediyorum. Siz, en başda kendi irâdenize, kendi geleceğinize, siyâsete, Partinize, Başbakanınıza sâhib çıktınız, hepimize sonsuz şükranlarımı sunuyorum. İşte bugün 30 Mart, kardeşlerim bugün 30 Mart. Ne dediler? 25 Mart'dan sonra kaos dediler. Doğru, kaosu gördük. Neydi o kaos? Bu milletin, bu devletin, bu ülkenin ulusal güvenliğine ne yazık ki müdâhâle ederek, Dışişleri Bakanlığını dinleyecek kadar ihânet içinde olan vatan hâinlerini bu ülke tanıma fırsatı buldu, doğru. Onların kaos planı buydu. Ne diyordum ben aylardır, bunların inine gireceğiz, inine.

Kardeşlerim, aziz milletimizin verdiği mesaj çok ama çok açık. Millet bugün sandıkda Türkiye ve dünyâya bir mesaj verdi. Ne dedi? 'Biz buradayız. Türk milleti geçilmez' dedi. Millet, 'biz bu ülkenin sâhibleliyiz' dedi. 'Millet eğilmez, Türkiye yenilmez' dedi.

Kardeşlerim, biz Türkiye Cumhuriyetini sokakda bulmadık, bu vatanı sokakta bulmadık. Bu vatan, 'Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ, şühedâ fişkırarak toprağı sıksan şühedâ. Cânı, cânânı, bütün varımı aslın da Hüdâ, etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.' Bu şehîdlerin kanıyla yoğurulmuş bu toprakları biz Pensilvanya'ya veya onun buradaki hâin uzantılarına aslâ teslim etmeyiz. Bakın yarından itibâren, şu ânda kaçanlar kaçdı, yarından itibâren de kaçanlar olabilir ha. Ba'zıları için şahsen suç duyurusunda bulundum. Bulundum, bunlar kaçabilir dedim. Ve bundan sonra dedim ya inlerine gireceğiz, evet hesabını bunun ödeyecekler, bedelini ödeyecekler. Ulusal güvenliğimizi nasıl tehdit edersiniz? Suriye bizimle şu ânda savaş hâlinde, işte görüyorsunuz uçaklarımızı tâciz ediyorlar, 74 tâne kardeşimizi şehîd etdiler. Ve şu ânda bizim Süleyman Şâh Saygı Türbesi, 10 dönüm bizim topraklarımızdır. Oraya olan her saldırı 780 bin kilometrekareye olan saldırdır. Biz buna seyirci kalabilir miyiz? Ya, bu hâinler bu görüşmeyi dinliyor ve bu görüşmeyi dinledikten sonra da dünyâya servis ediyor. Kardeşlerim, bunlar Haşhâşilere rahmet okutur, Haşhâşiler bunların yanında hiç. Bunlar Haşhâşileri aşdı. Bu arada Haşhâşilerle ilgili yazılan eserler de bayağı prim yapmaya başladı, niye? İyi tanımak istiyorlar bunları.

Kardeşlerim, bugün aziz milletin sandıkda verdiği çok önemli bir mesaj var; milletimiz siyâset dışı yollardan Türkiye istikâmetinin belir-

lenmesine bugün çok çarpıcı bir şekilde tavrını, itirâzını ortaya koymuşdur. Şunu burada özellikle vurgulamak istiyorum. Sandık sonuçları kimin kazandığından çok, kimin kaybettiğini gösterir. Şu ifâdelerime lütfen dikkat edin: Bugün ahlâk dışı siyâset kaybetmiştir. Kaset siyâseti, montaj siyâseti, iftirâ ve çamur siyâseti kaybetmiştir. Esersizlik siyâseti, plansız, projesiz, hedefsiz siyâset bugün kaybetmiştir. Ey Genel Müdür, ey güyâ Genel Başkan, ya elinizde bu kasetler olmasaydı siz bu seçim kampanyasında ne konuşacaktınız? Konuşacakları bir şey var mıydı? Biz plan konuşduk, biz proje konuşduk. Bunlar yalan, takiye, iftirâ, fitne, fesâd, bunu konuşdular. Statüko bugün çok büyük bir darbe almıştır. Kirli ilişkiler, adı konulmamış ittifâklar bugün kaybetmiştir. Vesâyetin her türü, vesâyetçi odakların her türlü bugün milletten tam bir Osmanlı şamarı yemiştir. Kardeşlerim bugün kibir kaybetmiştir, bugün gurur kaybetmiştir. Milletine tepeden bakan, milletini küçümseyen, milletin tercihlerini hafife alan, millete en ağır hakâretleri yapan kibir bugün bir kez daha sandıkda erimiştir. Kardeşlerim, harflerinden kanlar damlayan, öfke damlayan, nefret damlayan o manşetleri atanlar var ya, bugün bir kez daha ağır bir yenilgi almıştır.

Şimdi soruyorum ey Pensilvanya, ey buradaki yandaşları medya, ey yandaşları sermâye; hani siz demokrasinin karşısına konumlandırılmışdınız, ne oldu? Sandıkda bugün demokrasi kazandı, sandıkda bugün irâde kazandı. Ne oldu? 21. yüzyılda 2014 Türkiye'sinde halka hâlâ darbe beklentisi içerisinde verilen mesajlarınız ne oldu bugün? İşte bak millet burada, halk burada, siyâset dışı müdâhâlelerle Türkiye'ye rota çizme sevdâsı içinde olanlar bugün sandıkda kaybettiler. Şimdi siz neredesiniz? Yalan, iftirâ, şantaj, montaj siyâseti bugün yerle bir olmuştur. Kardeşlerim, Türkiye'nin tüm problemlerinin çözüm aracı tartışmasız siyâsetdir, tartışmasız demokrasidir. Kimin ne mes'alesi varsa bunu siyâsetle çözme yoluna gitmelidir. Kimin ne mes'alesi varsa bunu artık sâdece ve sâdece sandıkda çözme yoluna gitmelidir.

Türkiye'ye saldıranlar hayâl kırılığına uğradı

Kardeşlerim, niye yandım biliyor musunuz, neye üzüldüm biliyor musunuz? Dışişleri'nde olan olaylardan sonra, şahsıma yapılan iftirâların hepsini bir kenara koyuyorum, ama Dışişleri'nde yapılan olaydan sonra, Başbakanlıkdaki böcek olaylarından sonra şu muhâlefetin bir açıklamasını duydunuz mu? Bu vatana ihânetdir, bu bir casuslukdur, buna yönelik biz iktidârın yanındayız diye bir ifâdelerini duydunuz mu?

Kardeşlerim, ne olacak? Pensilvanya'yla berâber hareket edenler bunu söyleyebilir mi? Buradan bile bir şey bekliyorlardı, ya'nî 25'inden sonrası kaos dedikleri olay buydu. Ekonomi çökecekti. Çökdü mü ekonomi? Daha güçlenerek geliyoruz, ekonomide de güçleneceğiz, siyâset de de güçleneceğiz, demokraside de daha güçlü demokrasiyi getireceğiz. Batı'nın özlemini duyduğu demokrasi bizde var, bizde.

Kardeşlerim, Allaha sonsuz hamd ediyorum ki, Türkiye'ye saldırılar bugün hayâl kırıklığı yaşamışlardır. Türkiye düşmanlarının amaçları bugün hayâl kırıklığı yaşamışlardır. Bu milletin içinden çıkan, ama bu millete ihânet eden taşeronlar bugün milletin ne kadar aziz, ne kadar asil, ne kadar kahramân olduğunu bir kez daha görmüşlerdir. Millet istiklâline uzanan elleri sandığa gömmüştür.

Millet sinsi planları, ahlâksız tuzakları bugün bozmuştur. Millettin sağduyusu, ferâseti, basîreti bugün hilelere ve desiselere galebe çalmıştır. Buradan istiklâline, irâdesine, ülkesine, bayrağına sâhib çıkan aziz milletime tekrâr tekrâr teşekkür ediyorum. Rabbim, bu aziz milleti korusun diye dua ediyorum. Bu millet ümmetin umududur, dünyânın umududur, Rabbim bu milleti doğru yoldan ayırmasın. her türlü plana, oyuna ve tuzağa karşı korusun diye dua ediyorum. Biz büyük bir da'vâ taşının sâdece hamallarıyız. Dün biz yokduk ama bu da'vâ vardı. Yarın biz olmayacağız ama bu da'vâ var olacak. Dünyâ var oldukça inşaallah ayıldızlı bayrağımız dünyânın barış umudu olarak en yüksek burçlarda dalgalanmaya devâm edecek. Onun için ne dedik? Türk'üyle, Kürt'üyle, Laz'ıyla, Çerkez'ıyla, Gürcü'süyle, Abhaza'sıyla, Boşnak'ıyla, Roman'ıyla velhasıl tek millet dedik, tek millet. Çünkü ben Türk'ü Türk olduğu için sevmiyorum, Kürd'ü Kürd olduğu için sevmiyorum. Laz'ı Laz olduğu için sevmiyorum. Kardeşlerim, beni yaradan Allah 77 milyonu yarattığı için seviyorum. Bizde ayrımcılık yok. Bir grup bakıyorsunuz siyâsî kürdcülük yapıyor, bir grup siyâsî türkcülük yapıyor. Bakıyorsunuz CHP de, ben kumsalların partisiyim diyor. Kardeşlerim, biz 77 milyonu seviyoruz. Onun için; 1- tek millet, 2- tek bayrak, 3- tek vatan, 4- tek devlet. . . Devletin içinde devlet olmaz. Hangi kurumumuza girmişlerse girmişler, 35 senedir, 40 senedir nereye sızmışlarsa sızmışlar. Bizler de iyi niyetimizin kurbânı olduk. Ama şimdi artık bunları ayıklama zamânı gelmiştir, hukûk içinde, hukûk içerisinde, yasalar içerisinde. Neden? Çünkü, bu tür şebekeleri artık ne millet hoşgörüsüyle karşılar, ne de biz karşılıyoruz. Türkiye artık yeni bir döneme girmiştir. Türkiye siyâseti sandığı, millî irâdeyi sarsılmaz bir noktaya taşımıştır.

Genç kardeşlerimin bu açılan kapıdan ilerleyerek Türkiye'ye çok daha büyük başarıları yaşatacağına gönülden inanıyorum.” (31 Mart 2014)

Sandığa “Dombra” etkisi

AK Parti’de, yerel seçim zaferi masaya yatırılırken, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da kampanya stratejisini yürüten ekiple beyin fırtınası yaptı. AK Parti’nin aldığı sonuçta, ses san’atçısı Uğur Işılak’ın, Erdoğan’a uyarladığı “Dombra” şarkısının etkisine de dikkat çekildi. Seçmenin şarkıyı çok beğendiği ve bunun olumlu etkisinin sandığa yansıdığı vurgulandı. Başbakan Erdoğan başkanlığında AK Parti Genel Merkezi’nde yapılan “Seçim Strateji Toplantısı” yaklaşık 2.5 saat sürdü. Toplantıya; Başbakan Yardımcısı Beşir Atalay, AK Parti Genel Başkan Yardımcıları Numan Kurtulmuş ve Süleyman Soylu, Eski Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün, Başbakan Erdoğan’ın Siyâsî Başdanışmanı Yalçın Akdoğan ve AK Parti Seçim Koordinasyon Merkezi Başkanı Mustafa Ataş katıldı. Toplantıda, kampanya strateji ekibinin analizleri Başbakan Erdoğan’a sunulurken, “pozitif kampanya”nın halk üzerinde daha etkili ve inandırıcı olduğu belirtildi. Edinilen bilgilere göre, “Hizmet ve hedef sunan siyâsetin, muhâlefetin kara kampanyasına dayalı, negatif ifade yüklü stratejisine gâlib geldiği” tesbiti aktarıldı. Vizyon, plan, proje ve icrâât kavramlarının da etkisi üzerinde durulurken, halkın “güçlü lider”, “hizmet siyâseti” ve “istikrâr” unsurlarına verdiği öneme dikkat çekildi. Belirlenen adayların etkisi, TV reklamları, mitingler de yüzde 45.5’lik oy oranına ulaşılmasında etkili noktalar olarak öne çıktı. AK Parti’nin aldığı sonuçta, propaganda çalışmalarının önemine de toplantıda işaret edildi. Bu çerçevede özellikle, ses san’atçısı Uğur Işılak’ın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’a uyarladığı “Dombra” şarkısının etkisine dikkat çekildi. Seçmenin şarkıyı çok beğendiği ve bunun olumlu etkisinin de sandığa yansıdığı vurgulandı. Dombra, Cumhurbaşkanlığı seçiminde de Erdoğan’ın bir numaralı şarkısı.

Çözüm sürecinin, seçim sonuçlarına etkisi de mercek altındaydı. Edinilen bilgilere göre, Doğu ve Güneydoğu’daki oyların dağılımı incelenirken, Diyarbakır, Hakkâri, Şanlıurfa gibi illerde AK Parti oylarındaki yükselişe dikkat çekildi. Güneydoğu’da vatandaşların şiddetten ziyade, siyâsetin problem çözeceğine inancının arttığı vurgulandı. CHP ve MHP’nin bölgede çok küçük oy alabildiğine işaret edilirken, yarışın AK Parti ile BDP arasında geçtiği ve sürecin devâm etmesi gerektiği belirtildi. Başbakan Erdoğan’ın, geniş kapsamlı analizin ardından, ağus-

tos ayındaki Cumhurbaşkanlığı seçimi ve 2015'deki genel seçimleri de hatırlatarak, "Çalışmalara ara vermeden devâm edin" mesajı verdiği kaydedildi. (10.4.2014)

Olaylar, olaylar, olaylar... Bir taraftan, "Gezi" provokasyonları ile sokak terörü canlandırılmaya çalışılırken, diğer taraftan Suriye ve Irak'daki ateşi Türkiye'ye taşımak isteyen iç ve dış mihrâklar, tahrikin dozunu gitdikçe artırdı. Daha önce 31 Türk TIR şoförünü rehin alan terörist Irak Şam İslâm Örgütü (İŞİD), bu defâ Musul'daki Türk Konsoloslugu'na baskın yaptı. İŞİD militanları, Başkonsolos Öztürk Yılmaz ile görevli diplomatlar ve âileleri olmak üzere toplam 39 kişiyi rehin aldı (11 Haziran 2014). Merhum târihçi-yazar Yılmaz Öztuna'nın dediği gibi iç ve dış mihrâklar, ekonomik gelişmesini önleme çabalarının yanı sıra Türkiye'yi, kültür san'at yatırımlarından da alıkoymak için bütün yaygaracılarını harekete geçirdi.

SAN'AT ÜRETİMİ YENİDEN YAPILANDIRILMALI

“Şunu kabûl etmek gerekir: Türkiye'nin yaptığı ve bugün geldiği noktada ürettiği pek çok reforma göre, kültür san'at alanı kısır kalmışdır ve devlet san'at üretimi ilişkisinin yeniden yapılandırılması gerekir. Burası rekâbete açılmalıdır, daha yüksek san'atsal performanslarla ve kültürel aktivitelerle evrensel olanla yarışacak bir noktaya gelmelidir.” Bu tesbit, Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik'e âid. Bakan Ömer Çelik, sâdece tiyatro, opera ve balenin değil, kütübhâne ve müzelerin de yeniden yapılandırılması gerektiği görüşünde.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın her yıl yayımladığı “İdare Faaliyet Raporları”nın sonuncusunda Kültür Bakanı Ömer Çelik'den ilginç bir mesaj yer aldı. 2012 yılına ilişkin fa'aliyetlerin anlatıldığı raporun sunuş yazısında Bakan Çelik, san'at kurumlarının yapılandırılmasına ilişkin, “Kültür-san'at ve turizmin, Kültür ve Turizm Bakanlığına veya kamu kuruluşlarının sorumluluklarına bırakılması, günümüzde doğru ve geçerli bir anlayış değildir” dedi. Bakan Çelik, bu konuda çalışanlara sağduyulu ve akılcı olma çağrısında bulundu.

Bakanlık, san'at kurumları ile ilgili yasa çalışmasının ardından kültür varlıkları, müzeler ve kütübhânelerle ilgili de yeniden yapılanmaya gidecek. Söz konusu kuruluşların il özel idâreleri ya da il kültür ve turizm müdürlüklerine devredilmesi planlanıyor. Bu kuruluşların il özel idârelerine devredilmesi, üç yıldır tartışılmakdaydı. Bakanlığın, kütübhâneler, müzeler ve kültür varlıklarıyla ilgili düzenlemeyi “torba yasa” şeklinde ele alacağı ifâde ediliyor.

Kültür, Bakanlığa bırakılmaz

Bakanlığın “2012 yılı İdare Faaliyet Raporu”nda Bakan Çelik'den Devlet Tiyatroları ile Devlet Opera ve Balesinin yeniden yapılandırılması ile Türkiye Sanat Kurumu kurulmasını öngören düzenlemelere ilişkin bir mesaj da yer aldı. Çelik, raporun sunuş yazısında şu ifâdeleri kullandı: “Kültür politikalarının genişleme potansiyeli karşımıza kapsamı çok geniş bir fa'aliyet ve sorumluluk alanı çıkarmaktadır. Kültür-san'at ve turizmin, Kültür ve Turizm Bakanlığına veya kamu

kuruluşlarının sorumluluklarına bırakılması, günümüzde doğru ve geçerli bir anlayış değildir. Bu yüzden meslek ve sivil toplum kuruluşları, özel sektörün ve kamunun rolleri yeniden ele alınmalıdır. Kültür ve turizmin, sürdürülebilirlik ilkesi ve koruma-kullanma dengesi gözetilerek mevcut durumdan daha etkin ve daha kaliteli bir hukûki ve kurumsal yapıya kavuşturulması mümkündür. Bu konunun sağduyulu ve akılcı şekilde ele alınması, hukûki ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.”

Çalışanların yüzde 9’u san’atçı

Kültür Bakanlığının 2012 yılı fa’âliyetleri ve personel dağılımının değerlendirildiği rapordan dikkat çeken detaylar şöyle: Merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtlarında 9 bin 795 erkek, 4 bin 750 de kadın personel istihdâm ediliyor. Çalışanların yüzde 71’i memur, yüzde 9’u san’atçı kadrosunda. Bakanlığın 2012 yılı bütçesinden Devlet Tiyatroları (DT) 146 milyon 736 bin lira harcama yaparken, Devlet Opera ve Balesi (DOB) 184 milyon 804 bin lira, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü ise 9 milyon 295 bin lira harcama yaptı.²⁸

Milleti ayakda tutan kültürdür

Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik, 2014 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanûnu Tasarısı’nın Genel Kurul’daki görüşmelerinde yaptığı konuşmada, kültür san’at kurumlarının kapatılması ya da lağvedilmesi gibi bir yaklaşımın Bakanlık vizyonu dışında olduğunu belirterek, “Bahsettiğimiz şey, Türkiye’de devlet-san’at üretimi ilişkisinin yeniden yapılandırılması, devlet-san’at üretimi ilişkisinin çağdaşlaştırılmasıdır” dedi. Bakan Çelik, şöyle konuştu: “Kuşkusuz Gâzi Mustafa Kemâl’in de dediği gibi, Cumhuriyetin temeli kültürdür. Kültür tabîi sâdece Cumhuriyetle birlikte Cumhuriyetin korunması, Cumhuriyetin kazanımlarının ilerletilmesi ma’nâsında da düşünülmemiştir. Milletın geçmişden bugüne bütün varlığının, bütün birikiminin dünden bugüne ve bugünden yarına aktarılması için temel bir zemin olarak algılanmıştır.

Milletlerin başından, devletlerin başından ba’zen acı tecrübeler geçer, ba’zen zaferler, ba’zen yenilgiler olur. Fakat milleti ayakda tutan şey her zamân onun varoluş kodlarının adı olan kültürüdür.

Târihin pek çok aşamasında milletlerin başına gelen olaylar neticesinde bir milletin ordusu mağlûb olabilir, sâhib olduğu ba’zı toprakları

²⁸ Tam İlmihâl, s.532-536

kaybedebilir, sanayisi tahrib edilebilir, ekonomisi çökertilebilir ama târih içerisinde varlığını ve varoluşunu sürdüren milletler kültürü bir varoluş kodu olarak algılayıp, bunu gelecek nesillere aktarma konusunda yüksek irâdeye sâhib olan milletlerdir.

Nitekim târihde 100 yıl, 200 yıl, 300 yıl, çok daha uzun zamân yaşamış ba'zı devletlerin bugün adları târih kitâblarında, siyâsî târih kitâblarında çok kısa anılırken daha önce verdiğim bir örnekte belirttiğim gibi; birkaç on yıl yaşamış Çağatay Devleti, kültürün bir devleti târihe nasıl marka olarak nakşettiğini göstermesi bakımından çok önemlidir.

Normalde birkaç on yıllık bir ömrü olduğu için Çağatay Devleti'nin gerek siyâset târihinde, gerek toplumsal târihde hiçbir şekilde büyük ve ağırlıklı bir yere sâhib olmaması gerekirdi. Ama bugün siyâsî târih hakkında konuşurken de, târihin diğer alanlarında konuşurken de Çağatay Devleti'nden bahsetmeden geçemeyiz.

Peki, toplamda 30 yıl ömrü geçmeyen bir devlet, niçin bu kadar önemli olmuştur? Sebebi şudur: O devleti güçlü kılan dünyâ kültür târihine yaptığı katkıdır. Dünyâ kültür târihi açısından Ali Şîr Nevâî adlı bir düşünür, vazgeçilmez bir insandır. Ali Şîr Nevâî'den bahsetmeden düşünce târihinden bahsedemezsiniz.

Eserlerini Çağatay Türkcesi ile yazdığı için Ali Şîr Nevâî'nin yüksek entellektüel düzeyi Çağatay Türkcesini dünyâ kültür târihine kazımıştır, Çağatay Türkcesinin varlığı da Çağatay Devleti'ni siyâsî târihin o kısa ömrüne rağmen vazgeçilmez bir unsur hâline getirmiştir. Dolayısıyla, tek bir mütefekkir ve o mütefekkirin kullandığı dil, bir devleti çok kısa ömrüne ve o kısa ömür içerisinde kayda değer başarıları olmamasına rağmen, târihin vazgeçilmez bir unsuru hâline getirebilmiştir.

2. Dünyâ Savaşı târihini, 1. Dünyâ Savaşı târihini iyi okuyanlar bilirler, bugün dünyâda kültür devleti olarak anılan devletlerin pek çoğunda savaş başlar başlamaz ilk verilen emir, ordulara değil kültür kurumlarına verilmiş, "millî kütübhâneyi koruyun" denilmiştir. Nitekim bizim de siyâsî coğrafyamızın çok ötesine geçen, siyâsî coğrafyamızın sınırlarını kat be kat aşan bir kültür coğrafyasına sâhib olmamız devletimizin büyüklüğünü, milletimizin derinliğini göstermektedir. Moğolistan'daki Bilge Kağan ve Tonyukuk Anıtları'ndan Mostar Köprüsü'ne kadar. Mali'deki Timbuktu Yazma Eserler Kütübhânesi'nden Balkanlar'daki Gül Baba Türbesi'ne kadar. Kùltürler arasında ya da ideolojik

tercihler arasında kültürel mirâsın korunması husûsunda hiçbir ayırım gözetilmemesi gerekir.

Bu coğrafyanın varlığı, bu büyük kültürel coğrafyanın varlığı bugün siyâsî olarak da ekonomik olarak da Türkiye'nin hem bölgesinde hem bölgesinin ötesindeki birtakım olaylara müdâhâlesinde, oradaki halklarla kaynaşmasında, oralarla entegrasyon kurmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığının genel politika perspektifini biz bu şekilde tanımlıyoruz. Ülkemizde hangi kimliğe sâhib olursa olsun bütün kimliklerin varlığını, sâdece somut kültürel mirâsı değil, bütün kimliklerin varlığını ya'nî soyut kültürel mirâsı da; Anadolu'nun, Mezopotamya'nın, Karadeniz'in, Akdeniz'in, Ortadoğu'nun, Balkanlar'ın Türkiye'nin bir İslâm ve Avrupa ülkesi olmasının bütün kazanımlarını Kültür Bakanlığı olarak bu ülkenin millî mirâsı olarak kabul ediyoruz.

Bu sebeble kültürler arasında yâhud da ideolojik tercihler arasında kültürel mirâsın korunması husûsunda hiçbir ayırım gözetilmemesi gerekir. Bu ayırım gözetildiği takdirde sâdece siyâseten bir eksiklik üretmiş olmayız, milletimizin varoluş kodlarını, dünden bugüne ve bugünden geleceğe aktarılacak kodlarını zedeleme konusunda da maalesef yanlış işler yapmış oluruz. O sebeble şunu çok açık bir şekilde belirtmek isterim ki, Anadolu'nun bütün kültürel mirâsı, Anadolu'da var olan, geçmişden bugüne var olan bütün kimlikler, bütün kültürel kimlikler, bütün etnik kimlikler, bütün dinî kimlikler Kültür Bakanlığının geliştirilmesi yönünde politikasının hedefi olmak, politikasının zemini olmak durumundadır. Burada kültürel bir ayrımcılık yapmak ya da kültürel ideolojik bir oligarşik yaklaşımla bakmak kendi kazanımlarımızdan tâviz vermek anlamına gelir. Bu bağlamda şunların açık bir şekilde belirtilmesi gerekir. Türkiye'nin bundan sonrasına daha iyi ilerleyebilmesi için kültür ve san'at alanında çok yüksek üretilere imza atması gerekir. Bu yüksek üretilere imza atılması için şimdiye kadar emek vermiş, bundan sonra da emek verecek olan san'atçılarımızın kıymeti konusunda bir tartışma yoktur. Cumhuriyetin daha ilk kurulduğu yıllarda kültür ve san'at kurumlarına verilen destek, Cumhuriyeti kuranların büyük vizyonunu göstermektedir. Bugün geldiğimiz noktada bunların daha da büyütülmesi, bu ülkenin geleceği açısından vazgeçilmez bir durumdur.

'Kültür san'at kurumları kapatılıyor' ya da kültür san'at kurumları lağvedilecek gibi yaklaşım, bizim vizyonumuzun dışındadır. Bahsettiğimiz şey, Türkiye'de devlet san'at üretimi ilişkisinin yeniden yapılandırılması ve çağdaşlaştırılmasıdır. San'atcının memur olduğu, devletin bu kadar kültür ve san'at alanı içinde malî bir güce sâhib olduğu kültür san'at ortamı, hiçbir şekilde çoğulcu ve özgürlükcü olmaz. Kültür ve san'at, nihâyetinde rekâbetle kendisini yükselten ve rekâbetle ayakda duran ve rekâbetle geleceğe yürüyen alanlardır. Bu alan içerisinde hiçbir ideolojik, oligarşik yaklaşıma, hiçbir ideolojik önceliğe yer verilmemesi gerekir. Bu alan, bir kadrolaşma alanı değildir. Bu alanda, isimler üzerinden siyâset üretilmesi bu ülkeye yapılabilecek en büyük zarar olur. Şunu kabul etmek gerekir: Türkiye'nin yaptığı ve bugün geldiği noktada ürettiği pek çok reforma göre, kültür san'at alanı kısır kalmıştır ve devlet san'at üretimi ilişkisinin yeniden yapılandırılması gerekir. Burası rekâbete açılmalıdır, daha yüksek san'atsal performanslarla ve kültürel aktivitelerle evrensel olanla yarışacak bir noktaya gelmelidir. Bakın, pek çok eleştiri getirildi. Size Avrupa Birliği içerisindeki büyük bir kültür devletinin değerlendirme ölçütleriyle ilgili birkaç şey okuyacağım, bizâtihi kendi metinlerinden. Örneğin kültür san'at alanındaki kurum ve kuruluşların değerlendirilmesi. Bunun ölçüleri: San'at sektöründe yenilikçi olması, geniş kitlelere erişebilmesi, ilgili san'at dalında kaliteli hizmet sunulması, finansal yeterlilik ve sürdürülebilirliğe sâhib olması, etkin yönetim yapısına sâhib olması.

Genç insanlara fırsat vermek gerekir

Farklı kültür ve topluluklara yönelik sunum kapasitesi, amatör ve yeni yetişen san'atçıların desteklenmesi, coğrafi yaygınlık, uygun raporlama. Şimdi, bizim elimizdeki devlet-kültür san'at kurumu ilişkisi, hiçbir şekilde, bugün, kültür devleti olarak dünyâda etkinlik gösteren modellere uymamaktadır. Elimizdeki ilişki Sovyetler Birliği'nde bile 1995'de terk edilmiş bir modeldir. Bahsettiğimiz şey şudur: Kültürel alanı genç insanlara, daha çoğulcu bir şekilde ve özgürlükçü bir biçimde açmaktır. Bakın burada da ifade edildi, şu ya da bu sebeble tiyatroların ödeneği kesiliyor diye. Külliye yanlış bir bilgidir. Anadolu'da şimdiye kadar dışlanmış, fırsat verilmemiş genç tiyatrolara, hiç destek almamış tiyatrolara, san'at kurumlarına verilen destek bu sene yüzde 80 oranında artırılmıştır. Burası ideolojik bir alan değildir. Bir kuruma destek verdiğiniz zamân 4-5 yıl destek verirsiniz, seyirci desteği oluşturmasını beklersiniz, ayakda kendi kendisine kalmasını bek-

lersiniz. Bu gerçekleşmiyorsa yeni insanlara, genç insanlara fırsat vermek gerekir, onların önünü açmak gerekir.

Millî Kütüphâne'yi sık sık ziyâret edin

Millî Kütüphâne ile ilgili basında pek çok haber çıktı. Millî Kütüphâne millî kültürün kalesidir, millî kültürün hâfızasıdır. Millî Kütüphâne'yi korumak sâdece Kültür Bakanlığının işi değildir, bütün bir milletin sorumluluğudur, bütün bir Meclis'in sorumluluğudur. Ben burada üzerime düşeni en büyük sorumlulukla yapmaya hazır olduğumu ve bunu devâm etdireceğimi, orada envanterde olmayan eserlerin envantere geçirilmesi, korunmayan eserlerin korunması konusunda tam bir karârlılık göstereceğimi yüce Meclis'in huzûrunda söylüyorum. Ama bunun yapılması konusunda ihmâli olan bürokratları görevden aldığım zamân, o zamân arkadaşlarımla buraya çıkıp da, "siz tecrübeli bürokratları görevden aldınız" diye beni eleştirmesi, Millî Kütüphâne'deki o aksaklıkların devâm ettirilmesine destek vermek anlamına gelir. Ben tam tersine Millî Kütüphâne'yi millî kültürün hâfızası gördüğüm için, oradaki yeniden yapılandırmaya büyük bir önem veriyorum ve hepinizi, tüm milletvekillerini oranın eski hâlini görmeye, yeni hâlini ve yeni yaptıklarımızı denetlemeye ve Millî Kütüphâne'yi sık sık ziyâret ederek bizi denetlemeye dâvet ediyorum.

Kamu kaynağı kullanmanın kriterleri var

Bu san'at kurumlarıyla ilgili ideolojik tercih mes'alesi dediğim gibi bizim gündemimizde yok. Ama şunun bilinmesi gerekiyor: Kamuya ait bir kaynağı kullanırken bir ölçü koymak zorundasınız ve koyulan her ölçüye de rölâtif diyebilirsiniz. Her kamu parasını kullanan kurum, genel ahlâk ölçüsüne dikkat etmek durumundadır. Genel ahlâk ölçüsüyle; şimdi ahlâk felsefesine girmeyeceğim, etikle ahlâk arasındaki farka da girmeyeceğim, ahlâkî kriterlere dikkat etmekle ahlâkçılık arasındaki farkı herkesin bildiğini varsayarak konuşuyorum. Burada yaptığımız şey, bunun karşısına başka ölçüler koysanız onlara başka eleştiriler gelecektir, bu ilk defâ bu sene koyulmuş ve tiyatroya özel koyulmuş da değildir; telif haklarında bu kriter vardır, sinema alanında bu kriter vardır. Kamu parasını kullanan herhangi bir siyâsetçi, burada ben olayım, başkası olsun, millete sorumluluk mevkiinde olan birisi bu kaynakların nasıl kullanıldığı konusunda millete hesâb vermek durumundadır. Onun dışında birisi bir oyun oynamak istiyor, onun dışında bir alanı tercih etmek istiyor, bu tabîi ki onun takdiridir, burada oyn-

yacaktır. Ama burada kamu kaynağı kullanılırken hiçbir kriterin olması gibi bir ölçü hiçbir şekilde kabul edilemez, bu doğru da bulunmaz. Yürürlükte olan pek çok düzenlemede, hem başka alanlardaki düzenlemelerde, hem kültür san'at alanındaki düzenlemelerde bunlar açık bir şekilde vardır.

Çözüm süreci Doğu'ya ilgiyi artırdı

Çözüm sürecinin getirdiği noktada Güneydoğu Anadolu'ya ve Doğu Anadolu'ya çok büyük bir ilgi vardır. Biz özellikle tur operatörleriyle konuşarak buralara dönük olarak yabancıların turistik ziyaretlerinin artmasını, buraya dönük yatırımların artması konusunda özel bir perspektif geliştiriyoruz. Bu bağlamda özellikle Fırat Havzası Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi, Kuzey Van Gölü Selçuklu Turizm Bölgesi, Doğu Karadeniz Projesi, Çoruh Vadisi Projesi gibi projelere fevkalâde önem veriyoruz. Buraya dönük olarak tabî ki kamu kaynakları kısıtlı. Fakat geçenlerde bu işlerin başındaki bir şahısla konuşmamızda kendisine bugün İngiltere'de restorasyon için ne kadar bütçeye ihtiyaç duyduklarını sordum, sâdece kraliyetle ilgili binâlar için 50 milyon sterline ihtiyaç duyulduğunu söyledi. Ya'nî bu, dünyânın hiçbir yerinde yetmiyor. Türkiye gibi, Anadolu gibi bir medeniyetler havzası olan bir ülkede de buraya ayrılacak her türlü kaynak kuşkusuz yetersiz hâle gelecektir.

Arkadaşlarımızın kalelerle ilgili, başka alanlarla ilgili burada ifâde ettikleri konular var. O konularla ilgili, kalelerle ilgili ve diğer alanlarla ilgili bunlara genel bir restorasyon projesi değil, ama her birinin kendi kriteri içerisinde değerlendirildiği bir perspektifle yaklaşmaya çalışıyoruz. Önümüzdeki dönem bunların hem kültürel varlık olarak korunması, ama kültürel varlık olarak korunmasının ötesinde de buraların turizm alanına açılarak insânî diplomasi açısından, oradaki hareketliliğin artırılması açısından da aynı zamânda kültürel varlıklarının dünyâya tanıtılması ve kıymetlendirilmesi bakımından çok önemli olacaktır.

Bizim Bakanlık olarak fark ettiğimiz bir husûs vardır, o da şudur: Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya, bu çözüm sürecinden sonra yatırım konusunda da çok büyük bir ilgi vardır. (13.12.2013)

TÜSAK rafa mı kaldırılıyor?

Ersin Antep, "Sonradan Fark Edilen İktidârdan Müjde ve TÜSAK'a Dâir Son Duyumlar" başlıklı yazısında, Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) Yasa Tasarısı Taslağı'yla ilgili gelişmeleri ele aldı. Ersin An-

tep'in tesbitleri şöyle: "Son duyumlar, TÜSAK yasa tasarının genel seçimler sonrasında ertelendiğini işaret ediyor. Diğer yandan bütçe görüşmelerinde İktidar Partisi adına konuşan İstanbul Milletvekili Gülay Dalyan ve Malatya Milletvekili Öznur Çalık; üç şehir için yeni opera-bale ve altı şehir için de tiyatro müjdesi verdi.

Genel seçim sonrasında mı kaldı?

Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) kurulması hakkında tasarlanan kanun teklifi, yaz aylarından itibaren sanat kurumlarının gündemini değiştirdi. Kurumların âdeta omuriliği zedelendi. "Yarın yok olma" endişesiyle sanatçıları, hem gelecek kaygılarına, hem de kısa vadeli repertuar hazırlamaya yöneldi. Son gelişmeler, bir genel seçim sonucuna kadar TÜSAK tasarısının rafda bekleyeceğini işaret ediyor.

Sanat kurumlarını lağvederek, proje bazında destek oranlarını belirleyecek 11 kişilik bir sanat komisyonu oluşturulmasını işaret eden TÜSAK Yasa Tasarısı, birkaç aydan bu yana kamuoyunun gündeminden düşmüyor. Önceki Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'ın, Sabancı Grubu'nun desteği ile restorasyonuna koyulduğu Atatürk Kültür Merkezi'ndeki (AKM) çalışmaların şimdiki Bakan Ömer Çelik tarafından gerekçe gösterilmeden durdurulması da, TÜSAK Yasa Tasarısı'nın Meclis'ten geçirileceği endişesini artırdı.

Geçtiğimiz günlerde Cumhuriyet'den Leyla Tavşanoğlu'na konuşan Eski Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, AKM'nin restorasyonunun durdurulmasına anlam veremediğini bildirdi. Tiyatrolara verilen ödenek desteğinin kesilmesi konusuna ise, "Ba'zen kraldan çok kralcı davranışlar oluyor" sözleriyle yaklaştı. Başbakanın, "Türkiye müze fakiri bir ülke" sözüyle, kültürel konulara dâir duyarlılığı bulunduğunu ve hakkının teslim edilmesi gerektiğini söyledi. Aynı Günay; bakanlığı döneminde, "Sanat kurumlarının Cumhuriyet'in ilk yıllarının bir kültür dayatması" olduğunu, Radikal'den Cem Erciyes'e söylemişti. Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik de; Kasım ayında Meclis'te yaptığı bir açıklamada, Bakanlığa bağlı sanat kurumlarına dâir, "Sistemin arkaik dönemden kalan Sovyet modeli yönetim şekline sâhib oldukları ve bugünkü şartlara cevâb veremediği"ne ilişkin açıklamalarda bulundu. Biz de; Radikal internet sitesinde yayınlanan "Bizim bir kültür bakanımız olacak mı?" başlıklı yazıyla, kendisine yansıtılan bilgilerin yanlışlığını hatırlatdık.

Geçtiğimiz günlerde Bakan Çelik, Meclis Genel Kurulu'nda 13 ve 14 Aralık'da yaptığı konuşmalarda ise şunları söyledi: "Bir kere daha söylüyorum, 'Devletin san'at üreten kurumlarla olan ilişkisinin değiştirilmesinin uluslararası dayanağı nedir?' denildi. Tam tersine, elimizdeki mevcut modelin uluslararası bir dayanağı yoktur. Bu modele en çok benzeyen model bir tek Çin'de uygulanıyor. Problem şudur: Problem, Türkiye'nin san'at üretiminin, kültür üretiminin standartlarını daha çok yükseltmek, evrensel rekâbete açmaktır. Burada da çoğulcu ve özgürlükçü bir modelle, san'atcının memur olduğu modelin dışına çıkarak bir model geliştirmek gerekiyor."

Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Abdurrahman Arıcı ise aynı hafta içinde Anadolu Ajansı'na verdiği demeçde, yasa taslağına dâir çalışmaların devâm ettiğini ancak henüz neticelenmediğini söyledi. "Şu anda öyle bir şey yok. Ortaya çıkarılan 'bizi kapatacaklar' dedikoduları afakî şeyler. Daha ortada projelendirilmiş, Başbakana sunulmuş, TBMM'ye gelmiş bir şey yok. Bu aşamaları geçtikten sonra zâten kendileri de görecekler ne olduğunu, ama bizim kafamızda onların düşündüğü gibi şeyler yok. Biz Anadolu'nun tiyatroyla buluşmasını ve kaliteli, millî değerlerimize sâhib oyunlarla buluşmasını istiyoruz. Bunu yapan özel sektör de var ve onlara da desteğimiz devâm ediyor, ayırmış değiliz. Bugün Opera'nın da aynı şekilde kendi değerlerimizi yansıtacak oyunlarla gelmesi gerekir" dedi.

TÜSAK'ın geleceğine dâir son duyurular

Bakanlık kaynaklarından gelen son duyurular, tıpkı Bakan Yardımcısı Arıcı'nın da ifade ettiği üzere, yasa taslağıının gündemden çekildiğini işâret ediyor. Önümüzdeki dönemde peşi sıra gelecek olan; yerel seçim, Cumhurbaşkanlığı seçimi ve genel seçim sürecinin ardından oluşacak tablonun, TÜSAK taslağıının akîbetini de belirleyeceği konuşuluyor. Şâyet, daha önceki seçimlerdeki gibi tablolar oluşursa; TÜSAK taslağıının yeniden ve hızla Meclis'e getirileceğine kesin gözüyle bakılıyor. Ancak pek çok kişi; bu ihtimâlin, son dönemde yaşananlarla oluşan yeni tabloya göre, pek mümkün olmadığı sonucunda birleşiyor.

Genel seçimlere kadar olan sürenin, hem san'atçılar, hem de san'at-severler için yeni bir ödev dönemi olduğu anlaşılıyor. Bu süreçte halka, idârecilere, bürokrasiye; san'at ve kültür kurumlarının varlığını, bizzat kültür-san'at eliyle anlatmak, kanıksatmak gerekiyor. Bu anlamda, yoğun biçimde kültür-san'at kurumlarının gerçek değeri ve yararlılığı-

nın tanıtılması ve benimsetilmesinin yollarının aranması, yapılacakların da hızla uygulamaya geçirilmesine ihtiyâc bulunuyor.

Bakan Çelik'in de ifade ettiği şekilde kurumların san'atsal üretiminin arttırılmasına dâir en doğru çözümün; iki başlı bir bakanlık yönetim sisteminin getirilmesi olacağı sonucuna ulaşılmalıdır. Mevcut kurumsal düzenin devâmı sağlanarak, Bakan ve bağılısı birimlerin idârî yönetimde kalacağı, oluşturulacak kurul eliyle kurumların san'atsal idâre ve denetime kavuşacağı bir sisteme erişilmelidir. Bunun da, tıpkı Bakan İstemihan Talay döneminde tasarlanan ve -etkin olmasa da- hâlâ varlığını sürdüren, kültür-san'at alanında varlık gösteren pek çok STK'nın temsil edilebildiği "Özerk Sanat Konseyi" gibi bir işlerliği işaret ettiği anlaşılmalıdır." ²⁹

TÜSAK yasa tasarısında değişikliğe gidiliyor

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Tiyatroları (DT) ile Devlet Opera ve Balesi (DOB) gibi san'at kurumlarının özerkliğini sağlayan yasaları lağveden, kısa adı "TÜSAK" olan "Türkiye Sanat Kurumu ile Sanatın Desteklenmesi Hakkında Yasa Tasarısı Taslağı"nda değişikliğe gidiyor.

Yıl içinde sahneye taşınacak eserlere yine TÜSAK tarafından oluşturulan üst kurul karar verecek, ancak bu eserler Ankara, İstanbul ve İzmir üzerinden bölgelere "turne" yoluyla dağılacak. Bugüne değin DT ve DOB'un Anadolu'daki bölgelerinde (Erzurum, Van gibi) çalışan oyuncular da üç merkez ilde toplanacak. Söz konusu düzenlemenin yerel seçimlerden hemen sonra Meclis gündemine geleceği belirtiliyor.

Geçen yıllarda çokça tartışılan ve san'at kurumlarının özerkliğini lağveden TÜSAK, Gezi eylemleri sebebiyle belli bir süreliğine rafa kaldırılmıştı. Ancak Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik, 2014 yılı bütçe görüşmeleri sırasında hem Plan ve Bütçe Komisyonu'nda hem de Meclis Genel Kurul'unda yasa tasarısı taslağını yeniden gündeme getirdi. Çelik, "DT ve DOB'un hiçbir şekilde kapatılmayacağını" belirtmişti. Bakanlığın yeniden üzerinde çalıştığı TÜSAK'da gerçekleştirilmek istenen değişiklikler şöyle:

Üç merkezde toplanacak

Kültür ve Turizm Bakanlığı, DT ile DOB'un merkez teşkilâtları, Ankara, İstanbul ve İzmir'i elinde tutacak. DT ve DOB'un Erzurum, Van, Diyarbakır, Antalya gibi bölgelerinde çalışan san'atçılar üç mer-

²⁹ Esin Antep, 15.1.2014 muzikoloji.org

kezde toplanacak. Yıl içinde sahneye taşınacak eserlere TÛSAK'da öngöröldüğü gibi, oluşturulacak üst kurul karar verecek. Bu projelerin, Ankara, İstanbul ve İzmir üzerinden Anadolu'ya "turne" yoluyla ulaşması sağlanacak. Sahnelerin denetimi yine mevcut taslakda öngöröldüğü üzere TÛSAK yönetiminde olacak. Kurum san'atçıları, Anadolu'daki turnelere teşvik edilecek. Anadolu'daki turnelere katılacak oyuncular, daha fazla teşvik ücretleri üzerinden maaş alacak. Merkezde kalan ve daha az eserde rol alan oyunculara ise daha az maaş öngörölüyor. San'atçıların daha önce aldığı teşvik ve ikrâmiye ücretleri ise kaldırılacak. San'atçılar, performans kriteri üzerinden teşvik ücretlerinde değerlendirmeye tâbi tutulacak.

Devlet değil, sponsor destekli san'at

Bakanlık, san'at eserlerinin maddî giderlerini ise sponsorlar aracılığıyla sağlamayı hedefliyor. Buna göre Anadolu'da da sponsorluk sistemi geliştirilecek. Öte yandan yine mevcut taslakda yer alan; Millî Piyango İdaresi tarafından gerçekleştirilen bilet satışlarından elde edilen gelirlerden de tiyatro, opera ve bale gibi san'at kurumlarına ödenek ayrılacak. Kişi ya da kurum ve kuruluşların aynî ve nakdî bağış ve yardımları da üst kurul tarafından kabul edilebilecek. (omer-celik.com)

San'at yönetiminde yeni arayışlar: Sanat Konseyi

Kültür san'at kurumları için köklü değişiklikler öngören ve çok tartışılan Türkiye Sanat Kurumu (TÛSAK) Kanûn Tasarısı, İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde tartışıldı. Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül'ün de bulunduğu bu konferansda yasa tasarısı kıyasıya eleştirildi. Fakat bu konferansı önemli kılan şey TÛSAK Kanûn Tasarısı Taslağı'nın ilk defâ taraflarca açık açık tartışılmasıydı. İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi (KPY) ve British Council iş birliği ile düzenlenen, "Sanat Yönetiminde Yeni Arayışlar: Sanat Konseyi Modeli" başlıklı konferans İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde gerçekleştirildi. Birinci oturumda, Bristol Old Vic Yönetici Direktörü Emma Stanning ve Eski English Regional Arts Boards Konsorsiyumu Başkanı, aynı zamânda da Avrupa Konseyi Türkiye Ulusal Kültür Politikası Raporu Değerlendirme Komitesi Başkanı olan Christopher Gordon, konuştu. Stanning ve Gordon, İngiltere'de uygulanmakta olan İngiliz Sanat Konseyi modelinin detaylarını anlattı.

İngiliz Sanat Konseyi modeli

İngiltere modelinin en dikkat çeken kısmı Sanat Konseyinin devlet ile olan ilişkisi ve fonların konsey içindeki gelir-gider dağılımıydı. Katılımcıların konseyin özerk yapısının altını çizmek amacı ile “bir kol mesafesi” şeklinde târif ettiği konsey-san’at kurumları ilişkisinde devletin, san’at kurumlarının devâmlılığı amacına yönelik çalışmalarının altı çizildi. Konsey yardımından düzenli olarak yararlanan Bristol Old Vic Direktörü Stanning’in verdiği bilgilere göre Old Vic Tiyatrosu’nun %40’lık geliri devlet fonundan, %36’lık geliri bilet satışından sağlanıyor, diğer yüzdeleri ise sâir fonlar, kantin gelirleri ve sponsorlar oluşturuyor. Burada gelirin büyük bir kısmının devlet fonundan geldiği açıkça görülüyor. Konsey’in dağıttığı desteğe ilişkin gençlere destek, sürdürülebilirlik gibi bir takım kriterleri olduğunu ancak yıllardan bu yana konsey desteğinden yararlanan tiyatroların destekden yararlandırılmaması gibi bir durumun söz konusu olmadığını, her yıl muhakkak destek alındığını, çıkan oyunların gişesine ve iktidârda hangi bir parti olduğuna göre yalnızca mikdârında ufak değişiklikler meydana geldiğini beyân etti.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sahne ve Gösteri Sanatları Yönetimi, Sanat ve Kültür Yönetimi Lisans Programları ve Kültür Yönetimi Yüksek Lisans Programı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Serhan Ada; tiyatro oyuncularının TÜSAK ile ilgili görüşlerini ve tereddüdlerini dile getirerek, TÜSAK’a karşı ciddi bir güvensizlik olduğunu vurguladı. TÜSAK taslağının san’atçılara danışılmadan, dernek, sendika ve STK’ların görüşleri alınmadan hazırlanmasının bu güvensizliği doğurduğunu kaydetti. Bu toplantıya kadar hiçbir san’atçı örgütü ile irtibâta geçilmemiş olması katılımcılar tarafından oldukça eleştirildi. Asıl muhâtablara danışılmadan hazırlanan bu taslağın, san’atın özerk yapısına aykırı olduğu ve hükümetin san’atı tekeline almak istediği belirtildi.

Radikal Gazetesi ek yayımlar yönetmeni Cem Erciyes, san’atçıların “Türkiye Sanat Kurumu”na Truva Atı gözüyle baktığını belirtti. Kamusal bir san’at fonunun şart olmasından bahseden Erciyes, Sanat Kurumu’nun aslında 20 sene evvel kurulması gerektiğinin ancak bu şekilde tepeden inme, bağımsızlığı son derece tartışmalı ve mevcut kurumların varlığını tehlikeye düşürecek bir yapılanmanın kabul edilemeyeceğinin altını çizdi.

Toplantının sonunda kürsüye çıkan Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül, 2014 yılının Şubat ayında bir toplantı düzenlenerek Yasa Tasarısının san’atçılar ve STK’larla görüşüleceğini ve gerekli görülen değişikliklerin

yapılacağını duyurdu. Nihat Gül aynı zamânda Devlet Tiyatroları, Opera ve Balesinin kapatılmayacağını, reforma tâbi tutulacağını ve kurumun bağımsız olacağını dile getirdi. Bu toplantının ardından gözler, Bakanlıktan gelmesi beklenen resmî çalıştay dâvetine çevrildi. (30 Ocak 2014)

Bakanlıktan TÛSAK Çalıştayı dâveti

Oyuncular Sendikası'ndan dâvetle ilgili yapılan açıklama: “Son aylarda tüm kültür san’at çevrelerince tartışılan ve özellikle Devlet Tiyatrosu ile Opera ve Balesinin kapatılacağı yönünde haklı endişelere yol açan Türkiye Sanat Kurumunun kuruluşuna dâir yasa tasarısı nihâyet resmen açıklandı. Kültür ve Turizm Bakanlığı, düzenleyeceğini duyurduğu toplantı ile kültür san’at alanında fa’âliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarını, eleştiri ve önerilerini dinlemek üzere Ankara’ya dâvet etti. Sendikamızı, hukûk müşavirimiz Avukat Sera Kadıgil’in temsil edeceği toplantı 3 Mart 2014 Pazartesi günü Ankara’da yapılacak olup, tasarının son hâli olarak Bakanlıktan tarafımıza gönderilen metni sizlerle paylaşıyoruz. Hukûkî raporumuz ayrıca bakanlığa sunulacak olmakla berâber siz de üzerinde durulması uygun gördüğünüz noktaları ve eleştirilerinizi 3 Mart târihine kadar info@oyuncularsendikasi.org adresine bildirebilirsiniz.”³⁰

TÛSAK Çalıştayı, TÜRKSOY binâsında yapıldı

TÛSAK Kanûn Taslağına yönelik Çalıştay, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından STK'lara ve ba'zı Üniversitelere yapılan dâvet ve dâvet ekinde taslak gönderilmesinin ardından; 3 Mart 2014 Pazartesi günü, Ankara'daki TÜRKSOY binâsında yapıldı. İki bölüm hâlinde gerçekleşen toplantının ilk bölümünde usûl tartışmaları yaşandı. İkinci bölümde ise taslağın madde madde irdelenmesine geçildi.

Yaklaşık 50 katılımcı ve Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcıları Nihat Gül ve Abdurrahman Çeliki ile Devlet Tiyatroları Genel Müdür Vekili Mustafa Kurt, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü Rengim Gökmen ile Güzel Sanatlar Genel Müdürü Murat Selim Tokaç'ın katıldığı toplantı, Nihat Gül'ün açılış konuşmasıyla başladı. Nihat Gül konuşmasının sonunda, DOB Genel Müdürü Rengim Gökmen'in isteği üzerine açıklama yaptığını belirterek şunları söyledi: “Bu tasarıda genel müdürlerimizin bizzat katılım şeklinde, metin çalışması şeklinde bir katkısı olmadı. Muhtemelen genel müdürlerimiz de bundan rahatsız, her-

³⁰ 28 Şubat 2014 oyuncularsendikasi.org

hâlde bir mahalle baskısı olduğunu düşünüyorum.” Nihat Gül, bu açıklamadan sonra, dağıtılmış olan metnin bir taslak olduğunun ve her türlü katkıya açık olduğunun altını çizdi.

Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül’ün bu açıklaması üzerine, teşekkür eden Rengim Gökmen: “Bu durum mahalle baskısı, çevre baskısı, san’atçıların baskısı sebebiyle değil, benim görüşlerim bunlar. Birçok san’atcının da katıldığını biliyorum. Sâdece dışarıda savunduğum görüşlerle yapılan toplantılarda çelişik görüşler savunmadığımı, hangi noktada durduğumun anlaşılması açısından bu açıklamanın yapılmasını istirham etdim, Sayın Müsteşar’dan. Baskı sebebiyle değil, bu taslağa hiçbir katkımın olmadığını hattâ farklı fikirler taşıdığımı bir kere daha anlaşılmasını isterim” dedi.

Tiyatro Oyuncuları Meslek Birliği (TOMEB) adına Erhan Gök-gücü: “Ba’zı STK’lar, herhangi bir STK’ya dâhil olmasa da, önemli san’at insanları neden yok ve bu dâvet listesi neye göre oluşturuldu? Siz, taslak hakkında yıllarca çalıştığınızı ifade etdiniz ama bize 5 gün önce gönderdiniz, bu kısa zamânın bizim için âdil olduğunu düşünüyor musunuz? Ayrıca tasarıda gerekçe yok ama tasarıda san’at kurumları yok ediliyor ve bunun gerekçesini bilmiyoruz. Ayrıca ba’zı yayın organlarına servis ettiğiniz taslaklarda da kurumlar kapatılıyor” sorularını yöneltti.

Nihat Gül, şu açıklamaları yaptı: “Dâvet listesi Bakanlığımızın arşivindeki listeden yola çıkılarak oluşturuldu, sonrasında genel müdür-lere gönderilerek eksikliklerin tamâmlanması istendi, eksikler yine de olabilir ama bu toplantı ne ilk ne de son olacak, eksiklikler tamâmlanabilir, katkı sâdece toplantıyla değil, yazılı göndererek, karşılıklı görüşerek de olabilir. Ayrıca taslakda kurum kanûnlarının kaldırılması, kurumların kapatılması anlamına gelmez.”

Besteciler Orkestra Şefleri ve Müzikologlar Birliği (BESOM) adına Muammer Sun’un, “Toplantının daha sağlıklı yürüyebilmesi için bir başkan seçilmesi ve bu başkanın söz vermesi gerektiğini, yoksa sürekli siz konuşuyorsunuz, biz dinliyoruz” demesi üzerine Nihat Gül; “Bakanlığın dâveti üzerine bir toplantı düzenlendi, bu dâvete de sizler icâbet etdiniz, teşekkür ederiz. Bakanlığın dâveti üzerine gerçekleşen bu toplantıda usûl böyle” açıklamasını yaptı.

Ankara Üniversitesi Konservatuvarı Müdürü Prof. Çetin Aydar; “Bu toplantıda kara bir gün yaşayacağımız anlaşılıyor, Kültür Bakanlığı kendisinden eski olan, kendisinin varlık sebebi olan san’at kurumlarını

bir çırpıda kapatabilecek cüreti göstermiştir. Daha sonra diğer konservatuar müdürleri arkadaşlara ve ulaşabildiğim kadar alanın insanlarına ulaştım, kimsenin bu tasarıdan haberi yok. Açıklamanıza göre genel müdürlerin de bu tasarıya katkısı yok. Bu durumda bu tasarının madde madde çalışılacağını söylemeniz anlaşılır gibi değil, bu toplantının yapılması mümkün değil, alanın tüm birimlerine taslağın gönderilmesi ve onların da katılımıyla açık bir toplantı yapılması gerektiğini ifade ediyorum yoksa bu vebâlden hiçbiriniz kurtulamazsınız” dedi.

Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül: “Bu bir taslak metindir, ham bir metindir her türlü yolla görüşler iletilebilir” açıklamasını yaptı. Konuşmaya müdahâle eden Mehmet Ege, “Burada kaç san’atçı var, ayağa kalksın görelim” dediğinde yaklaşık 8-9 san’atcının olduğu görüldü.

TOBAV Genel Başkanı Tamer Levent: “Bu toplantı bizim de istediğimizdi, hattâ 46.463 imzalı dilekceyle Bakanlığımıza başvurduk, bir yasa hazırlığı içinde olduğunu duyduk, eğer bir yasa hazırlanacaksa konunun uzmanlarından, üniversitelerden, STK’lardan oluşacak bir hey’etin katılımıyla kapsamlı bir çalıştayın yapılmasını öneriyoruz, bu çalışma teknik konularda farklı farklı ekiplerce yapılacak çalıştaylar ve bu çalıştayların sonunda oluşacak metinle kapsamlı bir taslak olacak ve bu taslak yürütmeye öneri niteliğinde olacaktı ancak bugün burada başladığımız ve bizi biraz, biraz değil çok fazla hayâl kırıklığına uğratan bu teknik çalışma biçimi ile yol alamayacağımızı gösteriyor. Bilgi Üniversitesinde yapılan toplantıda da ifade ettik, birer dünyâ markası olmuş olan san’at kurumlarının kapatılmaması gerektiğini ifade ettik, İngiliz Sanat Konseyi kurulurken de san’at kurumlarının kapatılmadığını orada bulunan İngiliz temsilciler de teyid etti. Bu konuşmalar, öneriler yapıldıktan sonra en nihâyet bu taslak elimize geçti ama burada da bu iki kurumun kapatılacak olduğunu gördük ve siz hâlâ ‘kurumları kapatmıyoruz, yasalarının kaldırılması kurumların kapatılacağı anlamına gelmiyor’ diyorsunuz. Bu şartlarda bu taslağı madde madde görüşmemizin anlamı yok. Ki, ‘mülga’ sözcüğünü defâlarca okuyoruz- ve siz hâlâ yok diyorsunuz-, hakikaten bir algı yönetimiyle karşı karşıyayız.

Arkadaşlarımın da ifade ettiği gibi, bir ön çalışmanın yapılması, çağrılmayan STK’ların tamâmlanması, alanın bu konuda çalışmalar yapmış önemli insanların da katılımıyla kapsamlı bir kurultay yapılmasını ve bu taslağın bu hâliyle değil oradan çıkacak sonucun dikkate alınmasını öneriyoruz.”

Devlet Konservatuvarları Mezunları Derneği Genel Başkanı ve Bağımsız Kültür Sanat Sendikası Genel Başkanı Alper Kafa: “Ben de buraya kendimi zorla dâvet etdirdim, diyorlar ki filanca bankanın temsilcisinin de içeride olduğu ve ileride girecekleri ihâleler için şimdiden yapılan çalışmaları izledikleri ifâde ediliyor. Bu uygun bir durum değildir. Hükûmetin bir tüccâr kafası var ve o tüccâr kafanın arkasında san’atçıları da gündemi sapdırmak için kullanıyor şu ânda. (Usûle yönelik konuşması için uyarılıyor) Evet, usûle yönelik konuşuyorum, burada hayâtında hiç sahneye çıkmamış, solfej nedir bilmeyenlerle mi san’at kurumlarını tartışacağız? Bunu sağlıklı bulmuyorum. Sonuca yönelik oylama yapılırsa burada 8-10 kişiyiz.”

Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül: “Başda da söylediğim gibi bu bir karâr toplantısı değil, karşılıklı görüş alışverişi toplantısıdır” açıklamasını tekrârladı.

Kültür-Sanat Sendikası Genel Başkanı Başkan Yavuz Demirkaya da, kapı girişindeki tavrın, çok sıkı kontrol edilmelerinin hiç hoş olmadığını ifâde ederek: “Biz buraya bir şey yapmaya gelmedik, ülkenin geleceğinin san’atının, kültürünün nasıl olacağına karâr verilen bir ortamda, tecrübemizi, bilgimizi aktarmak için geldik, bu şekilde karşılanmak hiç hoş değildi, neredeyse sâdece kemik taraması yapılmadı” dedikten sonra çağrılmayan diğer STK’ları dile getirdi, birçok kurum ve kişilerin yazılı görüşlerinin alınabileceğini ama bunun yapılmadığını ifâde ettikten sonra bu taslağın bu hâliyle Anayasa’nın 64. Maddesine ve başka maddelere de aykırı olduğunu belirterek, taslağın bu hâliyle görüşülmesinin mümkün olmadığını belirtti.

Devlet Tiyatrosu Sanatçıları Derneği (DETİS) Başkanı Mehmet Ege: “Dışarıdan gelen sesleri duyuyorsunuz, bu arkadaşlar 3.000 kişiyi temsilen, bütün kısıtlamalara rağmen onları temsilen buraya gelebilmiş olan arkadaşlardır. Burada siz 90 yıllık Cumhuriyetin bu kadar kişiyi ilgilendiren yasasını gerekçesi bile olmayan yasasını tartışmaya kalkıyorsunuz. Böyle bir şey ne hukûka ne kanûna ne de bugüne kadarki teâmüllere uygun değildir, biz bunu reddediyoruz” dedikten sonra hazırlanmış olan bir bildiriye okumaya başladı, bu duruma i’tirâz eden Bakanlık Danışmanı Nejat Birecik, “Yeter artık ya, burada usûle ilişkin konuşmuyorsunuz, bildiri okuyorsunuz!” diyerek müdâhâle etti, devâm eden müdâhâleyi Nihat Gül engellerken, Mehmet Ege’nin mikrofonunun sesi kısıldı. Mehmet Ege konuşmasına mikrofonuz devâm etti.

Mehmet Ege'nin "Türkiye Sanatçılar Hareketi" adına okuduğu bildiri şöyle: Cumhuriyet kuruluşunda "fikri hür, vicdânı hür, irfânı hür nesiller yetiştirmek isteyenler" 1924 yılından başlayarak kurdukları aydınlanmacı san'at kurumlarının özgürce san'at icrâ etmeleri için yasalar hazırladılar. Oysa bugün, hayâli kurulan karanlık düzeni var edebilmek adına, o aydınlanmacı san'at kurumlarını yok etmek için, TÜSAK denilen tuzağı kuruyorlar. Bugünkü Bakanlık Yetkililerinin, "bizim dediğimiz olacak" dayatmaları ile kurumları yok eden bir yasa çıkartılamaz. Hele, torba yasaya koydukları bir madde ile koskoca bir Bakanlığın tüm idâreci kadrolarını bir gecede devre dışı bırakan; sabahın ilk ışıklarıyla kafa göz patlatarak yasa çıkartıp, yargıyı doğrudan yürütmeye bağlayan TBMM'nin, parmak kaldırma demokrasisi ile Türkiye'nin tüm san'at dünyâsı için yasa yapılamaz. San'at için her türlü düzenleme, ancak san'atçılar ve de onların uygun görecekları yetkin kişiler tarafından yapılır. San'atın özgürce ve süreklilik içinde, kendi koşul ve kurallarına uygun olarak üretimini sağlayacak ortamı oluşturmak ve bu ortamı oluşturmak için de gerekli ödeneği vermek, sosyal devletin temel görevlerinden biridir. San'atın içeriği ve biçimi siyasal iktidârların günlük politikalarının konusu değildir, olamaz. San'at ve kültür alanlarına destek; yandaş beslemeye yarayan bir yemliğe veya ihâle ve rant sürecine dönüştürülemez. Tüm san'at kurumlarımızın değişmez özerklik koşulu, anayasamızda açık biçimde güvence altına alınmıştır.

Son sözümler şu: San'atı özgürleştirmek aldatmacası ile tüm san'at kurumlarını ve san'at ortamını, hükûmetin san'atı, hükûmetin memuru hâline getiren TÜSAK Yasa Tasarı Taslağı tuzağı derhâl geri çekilmelidir. Türkiye Sanatçılar Hareketi (Türkiye Sanatçılar Hareketinde Yer Alan Kuruluşlar alfabetik sıraya göre yazılmıştır):

Adana Filarmoni Derneği, Ankara Çoksesli Müzik Derneği (AÇMD), Ankara Devlet Konservatuvarlılar Derneği (ADK-DER), Antalya Filarmoni Derneği, Besteciler Orkestra Şefleri ve Müzikologlar Birliği (BESOM), Bursa Filarmoni Derneği, Çağdaş Sanatlar Vakfı (ÇAĞSAV), Çoksesli Korolar Derneği, Devlet Tiyatrosu Opera ve Balesi Çalışanları Yardımlaşma Vakfı (TOBAV), Devlet Tiyatrosu Sanatçıları Derneği (DETİS), İzmir Filarmoni Derneği, Kültür Sanat ve Turizm Emekçileri Sendikası (Kültür Sanat Sen), Kültür ve Sanat İşgörenleri Sendikası (Kültür Sanat İş), Müzik Eğitimcileri Derneği (MÜZED), Opera Koro Sanatçıları Derneği (OKSDER), Opera Solistleri Derneği (OPSOD), Opera ve Bale Sanatlarını Geliştirme Vakfı

(OBV), Sanatçılar Sanatseverler Kültür ve Dayanışma Derneği (SANSEV), T. C. Sanatçı İnisyatifi, Tiyatro Oyuncuları Meslek Birliği (TOMEB), Türk Dünyası Kültür ve Sanat Derneği, Türkiye Filarmoni Derneği, Türkiye Kültür ve Sanat Hizmetleri Kamu Görevlileri Sendikası (Türk Kültür Sanat Sen), Çalışan ve Emekli Sanatçılar, Konservatuvar-Güzel Sanatlar ve Sanat Eğitimi Bölümleri Öğrencileri, Konservatuvar-Güzel Sanatlar ve Sanat Eğitimi Bölümleri Öğrenci Velileri, Sanat Eğitimcileri.

Mehmet Ege, bildiri metnini okuduktan sonra, san'atçıları toplantıyı terk etmeye davet etdi. Tesbit edebildiğimiz kadarıyla, Mehmet Ege, Erhan Gökücü, Tamer Levent, Şahin Ergüney, Arda Akdar (Opera Solistleri Derneği OPSOD), Aykut Çınar (Ankara DOB Müdürü), Yavuz Demirkaya ve Alper Kul, toplantıdan ayrıldı.

Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Osman Altıntaş: "Arkadaşlar, ben de Gazi Üniversitesinde öğretim üyesiyim, güzel san'atlar benim alanım. Ben ömrümde -kınamak, konuşmacılara karşı olmak anlamında görüş açıklamıyorum- böyle bir toplantı aday öğrenciler arasında bile görmedim, demokratik hakkımızı kullanırken bunu konuşarak, ifade ederek anlaşmamız gerektiğini düşünüyorum, biraz önce bana da saldırdı, 35 yıllık hoca olarak bu tavır ağırıma gidiyor, yapılanları onaylamıyorum ama bu tasarıya ben de karşıyım, neden karşıyım? Yâhu buradaki tanımlamalar bile yanlış, plastik san'atlardaki bir tanımlama buraya konurken bunu kime sordunuz? Bunları böyle görünce, konuşmacıları haklı kılıyor. Uzman kişilerin görüşleri alınarak bu yasa taslağı hazırlansaydı daha iyi olacaktı. Ayrıca, neden karşıyım? Yâhu kardeşim sen yüz yıllık kurumları iyileştirmek, onlara kaynak aktarmak yerine onları bir çatı altına toplayarak hızlı bir biçimde iyileştirmeyi nasıl sağlayacaksın, bu bir defâ yanlış. Eğer amaç kaynak aktarmaksa, taslak bu değil, kesinlikle bu değil. Bu yasa kesinlikle, onun adamı bunun adamı olanlar yerine, alanın insanların bir araya gelerek hazırlayacağı, uzlaşacağı bir metin olmalıdır diyorum. Bu özerk bir kurum olamaz, meslek birliklerinin reddetdiklerini gördük, masa başında oturulup, internetten indirmiş tanımlarla bir yasa değişikliğinin yapılmasının bu tür problemlere sebep olduğunu düşünüyorum, ancak konuşmacıları da kınıyorum.

Ben, alan insanların katılacağı, bakanlık memurlarıyla değil, alanın uzmanlarıyla hazırlanacak bir metinle yola devâm edilmesini öneriyo-

rum. Böyle bir metin olmaz, bu yasalaşırda artık Shakespeare'i kime oynatacağınız? Bu taslağı olduğu gibi reddediyorum" diyerek, toplantıyı terk etti.

DOB Genel Müdürü Rengim Gökmen: "Gönlüm isterdi ki çok daha sâkin bir ortamda, çok daha ucu açık bir diyalogla birbirimizi anlayabilecek, bilimsel bir anlamda, bilimsel bir katkı yapabilecek akademisyenlerle, san'atçılarla, hukûkçularla bunun ne getirip ne götürüleceğini tartışıp geleceğe daha olumlu bir toplum yapısı vaad edecek bir ülke bırakmak, onun için bir yapılanma çalışması yapılmasını gönlüm arzu ederdi. Ancak vardığımız noktada san'atçı arkadaşlarımızın bu infîalini çok haksız göremiyorum, çünkü bir yıldır -bunu ifâde etmek zorundayım- bir travma hâlinde san'at ortamı. Sahneye çıktığımda, bageti kaldırdığımda gözü yaşlı bakan san'atçı arkadaşlarımla göz göze geliyorum. Çok iyi niyetle yola çıkıldığına yürekten inanıyorum, Sayın Nihat Gül ile birlikte çalışıyoruz ama bu iyi niyet yetmiyor. Kanûnu tabîi ki hukûkçular hazırlar ama san'atçıların görüşleri alınmadan olmaz. Biz kanûnu yapamayız ama kanûnda nelerin olması gerektiğini, alanın rûhunu aktarıyoruz, bunlar olmadan olmaz. Yanlış bir noktadayız, bunu ifâde etmek istiyorum.

Biz bugün, hazırlanmış bir taslakla karşılaştık, oysa bembeyaz bir sayfa ile başlamayı umuyorduk. Bu taslak pratikte uygulanabilirliği olmayan bir taslak, Devlet Tiyatrolarının, Devlet Opera ve Balesinin ma'nevî anlamda yok edilmeleri bile, adının kaldırılması bile çok önemlidir, bütün dünyâda kültür kurumları geçmişleriyle yaşar. San'atçı arkadaşların görüşlerinin de bu taslağa yansıtılmasıyla daha sağlıklı bir sonuca ulaşılacağını düşünüyorum."

Prof. Çetin Aydar, toplantının bu hâliyle devâm etmemesi gerektiğini, Bakanlığa da zarâr vereceğini ileri sürünce, **Nihat Gül;** Bakanlığa herhangi bir zararının olmayacağını, bunun bir taslak olduğunu, dâvete icâbet edenlerin görüşlerinin dinleneceğini, toplantıya katılıp katılmamanın serbest olduğu gibi katılıp da konuşmamanın da mümkün olduğunu ifâde etti.

Muammer Sun: "Bu bir tasarı değil; paçavra, o kadar akıl dışı, o kadar Türkiye'nin gerçeklerine aykırı ki, çünkü Türkiye'nin san'atlarını yok etmeye kararlı bir taslak. Siz bizim görüşümüzü almadınız, biz de görüşlerimizi vermedik, sâdece şunu söyleyeceğim ki o tasarı üzerinden çağırırsanız, bir daha kimse gelmez, ben de gelmem. Yanlış bir tasarı;

orkestrayı, tiyatroyu, operayı, bir sürü birikimi kapatıyorsunuz ve kapanmıyor diyorsunuz, olur mu böyle şey? Lütfen bu taslağa devâm etmeyin. Bu kurumları kapatırsanız artık bu san'atlar yapılamaz, bu kurumlar kapatılırsa cinâyet işlemiş olursunuz” dedikten sonra Prof. Çetin Aydar’la birlikte salonu terk etti.

Bursa Filarmoni Derneği Başkanı Ömer Kızıl, kendisini ve Bursa’daki çalışmalarını aktararak, “Kapatılacak kurumların detayını tartışmak bize yakışmaz” diyerek, toplantıyı terk etti.

Refik Erduran: UNESCO, TÜSAK’ı destekliyor

ITI-UNESCO (Uluslararası Tiyatro Enstitüsü) Türkiye Merkezi Başkanı Refik Erduran: Uluslararası Merkezin 140 ülkeden topladığı görüşleri size aktarmak, buradan çıkan sonucu da onlara bildirmek üzere görevliyim. ITI’nin başkanı Tobias Biancone, Türkiye ile özellikle ilgilidir. 4-5 defâ Türkiye’ye gelmiştir. Türkiye’deki gelişmeleri yakından izliyor, sosyal medyadaki yazışmaları bile izliyorlar. Bana iletmiş oldukları mesajı size duyurmakla yükümlüyüm. “Türkiye’deki tiyatro reformu girişimini derin bir ilgiyle izlemekteyim (Çünkü bunu bir reform olarak görüyorlar, bir açılım, bir atılım olarak görüyorlar). Bu havadan bir bilgi değil, bunu size anlatacak durumdayım, Devlet Tiyatrosunda tâa Muhsin Ertuğrul’dan beri sıkı ilişki içindeyimdir, ne olup bittiğini bilirim, tiyatronun içinden de sürekli şikâyetler gelir, hâlen Genel Müdür olan Mustafa Kurt dostum burada, ondan önceki Genel Müdür Lemi Bilgin de kendisi bir Edebî Kurul toplantısında ifâde etmiştir, ‘Bizim düzeltilmeye, ıslâha çok ihtiyâcımız var’ demiştir, birçok verimliliğe aykırı düşen, rasyonel olmayan durumlar vardır, onun için bunların giderilmesinin gereğini uluslararası tiyatro câmiası da yakından izlemektedir. Onun için reform diye biliyorlar bunu.

ITI’nin başkanı Tobias Biancone, şöyle diyor: “Görüyorum ki Türkiye’de, Türk tiyatrosuna hakça bir sistemle destek sağlamanın yollarının araştırılmasına ihtiyâc duyulmuştur, böylece ülkenizdeki tiyatro gelişecek, tiyatro icrâcılarınız yurt dışında da değerlerini sergilemek için daha geniş imkânlarla kavuşdurulacak, Avrupa’da ve dünyâ tiyatrosu câmiasının genelinde daha önemli roller üstlenebileceklerdir. Söz konusu tiyatro reformu tasarısının ana hatlarından haberdârim. Avrupa’daki uy-

gulamalarla uyumu artırarak atılacak her adımı şahsen çok olumlu bulurum, alınacak sonuç Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylığına da katkı sağlar. Türkiye'deki tiyatro icracılarının çalışma şartlarını iyileştirecek reform atılımlarını destekleme çabasında, ITI Türkiye Merkezi'nin de görevi vardır.”

Refik Erduran: Devletde tiyatro olmaz

Rengim Gökmen: “Görüşlerini ifâde eden bu zâtlar Türkiye'nin sosyal, ekonomik, kültürel yaşantısını ve içinde bulunduğu koşulları çok iyi biliyorlar mı? Bu biraz tribünde oturup, hattâ evde oturup maça taktik vermeye benziyor. Batı, Türkiye'deki opera ve bale örgütlenmesini örnek almaya doğru gidiyor...”

Refik Erduran, devâmla; “Evet Rengim Bey, Türkiye'nin durumunu biliyorlar, çok yakından izliyorlar, raporlar hazırlıyorlar, şu taslağı bile biliyorlar, onun için bilerek konuşuyorlar. Üç nokta üstünde duruyor UNESCO'nun Genel Merkezi: 1) Türkiye'de çok değerli bulduğumuz bir san'at-kültür birikimi var. Burada konuştuğumuz tiyatro alanında en somut belirtisi Devlet Tiyatrolarıdır, Türk tiyatrosunun bel kemiğidir, deniyor. Gerçekten dünyâya örnek gösterilecek bir kurumdur. Çok büyük ve somut bir birikim sağlamışdır, bu birikimin mutlaka korunması gerektiği üzerinde duruyorlar. Kesinlikle yok edilmemelidir, zâten böyle bir önerinin olmadığını düşünüyorlar. Bu taslağın bir yıkım tasarısı olmadığını bilakis yapıcı imkânlar sağlayacağını düşünüyorlar, bu yönde adımlar atılmasını temenni ediyorlar. 2) Türk tiyatrosuna kuş bakışı bakdığımız zamân bir çarpıklık var, buna ben de katılıyorum, bu kaçınılmaz bir durum, kimsenin kabahati değil. Bizim tiyatromuz modern anlamda oluşmadı, 20. Yüzyılda özel çabalarla oluşturuldu, bu kurumlardan biri de Devlet Tiyatrosudur ve bu çok önemli bir mirâsdir, bunun mutlaka korunması gerektiğini söylüyorlar. Bu doğru ancak tiyatronun esâsı özel sektörde olur, devletde olmaz. Her ülkede çok önemli kurumlar var ama esâs ağırlık özel tiyatrolarda olmalıdır. Ama bizde ödenekli tiyatrolara kıyasla özel tiyatrolar çok zayıf, mutlaka bunun iyileştirilmesi gerektiğini söylüyorlar. Bu atılımı, açılımı bunun için bir fırsat sayıyorlar ya'nî mevcut kurumlar korunurken özel tiyatroların önünün açılması ve desteklerinin artmasını bekliyorlar ki bu TÜSAK kurulursa, bunun için çok büyük bir fırsat olur, bunu temenni ediyorlar. 3) Teorisyenlere çok büyük saygıları var; profesörlere, eleştirmenlere, gazetecilere, yazarlara önem veriyorlar ancak bu işin uygulaması ve

uygulanması için taslakların hazırlanması mutlaka icrâcılar eliyle yapılmalıdır, ya'nî tiyatrocular eliyle yapılmalıdır, diyorlar. Ben de şahsen buna yürekden katılıyorum.

Adnan Kahveci, özel tiyatrodan yanaydı

Refik Erduran, konuşmasına şöyle devâm etti: Şunu da ifâde etmeliyim ki bu atılım yeni değildir, rahmetli Adnan Kahveci'nin 20 küsur sene önce bana yazdığı bir mektûbda, ödenekli kurumların mutlaka korunması gerektiğini ifâde etdikten sonra özel tiyatroların çok zayıf olduğunu, bunların geliştirilmesi, desteklenmesi gerektiğini dile getiriyor, Adnan Kahveci bunları bana Maliye Bakanı iken yazmıştı, çok somut rakamlara dayanarak söylüyor; örneğin Devlet Tiyatrolarının bütçesinden -o zamânın parası ile söylüyor tabîi ki- elli milyar özel tiyatrolara aktarılabilse her biri bin ilâ bin beş yüz seyirci kapasiteli, orta büyüklükte tiyatro salonu yapılabilir, bu da özel tiyatroların problemlerini büyük ölçü de çözecektir, diyor. Mektûbun en sonunda da şöyle bir şey söylüyor: Düzenin çarpıklığından dolayı üretmeden, emek sarf etmeden para kazananlarla, üretmek, emek sarf ederek para kazananlar aynı kefiye konmayacak, çalışan ve gayret gösterenler ödüllendirilecektir. Böyle bir tasarımı Millet Meclisi'ne sunmuş da ondan bahsediyor. Bu tasarı Meclis'e sevk edildiğinde çok büyük tepkiler görecektir. Bu tepkiler özellikle mevcut düzenin çarpık yanlarından yararlanan kesimden gelecektir, diyor.

Refik Erduran, "Son olarak şunu söylemek istiyorum; Rengim Bey, siz dediniz ki, san'atçı arkadaşların infiâlini doğal karşılıyorum, infiâl herkesin hakkıdır, ancak burada konumuz san'at değil, san'atın özüne güzellik katmaktır, çirkinlik değil. İnfiâli belirtmenin de bir yolu vardır. Terbiye dâhilinde olmalı, terbiyesizliği hiçbirimiz savunmamalıyız. Terbiyesizlik, genellikle mantık eksikliğinden kaynaklıdır, mantığına güvenen, savunduğu kesimin haklarına güvenen insanın bağırmasına gerek yoktur. Şunu söyleyeyim size, bakın iki saate yakın bir zamân geçti, konuya ilişkin bir katkı sunabilmiş değiliz, burada güzellikten çok, çirkinlikler yapıldı bu da yeni bir şey değil. İktidârın ilk yıllarında, Devlet Tiyatrosunun koordinasyon toplantısında bugün bağırıp çağırıp burayı terk etmiş olan arkadaşlar, -bu dedikodu değil, kayda geçti- Başbakanı ve Cumhurbaşkanı Hitler'e ve Mussolini'ye benzetdiler, daha o zamândan başlayan kasıtlı bir saldırı var. Bugün eğer bir tepki varsa, durup dururken iktidârının on birinci senesinde birden

bire san'at-kültür düşmanı kesilmesinden kaynaklanmakta değildir. Nihâyet bir tehdit sayılır, eğer içinde tehdit varsa tâa o zamânlara gider, bütün bu çerçeve içinde bütün bu olaylar değerlendirilmelidir.”

Birleşik Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği Başkanı Mehmet Ali Doğan: “Ben çok korktum, korktum, niye? Sizler bizden bu tasarımı çalışmamızı ve önerilerimizi getirmemizi istediniz. Biz de bu kısa zamânda kültür san'at konularında çok deneyimli bir avukatımızla birlikte bu tasarımı değerlendirdik ve şöyle bir netice çıktı: Bu tasarıda kültür-san'atın tasfiye edildiği gözlemlenmiştir, idâri ve malî açıdan özerkliği yoktur. Özerklikten bahsediliyor ama Bakanlar Kurulu veriyor kararları, ben bunu okuyunca korktum” dedikten sonra, bir sergi açılışı olduğunu ifade ederek toplantıdan ayrıldı.

UNİMA Başkanı Mevlut Özhan: Özetle, tasarı çok geç geçti elimize, bana cuma akşamı ulaştı, nasıl görüş bildireceğiz. Okuduğum kadarıyla amaç, özgür ve bağımsız diyor ama içeriğe baktığımızda tam tersi ya'nî tamâmen bağımlı, öyle bir taslak ki tutacak yer bulamıyorsunuz. Aslında daha kapsamlı bir çalıştay yapılmalıydı, her kesim görüşlerini ifade edebilmeliydi.

Rengim Gökmen: “Sayın müsteşarım, çok konuştun diyeceksiniz ama bırakın içimizden geldiği gibi konuşalım sayın müsteşarım lütfen, çok önemli, maddelere geçilmeden önce şunu ifade etmek istiyorum, kanûnların rûhu vardır, bunun üzerinden mutâbakat sağlamamız lazım. Biz de yıllarca, san'at kurumlarımızın yeniden yapılanmasına yönelik her kurum çalışmalar yapmıştır, çağa ayak uydurmak için çalışmalar yaptık, bu değişikliklerin olmasını ifade etdik, hâlâ ifade ediyoruz. Bu kurumları daha ileriye, daha çağdaş bir anlayışa getirebilecek, bu san'at dallarını ülkemize daha yaygınlaştıracak, toplumumuzun estetik beğenisine, düzeyine birtakım katkılarda bulunacak amaçlara dönük olmasını istiyoruz. Özel tiyatrolar konusunu da destekliyorum, hiçbir zamân olması gerektiği gibi desteklenmemişlerdir, diğer san'at dallarının da desteklenmesi son derece önemli bir katkı olur. Üretimle, destek mekanizmaları ayrı şeylerdir. Destek mekânizmaları, İngiltere'den de örnek verildiği gibi bir destek mekânizması vardır. Destek mekânizmasını konuşalım ama san'at kurumlarının mülga olması gerçekten san'atın yapılamama, üretilmemesi sonucuna ulaştıracaktır bizi, usûl olarak bu her ikisini ayırıştırmamız gerektiği kanaatindeyim. Bu toplantıda asıl önemli kurumların temsilcileri çıktılar. Ben diyorum ki eğer

karşılıklı konuşmayla halledilecekse, bu hazırlanan taslak zâten bugün maddelere geçilse bile birkaç madde sonra tikanacak. Tartışmalar yine aynı noktalara odaklanacak. O zamân salondaki herkes görüşünü hazırlasın bir başka zamânda geniş kapsamlı -ama bir günde de bitmez bu toplantı yapılsın. Eğer sağlıklı bir şey ortaya çıkması amaçlanıyorsa böyle yapılmalı, benim düşüncem bu.”

Güzel Sanatlar Genel Müdürü Murat Selim Tokaç: “Sayın müsteşarımın da ısrarla söylediği gibi, bugünden yârına kanûnlaşacak bir tasarı üzerinde konuşulmuyor. Bizim de yıllardan bu yana, -aynı zamânda san’atkâr birisi olarak konuşuyorum, 25 yıldan beri Kültür Bakanlığında san’at icrâ eden bugün de hasbelkader bu mevkide bulunan biriyim- bizim de yıllardan beri kapalı ortamlardan veya açık dost sohbetlerinden, yetkili mercilere kadar savunduğumuz ve şikâyetçi olduğumuz san’at içindeki kurumlarla ilgili kuruluşundan beri hattâ ve hattâ hatırlarsak, bugün için Kültür Bakanlığının bünyesinde olan resmî san’at kurumlarının kuruluşunda da bu tartışmalar çok yaşanmışdı. Kurulduktan sonra faydalarına, toplumun hizmetine sunulan san’at kurumlarının neden gerekli olduğu husûsunda pek çok açılımlar oldu. San’at sâdece sahnede icrâ edilmez, böyle olsaydı yazarları san’atçı olarak saymamamız gerekirdi. Başdan beri konuşmalarımız neticesinde, san’atı bir bütün olarak ele almamız gerekir. Bugün burada konuşmamızın sebebi, işin desteklenme kısmındaki tasarının konuşulmasının ve tartışılmasının başlamasına bir zemin hazırlamakdı. San’at kurumlarının kapatılmasına ait, yok sayılmasına ait bir görüşün burada -herhâlde- tartışılacağını zannetmiyorum. Ayrıca kapatılması gündeme gelen ya da tasarıda var olduğunu iddia ettiğimiz genel müdürlüklerin isimlerinin değiştirilmesi bu kurumların kapatılacağına dâir bir işâret sayılmaz.”

Nihat Gül, “Bu tasarı artık kamuoyuna ulaştı, her kişinin, kurumun görüşlerini iletmelerini bekliyoruz” dedi. ³¹

Toplantı sonrası Anadolu Ajansına değerlendirmelerde bulunan Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül, toplantının iyi geçtiğini ve san’at temsilcilerine TÜSAK’ı ilk defâ anlatma fırsatı bulduklarını belirterek, bundan sonra da gerek elektronik ortamda, gerek yeniden düzenlenecek toplantılarda görüş alışverişinde bulunacaklarını söyledi.

Ba’zı san’at temsilcilerinin toplantıyı protesto edip ayrıldıklarını,

³¹ Enver Başar, 6 Mart 2014 tiyatronline.com

kalan temsilcilerle devâm edildiğini belirten Nihat Gül, TÜSAK Yasa Tasarısı Taslağının iki temel üzerine kurulduğunu, bunlardan birincisinin Türkiye Sanat Kurumu kurulması ve san'atın desteklenmesi, ikincisinin ise kurum içinde bu amacı gerçekleştirecek bir mekanizmaya duyulan ihtiyâc dolayısıyla, Türkiye Sanat Kurulu oluşturulması olduğunu ifâde etti.

“Tartışılan konuların aksine, TÜSAK, proje sâhiblerine destek vermekle görevli. Türkiye'deki bütün san'at fa'âliyetlerinin buradan yürütüleceği algısı doğru değil” görüşünü dile getiren Nihat Gül, Devlet Tiyatroları, Opera ve Balesi ile Güzel Sanatlar genel müdürlüklerinin kapatılacağı yönündeki haberlere ilişkin ise “Hâyır, kapatılmıyor. Kapatılacağı algısı yanlış, bu kurumlar yeniden yapılandırılıyor” diyerek, tasarıya internetten ulaşabileceğini kaydetti.

TÜSAK tamâmen bağımsız

TÜİK verilerine göre, san'atla ilgili meslek icrâ edenlerde işsizlik oranının ortalama yüzde 20 olduğuna dikkat çeken Gül, bunun işverenin büyük oranda devlet olmasından kaynaklandığını dile getirdi. Gül, gelişmiş ülkelerde devlet dışındaki san'at kurumlarının da en az devlet kadar gelişmiş olduğunu söyleyerek, çeşitli ülkelerde on yıllardır bu tür destekleme çalışmalarının yürütüldüğünü bildirdi. Devlet Tiyatrosu bütçesinin 180 milyon lira, özel tiyatroların ise 4 milyon lira olduğunu hatırlatan Gül, şöyle devâm etti: “Devletin san'atı desteklemesi lâzım çünkü san'at çok zahmetli, çok emek isteyen ama getirisi az görünen bir alan. Destekleme, san'atların icrâ edilmesine katkı sağlayacak. Sistemin sağlıklı işleyebilmesi için devlet kurumları da yapılandırılmalı. Biz de toplantıda bunun nasıl yapılacağını anlattık.” Gül, TÜSAK ile san'atın özgürlüğünü yitireceği yönündeki eleştirilerin ise haksız olduğunu vurgulayarak, “Bu kurum tamâmen bağımsız. Hiçbir kurum, kuruluş ve kişinin ta'limât veremeyeceği ve yerindelik denetimine tâbi tutulamayacağı tasarıda belirtildi” diye konuştu.

Sistemin tıkanıdığı kesin

Toplantıya Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim Kültür Örgütünü (UNESCO) temsilen katılan tiyatro yazarı Refik Erduran da yararlı, olumlu bir toplantı gerçekleştirildiğini söyledi. Toplantıda TÜSAK'ı savunan ve karşı çıkan tarafların da yer aldığını, ortak akıl yolunda birleşildiğini anlatan Erduran, toplantının erken saatlerinde yapılan

protestoyu doğru bulmadığını ifade etti. Erduran, Devlet Tiyatrosu ile Opera ve Balesinin Türkiye için çok iyi birikimler olduğunu dile getirerek, bu kurumlar yanında cılız kalan özel tiyatroların geliştirilmesi için atılım ve açılım gerektiği görüşünü bildirdi.

Oyuncu Nejat Birecik ise toplantıya ilişkin, “İhtiyatlı bir iyimserlik içindeyim” dedi. Gençliğin önünü açmak için iyi bir şeyler yapılması gerektiğini kaydeden Birecik, “Sistemin tıkanıdığı kesin. Tecrübeli insanlarla bir araya gelerek işleri yoluna koymaya çalışıyoruz. Bağırıp çağırmak çözüm değil. Bu süreçte samimi ve dürüst olmak lâzım” değerlendirmesinde bulundu. (3.3.2014)

Kültür Sanat Sen’in düzenlediği alternatif çalıştayda ise TÜSAK’a tepki vardı. “Kültür ve Sanata Siyâsî ve Ekonomik Müdâhâlelere Karşı Alternatiflerimiz Çalıştayı” sonuç deklerasyonunda, “Kültür ve san’at alanında uzun zamandır birikmiş problemlerimizi daha da derinleştirecek müdâhâleleri masaya yatırdık” denildi. Deklerasyonda şu görüşlere yer verildi:

TÜSAK Çalıştayı Sonuç Deklerasyonu

“Kültür ve san’at emekçileri olarak yıllardır birikmiş problemlerimize çözüm aradık. Türkiye’de kültür ve san’at geleneğini oluşturan, Devlet Opera ve Balesi, Devlet Tiyatroları ve Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne bağlı kurumların tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına ve bağımsız san’at yapabilme imkânlarının ellerinden alınmasına izin vermeyeceğimizi bir kez daha teyid ettik. Uygur bir ülkede san’at kâr ve rant için yapılamaz, devletin san’ata desteği olmazsa olmazdır. Bilim ve san’at özgürdür, kurumları özerktir. San’atın özgürce üretilmesini sağlamak sosyal devletin temel görevlerinden biridir. Ödenekli san’at kurumlarında yapılacak her türlü mevzuat değişiklikleri iktidârların tepeden inmece yaklaşımları ile değil, en demokratik biçimde çalışanları temsil eden demokratik kitle örgütlerinin katılımıyla gerçekleştirilmelidir.

Sonuç olarak: 1. Siyâsî iktidârların doğrudan san’atı ve kültürü yöneteceği ve san’atın ticarileştirilmesi anlamına gelen hiçbir yasa taslağını kabul etmiyoruz. 2. Ödenekli san’at kurumları korunmalı ve özerklik anlayışının esâs alındığı yasalar yapılmalıdır. 3. Kültür san’at alanındaki demokratik kitle örgütleri tarafından san’at kurultayı yapılmalıdır. 4. Siyâsî iktidârların san’at ve kültür alanını tehdit eden hegemonyası ve piyasalaştırma politikalarına karşı örgütlü tepki yansıtılmalıdır. 5. TÜSAK Yasa Tasarısı Taslağı’na karşı gerçekleştirile-

cek eylem ve etkinliklerin takvimi belirlenecektir. 6. Devlet san'atın nasıl olması gerektiğine müdahâle edemez. San'atın içeriği ve biçimi hiçbir siyâsî iktidârın günlük politikalarının konusu yapılamaz. Devlet, siyâsî iktidârların değişiminden etkilenmeyecek kalıcı yönetim politikası ile san'ata özgür ortam oluşturmakla yükümlüdür. 7. San'at ve kültür alanlarına destek; ihâle ve rant sürecine dönüştürülmemelidir. San'at kurum ve kuruluşlarının belirleyeceği objektif kriterlerle destek oranları oluşturulmalıdır. 8. Bakanlıklarda ve yerel yönetimlerde ilgili kuruluş olarak korunacak ve yeni kurulacak tüm san'at kurumlarının özerklik prensibi, anayasada açık biçimde güvence altına alınmalı, uygulanmalıdır. 9. Ödenekli san'at kurumlarında iş güvencesiz istihdâm kabul edilemez. 10. San'at kurumlarında esnek, güvencesiz, sendikası ve angarya çalışma biçimlerine son verilmelidir. Bu konuda verilecek mücadele, kültür ve san'at için verilen mücadelenin ayrılmaz parçasıdır. 11. Sansür ve yasaklamalar aslâ kabul edilemez. Sansürle mücadele kültür ve san'at emekçilerinin en temel görevidir. 12. Siyâsî iktidârların "genel ahlâk kuralları" san'at için bir ölçüt olamaz. 13. Özerk Sanat Konseyinin hazırladığı yasa tasarısı taslağı güncellenmeli ve baz alınarak değerlendirilmelidir."

Katılanlar: Kültür Sanat-Sen, TMMOB – Mimarlar Odası, Türkiye Barolar Birliği, İstanbul Barosu, Oyuncular Sendikası, Sine-Sen, Türkiye Yazarlar Sendikası, Özerk Sanat Konseyi, TOBAV, DETİS, TOMB, İSTİŞAN, OPSOD, Tiyatro Platformu, Türkiye Tiyatrolar Birliği, Sanatçılar Girişimi, Sen-Der, Güzel Sanatlar Birliği Resim Derneği, Red Fotoğraf Grubu, Alternatif Tiyatro Platformu, Heykeltraşlar Derneği, Tiyatro Eleştirmenleri Birliği, Pen Türkiye, Hamur Mizah ve Karikatür Grubu, Evrensel Kültür, Emin Türk Eliçin, Kültür Sanat Vakfı, Karikatürcüler Derneği, SeneristBir, Karşı Sanat Çalışmaları. (mimesis-dergi.org)

Dünyâ Tiyatro Günü'nde TÜSAK protestosu

Ba'zı san'atçılar, 27 Mart 2014 Dünyâ Tiyatrolar Günü'nü, TÜSAK Kanûn Tasarısı'na karşı bir mücadele gününe dönüştürdüler. İstanbul'da ba'zı san'atçılar ve san'atçı örgütleri, Galatasaray Lisesi önünde toplandı. Kültür Sanat-Sen öncülüğünde düzenlenen etkinlikte san'atçılar etkinliğe Brett Bailey'in Dünyâ Tiyatro Günü Uluslararası Bildirisi'ni okuyarak başladı. Dünyâ Tiyatro Günü'nü buruk kutladıklarını belirten san'atçılar, TÜSAK Yasa Tasarısı taslağına tepki gösterdiler. Eylem, çeşitli san'atçıların tiyatro gösterileri ve açıklamalarıyla devâm etti:

Tiyatro Oyuncusu Orhan Aydın (Sanatçılar Girişimi): “Bir düşmanlık ile karşı karşıya olduğumuzu bütün san’at alanları bir araya gelerek deklare etdik. Tarihimizde ilk kez san’at örgütü adıyla kurulmuş ne kadar yapılaşma varsa bir araya gelmeyi becerebildik. Demek ki sistemin düşmanlıklarına karşı ortak akıl, ortak davranış biçimi birçok şeyi halledebiliyor. Ve AK Parti’nin, üstüne atmaya çalıştığı bu kara örtüden birlikde nasıl kurtulabileceğimizin mücadelesini bundan sonraki zaman dilimine yaymaya çalışacağız. TÜSAK bir tuzaktır. Bu ülkede bulunan bütün san’atçılar, seyircilerimizi de yanımıza alarak bir direniş gerçekleştireceğiz. Var olan san’at kurumları Cumhuriyetin son kurumlarıdır, bu kurumların ele geçirilmesine kesinlikle izin vermeyeceğiz.”

Tiyatro Eğitim Derneği Başkanı Kemal Oruç (Gezi Sanatı Forumu): “Her sene tiyatroya yapılan baskıyı üzerimizde hissederek Dünyâ Tiyatro Günü’nü kutluyoruz. Aslında her kutlamamız bir direniş, bir başkaldırı. Bu direniş sokaklarda ve sahnelerde de devâm edecek. Biz Gezi Sanatı Forumu olarak bu eylemi organize etdik. San’at hiçbir şekilde devletin değildir, devletin emri ve isteğiyle yapılamaz. Devletin başına gelen hiçbir hükümet de san’atdan anlamamıştır ve dünyâ üzerindeki devletlerin de san’atdan anladığını düşünmüyorum. San’atı bütün devletler katletmeye çalışmıştır, san’at halkındır. Biz san’atçılar olarak da halkız zâten.”

Tiyatro Oyuncusu Eylem Yıldız: “Biz kurum çalışanları olarak TÜSAK yasasına karşıyız. Türkiye’deki san’at hayatını ciddi anlamda etkileyeceğini biliyoruz. Ve bir tehlike var, halkın da bizi desteklemesini istiyoruz. Ne kadar kalabalık olursak o kadar etkili olabileceğimizi düşünüyoruz. 27 Mart Dünyâ Tiyatro Günü, bu yasa tasarısı yüzünden biraz hüzünlü geçiyor ve umuyoruz ki yasa tasarısı kısa bir zaman içerisinde geri çekilecek ve san’atımızı yapmaya devâm edeceğiz.”

Kuğulu Park’dan Şinâsi Sahnesi’ne yürüyüş

Tiyatrocular başda olmak üzere Ankara’daki kültür san’at örgütleri, 27 Mart Dünyâ Tiyatro Günü’nde, AK Parti iktidarının, “san’at ve san’atçılara karşı yoğun baskı yürüttüğü” iddiasıyla, yürüyüş düzenledi. Kuğulu Park’dan Şinâsi Sahnesi’ne yapılan yürüyüş ve TÜSAK’ı protesto eylemine Kültür Sanat-Sen, TOBAV, Nazım Hikmet Kültür Sanat Merkezi, Emekçi Kadınlar Tiyatro Topluluğu ve Bağlaç Kültür Sanat Edebiyat dergisi mensübları katıldı. Eylemde, “TÜSAK’a Hayır!”, “Karanlığa Karşı Özgür Sanat!”, “Tiyatrolar Halkındır Kapatılamaz!”, “Tür-

kiye Sanatına San'atçına Sahip Çık!" sloganları atıldı. Şinasi Sahnesi önünde yapılan açıklamada, "Siyâsî iktidâr, ülkemizde san'ata topyekûn savaş açmış görünüyor. AK Parti tarafından dayatmayla gündeme getirilen Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) adı altında san'ata son darbe vurulmak istenmektedir. Oysa TÜSAK, san'atın ticarîleşdirilmesidir. TÜSAK, kültür ve san'at emekçileri için esnek, güvencesiz, sendikasız, düşük ücretli ve angarya çalışma demektir. TÜSAK taslağı derhâl geri çekilmeli ve kültür-san'at alanındaki problemler örgütlerimizin önerileri doğrultusunda çözümlenmelidir" denildi.

İzmir'de, san'atçılar sokağa çıktı

İzmir Yenikapı Tiyatrosu üyeleri ve dostları, Kültür Sanat-Sen'in de destek verdiği eylemle Dünyâ Tiyatro Günü'nü sokakta kutladı. Yenikapı Tiyatrosu san'at için en zorlu ve en sert süreçlerin yaşandığını söyleyerek 'Sahneler Değil, AK Parti yıkılsın' ve 'Sanatçılar TÜSAK'a Kanmaz' sloganlarıyla tiyatro gününü bir mücadele gününe çevirmek için sokaktaydı. San'atçılar TÜSAK Yasa Tasarısı ile tiyatro, opera, bale ve senfoni çalışanlarına hazırlanan tuzağın yanı sıra özel tiyatro ödeneklerinin verilme biçimi, oyunların, sokak oyunlarının yasaklanması, oyunculara verilen trajikomik cezâların bugünü artık mücadele gününe çevirdiğine vurgu yapıldı. San'at üreticileri ve san'atseverlerin, 27 Mart'dan başlayarak karanlığı aydınlatmak için daha fazla mücadele etmesi gerektiği söylendi.

Antalya'da TÜSAK'a kornalı protesto

Antalyalı san'atçılar, Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) kurulmasına yönelik yasa tasarısını ıslık ve alkışlarla protesto etdi. Protesto eylemine katılan otomobil kulüpleri üyeleri de korna çalarak san'atçılara destek verdi. Antalya'da senfoni orkestrası, opera ve bale, devlet tiyatrosu san'atçıları, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde TÜSAK kurulmasına yönelik yasa tasarısını protesto etmek amacıyla Haşim İşcan Kültür Merkezi'nde bir araya geldi. Ellerinde 'TÜSAK'a hayır' yazılı döviz taşıyan san'atçılar, 'Karanlığa inat yaşasın san'at', 'San'at kurumları kapatılamaz' sloganı atdı. Yasa tasarısına tepki gösteren san'atçılara, 4x4 RallyRaid, Akdeniz Off-road, 07 Off-road, Antalya Klasik Otomobil Kulüpleri üyeleri de araçlarının kornasını çalarak destek verdi.

Kültür Sanat ve Turizm Emekçileri Sendikası Antalya Şube Başkanı Seyfi Turan, 27 Mart Dünyâ Tiyatro Günü'nün dünyâda şenlik olarak

kutlandığını, ancak kendilerinin kaygı ve isyân duygusu taşıdığını söyledi. Turan, 18 Mart'dan itibaren TÛSAK yasa tasarısına karşı başladıkları eylem ve etkinliklerin ilk etabının sona erdiğini dile getirdi. Yasa tasarısına karşı imza kampanyası düzenleyen san'atçılar, toplanan imzaların Kültür ve Turizm Bakanlığına, Cumhurbaşkanlığına, TBMM'ye ve Başbakanlığa gönderileceğini söyledi.

Başbakan Erdoğan, Dünya Tiyatrolar Günü dolayısıyla bir mesaj yayınladı. Tiyatronun önemine vurgu yapan Erdoğan mesajında, bütün san'at dallarına desteklerinin sürdüğünü kaydetti.

Erdoğan: Bütün san'at dallarını destekliyoruz

Başbakan Erdoğan'ın Dünyâ Tiyatrolar Günü'nde yayınladığı mesajda, "Hükûmet olarak biz, tüm san'at dalları gibi, tiyatromuzun gelişmesine de büyük önem atfediyor, tiyatro geleneğimizin güçlü bir şekilde devâm edebilmesi, toplumdaki saygınlığının, câzibesinin artması için desteklerimizi sürdürüyoruz" dedi. Erdoğan'ın, Dünyâ Tiyatrolar Günü mesajı şöyle: "Tiyatro, topluma ayna tutan, insanın özünü, toplumsal hayâtı eleştirel bir yaklaşımla ele alan gelişkin bir san'at dalıdır. İnsanlık târihinin en eski san'at dallarından biri olan tiyatro, kendine özgü araçları ve anlatım yollarıyla, yüzyıllardır toplumların kültürel gelişimlerinde önemli rol üstlenmiştir. Meddah, kukla ve gölge oyunu gibi geleneksel kökleriyle Türk tiyatrosu da bugüne kadar kültürel etkinliğini başarıyla sürdürmüş, Türk dilinin gelişmesine ve yerleşmesine büyük katkılar sağlamıştır.

Hükûmet olarak biz, tüm san'at dalları gibi, tiyatromuzun gelişmesine de büyük önem atfediyor, tiyatro geleneğimizin güçlü bir şekilde devâm edebilmesi, toplumdaki saygınlığının, câzibesinin artması için desteklerimizi sürdürüyoruz. Bu anlamlı gün dolayısıyla, başarılı eserlerini takdirle izlediğimiz değerli tiyatro san'atçılarımızın, tiyatro çalışanlarının ve san'at-severlerin Dünyâ Tiyatrolar Günü'nü kutluyorum." (27 Mart 2014)

San'at kurumlarını yeniden yapılandırmaya yönelik hazırlanan TÛSAK Kanûn Tasarısı'na protestolar, Gezi Parkı olaylarının birinci yıl dönümünde de devâm etdi. Beyoğlu Ses Tiyatrosu'nda düzenlenen protesto eylemi de bunlardan biriydi. Toplantıda, altında TÛSAK'a karşı olan yaklaşık 200 san'atçının imzası bulunan bir basın açıklaması okundu. Tiyatrocu Orhan Aydın, "Tasarı geldiğinde, Parolmentoyu işgâl etmeliyiz" dedi.

Aydın'dan Parlamentoyu işgâl çağrısı

TÜSAK'ın kurulmasına yönelik yasa tasarısına karşı, aralarında oyuncular Tarık Akan, Can Gürzap, Cihat Tamer, heykeltıraş Mehmet Aksoy, ressam Bedri Baykam gibi isimlerin bulunduğu san'atçılar Türkiye'nin ilk kadın orkestra şefi İnci Özdil'in çağrısıyla Beyoğlu Ses Tiyatrosu'nda bir araya geldi. Sahneye, "TÜSAK büyük bir tuzak" afişi asılırken, konuşmaların yapıldığı kürsüye Türk bayrağı asıldı. Sanatçılar, Gezi Parkı eylemleri sırasında ve Manisa'nın Soma ilçesinde meydana gelen mâden fâciasında hayâtını kaybedenler için saygı duruşunda bulundu. Daha sonra sahneye çıkan İnci Özdil, 200'e yakın san'atcının imzası bulunan basın açıklamasını okudu. Açıklamada iktidârın, Cumhuriyetin değerlerine fütursuzca saldırdığı iddia edilerek, "Bütün bunlar yetmezmiş gibi gözlerini şimdi de san'ata, Cumhuriyetin dişle tırnakla oluşturduğu san'at kurumlarına dikmişlerdir. Daha iktidâra geldikleri ilk günden itibâren mizâha ceza yağdırdılar. Ucûbe ilân ettikleri anıtları ykdılar. Resim sergilerini dağıtdılar, AKM ve Emek Sineması gibi san'at yuvalarını hedef aldılar. Şimdi de saldırılarına bir yenisini eklediler" denildi. Açıklamada, TÜSAK tasarısının yasalaşması hâlinde başda Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü ve kuruluşu 1926 yılına dayanan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile birlikde 6 devlet senfoni orkestrası, aralarında Devlet Çok Sesli Korosu, Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun da bulunduğu 55 san'at kurumu ve san'at eğitimi veren tüm okulların kapatılacağı, san'atçıların işsiz kalacağı belirtildi. Özdil'in ardından söz alan tiyatrocusu Orhan Aydın da, yasa tasarısının Meclis'e geleceğini hatırlatarak, "Yapmamız gereken bir direnç hattı örmek. Yasa parlamentoya geldiği zamân parlamentoyu işgal etmek. Devletin san'at kurumlarında san'at üreten arkadaşlarımız da sokağa çıkmalı. Mücadele sokakta ve biz de sokağa çıkarsak kazanacağız" dedi. Bedri Baykam da, bütün san'atçıları TÜSAK'a karşı çıkmaya çağırırdı. (28 Mayıs 2014)

Erdoğan: İsyân çağrısı yapanlar avcunu yaladı

Başbakan Erdoğan partisinin grup toplantısında, Gezi olaylarının birinci yıl dönümünü değerlendirdi. Erdoğan, şunları söyledi: "Gezi olaylarının yıl dönümünde yine CHP vardı, milletvekilleri vardı, ellerinden gelen her türlü oyunu oynadılar. CHP il ilçe başkanlıkları, cumartesi günü çeşitli illerde lojistik merkez görevi yaptılar. Gençleri sokağa çıkartmak için, sokakta polisle çatışmaya girmek için çağrı yaptılar. CHP ve o marjinal terör örgütlerinin çağrısına rağmen, karanlık senaryo devreye soku-

lamadı. Polisimizin dik duruşu sâyesinde, geldikleri gibi gittiler. Bundan önceki Gezi’de onlara destek veren sermaye vardı. Onlardan da destek gelmeyince, şimdi çırılçıplak ortada kaldılar. İstanbul’un lüks kafelerinde isyan çağrısı yapanlar, cumartesi günü avuçlarını yaladılar.

San’atçı müsveddesi hâlâ bunun ağaç melesi olmadığını söylüyordu. Câmiye girerek orada her türlü, bizim câmi adâbımızın aksine, orada her türlü bira şişelerine varıncaya kadar, ayakkabılarıyla câmiye girenleri, nasibsiz olarak savunanlar var. Hemen ilerisinde dozerle yaya kaldırımlarını sökdüler. Biraz ileri gittiler Başbakanlık ofisimizi yakma girişiminde bulundular. Duvarlara yazdıkları yazılar unutulamaz. Onlar tamâmıyla küfürnâme. Kendi kişiliklerini ortaya koydular. Başbakan bunları savunsun, Başbakan gerilimci... Bunları söylemeyecek miyiz? Bunları millete tanıtmayacak mıyız? Yanlarına kâr mı kalacak?”

Konuşmasında CNN International’ın muhâbiri Ivan Watson’ı da eleştiren Erdoğan, “Bir tane o CNN’nin dalvakuğu oralarda bir şeyler yapmaya çalışıyor. CNN International yerlisi geçen yıl 8 saat aralıksız yayın yaptı. Niye? Ülkemi karıştırmak için. Şimdi de suçüstü yakalandı. Bunların böyle hani özgür, tarafsız, bağımsız basın diye bir şeyleri yok. Bunlar görevli, bunlar âdetâ ajan görevi icrâ ediyorlar. Pensilvanya’dan, kaos çıkması için avuçlarını ovuşturanlar, gazetelerini, TV’lerini, Twitter’daki maskeli korkaklarını görevlendirenler de, onlar da avuçlarını yaladılar. Gezi olaylarının yıl dönümünde, nefret dilini, faşizmin, İslamafobinin dilini kullananlar avuçlarını yaladılar” dedi. (3 Mayıs 2014)

CHP’den TÜSAK Sempozyumu

İşe bakın! Şehir Tiyatrolarından Gezi Parkı olayları ve 17 Aralık darbesine kadar, AK Parti iktidârına karşı yapılan her hareketin destekçisi olan CHP bile bu süreçte, gümbür gümbür gelen TÜSAK’la ilgilenmeye vakit bulamamış. 30 Mart 2014 yerel seçimlerinden sonra nihâyet TÜSAK’ı hatırlamış ve bir sempozyum düzenlemiştir. Nitekim sempozyumda kürsüye çıkan konuşmacılar da, “CHP’nin TÜSAK konusunda tavır almakta geciktiğini itirâf ederek” söze başlıyor. İşte o haber: CHP Kültür Sanat Platformu’nun düzenlediği Türkiye Sanat Kurumu Sempozyumu, “The Plaza Hotel’de” gerçekleştirildi. Sencer Ayata (CHP Genel Başkan Yardımcısı) ve Ercan Karakaş’ın (Eski Kültür Bakanı, CHP Parti Meclisi Üyesi) konuşmaları ile başlayan sempozyumda CHP’nin TÜSAK konusunda tavır almakta gecidiği kabul edilerek, artık daha aktif tavır alınacağına altı çizildi. Vecdi Sayar’ın açılış konuşmasını tâkiben üç ayrı

bölüm hâlinde gerçekleştirilen sempozyumda; ilk bölümde, Zeynep Altok Akatlı moderatörlüğün'de, Murat Katoğlu (Eski Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı), Yücel Erten (Eski Devlet Tiyatroları Genel Müdürü), Hasan Hüseyin Akbulut (Eski C.S.O. Müdürü ve K.B. Müsteşar yardımcısı) söz aldı. İkinci bölümde Vecdi Sayar moderatörlüğünde, Orhan Alkaya (Eski İst. B. Şehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni), Serhan Bali (Andante Dergisi Genel Yayın Yönetmeni), Doç. Dr. Burcu Pelvanoğlu (MSGSU öğretim üyesi) Tuğçe Tuna (Koreograf, MSGSÜ öğretim üyesi) görüşlerini sundular. Cem Erciyes moderatörlüğündeki üçüncü bölümde (forum) ise san'at örgüleri temsilcilerinin görüş ve önerileri alındı. Fikri Sağlar (Eski Kültür Bakanı, CHP Parti Meclis Üyesi) tarafından yapılan konuşmayla sempozyum tamâmlandı.

Konuşmacıların önemle altını çizdiği ba'zı konular özetlenecek olursa; CHP'nin TÜSAK konusunda tavır almakta gecikdiği ancak artık daha aktif davranılacağı, san'atın öncülüğünü kullanmayan toplumların nitelikli üretimi gerçekleştiremediği, temel ilkelere birisinin san'at kurumlarının özerk olması, san'atçı kavramının iyi açıklanması gerektiği, san'atın rantının, toplumun gelişmesi ve uygarlaşması olduğu, san'at kurumlarının özerkleşmesine hayır denilmediği ama yıkıp yok etmenin, üstüne beton dökmenin kabul edilemez olduğu, özgür san'at için TÜSAK Ankara otoritesi yerine, yerel, özerk, özgün ve özel san'at kurumu olmasının gerektiği, Karabük Demir Çelik Fabrikası ile Ankara Devlet Konservatuarının aynı yıl kurulduğu, bu durumun bir uygarlık projesi olduğu, Fransa'da kamudan kültüre ayrılan payın kişi başı 187 Euro, Türkiye'de 7 Euro tutarında olduğu, Orta Asya ve Körfez ülkelerinin son yıllarda san'ata altyapı yatırımlarıyla itibâr toplamaya çalıştığı, Devlet Balesi'nin kapatılmayacağı, bunların laboratuvar okul olduğu, her ilde ya'nî 81 tâne olması gerektiği, TÜSAK'ın mevcut san'at kurumlarını kapatma amacının açık olduğu ve öncelikle bunun engellenmesi gerektiği, Kültür Bakanlığının kültür politikasının olmadığı, san'atı desteklemek ve özendirmesinin, tek politikası olması gerektiği belirtildi.³²

CHP, statükonun korunmasını istiyor

Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik, CHP'nin düzenlediği TÜSAK Sempozyumu'na değinerek, "En son CHP bununla ilgili bir çalıştay yapmış. Sâdece statükonun korunmasını istiyor. Zâten elimiz-

³² 5 Mayıs 2014 sinemafilm.net

deki model sovyetik bir model. Tek parti rejiminin kültür san'at hayâtına uygulanmış modelidir. Akli başında olan san'atçılar, kültür adamları bu modelin değişmesi konusunda hemfikir" dedi.

Bakan Ömer Çelik, NTV canlı yayınında Ahmet Arpat'ın sorularını cevâbladı. Ömer Çelik'in, TÜSAK'la ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevâblar şöyle:

-Türkiye Sanat Kurumu yasasına tepkiler var. Kültür ve san'atın siyâsî iktidâr tarafından kontrol edilme isteği olarak yorumluyor san'atçılar bunu.

Tam tersine biz kültür ve san'at alanında çoğulculuk talep ediyoruz. Mevcut sistemde özerk denilen yapılar var, bunların içinde bir grup insan Türkiye'de hangi oyunların oynanacağına, nelerin kültür san'at ürünü olarak vatandaşın önüne konulacağına, arkasındaki büyük kamu kaynağı ile karâr veriyor. Esâsında bırakın bu alanın dışındaki geniş san'atçı kitlesini, bizzat devletin içinde memur olarak görev yapan san'atçı kitlesinin tamâmı bile karâr vermiyor. Bu kadar büyük bir kamu kaynağını kullanırken repertuarın sınırlı sayıda bir kişinin karâr vermesi ile oluşmaması gerekir. Bunun için doğru modelde devlet san'at ilişkisinin yeniden yapılandırılması gerekir. En son CHP bununla ilgili bir çalıştay yapmış. Ortaya koyulan şeylerin aslında san'at ve san'atçıyla ilgili olsa da, aslında kültür san'at hayâtı ve san'atçı hassâsiyetiyle hiçbir ilgisi yok. Sâdece statükonun korunmasını istiyor. Zâten elimizdeki model sovyetik bir model. Tek parti rejiminin kültür san'at hayâtına uygulanmış modelidir. Akli başında olan san'atçılar, kültür adamları bu modelin değişmesi konusunda hemfikir.

Kapatma değil, yeniden yapılandırma

-Yanılmıyorsam Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi, Güzel Sanatlar, bunlar kapatılıyor. Devlet Opera ve Balesi çok cüz'î bir ücretle çok büyük prodüksiyonlar sunuyordu, Devlet Tiyatrosu da öyleydi. Peki o büyük prodüksiyonlar san'at severle nasıl buluşacak?

Biz eldekini yetersiz görüyoruz çok daha büyük prodüksiyonlar ortaya çıksın diyoruz. Bir kere kapatma kelimesi doğru değil, yeniden yapılandırmadan bahsediyoruz. Bu tip kurumlarla ilgili operasyonel kurumlar olacak. Bunlar zâten bu kurumlar vâsıtasıyla büyük temsilileri gerçekleştirecekler ama esâs olan bütün bu kamu bütçesinin sivil dinamiklere açılmasıdır. Sivil alan bu kadar büyük prodüksiyonları gerçek-

leştirebilecek mi deniyor. Dünyâda böyle oluyor zâten. Popülizme kayıp ciddî kaliteli ürünlerin oynanmayacağı şeklinde bir düşünce var. Bu bir kere halkı aşağılayan bir şey. Halkın kendi kendine bırakılırsa daha ucuz ürünler talep edeceği şeklinde bir algı var. Biz belli bir perspektif açıklayacağız. Şu şu oyunları oynayanlara daha yüksek miktarda destekde bulunacağımıza dâir yapılandıracağız. Üçüncü bir eleştiri çok kaliteli kültür san'at ürünlerinin halka çok ucuza götürüldüğü, bunun ortadan kalkacağı söyleniyor. Bir kere maddî imkânı olanlara İstanbul'da bir konser olduğu zamân bilet fiyatları nereye ulaşıyor, görüyoruz. Bunu ödeyebilenlere bu bilet fiyatının verilmesi, onun dışındaki alanda yeterli gelire sâhib olmayanlara bu destekleri vereceğiz. San'atın piyasalaşacağı iddiasının gündeme getirilmesi aslında devletçileşmiş sovyetik yapının, tek parti rejiminin kültür san'at hayatına uyarlamasının korunması şeklinde önümüze geliyor. Türkiye artık küresel alanda söz sâhibi olan bir ülke. Bizim kamu kaynağını en geniş alanda kullanmamız gerekir. (30 Nisan 2014)

Tayyip Erdoğan, sözünün adamıdır

Başbakan Erdoğan, bu sözü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin (TOBB) 70. Genel Kurulu'na katılanlara hitâben söyledi. Kemal Kılıçdaroğlu'nun da katılımcılar arasında olduğu toplantıda, yeni Anayasa çalışmaları kapsamında CHP'ye çağrıda bulundu. Erdoğan, "Buyurun, hadi gelin (yeni anayasayı) birlikde yapalım. Biz MHP'yi HDP'yi niye bekliyoruz? İkimiz berâber bunu yapalım. Sizlerin şahsında bütün Türkiye'ye sesleniyorum, Tayyip Erdoğan, sözünün adamıdır. Sözlerinin adamıysalar gelsinler bunu yapalım. 60 maddede bunu çözelim, diğerlerini de oturup konuşalım. Milletın duygularını yalan yanlış ifâdelerle kimse sömürmesin" dedi.

Evet, Başbakan Erdoğan'ın hiçbir sözü boşuna söylemediğine, her vadinin arkasında sonuna kadar durduğuna; engellemeleri bir şekilde bertaraf ederek ya da zamânlamayı gözeterek, her vadini eninde sonunda gerçekleştirdiğine hep şahid olduk. Leyla Zana'nın, "Kürd mes'clesini Tayyip Erdoğan çözer" sözü, hâfızalardadır. "Bu adam, dediğini yapar" sözünü, siyâset ve medyadaki muhâliflerinden de işittik. Nitekim yılların problemi darbelere zemîn hazırlayan askerî vesâyete, yargı vesâyeti, terör, başörtüsü, kat sayı, 4+4+4 ve daha birçok mes'cleyi böyle çözdü. Öyleyse, Taksim'e câmi yapılması, târihî Topçu Kışlası'nın inşâsı, AKM'nin yenilenmesi, Ayasofya'nın ibâdete açılması ve tabî ki "tiyatroların özel-

leştirilmesi” kapsamında Türkiye Sanat Kurumunun (TÜSAK) kurulması da eninde sonunda hayâta geçecek projeler arasındadır. Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı vizyon belgesinde de ülkenin bütün mes’elelerinin yakın tâkibcisi olacağını deklare etmiştir. Planlanan kültür san’at yatırımlarından ba’zılarının bugüne kadar gerçekleşmemesinin sebebini yine Erdoğan’ın – bu kitâbın tezini doğrulayan- şu konuşmasında bulabiliriz:

Erdoğan, ‘yerli otomobil’ üretme çağrısını tekrârladığı Ford Otosan Yeniköy fabrikasının açılışında şunları söyledi: “Dünya 6 yıldır küresel ekonomik bir kriz içinde. Kriz ülkemizi teğet geçecek demişdim. Birileri bu sözle dalga geçtiler. Türkiye krizin etkisinden en hızlı kurtulan ülke oldu. 2011 seçimlerinin hemen öncesinde 2023 hedeflerimize de inmayanlar oldu. Onca tahrike kışkırtmaya rağmen adım adım ilerliyoruz. Cumhurbaşkanlığı seçimleri başda olmak üzere hedeflerin yakalanacağından şüpheniz olmasın. Türkiye’nin tekerinin önüne taş koymak isteyenler kaybetmiştir. Hep kaybedecektir. Türkiye güçlendikçe yeni kapılar açar. Milletimiz kendisine yapılan hizmetin değerini bilen âlicenâb bir millettir. Millete rağmen bir iş yapmadık hiç. Milletle yola çıktık ve bugünlere geldik.

Değerli dostlar bugün sabah saatlerinde TOBB’un genel kuruluna katıldım. Ekonominin nabzını orada bir kez daha dinledik. TOBB’un bir anketini de orada değerlendirdik. Son bir yılda iş dünyasının gidişden memnun olmadığını gördük. Umutların da canlı olduğunu gördük. Son bir yıl herkes için ama iş dünyası için özellikle sıkıntılı geçti. Gezi ve 17-25 Aralık darbe girişimleriyle tehdit edildi. 30 Mart bunlara cevâb verdi. Millet istikrâr istediğini ve millî irâde istediğini gösterdi. 30 Mart Türkiye’de demokrasiden başka bir yol olmadığını herkese gösterdi. Soma’dan sonra sokakların bir kez daha hareketlendiğini gördük. İçeride ve dışarıda çok ağır saldırıların yapıldığını görüyoruz. Türkiye’de demokrasinin güçlenmesinden rahatsız olanlar bizi yavaşlatmak istiyorlar. Tüm bu saldırılar benim şahsımdan öte, bu güzel ülkeme yöneliktir. Bunlar hükûmetden önce Türkiye imajına yöneliktir. Bu saldırılar 77 milyona, onun ekmeğine yöneliktir. Mısır ve Ukrayna’ya bakıldığında neyle karşı karşıya bırakılmak istendiği bellidir.”

Gezi ve 17-25 Aralık olaylarının kültür san’at hayâtımıza olumsuz etkisi iş dünyasından daha az değildir. Ancak yine Başbakan Erdoğan’ın ifâdesiyle, “Türkiye öyle bir noktaya ulaştı ki hükûmet sandık dışı yollardan yıpratılmak istenirse herkes bundan etkilenir. Ekonomi yeniden

düzeliyor. Geçen Mayıs'da 135 milyar dolar Merkez'in parası vardı. 130 milyar doları yine yakaldık. Geçen 14 Mayıs'da IMF'ye olan borcumuzu sıfırladık. Avrupa'da büyüme hızı 0.8 gibi en yüksek Almanya'da. Bizde rakam çok daha yüksek. Türkiye şahlanışını kutlu yürüyüşünü kararlı bir şekilde sürdürecektir. Türkiye'ye tuzakları, tahrikleri birlikde göğüsleyeceğiz.” (22 Mayıs 2014)

Hiç şüphesiz Türkiye'nin bu kutlu yürüyüşünde, Gezi ve 17-25 Aralık süreci hattâ daha önceki darbe teşebbüsleriyle akâmete uğratılan kültür san'at projelerinin hayâta geçirilmesi de ekonomideki büyüme ile at başı gidecektir.

Devrim niteliğinde bir kanûn tasarısı

Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik'in ifade ettiği gibi, TÜSAK kanûn tasarısıyla, tek parti döneminin sovyetik san'at kurumları modeli değiştirilerek, çağın ihtiyâclarına cevâb verecek hâle getiriliyor. Bu alandaki kamu kaynakları kullanımını belirli bir zümrenin tekelinden çıkarılıp, bütün yurt sathına, özel teşebbüse ve rekâbete açılıyor.

Devletin san'atdaki icracı konumuna, memur san'atçı anlayışına son verilip destek ağı genişletilerek, yerli kaynaklardan beslenen genç kâbiyetlerin ortaya çıkmasına imkân sağlanıyor. TÜSAK ile san'atda söz söyleme hakkı, dayatmacı zihniyetten alınıp millet irâdesine veriliyor. San'at, Cumhuriyet târihinde ilk defa en geniş anlamda halkla buluşuyor.

Yine tasarıyla bir ilk gerçekleştirilerek; modern san'atların yanı sıra, yıllardır ihmâl edilen geleneksel san'atlarımıza da hak ettiği değer ve destek veriliyor. Bu yasa ile hüsn-i hat, tezhib, minyatür, ebru gibi gelenekli güzel san'atlarımıza gün doğuyor. Kendi değerlerimizi esâs alan san'atkârların, dünyâ çapında projelere imza atabilmesinin yolu açılıyor.

Özerk Sanat Konseyinin hazırladığı yasa taslağında geleneksel san'atlarımız için ayrı bir başlık yoktur. AK Parti'nin tasarısında ise gelenekli san'atlarımızı desteklemek için ayrı bir, “Geleneksel Sanatlar Destekleme Grup Başkanlığı” kuruluyor ki bu yönüyle tasarı, san'atda köklü, yerli ve bizden olanı ön plana çıkarma açısından gerçek anlamda bir devrimdir.

İşte hikâyesi çeyrek asrı bulan, çok tartışılan, engellenen ve nihâyet önümüzdeki günlerde TBMM'ye getirilerek yasalaşması beklenen, o kanûn taslağı...

TÜRKİYE SANAT KURUMU KURULMASI İLE BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 - (1) Bu Kanunun amacı, görsel-işitsel yapımlar ile sahne sanatlarının, müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve geleneksel sanatların geliştirilip güçlendirilmesi, tanıtılması, yaygınlaştırılması, toplumun her kesiminin sanat ürünlerinden verimli şekilde yararlanması, sanat aracılığıyla çağdaş ve etkin bir iletişim ortamının oluşturulması için; bu alanlarda kültür ve sanatımıza katkı sağlayacak nitelikteki ulusal veya uluslararası projelerin değerlendirilmesi ve desteklenmesi ile Türkiye Sanat Kurumunun kuruluşuna, teşkilatına, görevlerine, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2 - (1) Bu Kanunda geçen tanımlardan;

- 1) Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,
- 2) Bakan: Kültür ve Turizm Bakanını,
- 3) Başkan: Türkiye Sanat Kurumu Başkanını,
- 4) Destek: Bu Kanunun amacına uygun doğrudan veya dolaylı olarak sağlanan geri ödemesiz nakdi yardımlar ile bedelsiz ve geçici mekân kullandırılması veya sanatsal üretim ve sunum sürecine yönelik her türlü teknik yardımları,
- 5) Grup Başkanı: Tiyatro, opera, bale, dans, müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve geleneksel sanatlar alanlarında kurulacak Grup Başkanlıklarını,
- 6) Geleneksel Sanatlar: Belli bir geleneği olan, daha çok usta-çırak ilişkisi ile süregelen, eser veya ürün ortaya koymaya yönelik süsleme ve el sanatlarını ifade eder.
- 7) Genel Sekreterlik: Türkiye Sanat Kurumu Genel Sekreterliğini,
- 8) Görsel Sanatlar: Belli bir tekniği olan, biçime dayalı, estetik değer taşıyan ve daha çok görsel duygulara hitap eden eser veya ürün ortaya

konan resim, özgün baskı, heykel, fotoğraf, grafik, tasarım gibi sanatları ifade eder.

9) Kurum: Türkiye Sanat Kurumunu,

10) Kurul: Türkiye Sanat Kurulunu,

11) Proje grubu: Bu Kanun uyarınca destek talebiyle Kuruma yapılacak proje başvurularına veya Kurumca yaptırılacak sanat projelerine yönelik ön inceleme, raporlama gibi iş ve işlemleri yürütecek olan çalışma gruplarını,

12) Sahne sanatları: İzleyici önünde gösteriye dayalı tiyatro, opera, bale, dans, halk dansları ve uyarlamalar gibi sanat dallarını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Türkiye Sanat Kurumu ve Türkiye Sanat Kurulu

Türkiye Sanat Kurumu

MADDE 3 – (1) Sanat projelerinin değerlendirilmesi, desteklenmesi ve yaptırılması ile mevzuatın verdiği diğer görevlere yönelik faaliyette bulunmak üzere idari ve mali özerkliğe sahip özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğine haiz ve Bakanlıkla ilişkili Türkiye Sanat Kurumu kurulmuştur. Türkiye Sanat Kurumu; Türkiye Sanat Kurulu ve Başkanlık teşkilatından oluşur. Kurumun merkezi Ankara, kısa adı TÜSAK'tır.

(2) Kurum, bu Kanun ve mevzuatta kendisine verilen görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında yerine getirir ve kullanır. Kurum hizmetlerinin gerektirdiği görevler, sanat kurumu uzmanı ve uzman yardımcılarında oluşan meslek personeli ve diğer personel eliyle yürütülür. Kurum görevini yerine getirirken bağımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci ve kişi Kurumun kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez.

(3) Kurumun verdiği mali destekler kamu alacağı gerekçesiyle dahi hacedilemez.

Türkiye Sanat Kurulu

MADDE 4 - (1) Türkiye Sanat Kurulu, Kurumun karar organıdır. Kurul; biri Başkan, biri İkinci Başkan olmak üzere on bir üyeden oluşur. Kurul üyeleri, en az dört yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumları ile bunlara denkliği yetkili makamlarca kabul edilen yurt dışındaki yük-

seköğretim kurumlarından mezun olmuş veya mesleğinde temayüz etmiş, Devlet memuru olma niteliğine sahip, kamu kurum ve kuruluşlarında ya da özel sektörde en az on yıl deneyim sahibi kişiler arasında Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile atanır. Kurul üyelerinin en az altısı desteklenen sanat dallarında öğrenim görmüş, görev yapmış veya temayüz etmiş kişiler arasından atanır. Kurum Başkanı, Kurulun da başkanıdır.

(2) Kurul üyelerinin görev süresi iki yıldır. Bir kişi kurul üyeliğine birden fazla kez atanabilir. Üyeler, ciddi bir hastalık veya sakatlık nedeniyle iş görememeleri veya atamaya ilişkin şartları kaybetmeleri halinde atandıkları usule göre, süresi dolmadan görevden alınır. Ancak hastalık ve sakatlık nedeniyle görevden alınanların kalan sürelerine ilişkin mali hakları kendilerine ödenir. Üyelerin üyelikleri, görevi kötüye kullanma, yüz kızartıcı bir suç veya bunların dışında Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 231 inci maddesinde belirtilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamına girmeyen daha ağır bir suçtan mahkûm olmaları halinde düşer. Herhangi bir sebeple boşalan Kurul üyeliklerine bir ay içerisinde aynı usulle yeniden atama yapılır.

(3) Kurul; Başkanın, Başkanın bulunmadığı durumda İkinci Başkanın, çağrısı üzerine en az yedi üyenin katılımıyla toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar alır. Oyların eşit olması halinde Başkanın oy kullandığı yönde karar alınmış kabul edilir. Kurul üyeleri çetimseser oy kullanamaz. Kurul üyeleri oy ve kararlarından sorumludur.

(4) Kurul üyeleri, ticari illiyet bağı ya da üyelikleri olan kurum ve kuruluşlarla, kendilerini, eşlerini ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile evlatlıklarını ilgilendiren kararlarla ilgili toplantılara ve oylamalara katılamaz.

(5) İzin, rapor veya görevlendirme halleri dışında bir nedenle bir takvim yılında üç toplantıya katılmayan üyeler üyelikten çekilmiş sayılır.

(6) Kurul üyeliğine atananların eski görevleriyle olan ilişkileri görevleri süresince kesilir. Ancak kamu görevlisi iken üyeliğe atananlar, memuriyete giriş şartlarını kaybetme dışındaki herhangi bir nedenle görevlerinin sona ermesi, görevden ayrılma isteğinde bulunmaları veya görev sürelerinin dolması durumunda otuz gün içinde eski kurumlarına başvurmaları halinde ilgili Bakan veya atamaya yetkili diğer makamlar tarafından mükteseplerine uygun bir kadroya atanır. Belirtilen atama

yapılırken Başkan ve üyelerin Kurumda geçirdikleri süreler makam tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş olarak değerlendirilir. Bu hükümler akademik unvanların kazanılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla üniversitelerden gelen personel hakkında da uygulanır.

(7) Mükteseplerine uygun bir kadroya atamaları gerçekleşinceye kadar süresi dolması sebebiyle görevi sona eren üyelere almakta oldukları aylık ücret ile sosyal hak ve yardımların Kurum tarafından yapılmasına devam olunur. Mükteseplerine uygun kadrolara atanarlara, atama yapıldığı tarih itibarıyla Kurum tarafından ödemede bulunulmasına son verilir. Bir kamu kurumunda çalışmayanlardan Başkan ve üyeliğe atanıp süresi dolması sebebiyle görevi sona erenlere herhangi bir göreve veya işe başlayıncaya kadar, görevlerinin sona erdiği tarihte almakta oldukları aylık ücret ile sosyal hak ve yardımların Kurum tarafından ödenmesine devam olunur. Kurum tarafından bu kapsamda yapılacak ödemeler üç ayı geçemez.

(8) Kurul kararları yerindelik denetimine tabi tutulamaz.

(9) Bu Kanun veya diğer mevzuatla belirlenenlerin yanı sıra Türkiye Sanat Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

1) Görsel-işitsel yapımlar ile sahne sanatlarının müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve geleneksel sanat dallarında kültür ve sanatımıza katkı sağlayacak nitelikteki projelerinin desteklenmesi ile desteklenen projelerin destekleme kararında yer alan proje içeriğine ve amacına uygun gerçekleşip gerçekleşmediği hakkında karar vermek.

2) Bu Kanun kapsamındaki sanat faaliyetlerinin ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla görsel-işitsel yapımlar ile sahne sanatlarının, müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve geleneksel sanatlara yönelik olarak hizmet alımı yoluyla projeler yaptırılmasına karar vermek.

3) Tiyatro, müzik ve diğer sahne sanatları, görsel sanatlar, edebiyat ile geleneksel sanatlar alanlarında; uluslararası düzeyde ülke tanıtımına yönelik özel nitelikteki proje ve yapımlar ile yaşayan insan hazinelerinin ve maddi desteğe ihtiyacı olan sanatçıların doğrudan desteklenmesine karar vermek.

4) Sanatçı adayı üstün yetenekli çocuk ve gençlere yurt içinde ve yurt dışında alanıyla ilgili her türlü eğitim desteği, üstün yetenekli sanatçılara yurt dışında ileri eğitim desteği veya enstrüman ve malzeme desteği sağlanmasına karar vermek,

5) Kurumun bütçesini, yıllık iş planını, gelir-gider kesin hesaplarını, yıllık raporunu ve piyasa gelişimi ile ilgili sair raporları onaylamak,

6) Yıllık gerçekleşme raporu ve gelişim ile ilgili sair raporları hazırlamak ve Bakanlığa sunmak, Kurumun personel politikasını oluşturmak, Kuruma taşınmaz alımı, satımı ve kiralanması konularında karar vermek,

7) Uluslararası organizasyon ve teşkilatların sektöre ilişkin mevzuat ve uygulamalarını izlemek, yasal düzenleme ihtiyacı duyulması halinde gerekli hazırlıkları yaparak Bakanlığa sunmak,

8) Uygun bulunduğu konularda Başkanlığı görevlendirmek veya yetkilendirmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Başkanlık Teşkilâtı ve Personel

Başkanlık teşkilâtı

MADDE 5 - (1) Başkanlık teşkilatı Başkan, Genel Sekreterlik ve hizmet birimlerinden oluşur.

(2) Kurumun en üst yöneticisi olan Başkan, Kurumun genel yönetim ve temsili ile Kurulca alınan kararların yürütülmesinden sorumludur. Başkanın izin, hastalık, yurt içi veya yurt dışı görevlendirme ve görevden alınma hallerinde başkana ikinci başkan vekâlet eder.

(3) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

1) Kurul toplantılarının tarih ve gündemini belirlemek, toplantıları yönetmek.

2) Kurul kararlarının gereğinin yerine getirilmesini sağlamak ve uygulanmasını izlemek.

3) Kurumu resmi ve özel kuruluşlar nezdinde temsil etmek.

4) Mevzuata, stratejilere, amaç ve hedeflere uygun olarak Kurumun ilgili birimlerince hazırlanacak yıllık bütçeyi ve malî tabloları Kurula sunmak.

5) Hizmet birimlerinin, verimli ve uyumlu bir biçimde çalışmasının en üst düzeyde organizasyonunu ve koordinasyonunu sağlamak, birimler arasındaki görev ve yetki sorunlarını çözmek.

6) Kurumun harcamalarını, harcama usul ve esaslarını düzenleyen yönetmeliğe uygun olarak gerçekleştirmek, Kuruma taşınır mal ve hizmet alımı, satımı ve kiralanması konularında karar vermek.

7) Birimlerce hazırlanacak yıllık faaliyet raporlarını Kurula sunmak.

(4) Genel Sekreter, Başkanlık teşkilatındaki hizmet birimlerinin üst yöneticisi olup; görevlerin yürütülmesinde Başkana karşı sorumludur. Genel Sekreter, hizmet birimlerinin görevlerini mevzuata uygun olarak düzenler, yürütür ve eş güdümü sağlar. Genel Sekretere yardımcı olmak üzere bir Genel Sekreter Yardımcısı atanabilir.

(5) Genel Sekreterliğin görevleri şunlardır:

1) Başkan ve Kurula görevleri ile ilgili bilgi ve belge ile idari ve teknik destek sağlamak, araştırma ve incelemeler yapmak.

2) Kurul toplantılarının gündeminin oluşturulması ile Kurul kararlarının uygulanması ve yürütülmesinde Başkana yardımcı olmak.

3) Kurumca yaptırılacak projelerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.

4) Başkanlığın çalışmaları ile ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarıyla eş güdümü sağlamak.

5) Başkanlığın uluslararası kuruluşlarla ilişkilerini ve uluslararası etkinliklerle ilgili iş ve işlemlerini yürütmek.

6) Başkanlığın basın ve halkla ilişkiler hizmetlerini yerine getirmek ve başkanlığın faaliyetlerini çeşitli yollarla kamuoyuna duyurmak.

7) Evrak ve arşiv hizmetlerinin yerine getirilmesini sağlamak.

8) Başkanlıkça ve mevzuatla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

(6) Kurumun hizmet birimleri şunlardır:

1) Tiyatro Destekleme Grup Başkanlığı,

2) Opera, Bale, Dans Destekleme Grup Başkanlığı,

3) Müzik Destekleme Grup Başkanlığı,

4) Geleneksel Sanatlar Destekleme Grup Başkanlığı,

5) Görsel Sanatlar Destekleme Grup Başkanlığı,

6) Edebi Eserler Destekleme Grup Başkanlığı,

7) Yönetim ve Destek Hizmetleri Grup Başkanlığı,

8) Teknik Hizmetler Destekleme Grup Başkanlığı,

9) Bilgi Teknolojileri Grup Başkanlığı,

- 10) Özel Kalem Müdürlüğü,
- 11) Hukuk Müşavirliği,
- 12) Strateji Geliştirme Grup Başkanlığı,
- 13) Basın Müşavirliği

(7) Destekleme Grup Başkanlıklarının yetki ve sorumluluğundaki sanat alanlarıyla sınırlı olmak üzere görevleri şunlardır:

1) Kuruma verilen projeleri, bu Kanun ve ilgili mevzuatta belirlenen esas ve usullere göre inceleyerek Kurula sunmak üzere rapor hazırlamak.

2) Kurulca desteklenmesi uygun görülen sanat projelerinin amacına uygun şekilde gerçekleştirilmesinin takibi ile projenin sonlandırılmasına yönelik iş ve işlemleri yürüterek kurula sunmak.

3) Kurulun yaptırılmasına karar verdiği projelerin ihalelerine yönelik idari ve teknik şartnameleri hazırlayarak gerekli iş ve işlemleri yürütmek.

4) Başkanca verilecek diğer görevleri yapmak.

(8) Yönetim ve Destek Hizmetleri Grup Başkanlığının görevleri şunlardır:

1) Başkanlık personelinin her türlü özlük işlemleri, personel eğitimi ve personel hareketliliğine ait iş ve işlemleri yapmak.

2) Başkanlık faaliyetleriyle ilgili her türlü yapım, bakım, onarım, satın alma, kiralama, ulaşım, güvenlik, aydınlatma, ısıtma, belge yönetimi, demirbaş, arşiv ve depolama ile ilgili tüm iş ve işlemleri yapmak.

3) Başkan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(9) Teknik Hizmetler Destekleme Grup Başkanlığının görevleri şunlardır:

1) Kurumca alınacak destekleme kararları doğrultusunda kullanmak ve tahsis etmek üzere sanatsal üretim ve sunum sürecine yönelik her türlü dekor, kostüm ve benzeri ekipmanların üretilmesi, kullandırılması, iadesi ve tasfiyesine yönelik iş ve işlemleri yürütmek.

2) Başkan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(10) Bilgi, Teknolojileri Grup Başkanlığı,

a) Kurumun bilgi işlem ve otomasyon ihtiyacını karşılamak, işletimini sağlamak ve bilgi işlem hizmetlerini yürütmek,

b) Kurumun hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve ilgili birimlerle işbirliği içinde veri tabanları oluşturmak,

c) Kurumun mevcut bilişim altyapısının kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi ile ilgili işleri yürütmek, haberleşme güvenliğini sağlamak ve bu konularda görev üstlenen personelin bilgi teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak düzenli şekilde hizmet içi eğitim almalarını sağlamak,

d) Başkan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak

(11) Özel Kalem Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

1) Başkanın çalışma programını düzenlemek.

2) Başkanın resmi ve özel yazışmalarını, protokol ve tören işlerini düzenlemek ve yürütmek.

3) Başkan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(12) Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

a) 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre hukuk birimlerine verilen görevleri yapmak.

b) Başkan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(13) Strateji Geliştirme Grup Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve mali hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak.

b) Başkan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(14) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

a) Başkanlığın basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetlerini planlamak ve bu faaliyetlerin belirlenecek usul ve ilkelere göre yürütülmesini sağlamak.

b) 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru bir şekilde sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri almak.

c) Başkan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Atanma, personelin statüsü ve özlük hakları

MADDE 6 - (1) Kurum personeli, bu Kanunda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbidir.

(2) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı Cetvele Türkiye Sanat Kurumu bölümü olarak eklenmiştir.

(3) Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı ve Grup Başkanı kadrolarına atanmak için hizmet süresi hariç 14/7/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen şartlar aranır.

(4) Başkanın ve Kurul üyelerinin aylık ücretleri; en yüksek Devlet memuruna mali haklar kapsamında yapılan her türlü ödemeler toplamını geçmemek üzere, Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir. En yüksek Devlet memuruna ödenenlerden gelir vergisine tabi olmayanlar bu Kanuna göre de gelir vergisine tabi olmaz. Başkan ve Kurul üyeleri, 657 sayılı Kanun ve diğer mevzuat uyarınca en yüksek Devlet memurunun yararlanmış olduğu sosyal hak ve yardımlardan aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.

(5) Başkan ve Kurul üyeleri görevleri nedeniyle işledikleri ve kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından Devlet memuru sayılırlar ve haklarında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. 4483 sayılı Kanun uyarınca soruşturma izinleri Başkan ve Kurul üyeleri için Bakan tarafından verilir.

(6) Kurul Başkanlığına ve üyeliğine atananlar ile Kurum personeli 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümlerine tabidir. Sosyal güvenlik hak ve yükümlülüklerinin tespitinde; Başkan Bakanlık Müsteşarı, Kurul üyeleri Bakanlık Müsteşar Yardımcısı, Genel Sekreter Genel Müdür, Genel Sekreter Yardımcısı GAP İdaresi Başkan Yardımcısına denk statüde kabul edilir.

(7) Başkanlık, proje gruplarında uzmanlık gerektiren nitelikteki iş ve hizmetler ile proje inceleme ve değerlendirme işlemlerinde görevlendirilmek üzere yerli veya yabancı kişileri istisna akdi veya iş sözleşmesi hükümleri çerçevesinde çalıştırılabilir. Bu şekilde çalıştırılabileceklerin sayısı sanat kurumu uzman ve uzman yardımcısı toplam kadro sayısının yüzde otuzunu geçemez. Bu kişilere verilecek

aylık ücret ise en yüksek sanat kurumu uzmanı brüt maaşının iki katını geçemez. Bunların sözleşme şartları, mali hakları ve istihdamına ilişkin diğer esas ve usuller Kurumca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Destekleme

Destekleme ilkeleri

MADDE 7 - (1) Kurul, projelerin değerlendirilmesi ve desteklenmesine sürecinde;

1) Tiyatro, opera, bale, dans gibi sahne sanatları ve bunların uyarlamaları ile müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve geleneksel sanatların ülke içinde ve uluslararası alanda geliştirilmesi, tanıtılması ve yaygınlaştırılması,

2) Sanat ürün, üretim ve faaliyetlerinden toplumun her kesiminin yararlanması yoluyla ülkemiz genelinde çağdaş, verimli ve etkin bir iletişim ortamının oluşturulması,

3) Kültür ve sanat hayatımızın ve birikimimizin zenginleşmesine ve korunmasına katkı sağlaması, ilkeleri çerçevesinde karar verir.

Destekleme usulü

MADDE 8 - (1) Bu Kanun kapsamında kullanılacak olan destekleme bütçesinin hangi alanlarda ve hangi oranda kullanılacağı Kurul tarafından belirlenir.

(2) Kuruma yapılacak destek başvurularının ön değerlendirmeleri, sanat dalına göre ilgili destekleme grup başkanlığınca en az üç kişiden oluşturulan proje grupları yapılır. Proje gruplarında ilgili alan sivil toplum kuruluşu veya meslek birliği üyeleri, akademik personel, ilgili alanda temayüz etmiş kişiler arasından Başkan tarafından belirlenecek en az bir üye bulunur. Proje grupları, başvuruları bu Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri uyarınca inceleyerek değerlendirme sonucunu rapora bağlar ve destekleme grup başkanlığına sunar.

(3) İlgili alan için belirlenen ödenekten hangi taleplerin veya projelerin ne oranda ve ne şekilde destekleneceğine destekleme grup başkanlıklarının önerisi üzerine Kurul karar verir. Bu kararlar doğrultusunda desteklenecek projenin başvuru sahibi ile Kurum arasında tarafların yükümlülüklerinin belirlendiği bir sözleşme akdedilir.

(4) Nakdi destek, Kurumca doğrudan yapılan ödemeleri ifade eder.

(5) Kurulca kararlaştırılan destek miktarı, proje gruplarınca yapılan değerlendirmeye göre belirlenen proje giderlerinin % 50'sini aşamaz. Ancak Kurul, sanat dalları veya projenin niteliği itibariyle bu oranı arttırmaya yetkilidir. Ayrıca Kurul, yazım projeleri ile sergi kataloglarının giderlerinin tamamının desteklenmesine de karar verebilir.

(6) Destekleme grup başkanlıkları ve proje grupları ile desteklemeye ilişkin çalışma esas ve usulleri Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Destekleme türleri

MADDE 9 - (1) Bu Kanun kapsamındaki desteklerden;

1) Yazım Desteği: Tiyatro, opera, bale, dans gibi sahne sanatları ile müzik, edebiyat ve benzeri alanlara yeni ve nitelikli eserler kazandırmak amacıyla yeni üretilmiş, yazılmış, veya bestelenmiş eserler için yerli sanatçılara,

2) Salon, Sanat Galerisi ve Sergi Salonu Desteği: Ülkemize yeni sahneler, sanat galerileri ve sergi salonları kazandırılması amacıyla, sahip oldukları veya kiraladıkları binayı bu amaçla düzenleyen ve işleten kişilerin, kira, tadilat, bakım, onarım, aydınlatma, ısınma veya personel giderlerinden, hizmetin devamını sağlayacak miktarının söz konusu mekânın belli bir süre Kurum tarafından kullanılması veya bu Kanun kapsamındaki başvuru sahiplerine kullanırılması karşılığında,

3) Sahneleme ve Sergileme Desteği: Tiyatro, opera, bale, dans gibi sahne sanatları ile müzik ve benzeri etkinliklerin sahnelenmesi ile görsel sanatlar ve geleneksel sanatların sergilenmesine ilişkin giderler için,

4) Geleneksel Türk Tiyatrosu Desteği: Geleneksel Türk tiyatrosunun yaşatılması, yaygınlaştırılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilecek faaliyetler için,

5) Geliştirme Desteği: Tiyatro, opera, bale, dans gibi sahne sanatları ile müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve geleneksel sanatların geliştirilmesi, güçlendirilmesi, tanıtılması ve yaygınlaştırılması ile sanatçıların yetiştirilmesi amacıyla yönelik, ticari amaç gütmeyen eğitim, araştırma, yayım ve yayın projeleri için, doğrudan geri ödemesiz olarak yapılır.

(2) Kurum; projeleri, başvurular doğrultusunda bedelsiz ve geçici olarak salon, sanat galerisi veya sahne tahsis etmek, sanatsal üretim ve

sunum sürecine yönelik dekor, kostüm, baskı ve her türlü teknik ekipman sistemleri sağlamak suretiyle de destekleyebilir.

(3) Kurum, verilecek destekler ile bu Kanunun 11 inci maddesi kapsamındaki özel nitelikli destekler ve yaptırılacak projelere ilişkin yıllara sari sözleşme yapmaya yetkilidir.

Desteğin geri alınması

MADDE 10 - (1) Bu Kanun kapsamında yapılmış olan destekler, başvuruda belirtilen işler veya amaçlar doğrultusunda kullanılmadığının tespit edilmesi veya Kuruma karşı sözleşmede belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde yapılan destek ödemeleri, genel hükümlere veya sözleşme hükümlerine göre tahsil edilir. Hakkında geri alma işlemi doğmasına sebebiyet veren başvuru sahibi kişi veya kuruluş, bu Kanun kapsamındaki desteklerden, Kurulun desteğin geri alınmasına yönelik kararından itibaren üç yıl süreyle yararlandırılmaz.

(2) Proje sahibince haklı bir nedenle projenin uygulanması imkânının ortadan kalkması veya projenin uygulanmasının devamının imkânsız hale gelmesi gerekçesiyle, kararlaştırılan destek tutarının alınan kısmının tamamının veya kısmen iade edilmesi talebinin Kurulca uygun görülmesi halinde, söz konusu tutarın Kuruma iadesinde yürürlükteki kanuni faiz oranı uygulanır.

(3) Bu madde kapsamında destek sağlanan projeler, bu Kanun hükümlerine ve destek sözleşmesinde belirlenen yükümlülüklerle uygun olarak gerçekleştirilir.

(4) Bütçe imkânları da dikkate alınarak desteklenmesi kararlaştırılan projelere ilişkin destek sözleşmeleri, kararların Kurul tarafından onaylandığı tarihten itibaren 60 iş günü içerisinde taraflarca imzalanır. Aksi takdirde, söz konusu destek Kurum tarafından kullanılmıdır.

(5) Desteği alan, yıllara sari projeler dışında yükümlülüklerini yerine getirmeden aynı destek türünden faydalanamaz. Yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde, aynı tür destekten tekrar faydalanabilir.

(6) Bu maddenin uygulanması ile verilen desteklerin izlenmesi ve takibine ilişkin esas ve usuller, destek miktarlarının sınırları ile diğer hususlar çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Özel nitelikli destekler ve proje yaptırılması

MADDE 11 - (1) Kurum; tiyatro, opera, bale, dans gibi sahne sanatları ile müzik edebiyat, görsel sanatlar ve geleneksel sanatlar alanla-

rında; ülke tanıtımına yönelik görsel-işitsel yapımlar da dâhil olmak üzere özel nitelikteki her tür ulusal ya da uluslararası proje ve yapımları destekleyebilir ya da doğrudan yapılmasını sağlayabilir.

(2) Kurum; sanatçı adayı üstün yetenekli çocuk ve gençlere yurt içinde ve yurt dışında eğitim desteği, üstün yetenekli sanatçılara yurt dışında ileri eğitim desteği, bu kişilere ihtiyaç halinde enstrüman ve malzeme desteği sağlayabilir. Başvuruların değerlendirilmesinde, ilk ve ortaöğretim düzeyindeki kişiler hakkında Milli Eğitim Bakanlığının, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyinde olanlar için de Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının görüşü alınır.

(3) Kurum; bu Kanun kapsamındaki sanat faaliyetlerinin ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla, hizmet alımı yoluyla projeler ve işler yaptırabilir.

(4) Kurum, talep üzerine bakmaya mecbur olduğu aile bireylerini veya kendisini geçindirmeye yetecek geliri bulunmayan yaşayan insan hazinelerini ve telifle konu fikir ve sanat eseri hak sahiplerini bütçe imkânları dâhilinde destekleyebilir.

(5) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller Kurumca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Gelirler ve kullanımı

MADDE 12 - (1) Kurumun gelirleri;

1) Genel bütçeden yapılacak yardımlar,

2) 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamındaki kurum ve kuruluşlar tarafından aktarılan kamu paylarından alınan tutarlar,

3) Kurum atölyelerindeki mevcut kapasiteyi değerlendirmek üzere, Kurum tarafından belirlenen ve Kurul tarafından onaylanan fiyat tarifesi çerçevesinde Kurum dışına yapılan mal ve hizmet teslimlerinden elde edilen gelirler,

4) Geri ödemeler ve geri almalar,

5) Her türlü yapım ve yayın, hizmet ve üretim gelirleri,

6) Kurum gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler,

7) Ayni ve nakdi bağış ve yardımlar,

8) Bu Kanun kapsamında gerçekleştirilecek iş ve işlemlerden alınacak ücretler,

9) Diğer gelirlerden oluşur.

(2) Kurum faaliyetleri için kullanılacak toplam gelirlerin yüzde beşini aşmamak üzere Kurulca belirlenen ve Bakan tarafından onaylanan kısımlar Kurum bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılır. Bu hesaplardan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanun ve 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi değildir. Aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve alımlarda kullanılacak ihale yöntemlerine ilişkin usul ve esaslar Kurulun teklifi Bakanın önerisi üzerine Başbakan tarafından belirlenir.

MADDE 13 - 4848 sayılı Kanuna Geçici 8 inci Maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 9 - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü ve Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünde 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Kanunun Ek Geçici 12, 14 ve 16 ncı maddelerine göre çalışmakta olan personelden;

a) Sanatkâr memur ve sanatçıların talepleri doğrultusunda belirlenecek yerlerde, Bakanlıkça her sanat dalında tespit edilecek norm kadrolara göre en az birer adet orkestra, koro ve topluluk kurulur. Orkestra, koro ve toplulukların kurulabilmesi için en az norm kadro sayısı kadar başvuru şartı aranır. Bu orkestra, koro ve topluluklarda görev alacaklar, talepte bulunanlar arasından, Bakanlıkça ilgili alanlarda oluşturulacak komisyonlarca seçilir. Bu personel başka bir işleme gerek kalmaksızın Bakanlık Sahne Sanatları Genel Müdürlüğüne pozisyonlarıyla birlikte devredilmiş sayılır. Bu personel hakkında 657 sayılı Kanunun 28 inci maddesi hükümleri uygulanır. Bu birimlerin norm kadrolarında herhangi bir nedenle eksilme olduğunda personel ihtiyacı öncelikle diğer birimlerde çalışan personelden veya bu fıkranın (b) bendinde sayılan personelden talepte bulunanlar arasından karşılanır. Buna rağmen norm kadroya göre ihtiyacın devam etmesi halinde İş Kanunu uyarınca personel istihdam edilebilir. Bu bent kapsamında seçilen personel talepleri halinde bu maddenin (b) bendinde belirtilen haklardan yararlanabilir. Sahne Sanatları Genel Müdürlüğü, birimlerince icra edilecek etkinliklere ilişkin ücretli bilet bastırabilir, satabilir. Bu biletlerin satışından elde

edilecek gelir Bakanlıkça açılacak özel hesaba gelir kaydedilir. Özel hesabın kullanımına ilişkin esas ve usuller Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelikle belirlenir. Sahne Sanatları Genel Müdürlüğü birimleri bütçeleri kapsamında programladıkları repertuvar dışında projeler hazırlayarak Türkiye Sanat Kurumuna başvurabilir. Desteklenen projelerde görev alan personele Bakanlıkça belirlenen esas ve usullere göre Türkiye Sanat Kurumunca verilen destek tutarının yüzde ellisini geçmemek üzere gişe gelirlerinden pay verilebilir.

b) Bu maddenin (a) bendi kapsamında devredilmeyenler ise pozisyonları ile birlikte hiçbir işleme gerek kalmaksızın Bakanlık Kültür ve Sanat Araştırmaları Genel Müdürlüğüne devredilmiş sayılır. Bu personelden farklı bir ilde görevlendirilmek isteyenlerin talepleri ilgili mevzuat uyarınca Bakanlıkça sonuçlandırılır. Bu şekilde görevlendirilenlerin özlük işlemleri o ilin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne yürütülür. Bu pozisyonlar, herhangi bir nedenle boşalması durumunda iptal edilmiş sayılır. Bu pozisyonlar herhangi bir sebeple boşalana kadar yıllık vize ve sözleşme yenileme işlemlerinden muaf olup, her takvim yılı başında vize edilmiş ve sözleşme yenilenmiş kabul edilir. Bu personel, brüt sözleşme ücreti esas alınmak suretiyle verilmekte olan ikramiyeler ile teşvik ikramiyeleri ödenmez. Bu personel izin almak kaydıyla sanatsal faaliyetlerde çalışabilir, sanat grubu, koro, topluluk, orkestra gibi oluşumlar kurarak Türkiye Sanat Kurumuna sunmak üzere projeler hazırlayabilir ve temsil ettikleri eserlere ilişkin gelirden pay alabilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mülga Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ile mülga Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlükleri bünyesinde faaliyette bulunan atölyelerde istihdam edilenlerden, sanat-kâr memur ünvanlı personel hariç diğer personel kadro ve pozisyonlarıyla birlikte Türkiye Sanat Kurumuna devredilir.

Birinci, ikinci, dördüncü ve beşinci fıkralarda yer alanlar hariç olmak üzere bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mülga Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ile mülga Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğüne ait kadro ve pozisyonlarda bulunan personel, kadro ve pozisyonlarının bulunduğu teşkilat esas alınmak suretiyle, kadro ve pozisyonlarıyla birlikte, Bakanlığın ilgili teşkilatına devredilir. Bunlardan bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içerisinde Bakanlığa veya Türkiye Sanat Kurumuna başvuranlardan Türkiye Sanat Kurumunca uygun görülenler altı ay içerisinde Türkiye Sanat Kurumuna devredilir.

Kültür ve Turizm Bakanlığında veya bağlı kuruluşları olan Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ile Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünde halen çalışmakta olan sanatkâr memur ve sanatçılardan konservatuar mezunu olan ve en az on yıl görev yapmış olanlar, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına başvurmaları halinde güzel sanatlar fakültelerine, konservatuarların ilgili bölümlerine kadro ihdas şartı aranmaksızın öğretim görevlisi olarak atanabilirler. Bu kapsamda atananların, anılan kurumlarda sözleşmeli statüde geçen hizmet süreleri kazanılmış hak aylık, derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir. Bu fıkranın uygulanmasına yönelik işlemler Yükseköğretim Kurumu Başkanlığınca yürütülür.

Kültür ve Turizm Uzmanı kadrolarında bulunanlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde başvurmak kaydıyla, Bakanlığın muvafakati alınmak suretiyle, sanat kurumu uzmanı olarak atanabilir. Bu şekilde atanacakların sayısı sanat kurumu uzmanı kadro sayısının yüzde yirmisini geçemez.

31/12/2016 tarihine kadar Türkiye Sanat Kurumu adına ihdas edilen kadroların yüzde ellisini geçmemek üzere, yılı merkezi yönetim bütçe kanunlarındaki sınırlamalara tabi olmadan atama yapılabilir.

Bakanlık teşkilatında ya da bağlı kuruluşlarında değişen, ilga edilen veya yeni kurulan birimlere verilen görevler ve hizmetler, bu Kanunla öngörülen teşkilatlanma tamamlanıncaya ve yeni düzenlemeler yapılmıncaya kadar Bakanlık bünyesinde görev yapan personel eliyle ilgili mevzuata göre yürütülür.

Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında faaliyette bulunacak birimlerin ihtiyaçları dikkate alınarak belirlenecekler dışında; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, mülga Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ile mülga Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüklerine ait eserler, taşınır ve taşınmazlar, araç, gereç, malzeme, demirbaş ve taşıtlar envanter kayıt sistemi ile birlikte, ayrıca her türlü banka mevcudu, menkul kıymetler ile hak ve yükümlülükler hiçbir işleme gerek kalmaksızın Türkiye Sanat Kurumuna devredilmiş sayılır. Bu amaçla adı geçen Genel Müdürlüklere tahsisli Hazineye ait taşınmazlar aynı usul ve esaslar dahilinde Türkiye Sanat Kurumuna tahsis edilmiş sayılır. Bu Genel Müdürlüklerin aynı kapsamda kullandığı diğer kamu kurumlarına ait taşınmazlar ise aynı usul ve esaslar dâhilinde Türkiye Sanat Kurumunca

kullanılmaya devam olunur. Bu genel müdürlüklerin aynı amaçla kiralamaya yoluyla kullandıkları taşınmazlarla ilgili sözleşme, protokol ve benzeri hukuki işlemlere TUSAK taraf olur. Mülga Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün kullanımında bulunan eser, taşınır, araç, gereç, malzeme ve demirbaşlardan Bakanlıkça uygun görülenler Türkiye Sanat Kurumuna devredilebilir.

Bakanlığın ve Türkiye Sanat Kurumunun 2014 mali yılı harcamaları, 20/12/2013 tarihli ve 6512 sayılı 2014 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa istinaden Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme yapılmaya kadar ilgisine göre Bakanlık ve mülga genel müdürlüklerin 2013 yılı bütçelerinde yer alan ödeneklerinden karşılanır.

Bu maddenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek sorunları gidermeye Bakan yetkilidir.”

“GEÇİCİ MADDE 10 - Kültür ve Turizm Bakanlığı ile mülga Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ve mülga Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünde 657 sayılı Kanunun Ek Geçici 12, 14 ve 16 ncı maddesine göre çalışmakta olan personelden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte emekli aylığı bağlanmasına hak kazanmış olan ve bu tarihten itibaren 2014 yılı sonuna kadar emeklilik başvurusunda bulunanların emekli ikramiyeleri, bu maddenin yayımı tarihi itibarıyla;

a) Yaş haddinden emekliliğine en fazla üç yıl kalanlar için yüzde otuz,

b) Yaş haddinden emekliliğine üç yıldan fazla altı yıl dahil, altı yıldan az kalanlar için yüzde kırk,

c) Yaş haddinden emekliliğine altı yıldan fazla kalanlar için yüzde elli fazlasıyla ödenir. Bu fıkra uyarınca yapılan emeklilik başvurularında emeklilik tarihi olarak daha sonraki bir tarih gösterilemez, başvurular herhangi bir kayda bağlanamaz ve geri alınamaz. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 657 sayılı Kanunun ek geçici 12, 14 ve 16 ncı maddesine göre çalışmakta olan sanatkar memurlar ile sanatçılardan emekli aylığı bağlanmasına hak kazanacaklar da hak kazandıkları tarihi takiben bir ay içerisinde emeklilik başvurusunda bulunmaları halinde, bu madde hükümlerinden yararlandırılır.”

“GEÇİCİ MADDE 11- Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde çıkarılır.”

Değiştirilen ve Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

MADDE 14 – 1) 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 8 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sahne Sanatları Genel Müdürlüğü

Madde 8- Sahne Sanatları Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Tiyatro, opera, bale ve müzik sanatlarını halka tanıtmak, sevdirmek, halkın genel eğitimini, dil ve kültürünü yükseltmek, yaymak amacıyla; yurtiçi ve yurtdışında tiyatro, opera, operet, bale temsilleri ile konserler vermek, turneler ile ulusal ve uluslararası festivaller düzenlemek, bu sanat dallarında faaliyet gösteren yerli veya yabancı kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve ortak çalışmalar yapmak,

2) 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 13 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kültür-Sanat Araştırmaları Genel Müdürlüğü

Madde 13- Kültür-Sanat Araştırmaları Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

1) Sahne sanatları, güzel sanatlar, geleneksel Türk sanatları ve halk kültürü alanlarında bilimsel araştırma, inceleme, yayınlar yapmak veya yaptırmak, arşiv kurmak, geliştirmek ve faydalanılmasını sağlamak, kültürel ve sanatsal değerlerimizin ulusal ve uluslararası kamuoyunun istifadesine sunulmasını sağlamak,

2) Somut olmayan kültürel mirasın araştırılması, derlenmesi, arşivlenmesi, tanıtımı, tescili, bu kapsamda tespit ve tescil kurullarının oluşturulması, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasında bu konuda koordinasyonun sağlanması ve işbirliği geliştirilmesi,

3) Türkiye’de ve Türkiye dışında yaşayan Türklerin kültür varlıklarını, kültür anlaşmaları ve kültürel değişim programları çerçevesinde araştırmak, incelemek, derlemek ve diğer bilimsel çalışmaları yapmak, yaptırmak, desteklemek, bunları yayımlatmak, tanıtmak, açık hava müzelerine ve halk kültürleri arşivine kazandırmak,

4) Ulusal resim ve heykel sanatları ile geleneksel Türk süsleme ve el sanatları koleksiyonlarını geliştirmek veya geliştirilmesini sağlamak, sergiler açmak,

5) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.”

3) 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü maddesine aşağıdaki (u) bendi ile Geçici 4 üncü Maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

“(u) Türkiye Sanat Kurumunca görsel-işitsel yapımlar ile sahne sanatları, müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve geleneksel sanatlara yönelik sanatın desteklenmesi kapsamında yapılacak mal ve hizmet alımları,”

“Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (u) bendine ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığı ve Kamu İhale Kurumunun görüşleri alınarak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

4) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;

1) 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” başlıklı bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendine “Kültür ve Turizm Uzman Yardımcıları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sanat Kurumu Uzman Yardımcıları,” ibaresi ile “Kültür ve Turizm Uzmanlığına,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sanat Kurumu Uzmanlığına,” ibaresi; aynı maddenin “II- Teknik Hizmetler Sınıfı” bendine “mimar” ibaresinden sonra gelmek üzere “arkeolog, müze araştırmacısı, kütüphaneci, folklor araştırmacısı, arşivci, kitap pataloğu, sosyolog,” ibareleri,

2) 152 nci maddesinin “II- Tazminatlar” kısmının “A- Özel Hizmet Tazminatı” bölümünün (ğ) bendine “Sağlık Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sanat Kurumu Uzmanları,” ibaresi,

3) Eki (I) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin “I- Genel İdare Hizmetleri Sınıfı” bölümünün; (d) bendine “Genel Müdürler,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Türkiye Sanat Kurumu Genel Sekreteri,” ibaresi, aynı bölümün (f) bendine “GAP İdaresi Başkan Yardımcısı,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Türkiye Sanat Kurumu Genel Sekreter Yardımcısı,” ibaresi ile aynı bölümün (g) bendine “Kültür ve Turizm Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sanat Kurumu Uzmanları,” ibaresi; aynı cetvelin “II- Teknik Hizmetler Sınıfı” başlıklı bölümünün (a) bendine “mimar” ibaresinden sonra gelmek üzere “arkeolog, müze araştırmacısı, kütüphaneci, folklor araştırmacısı, arşivci, kitap pataloğu, sosyolog” ibareleri,

4) Eki (II) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin, “1. Başbakanlık ve Bakanlıklarda” başlıklı bölümüne “Serbest Bölge Müdürü,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Kültür ve Turizm Bakanlığı Grup Başkanı, Kültür ve

Turizm Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanı, Türkiye Sanat Kurumu Grup Başkanı,” ibareleri,

5) Eki (IV) sayılı Makam Tazminatı Cetvelinin 5 inci sırasının (c) bendinin sonuna “Kültür ve Turizm Bakanlığı Grup Başkanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanı, Türkiye Sanat Kurumu Grup Başkanı,” ibareleri eklenmiştir.”

5) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvelin; 4 üncü sırasına “Türkiye Büyük Millet Meclis Başkanlığı İdari Teşkilatı Başkanı,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Türkiye Sanat Kurumu Genel Sekreteri,” ibaresi, 6 ncı sırasına “Devlet Personel Başkan Yardımcısı,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Türkiye Sanat Kurumu Genel Sekreter Yardımcısı,” ibaresi ve 7 nci sırasına ise “Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Daire Başkanı,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Kültür ve Turizm Bakanlığı Grup Başkanı, Türkiye Sanat Kurumu Grup Başkanı,” ibareleri eklenmiştir.

6) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı Cetvelin “B) Özel Bütçeli Diğer İdareler” bölümünün 14 ve 15 numaralı sıralarında yer alan “Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü” ve “Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü” ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve bölüme 46 ncı sıra olarak “Türkiye Sanat Kurumu” ibaresi eklenmiştir.

7) 10/6/1949 tarihli ve 5441 sayılı Devlet Tiyatrosu Kanunu, 14/7/1970 tarihli ve 1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanun ve 15.02.1956 tarihli ve 6660 sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

8) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 61 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Büyükşehir ve il belediyeleri bütçelerinde, bir önceki yıl Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinin genel bütçe içindeki payından az olmamak kaydıyla, sanat faaliyetlerinin desteklenmesinde kullanmak üzere ödenek ayırmak zorundadır. Büyükşehir ve il belediyeleri; sanat projelerini destekleme işlemlerini, değerlendirme ve karar organlarını kendi mevzuatlarına göre oluşturmak suretiyle, Türkiye Sanat Kurumu’nun tabi olduğu ve uyguladığı mevzuatta belirtilen esas ve usullere göre yürütür. Ayrılan bu ödenekten cari yıl içerisinde harcanamayan tutarlar müteakip yılın Şubat ayı sonuna kadar Türkiye Sanat Kurumunun ilgili hesabına aktarılır”

9) 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 44 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“İl özel idareleri bütçelerinde, bir önceki yıl, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinin genel bütçe içindeki payından az olmamak kaydıyla, sanat faaliyetlerinin desteklenmesinde kullanmak üzere ödenek ayırmak zorundadır. İl özel idareleri; sanat projelerini destekleme işlemlerini, değerlendirme ve karar organlarını kendi mevzuatlarına göre oluşturmak suretiyle, Türkiye Sanat Kurumu'nun tabi olduğu ve uyguladığı mevzuatta belirtilen esas ve usullere göre yürütür. Ayrılan bu ödenekten cari yıl içerisinde harcanamayan tutarlar müteakip yılın Şubat ayı sonuna kadar Türkiye Sanat Kurumunun ilgili hesabına aktarılır.”

10) 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin 7 inci bendine aşağıdaki (k) alt bendi eklenmiştir.

“k) Türkiye Sanat Kurumuna yapılan ayni ve nakdi bağış ve yardımların tamamına”

11) 13.06.2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

“11) Türkiye Sanat Kurumuna yapılan ayni ve nakdi bağış ve yardımların tamamına”

12) 5602 sayılı “Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 7 inci maddesinin ikinci fıkrasına “Savunma Sanayii Destekleme Fonu” ifadesinden önce gelmek üzere “Türkiye Sanat Kurumu” ifadesi eklenmiştir.

13) 10/06/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 57'nci maddesine “sağlık ve sosyal yardım” ibaresinden sonra gelmek üzere “, kültür ve turizm” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 15- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 16- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

SONUÇ YERİNE 'GENEL GEREKÇE'

Şehir Tiyatrolarındaki yönetmelik değişikliği ile başlayan 'san'at kurumlarında yeniden yapılanma', Türkiye Sanat Kurumu Kanûn Tasarısı'nın (TÜSAK) yasallaşması ile yeni bir boyut kazanacaktır. Hukûkî, ekonomik, demokratik ve sosyal alanlarda yapılan reformlar ile ülkeye yepyeni bir dinamizm kazandırıldığı gibi, TÜSAK'ın kurulması ile de kültür san'at hayatımız, târih ve gelenek temelleri üzerinde yükselerek dünyâ üzerinde lâıyk olduğu yeri alacaktır. Kanûn tasarısının 'Genel Gerekçe' bölümünde ülkemizin bu kuruma olan ihtiyâcı şöyle ifâde edilmektedir: Ülkemizde Cumhuriyetin kuruluş yıllarından itibaren sanat Devletin himayesi altına alınmış ve kültür politikalarında bir "itici güç" olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda kurulan sanat kurumları (Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü) aracılığıyla sanatsal faaliyetler topluma sunulmuştur.

Bu çerçeveden bakıldığında; ülkemizde kültürel ve sanatsal etkinlikler ağırlıklı Devlet eliyle gerçekleştirilmektedir. Ancak zamanla bunun yeterli olmadığı görülmüş ve kültürel ve sanatsal faaliyetlerin desteklenmesi ihtiyacı doğmuştur. Örnek vermek gerekirse, Sinema Genel Müdürlüğüne her yıl sinema sektörüne maddi destek verilmektedir. Yine aynı şekilde özel tiyatrolara da Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü bütçesinden her sene kaynak aktarılmaktadır. Bu destekler maddi tutarlarının çok üstünde sanatsal faaliyetlerin üretilmesine ve topluma sunulmasına vesile olmaktadır.

Diğer taraftan, sinema veya tiyatro gibi alanlarda Devlet tarafından belirli ölçülerde maddi destek sağlansa da plâstik sanatlar ve Geleneksel Türk Sanatları gibi alanlarda tanımlanmış veya mevzuata bağlanmış herhangi bir destek bulunmamaktadır. Ancak gelişen dünyada, sanatsal ve kültürel sektörler devletin himayesinden çıkmakta, sanatsal yenilik alanları gelişip, çeşitlenmektedir. Bu da farklı destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulması sonucunu doğurmaktadır.

Anayasamızın "Sanatın ve Sanatçının Korunması" başlıklı 64 üncü maddesi: "Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserleri-

nin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır.” hükümlerini içermektedir.

Bugün gelinen noktada; ülkemiz yoğun kültür ve sanat faaliyetlerine giderek daha çok ihtiyaç duymakta, bunun yanı sıra sanatsal faaliyet türleri çeşitlenmekte, ihtiyaç duyulan destekler de buna bağlı olarak farklılaşmaktadır. Ayrıca, bu faaliyetler sadece kamu kurumları eliyle değil, bu kurumların dışında da üretilmekte, kültürel sektörlerde çalışmak isteyen kişilerin ve faaliyette bulunmak isteyen girişimcilerin sayısı da giderek artmaktadır.

Bu alanlarda faaliyette bulunanların karşılaştıkları en önemli sorun kuşkusuz maddi ihtiyaçların karşılanması ve daha geniş kitlelere ulaşmaktır. Çünkü toplumun kültür seviyesinin yükselmesine etki eden sanat faaliyetleri çok büyük emek, zahmet, alt yapı ve donanım gerektirmesine karşın ekonomik getirisi çok az olan alanlardır.

Bu bağlamda; sahne sanatları, müzik, plâstik sanatlar ve geleneksel sanatların geliştirilip güçlendirilmesi, tanıtılması, yaygınlaştırılması, toplumun her kesiminin sanat ürünlerinden verimli şekilde yararlanması, çağdaş ve etkin bir kültürel ve sanatsal iletişim ortamının oluşturulmasına yönelik olarak kültür ve sanatımıza hizmet edebilecek nitelikteki projeler ile kültürel ve sanatsal etkinliklerin desteklenmesini sağlayacak bir mekanizma kurulması ertelenemez bir ihtiyaçtır.

Yukarıda açıklanan amaçlar çerçevesinde dünyada da benzer uygulamalar bulunmaktadır. Örneğin, İngiltere’de 1940 yılında kurulmuş olan İngiliz Sanat Konseyi, İtalya’da Kültürel Faaliyetler Bakanlığı kurulduğu 1976’dan bu yana, Avustralya Sanat Konseyi de 1975 yılından beri sanatı, sanatsal faaliyetleri ve sanat kurumlarını çeşitli mekanizmalarla mali açıdan desteklemektedir.

Bu Kanunda öngörülen uygulama ile kültür ve sanat faaliyetlerinin sektörleşmesi sağlanabilecek, kuralları daha belirli bir kültür ekonomisinin, bir kültür endüstrisinin oluşmasına destek verilecektir. Ayrıca kültür hayatı canlanacak, sanatsal faaliyetler artacaktır. Bununla birlikte, Devlet bünyesindeki sanat kurumlarının faaliyetleriyle sınırlı kalan sanat üretimi daha yaygınlaşacak, yerel toplulukların da desteklenmesi suretiyle bu faaliyetler çeşitlenecek ve artacaktır. Bu kapsamda üniversite gençliğinin kültür ve sanat üretimleri de desteklenebilecektir. Bu sayede öğrenciler hem daha kolaylıkla kültürel faaliyetlere ulaşabilirken, ken-

dileri de sanat üretimine katkıda bulunabilecek hem de öğrenim gördükleri illerin sosyal ve kültürel çevresiyle etkileşim içinde olabileceklerdir.

Ayrıca, belirli kurallara bağlanmış sanatsal bir destekleme mekanizması bir endüstri ve ekonomi oluşturacak, bu ortamda sponsorluk faaliyetleri de daha cazip hale gelecektir. Bunun yanı sıra, hükümetin acil eylem planında yer alan sivil toplum kuruluşlarının kültür ve sanatsal faaliyetlerinin desteklenmesine ilişkin maddi kaynak aktarılmasına yönelik eylem de hayata geçirilmiş olacaktır.

Diğer taraftan, sanat alanında üstün yetenekli çocuk ve gençlerin hak ettikleri eğitimi alabilmeleri, ihtiyaç duydukları maddi destek, araç ve gereci edinebilmeleri de bu Kanunun yasalaşması ile mümkün olabilecektir. Bu sayede kaydedilecek kültürel ve sanatsal ilerleme, üretilen eserlerin kalitesi ve tercih edilirliliğine de yansıyor san'atçılarımızın uluslararası nitelikli etkinliklere katılımını artıracak ve ülkemizin yurt dışında tanıtımına da katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak bu Kanunun yasalaşmasıyla; oluşturulacak mekanizmalar sayesinde sanatın ve san'atcının etkin bir şekilde desteklenmesi ve teşvik edilmesi, toplumun sanat ve kültür ürünlerine kolaylıkla erişebilmesi, geleneksel Türk sanatlarının yaşatılması, kültürel ve sanatsal üretimin çoğalması ve çeşitlenmesi, ülkemiz kültür ve sanatının dünyada tanıtılması amaçlanmaktadır.

AK Parti hükümetinin bu taslağı bir an önce yasalaştırarak, 25 yıldır bir türlü kurulamayan Türkiye Sanat Kurumunu (TÜSAK) hayâta geçirmesi kültür ve san'at hayatımızın gelişmesi için, millî birlik ve berâberliğimizin devâmı için, ülke olarak UNESCO insânî gelişmişlik listesinde üst sıralarda yer alabilmemiz için olmazsa olmazdır.

Başbakanlığı sırasında bütün iç ve dış engellemelere rağmen Cumhuriyet târihinin en hayâti reformlarına ve en başarılı icraatlarına imza atan Recep Tayyip Erdoğan'ın; Cumhurbaşkanlığı vizyon belgesinde ifâdesini bulduğu gibi, ülkemizin karşı karşıya kaldığı her türlü sosyal ve ekonomik mes'elelerin yanı sıra, kültür san'at mes'elelerinin çözümünde de aktif rol oynamaya devâm edeceğine inancımız tamdır.

DİZİN

- Abdulfettâh Efendi 92
Abdullah Başçı 159
Abdullah Gül
14,55,73,76,77,159
Abdullah Öcalan 160
Abdurrahman Arıcı 201
Abdurrahman Çelik 205
Abdurrahman Şen 167
Abdürrezzak Karakaş 61
Adnan Kahveci 104,214
Ahmet Arı 167
Ahmet Arpat 226
Ahmet Bursalı 61
Ahmet Davutoğlu 16
Ahmet Faris Rızk 61
Ahmet Kuş 74
Ahmet Misbah
Demircan 167
Ahmet Necdet Sezer
14,55
Ahmet Özel 182
Ahmet Selamet 130
Ahmet Umutlu 101,103
Alâeddîn Ceylân 28
Alparslan Aslan 14
Alper Kafa 209
Alper Kul 211
Âmiran Kurktan 39
Arda Akdar 210
Aykut Çınar 210
Ayşe Nil Şamlıoğlu
130,131,143
Ayşe Sula 69
Ayşe Şeker Telek 69
Ayşe Yalçıntaş 69
Ayşegül Tekmen 69
Ayşen Uzun 69
Ayten Tiryaki 66,69
Aziz Babuşcu 152,153
Barack Hüseyin
Obama 62,64
Bedri Baykam 223
Behicener Günüş 69
Beşir Atalay 191
Betül Utku 69
Bilal Erdoğan 182,183
Bozkurt Kuruç 104,105
Burcu Aldinç 64
Burcu Pelvanoğlu 225
Burhan Kuzu 53
Bülent Arınç
146,159,160
Bülent Ecevit 54,55,109
Bülent Katkat 16
Bülent Kayabaş 131
Bülent Orakoğlu
179,182
Can Gürzap 223
Canan Aksoy 69
Cem Davran 144
Cem Erciyes 225
Cihat Tamer 223
Çağan İrmak 143
Çetin Aydar 211
Çetin Soysal 143
Çolpan İlhan 144
Davut Bektaş 66,67
Deniz Baykal 179
Derya Örs 30
Ebru Ersoy 69
Eda Çatalçam 133
Ediz Hun 149
Efdalüddin Kılıç 67
Efkan Âlâ 151
Ekrem Buğra Ekinci 19
Elif Altuntaş 69
Elif Ekinci 172,174
Emine Erdoğan 69
Emine Ülker Tarhan
133,184
Emma Stanning 203
Emre Bilgili 167
Engin Alkan 131
Enver Başar 216
Enver Ören 40
Ercan Karakaş 224
Erdem Gündüz 163
Erhan Gökğücü 206
Erkan Can 131
Erol Gömürgen 105

Ersin Antep 187,202	Hatice Esmâ Depeler 69	Levent Üzümcü 143
Ertuğrul Günay 200	Hatice Sevde Başpınar 69	Leyla Tavşanoğlu 200
Esra Albayrak 182	Hatice Toksöz 69	Leyla Zana 227
Esra Pekçağlar 69	Hayati Develi 83	Lokman Çağırıcı 82
Evren Ercan 133	Hayati Yazıcı 67	Lütfi Kırdar 18
Eylem Yıldız 220	Hayrettin Karaca 149	M. Ertuğrul Düzdağ 81
Eyüp Kuşçu 61	Hilal Kazan 69	Mahmud Celâleddin 70
Fatima Saeed Bakkali 69	Hümeýra Demircan 69	Maria Akgüllü 133
Fatma Gedik 69	Hüsâmettin Koçan 106	Mehmet Aksoy 223
Fatma Ülker 69	Hüseyin Akbulut 225	Mehmet Ali Alabora 131,143
Feridun Sinirlioğlu 16	Hüseyin Avni Mutlu 151,154	Mehmet Ali Doğan 215
Ferit Devellioğlu 23	Hüseyin Çapkın 152	Mehmet Ayvalıtış 158
Fevzi Günüş 61,67	Hüseyin Çelik 161	Mehmet Barlas 24
Feyzi Şimşek 74	Hüseyin Kutlu 66, 67	Mehmet Çebi 60,63
Fırat Tanış 131,143	Hüseyin Öksüz 67	Mehmet Ege 211
Fikri Sağlar 225	Hüseyin Türkmen 61	Mehmet Görmez 70
Fuad Başar 61,67	İbrahim Biçer 41	Mehmet Koca 101
Genco Erkal 131	İbrahim Dıvarcı 74	Mehmet Şimşek 4
Gülay Dalyan 186	İbrahim Kalın 162	Melih Gökçek 142
Güler Ökten 133	İhsan Ahmedî 61	Mesut Yılmaz 109
Gülşen Yıldız 69	İnci Özdiil 223	Mevlut Özhan 216
Gürer Aykal 184	İskender Pala 44	Mevlüt Kılıçarslan 103
Gürkan Pehlivan 61	İstemihan Talay 109	Muammer Güler 157
Habip Ramazanpur 61	Jülide Kural 144	Muammer Sun 211
Hâfız Osman 70	Kadir Topbaş 129,135,141	Muhammed Cevatzâde 61
Hakan Fidan 16	Kemal Başar 104	Muharrem Ergin 10
Halil Ergün 131	Kemal Kılıçdaroğlu 143	Murat Katoğlu 225
Halit Eren 68	Kemal Oruç 220	Murat Selim Tokaç 216
Hamid Aytaç 70	Kenan Işık 130	Mustafa Alabora 131
Hasan Can 182	Kuşcubaşı Eşref 175	Mustafa Atas 191
Hasan Celal Güzel 53	Lemi Bilgin 212	Mustafa Balcı 83
Hasan Çelebi 61,66,67	Levent Karaduman 61	Mustafa Cemil Efe 61
Hasan Hüseyin Akbulut 225	Levent Kazak 143	Mustafa Demir 182
Haşim Karpuz 74		Mustafa Doğan 108

Mustafa İsen 41	46,59,182,227	Tınaz Titiz 104
Mustafa Kurt 205	Refik Erduran 212,213	Tilbe Saran 133
Mustafa Metin 48	Rengim Gökmen 211	Tuğçe Tuna 225
Mustafa Râkım 70	Rıza Kocaoğlu 143	Turgut Özakman 102
Mustafa Sarıgül 179	Rutkay Aziz 131	Turgut Özal 104
Mustafa Şentop 90	Rüveyda Yenigün 69	Uğur Derman 70
Muzaffer Tatu 103	Sabahat Sare	Uğur Işılak 191
Nabi Avcı 82	Çizmecioğlu 69	Uğur İbrahim Altay
Namık Kemal	Sadık Altunkaynak 103	76,77,78
Zeybek 105	Said Abuzeroğlu 61	Umut Oran 131
Necdet Özel 15	Salih Kapusuz 169	Vecdi Sayar 225
Necip Fâzıl Kısakürek 48	Salih Koç 183	Vladimir Putin 62,64
Necmeddin Erbakan 179	Salihya Yeğenler 69	Yahyâ Kemâl Beyatlı 75
Necmeddin Okyay 70	Savaş Eğilmez 52	Yalçın Akdoğan
Nejat Birecik 208	Sencer Ayata 224	28,29,191
Nejat Uygur 46	Sera Kadıgil 205	Yasmina Reza 121
Nihat Ergün 192	Serhan Ada 185	Yaşar Güler 16
Nihat Gül 208,216	Serhan Bali 185,225	Yavuz Bahadıroğlu 102
Nihat Zeybekçi 182	Serpil Göral 133	Yavuz Demirkaya 210
Numan Kurtulmuş 191	Servet Gündoğdu 45	Yılmaz Öztuna 22,40
Nuria Garcia Masip 69	Seval Kısa 69	Yücel Erten 225
Oğuz Kaan Salıcı 131	Seyfi Turan 221	Yüksel Ayhan 103
Orhan Alkaya 143,225	Sırrı Sakık 143	Zafer Yer 125
Orhan Aydın 223	Süleyman Çelebi 131	Zekeriya Gültekin 83
Osman Altıntaş 210	Süleyman Demirel 52,179	Zeki Aygün 90
Osman Develioğlu 157	Süleyman Soylu 191	Zerrin Sümer 133
Osman Eravşar 74	Şaban Çobanoğlu 83	Zeynep Altıok Akatlı 225
Osman Kocaoğlu 103	Şahin Ergüney 134	Zeynep Hacer Sevsevil 69
Ömer Çelik 193,226	Şebnem Sönmez 133	Zübeyde Cihan
Ömer Faruk Çetin 13	Şenol Engin 109	Özsayınır 69
Ömer Kızıl 212	Tamer Levent 210	
Öznur Çalık 186	Tansu Çiller 108	
Öztürk Yılmaz 192	Tanık Akan 131,223	
Perihan Savaş 131	Tânık Mahmûd	
Recep Tayyip Erdoğan	(Tareq Mehmood) 4,64,65	

SAN'ATDA MUHÂFAZAKÂR YAPILANMA

2002'de 26'ncı sırada iken, bütün iç ve dış engellemelere rağmen, RECEP TAYYİP ERDOĞAN'ın Başbakanlığı döneminde Türkiye dünyânın 17'nci, Avrupa'nın ise 8'inci büyük ekonomisi olma başarısını gösterdi. Bu gelişmelerin neticesi olarak da halkın refâh seviyesi arttı.

AK Parti'nin; UNESCO insânî gelişmişlik listesinde 92'nci sırada olan ülkemizi üst seviyelere taşıyacak kültür san'at projeleri ise GEZİ PARKI olaylarından, 17 ve 25 ARALIK darbelerine uzanan süreçte engellendi.

TAKSİM'E CÂMÎ yapılması, târihî TOPÇU KİŞLASI'nın yeniden inşâsı, AKM'nin yenilenmesi, AYASOFYA'NIN İBÂDETE AÇILMASI ve 2012 yılı ortalarında TBMM'ye gelmesi beklenen TÜRKİYE SANAT KURUMU (TÜSAK) KANÛN TASARISI, engellenen projelerin başında geliyor.

Bu da gösteriyor ki darbe teşebbüsleri sâdece ekonomimize değil, kültür ve san'at hayatımıza, dolayısıyla entellektüel gelişmişliğimize de büyük zarar veriyor.

İnanıyoruz ki, ERDOĞAN'ın CUMHURBAŞKANLIĞI VİZYON BELGESİ'nde belirtildiği gibi Türkiye her alanda yeni bir atılım dönemine girerken, engellenen kültür san'at projeleri de tamâmlanacaktır.

Bu çalışmamızda, genellikle siyâsî ve ekonomik açıdan değerlendirilen olaylar zincirine bir de kültür san'at penceresinden bakılmasını sağlamayı hedefledik.

SEFA KOYUNCU

ACTAMEDYA

F. Çakmak Mah. Gençlik Sokak
No: 20 Yenibosna/İSTANBUL

Tel: 0507 611 3905 Faks: (0212) 654 9887

www.actamedya.com info@actamedya.com

